

ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘ. 642/2017*

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε στην Αίθουσα Συνεδριάσεων του 1^{ου} ορόφου του κτηρίου των γραφείων της, επί της οδού Κότσικα 1^Α, Αθήνα, την 9^η Μαρτίου 2017, ημέρα Πέμπτη και ώρα 10:00, με την εξής σύνθεση:

Πρόεδρος: Δημήτριος Κυριτσάκης

Μέλη: Δημήτριος Λουκάς (Αντιπρόεδρος),

Βικτωρία Μερτικοπούλου,

Λευκοθέα Ντέκα (Εισηγήτρια)

Νικόλαος Ζευγώλης,

Παναγιώτης Φώτης και

Δημήτριος Δανηλάτος.

Γραμματέας: Ηλιάνα Κούτρα

Το μέλος Ιωάννης Αυγερινός απουσίαζε λόγω εκτάκτου κωλύματος.

Θέμα της συνεδρίασης: Λήψη απόφασης επί της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 1115/23.2.2017 Εισηγήσης Διευθέτησης σύμφωνα με το άρθρο 25α του ν. 3959/2011 και την υπ' αριθ. 628/2016 απόφαση της ολομέλειας της Επιτροπής Ανταγωνισμού επί της αυτεπάγγελτης έρευνας της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού σε διαγωνισμούς δημοπράτησης δημόσιων έργων υποδομής, ιδίως οδοποιίας, εκσυγχρονισμού και αναβάθμισης οδικών αξόνων, κατασκευής νέων αυτοκινητοδρόμων, συγκοινωνιακών έργων (μετρό / ΟΣΕ / λιμάνια / αεροδρόμια), όπως ενδεικτικά στα έργα: α) Σταθμοί Σιδηροδρομικής Γραμμής στο Τμήμα Κιάτου-Ροδοδάφνη, β) Τμήμα Ροδοδάφνη – Ψαθόπυργος (Σήραγγα Παναγοπούλας), γ) Σήραγγα Καλλιδρόμου, δ) Τιθορέα – Δομοκός (Υπολειπόμενες εργασίες Υποδομής-Επιδομή-Ηλεκτροκίνηση), ε) Εγνατία Οδός : Δερβένι-Σέρρες-Προμαχώνας, στ) Εγνατία Οδός: Τμήμα Κορομηλιά – Κρυσταλλοπηγή, ζ) Εγνατία Οδός: Κάθετος Άξονας Φλώρινα – Νίκη, η) Αττικό Μετρό/Μετρό Θεσσαλονίκης, θ) Νέος

* Η παρούσα απόφαση εκδίδεται σε δεκατέσσερις (14) επιπλέον εκδόσεις με τα διακριτικά: (1) Προς Δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, (2) «Έκδοση για J&P ΑΒΑΞ Α.Ε. - ΕΤΕΘ Α.Ε. - ΑΘΗΝΑ ΑΤΕ», (3) «Έκδοση για ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε. - ΑΚΤΩΡ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΕΙΣ Α.Ε. - ΕΛΛΑΚΤΩΡ Α.Ε.», (4) «Έκδοση για την ΕΡΕΤΒΟ Α.Ε.», (5) «Έκδοση για INTRACOM HOLDINGS - INTRAKAT ΑΕ», (6) «Έκδοση για την ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ», (7) «Έκδοση για SIEMENS AG - SIEMENS Α.Ε.», (8) «Έκδοση για ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ ΑΕ- ΤΕΡΝΑ ΑΕ - ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΒΕΤΕ», (9) «Έκδοση για την ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.», (10) «Έκδοση για την ΕΚΤΕΡ Α.Ε.», (11) «Έκδοση για την ΘΕΜΕΛΗ Α.Ε.», (12) «Έκδοση για την Χ.Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Α.Ε.», (13) «Έκδοση για την VINCI CONCESSIONS S.A.», (14) «Έκδοση για την ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε.». Από τις παραπάνω εκδόσεις έχουν αφαιρεθεί τα απόρρητα επιχειρηματικά στοιχεία (όπου η ένδειξη [...] ή [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]) τα οποία δεν θα πρέπει να περιέλθουν σε γνώση του αντίστοιχου αποδέκτη της έκδοσης, σύμφωνα με το άρθρο 41 του ν. 3959/2011 (ΦΕΚ Α' 93/20.4.2011), όπως ισχύει και τον Κανονισμό Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ Β' 54/16.1.2013). Στην πρώτη έκδοση τα στοιχεία έχουν αντικατασταθεί με τον α/α που φέρουν στη λίστα καταγραφής εγγράφων του φακέλου της υπόθεσης.

Λιμένας Πατρών-3ο Τμήμα-Α΄ φάση, ι) Εγνατία Οδός: Εργασίες Ολοκλήρωσης Τμήματος Παναγία-Γρεβενά, ια) Εγνατία Οδός: Εργασίες Ολοκλήρωσης από Κόμβο Σελλών-Σήραγγα Μετσόβου, ιβ) Εγνατία Οδός: Εργασίες Ολοκλήρωσης από Σήραγγα Μετσόβου – Ανισόπεδος Κόμβος Παναγιάς, για πιθανή παράβαση των διατάξεων του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 (ή / και του άρθρου 1 του Ν. 703/1977), περί «Προστασίας του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», όπως ισχύει, και του άρθρου 101 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), σε συνέχεια των Προτάσεων Διευθέτησης Διαφοράς των εταιριών με τις επωνυμίες i) ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε., ii) ΕΛΛΑΚΤΩΡ Α.Ε., iii) ΑΚΤΩΡ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΕΙΣ Α.Ε., iv) ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ ΑΕ- ΤΕΡΝΑ ΑΕ - ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΒΕΤΕ, v) INTRACOM HOLDINGS, vi) INTRAKAT Α.Ε., vii) J&P ΑΒΑΞ Α.Ε. - ΕΤΕΘ Α.Ε. - ΑΘΗΝΑ ΑΤΕ, viii) ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ, ix) SIEMENS AG - SIEMENS Α.Ε, x) VINCI CONCESSIONS S.A., xi) ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε., xii) ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε., xiii) ΕΚΤΕΡ Α.Ε, ivx) ΕΡΕΤΒΟ Α.Ε, xv) ΘΕΜΕΛΗ Α.Ε, xvi) Χ.Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Α.Ε.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής όρισε Γραμματέα της υπόθεσης την Ηλιάνα Κούτρα με αναπληρώτρια αυτής την Ευγενία Ντόρντα.

Σε συνέχεια της κοινοποίησης της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 2941/20.04.2016 Εισηγήσης της Εισηγήτριας Λευκοθέας Ντέκα, με κλήση προς συζήτηση της υπόθεσης ενώπιον της Ολομέλειας της Επιτροπής Ανταγωνισμού την 21.07.2016, οι εταιρίες ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε. ΑΚΤΩΡ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΕΙΣ, ΕΛΛΑΚΤΩΡ Α.Ε, ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ ΑΕ - ΤΕΡΝΑ ΑΕ - ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΒΕΤΕ, INTRACOM HOLDINGS, INTRAKAT Α.Ε, J&P ΑΒΑΞ Α.Ε. - ΕΤΕΘ Α.Ε - ΑΘΗΝΑ ΑΤΕ και ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ - ΠΟΡΤΟ ΚΑΡΡΑΣ ΑΕ, εκδήλωσαν εγγράφως το ενδιαφέρον τους για διερεύνηση της δυνατότητας υπαγωγής τους στη διαδικασία διευθέτησης διαφορών και κατέθεσαν σχετικό αίτημα, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στην παρ. 30 της Ανακοίνωσης για τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών.

Σε συνέχεια των εν λόγω αιτημάτων, η Επιτροπή Ανταγωνισμού σε συνεδρίασή της στις 29.07.2016, ημερομηνία για την οποία είχε ήδη αναβληθεί κατόπιν υποβολής σχετικών αιτημάτων η προγραμματισθείσα για τις 21.07.2016 συνεδρίασή της, έκρινε ομόφωνα ότι η υπό κρίση υπόθεση είναι πρόσφορη και μπορεί να υπαχθεί στην εν λόγω διαδικασία, καθώς πληροί τα κριτήρια υπαγωγής σε διαδικασία διευθέτησης, ενημέρωσε τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις με σχετικές κλητεύσεις, όρισε ημερομηνία έναρξης των διμερών συσκέψεων με έκαστη από τις αιτούσες επιχείρηση και ανέβαλε την συζήτηση της υπόθεσης ως προς τις λοιπές επιχειρήσεις, οι οποίες δεν υπέβαλαν σχετικό αίτημα διευθέτησης.

Κατόπιν των ανωτέρω, αιτήματα υπαγωγής στη διαδικασία διευθέτησης διαφορών υπέβαλαν και οι εταιρίες SIEMENS AG, SIEMENS Α.Ε, VINCI CONCESSIONS S.A., ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε, ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε., ΕΚΤΕΡ Α.Ε, ΕΡΕΤΒΟ Α.Ε., ΘΕΜΕΛΗ Α.Ε. και Χ.Δ.ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Α.Ε., πριν την παρέλευση της σχετικής προθεσμίας. Ως προς τις εν λόγω επιχειρήσεις ακολουθήθηκε αυτομάτως η ήδη

κινηθείσα από την Επιτροπή Ανταγωνισμού διαδικασία διευθέτησης διαφορών, χωρίς να απαιτείται προς τούτο νέα απόφασή της.

Ακολούθησαν διμερείς συσκέψεις της Επιτροπής Ανταγωνισμού με κάθε μία από τις αιτούσες τη διευθέτηση εμπλεκόμενες επιχειρήσεις στις 12.09.2016, 13.09.2016, 14.09.2016, 15.09.2016, 21.09.2016, 23.09.2016, 27.09.2016, 28.09.2016, 29.09.2016, 30.09.2016, 13.10.2016, 14.10.2016, 17.10.2016, 18.10.2016, 1.11.2016, 8.12.2016, 12.12.2016 και 03.02.2017, κατά τη διάρκεια των οποίων οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις ενημερώθηκαν από την Ολομέλεια σχετικά με τα σημαντικότερα στοιχεία της υπόθεσης, περιλαμβανομένου του υπολογισμού του εύρους του προστίμου για έκαστη από αυτές. Στις ανωτέρω διμερείς συσκέψεις οι αιτούσες τη διευθέτηση εμπλεκόμενες επιχειρήσεις εκπροσωπήθηκαν με τους νομίμους εκπροσώπους και τους πληρεξούσιους δικηγόρους τους, όπως ειδικότερα αποτυπώνεται στα οικεία πρακτικά των ως άνω συνεδριάσεων.

Επίσης, πραγματοποιήθηκαν διασκέψεις στις 06.10.2016, 10.10.2016, 25.10.2016, 09.11.2016, 25.11.2016, 29.11.2016, 05.12.2016, 16.12.2016, 21.12.2016, 22.12.2016, 23.12.2016, 10.01.2017 και 17.02.2017.

Με το πέρας των ως άνω διμερών συσκέψεων υποβλήθηκαν Προτάσεις Διευθέτησης Διαφοράς από τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε, ΕΛΛΑΚΤΩΡ Α.Ε, ΑΚΤΩΡ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΕΙΣ Α.Ε, ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ ΑΕ - ΤΕΡΝΑ ΑΕ - ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΒΕΤΕ, INTRACOM HOLDINGS, INTPAKAT Α.Ε, J&P ΑΒΑΞ Α.Ε. - ΕΤΕΘ Α.Ε. - ΑΘΗΝΑ ΑΤΕ, ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ, SIEMENS AG-SIEMENS Α.Ε, VINCI CONCESSIONS S.A., ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε, ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε., ΕΚΤΕΡ Α.Ε, ΕΡΕΤΒΟ Α.Ε, ΘΕΜΕΛΗ Α.Ε. και Χ.Δ.ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Α.Ε.

Στη συνέχεια των προτάσεων αυτών, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, σε συνεδρίασή της την 10.01.2017, έκρινε ότι αυτές αποτελούσαν έκφραση της δέσμευσης των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων να συνεργασθούν και ότι αποτύπωναν τα αποτελέσματα των διμερών συσκέψεων που είχαν διεξαχθεί μεταξύ αυτής και των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων και ως εκ τούτου ανέθεσε στην Εισηγήτρια τη σύνταξη Εισήγησης Διευθέτησης.

Αντίγραφο της υπ' αριθ. πρωτ. 1115/23.2.2017 Εισήγησης Διευθέτησης κοινοποιήθηκε στις ανωτέρω επιχειρήσεις, σύμφωνα με την παρ. 37 της υπ' αριθ. 628/2016 απόφασης της ΕΑ και οι τελευταίες κλήθηκαν εντός προθεσμίας 10 ημερών (μέχρι τις 07.03.2017) να επιβεβαιώσουν με σχετική δήλωσή τους (Δήλωση Διευθέτησης) ανέκκλητα, ανεπιφύλακτα και με σαφήνεια ότι η Εισήγηση Διευθέτησης απηχεί τις Προτάσεις Διευθέτησης Διαφοράς που έχουν υποβάλλει και ότι ως εκ τούτου ισχύει η δέσμευσή τους για υπαγωγή στη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών.

Στη συνέχεια, Δήλωση Διευθέτησης υπέβαλαν εμπρόθεσμα οι επιχειρήσεις ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε, ΕΛΛΑΚΤΩΡ Α.Ε, ΑΚΤΩΡ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΕΙΣ Α.Ε, ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ ΑΕ -ΤΕΡΝΑ ΑΕ - ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΒΕΤΕ, INTRACOM HOLDINGS, INTPAKAT Α.Ε, J&P

ΑΒΑΞ Α.Ε. - ΕΤΕΘ Α.Ε.- ΑΘΗΝΑ ΑΤΕ, ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ, SIEMENS AG - SIEMENS Α.Ε, VINCI CONCESSIONS S.A, ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε, ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε, ΕΚΤΕΡ Α.Ε, ΕΡΕΤΒΟ Α.Ε, ΘΕΜΕΛΗ Α.Ε. και Χ.Δ.ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Α.Ε.

Στις ανωτέρω διμερείς συσκέψεις και διασκέψεις της Επιτροπής, το μέλος Ιωάννης Αυγερινός συμμετείχε κανονικά και μόνο κατά τις συνεδριάσεις της 09.03.2017 και 10.03.2017 κατά τις οποίες λήφθηκε η παρούσα απόφαση δεν κατέστη δυνατό να παρευρεθεί λόγω ανυπέβλητου εκτάκτου κωλύματος.

Κατά την συνεδρίαση της 09.03.2017, ο Πρόεδρος έδωσε το λόγο στην Εισηγήτρια, Λευκοθέα Ντέκα, η οποία ανέπτυξε συνοπτικά την κατά τα ανωτέρω υπ' αριθ. πρωτ. 1115/23.02.2017 γραπτή Εισήγηση της και πρότεινε, κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 35 της υπ' αριθ. 628/2016 Απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, την αποδοχή των Προτάσεων Διευθέτησης Διαφοράς που υποβλήθηκαν από τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις και την έκδοση Απόφασης με την οποία η Επιτροπή θα:

1. **Διαπιστώνει** ότι οι εταιρίες αποδέκτες της Εισήγησης παραβίασαν το άρθρο 1 του ν. 703/77, όπως ίσχυε, το άρθρο 1 του ν. 3959/2011, όπως ισχύει, καθώς και τα άρθρα 85/81 ΣυνθΕΚ και 101 ΣΛΕΕ, λόγω της συμμετοχής τους σε απαγορευμένες οριζόντιες συμπράξεις.
2. **Υποχρεώνει** τις προαναφερόμενες επιχειρήσεις να παύσουν, εφόσον δεν το έχουν ήδη πράξει, και να παραλείπουν στο μέλλον τις διαπιστωθείσες παραβάσεις του άρθρου 1 του ν. 703/77, όπως ίσχυε, του άρθρου 1 του ν. 3959/2011, όπως ισχύει, καθώς και των άρθρων 85/81 ΣυνθΕΚ και 101 ΣΛΕΕ.
3. **Επιβάλλει** πρόστιμο για την τέλεση της διαπιστωθείσας παράβασης του άρθρου 1 του ν. 3959/2011, όπως ισχύει, καθώς και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, ως προς την οποία δεν έχει παραγραφεί η εξουσία της Επιτροπής Ανταγωνισμού να επιβάλλει κυρώσεις, στις εταιρίες αποδέκτες της Εισήγησης που αναφέρονται στο σκεπτικό της Εισήγησης, υπό V.1.5.2.2.
4. **Διαπιστώνει** ότι δεν στοιχειοθετείται εν προκειμένω παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/77, όπως ίσχυε, και του άρθρου 1 του ν. 3959/2011, όπως ισχύει, από μέρους των εταιριών αποδεκτών της παρούσας Εισήγησης που αναφέρονται στο σκεπτικό της Εισήγησης, υπό V.1.5.3. και ότι **δεν συντρέχει** λόγος περαιτέρω δράσης της στην υπό κρίση υπόθεση με βάση το άρθρο 101 ΣΛΕΕ ως προς τις προαναφερόμενες εταιρίες.

Στη συνέχεια η Επιτροπή προχώρησε σε διάσκεψη επί της ως άνω υπόθεσης, η οποία συνεχίστηκε και ολοκληρώθηκε την 10η Μαρτίου 2017 (ημέρα Παρασκευή και ώρα 15:00), στην ως άνω αίθουσα συνεδριάσεων του 1ου ορόφου των Γραφείων της, με τη συμμετοχή της Εισηγήτριας Λευκοθέας Ντέκα, η οποία δεν έλαβε μέρος στην ψηφοφορία. Η Επιτροπή, αφού έλαβε υπόψη της τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης προς διευθέτηση υπόθεσης, την Εισήγηση, τις απόψεις που διατυπώθηκαν κατά τη συζήτηση,

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΩΣ ΑΚΟΛΟΥΘΩΣ:

I. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

I.1 ΜΕΤΡΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

1. Σε συνέχεια δημοσιευμάτων¹ και διαμαρτυριών προερχόμενων από αναθέτουσες αρχές και από εταιρίες που δραστηριοποιούνται στον κλάδο των δημοσίων έργων, αποφασίσθηκε η διενέργεια αυτεπάγγελτης έρευνας σε διαγωνισμούς δημοπράτησης δημοσίων έργων υποδομής για ενδεχόμενη παράβαση του άρθρου 1 του ν. 3959/2011 (ή / και του άρθρου 1 του ν. 703/1977), περί «Προστασίας του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», όπως ισχύει, καθώς και του άρθρου 101 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).
2. Στο πλαίσιο της αυτεπάγγελτης έρευνας, μεταξύ άλλων:
 - (α) διενεργήθηκαν στις 12.02.2013, 13.02.2013, 21.02.2013, 27.02.2013, 28.02.2013 και 16.05.2013 αιφνιδιαστικοί επιτόπιοι έλεγχοι, βάσει του άρθρου 39 του ν. 3959/2011 σε δώδεκα (12) εταιρίες του κλάδου, κυρίως κατόχους πτυχίου 7^{ης} τάξης^{2,3}, καθώς και σε δύο Συνδέσμους τεχνικών εταιριών, ήτοι στον ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΔΕΣΜΟ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ (ΣΑΤΕ) και στον ΣΥΝΔΕΣΜΟ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩΝ ΤΑΞΕΩΝ (ΣΤΕΑΤ).
 - (β) στάλθηκε κατά τα έτη 2014-2016 σειρά επιστολών παροχής στοιχείων σε αναθέτουσες αρχές κατασκευής δημοσίων έργων⁴, καθώς και σε φορείς, επιχειρήσεις και συνδέσμους αυτών⁵, για τη συλλογή απαραίτητων για τον αυτεπάγγελο έλεγχο στοιχείων.
 - (γ) κλήθηκαν στα γραφεία της Υπηρεσίας σε ανωμοτί καταθέσεις και για την παροχή εξηγήσεων εκπρόσωποι και στελέχη (νυν και πρώην) των φερόμενων εμπλεκόμενων εταιριών⁶.

I.2 Η ΑΙΤΗΣΗ ΥΠΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΣ

3. Κατόπιν των επιτόπιων ελέγχων, στις 21.02.2013, οι εταιρίες ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ, ΜΟΧΛΟΣ και ΠΟΡΤΟ ΚΑΡΡΑΣ Α.Ε. (εφεξής καλούμενες από κοινού και «αιτούσες εταιρίες») υπέβαλαν αίτηση υπαγωγής Τύπου 1Β για χορήγηση απαλλαγής από τα πρόστιμα, τόσο των αιτουσών εταιριών, όσο και των φυσικών προσώπων που ενήργησαν

¹ Βλ. ενδεικτικά: Δημοσιεύματα εφημερίδας «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» (τα οποία κατατέθηκαν στην ΕΑ με το υπ' αριθμ. πρωτ. 3911/27.04.2012) του Α.Κ Σίμα (ΕΚΤΕΡ) της 16.03.2010. Δημοσίευμα εφημερίδας «ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ» της 29.02.2008 με τίτλο «Ξέσπασε πόλεμος στους εργολάβους για το μετρό».

² Πλην των εταιριών [...] και [...], οι οποίες ήταν κάτοχοι πτυχίου 6^{ης} τάξης.

³ Συγκεκριμένα, αιφνιδιαστικοί επιτόπιοι έλεγχοι από κλιμάκια της ΓΔΑ διενεργήθηκαν στις εταιρίες ΤΕΡΝΑ Α.Ε., ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ, ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ Α.Ε, ΠΟΡΤΟ ΚΑΡΡΑΣ Α.Ε, ΙΝΤΡΑΚΑΤ, ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, ΑΕΓΕΚ ΑΕ, ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε, J&P ΑΒΑΞ ΑΕ, [...], [...] και [...].

⁴ Συγκεκριμένα, αιτήματα παροχής πληροφοριών εστάλησαν μεταξύ άλλων στις ακόλουθες αναθέτουσες αρχές: ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ ΑΕ, ΕΡΓΑ ΟΣΕ ΑΕ, ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ ΑΕ και ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ (εφεξής και ΓΓΔΕ) του ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ και ΔΙΚΤΥΩΝ (εφεξής και ΥΠ.Υ.ΜΕ.ΔΙ).

⁵ Συγκεκριμένα αιτήματα παροχής πληροφοριών εστάλησαν στον ΣΑΤΕ και στον ΣΤΕΑΤ.

⁶ Συγκεκριμένα, κλήθηκαν εκπρόσωποι των εταιριών ΜΗΧΑΝΙΚΗ ΑΕ, ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΑΕ, ΤΕΡΝΑ Α.Ε, ΙΝΤΡΑΚΑΤ Α.Ε, ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε, J&P ΑΒΑΞ Α.Ε, ΒΙΟΤΕΡ Α.Ε, ΑΤΕΡΜΩΝ, Taddei SpA, Impresa SpA, Rizzani de Eccher SpA, Technimont Civil Construction SpA, ARCHIRODON GROUP NV, ΑΦΟΙ ΙΑΚΩΒΟΥ, FCC Construction SA, Alpine Bau GmbH, SIEMENS AG, VINCI CONSTRUCTION SA, HOCHTIEF PPP SOLUTIONS GmbH.

για λογαριασμό τους, σύμφωνα με την απόφαση 526/VI/2011 της Επιτροπής Ανταγωνισμού (εφεξής «Πρόγραμμα Επιείκειας»), προσκομίζοντας στοιχεία⁷ συμπληρωματικά της αίτησης χορήγησης αριθμού προτεραιότητας που είχαν υποβάλει στις 14.02.2013⁸ και επί της οποίας τους χορηγήθηκε την ίδια ημέρα κατά τα προβλεπόμενα στο Πρόγραμμα Επιείκειας, αριθμός προτεραιότητας (marker) 1⁹. Συμπληρωματικό, επίσης, αίτημα Απαλλαγής Τύπου 1B¹⁰ υπέβαλαν οι αιτούσες την 03.12.2015.

4. Οι αιτούσες κατά τα ανωτέρω προσκόμισαν στην Επιτροπή Ανταγωνισμού (εφεξής και «ΕΑ») αποδεικτικά στοιχεία και πληροφορίες για τη λειτουργία οριζόντιας καρτελικής σύμπραξης (καρτέλ)¹¹ μεταξύ εργοληπτικών εταιριών με σκοπό τη χειραγώγηση διαγωνισμών δημοσίων έργων την περίοδο 2011-2012, τα οποία η ΕΑ δεν είχε στη διάθεσή της κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης. [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]^{12,13,14}.
5. Στις 14.05.2015, χορηγήθηκε προσωρινή απαλλαγή Τύπου 1B από την επιβολή προστίμου στις αιτούσες εταιρίες¹⁵. Επί του συμπληρωματικού αιτήματος, για έργα όπου οι συνεννοήσεις και οι συζητήσεις για τη χειραγώγηση ελάμβαναν χώρα μετά την υποβολή των προσφορών, προσωρινή απαλλαγή Τύπου 1B χορηγήθηκε στις 31.03.2016¹⁶.

I3 Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

I.3.1 ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

6. Το άρθρο 25α του ν. 3959/2011¹⁷ προβλέπει τη δυνατότητα της Επιτροπής Ανταγωνισμού να θεσπίσει με απόφασή της διαδικασία διευθέτησης διαφορών με τις επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων που εκούσια και με ελεύθερη βούληση παραδέχονται τη συμμετοχή τους σε αποδιδόμενη σε αυτές οριζόντια καρτελική σύμπραξη, κατά παράβαση του άρθρου 1 του ν. 3959/2011 ή/και του άρθρου 101 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης («ΣΛΕΕ»), καθώς και να ρυθμίσει, εντός της κανονιστικής εμβέλειας που οριοθετείται με το εν λόγω άρθρο, τα εκεί

⁷ Βλ. την υπ' αριθ. εμπ. πρωτ. αιτ. επ. 19/21.02.2013 αίτηση απαλλαγής Τύπου 1B, με την οποία προσκομίζονται συμπληρωματικά στοιχεία της υπ' αριθ. εμπ. πρωτ. αιτ. επ. 16/14.02.2013 αίτησης χορήγησης αριθμού προτεραιότητας (marker).

⁸ Βλ. την υπ' αριθ. εμπ. πρωτ. αιτ. επ. 16/14.02.2013 αίτηση αριθμού προτεραιότητας (marker).

⁹ Βλ. την υπ' αριθ. εμπ. πρωτ. αιτ. επ. 16/14.02.2013 πράξη χορήγησης αριθμού προτεραιότητας (marker) 1 στις αιτούσες.

¹⁰ Βλ. το υπ' αριθ. εμπ. πρωτ. αιτ. επ. 52/3.12.2015 έγγραφο.

¹¹ Για τον ορισμό του όρου «καρτέλ» βλ. Πρόγραμμα Επιείκειας, παρ. 3, και Οδηγία 2014/104/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 2014, σχετικά με ορισμένους κανόνες που διέπουν τις αγωγές αποζημίωσης βάσει του εθνικού δικαίου για παραβάσεις των διατάξεων του δικαίου ανταγωνισμού των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΕΕ 2014, L 349/1, άρθρο 2 υπό 14.

¹² Βλ. Πρόγραμμα Επιείκειας, παρ. 8 υπό Α και παρ. 10.

¹³ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 23].

¹⁴ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 122, 110, 111, 112, 122, 155.1, 155.2, 282, 447]. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 154.1, 154.2, 319] και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 113, 123 και 215.1].

¹⁵ Βλ. την υπ' αριθ. εμπ. πρωτ. αιτ. επ. 43 πράξη του Πρόεδρου της ΕΑ.

¹⁶ Βλ. την υπ' αριθ. εμπ. πρωτ. αιτ. επ. 4 πράξη του Πρόεδρου της ΕΑ.

¹⁷ Το εν λόγω άρθρο θεσπίστηκε και εισήχθη στον ν. 3959/2011 με το άρθρο 105 του ν. 4389/2016 (ΦΕΚ Α' 94 27.5.2016).

ενδεικτικώς αναφερόμενα ζητήματα, αλλά και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια που συνδέεται με τη διεξαγωγή της διαδικασίας αυτής. Βάσει του προαναφερόμενου άρθρου αλλά και του άρθρου 14 παρ. 2 περ. ιδ (εε) του ν. 3959/2011¹⁸, εκδόθηκε από την Επιτροπή Ανταγωνισμού η υπ' αριθ. 628/2016 Απόφαση «*Οροι, προϋποθέσεις και διαδικασία για τη διευθέτηση διαφορών σε υποθέσεις οριζοντίων συμπράξεων κατά παράβαση του άρθρου 1 του ν. 3959/2011 ή/και του άρθρου 101 της ΣΛΕΕ*» (εφεξής «Ανακοίνωση για τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών»).

7. Σκοπός της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών είναι η απλοποίηση και επιτάχυνση της διοικητικής διαδικασίας έκδοσης αποφάσεων από την Επιτροπή Ανταγωνισμού για παραβάσεις του άρθρου 1 του ν. 3959/2011 ή/και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, καθώς και ο περιορισμός του αριθμού των προσφυγών που ασκούνται κατά των αποφάσεων της ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών¹⁹. Και τούτο, προκειμένου να παρασχεθεί στην Επιτροπή Ανταγωνισμού η δυνατότητα να εξετάζει περισσότερες υποθέσεις με τους ίδιους πόρους και με λιγότερη διοικητική επιβάρυνση, να αυξάνει, έτσι, τον αποτρεπτικό χαρακτήρα της δράσης της και να ενισχύει, συγχρόνως, το ενδιαφέρον των πολιτών για την αποτελεσματική και έγκαιρη τιμωρία των παραβατών. Στο πλαίσιο αυτό, στις επιχειρήσεις²⁰ που συμβάλλουν στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της διοικητικής διαδικασίας ενώπιον της ΕΑ²¹ μπορεί να επιβάλλονται μειωμένα πρόστιμα υπό τις ειδικότερες προϋποθέσεις που αναλύονται κατωτέρω²². Η συμβολή αυτή λαμβάνει τη μορφή της ελικρινούς, ανέκκλητης και ανεπιφύλακτης παραδοχής από μέρους της εμπλεκόμενης επιχείρησης της αποδιδόμενης σε αυτή συμμετοχής στην παράβαση και της ευθύνης που συνεπάγεται η συμμετοχή αυτή, καθώς και της παραίτησής της από την άσκηση συγκεκριμένων δικονομικών δικαιωμάτων και δικαιολογεί μείωση του προστίμου που επιβάλλεται από την Επιτροπή Ανταγωνισμού²³.

¹⁸ Η περ. ιδ (εε) θεσπίστηκε και εισήχθη στο άρθρο 14 παρ. 2 του ν. 3959/2011 με το άρθρο 105 του ν. 4389/2016 (ΦΕΚ Α' 94 27.5.2016).

¹⁹ Βλ. ΓενΔΕΕ T-456/10, Timab κ.α. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2015, σελ. 296, σκ. 60.

²⁰ Εφεξής η αναφορά σε «επιχειρήσεις» περιλαμβάνει και τις «ενώσεις επιχειρήσεων».

²¹ Βλ. ΓενΔΕΕ T-456/10, Timab κ.α. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2015, σελ. 296, σκ. 65.

²² Κατά πάγια ενωσιακή νομολογία, μείωση του προστίμου λόγω συνεργασίας κατά τη διοικητική διαδικασία δικαιολογείται εάν η συμπεριφορά της επιχείρησης διευκόλυνε την εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής διαπίστωση της παραβάσεως και, ενδεχομένως, την παύση της (βλ. ΔΕΚ C-297/98 P, SCA Holding κατά Επιτροπής, Συλλ. 2000, σελ. I-10101, σκ. 36, ΔΕΚ C-328/05 P, SGL Carbon κατά Επιτροπής, Συλλ. 2007, σελ. I-3921, σκ. 83 και ΠΕΚ 311/94, BPB de Eendracht κατά Επιτροπής, Συλλ. 1998, σελ. 11.29, σκ. 325). Μείωση του προστίμου δικαιολογείται επίσης και στην περίπτωση που επιχείρηση συνδράμει την Επιτροπή στην ευκολότερη διαπίστωση του υποστατού της παράβασης, ιδίως με την εκ μέρους της επιχείρησης αναγνώριση της συμμετοχής της στην παράβαση ή με την μη αμφισβήτηση των πραγματικών ισχυρισμών επί των οποίων θεμελιώνεται η παράβαση (βλ. ΔΕΚ C-298/98 P, Finnboard κατά Επιτροπής, Συλλ. 2000, σελ. I-10157, σκ. 56, 59 και 60, C-57/02 P, Acerinox κατά Επιτροπής, Συλλ. 2005, σελ. 453, σκ. 88). Βλ. επίσης Απόφαση ΕΑ 526/VI/2011 παρ. 2 και Ανακοίνωση ΕΑ - Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 9 του ν. 703/1977, παρ. 15.

²³ Η μείωση του προστίμου δικαιολογείται ενόψει της συνεργασίας της εμπλεκόμενης επιχείρησης υπό την παραπάνω έννοια. Η ΕΑ, ως ανεξάρτητη διοικητική αρχή με αποκλειστική αρμοδιότητα την εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού με την έκδοση εκτελεστών αποφάσεων που υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο, δεν διαπραγματεύεται με τις ελεγχόμενες επιχειρήσεις το ζήτημα της ύπαρξης της παράβασης και της επιβολής της κατάλληλης κύρωσης. Βλ. και Ανακοίνωση Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την διεξαγωγή διαδικασιών διευθέτησης διαφορών ενόψει της έκδοσης αποφάσεων δυνάμει του άρθρου 7 και του άρθρου 23 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003 του Συμβουλίου σε περιπτώσεις συμπράξεων, ΕΕ 2008 C 167/1, παρ. 2.

8. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών οι επιχειρήσεις για τις οποίες διεξάγονται έρευνες για συμμετοχή σε οριζόντια καρτελική σύμπραξη και σε βάρος των οποίων έχουν συλλεχθεί αποδεικτικά στοιχεία και έχει στοιχειοθετηθεί παράβαση του άρθρου 1 του ν. 3959/2011 ή/και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, αναγνωρίζουν ανεπιφύλακτα τη συμμετοχή τους στην παράβαση και την ευθύνη τους από αυτή και παραιτούνται, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, από το δικαίωμά τους να λάβουν πλήρη πρόσβαση στον διοικητικό φάκελο της υπόθεσης και από το δικαίωμα προφορικής ακρόασης κατά τη συζήτηση ενώπιον της ΕΑ^{24,25}.
9. Στην περίπτωση αυτή, η απόφαση διαπίστωσης παράβασης από την Επιτροπή Ανταγωνισμού κατά το άρθρο 25α τελευταίο εδάφιο του ν. 3959/2011, σε συνδυασμό με το άρθρο 25 παρ. 1, 2 και 3²⁶ του ίδιου νόμου, εκδίδεται κατ' απλοποιημένη διαδικασία, αφού έχουν ληφθεί υπόψη οι ισχυρισμοί, νομικοί και πραγματικοί, και οι θέσεις των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, όπως υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών. Με την ίδια απόφαση, προβλέπεται η επιβολή προστίμου²⁷ στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, κατά το άρθρο 25 παρ. 1 έως 3 του ν. 3959/2011 και σύμφωνα με την Ανακοίνωση της ΕΑ - Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων, μειωμένου κατά ποσοστού 15% λόγω υπαγωγής της υπόθεσης στη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών.

1.3.2 ΥΠΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΚΡΙΝΟΜΕΝΗ ΥΠΟΘΕΣΗ

1.3.2.1 Τα εμπλεκόμενα μέρη που συμμετείχαν στη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών

10. Τα εμπλεκόμενα στην κρινόμενη υπόθεση μέρη που συμμετείχαν στη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών είναι εργοληπτικές εταιρίες, ελληνικές και αλλοδαπές, οι οποίες δραστηριοποιούνται σε όλους τους κατασκευαστικούς τομείς (έργα πολιτικού μηχανικού, οδοποιίας, λιμενικά, υδραυλικά, κτιριακά, ενεργειακά, έργα παραχωρήσεων, ηλεκτρομηχανολογικά κ.α.) και οι οποίες συμμετείχαν σε διαγωνισμούς δημοπράτησης δημοσίων έργων υποδομής (ανεξαρτήτως τρόπου επιλογής εργοληπτικής επιχείρησης/ αναδόχου) κατά την εξεταζόμενη περίοδο 1989-2012. Η πλειονότητα των ελληνικών εργοληπτικών εταιριών ανήκε κατά τις κρίσιμες υπό εξέταση περιόδους ή ανήκει στην ανώτατη τάξη του ΜΕΕΠ²⁸ (σήμερα η 7^η), ενώ ορισμένες από τις εταιρίες που συμμετέχουν στη διαδικασία διευθέτησης διαφορών ανήκουν στην 6^η τάξη. Οι αλλοδαπές

²⁴ Βλ. άρθρο 14 παρ. 2 Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ Β' 117, 16.01.2013) (εφεξής ΚΛΔ ΕΑ).

²⁵ Βλ. αναλυτικά Ανακοίνωση Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την διεξαγωγή διαδικασιών διευθέτησης διαφορών ενόψει της έκδοσης αποφάσεων δυνάμει του άρθρου 7 και του άρθρου 23 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003 του Συμβουλίου σε περιπτώσεις συμπράξεων, ΕΕ 2008 C 167/1: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008XC0702\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008XC0702(01)&from=EN).

²⁶ Η παρ. 1 του άρθρου 25 του ν. 3959/2011 προβλέπει τις κυρώσεις, πέραν της επιβολής προστίμου, που δύναται να επιβάλει η ΕΑ σε περίπτωση διαπίστωσης παράβασης των άρθρων 1 και 2 του ίδιου νόμου και 101 και 102 ΣΛΕΕ και οι παράγραφοι 2 και 3 του ίδιου άρθρου προβλέπουν, μεταξύ άλλων, τα κριτήρια υπολογισμού του προστίμου και το ανώτατο όριο αυτού. Οι εν λόγω διατάξεις τυγχάνουν εφαρμογής και σε περίπτωση υπαγωγής μίας υπόθεσης στη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών.

²⁷ Η ΕΑ δύναται στο πλαίσιο της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών να επιβάλει κατά τη διακριτική της ευχέρεια και τις λοιπές προβλεπόμενες στο άρθρο 25 παρ. 1 του ν. 3959/2011 κυρώσεις.

²⁸ Μητρώο Εργοληπτικών Επιχειρήσεων (ΜΕΕΠ).

εργοληπτικές επιχειρήσεις λειτουργούν στην Ελλάδα κυρίως μέσω θυγατρικών ή υποκαταστημάτων. Η λειτουργία των εργοληπτικών εταιριών χαρακτηρίζεται από τον κεφαλαιουχικό τους χαρακτήρα (Α.Ε, Ε.Π.Ε) και η πλειονότητα αυτών εντάσσονται σε ομίλους επιχειρήσεων.

11. Στον Πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται αλφαβητικά ανά τάξη οι ελληνικές εργοληπτικές εταιρίες που συμμετείχαν στη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών, κατά τα αναφερόμενα κατωτέρω, ως είχαν σύμφωνα με την έκδοση «ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ, Μάρτιος 2012», του Πανελληνίου Συνδέσμου Τεχνικών Εταιρειών (εφεξής και ΣΑΤΕ), και στη συνέχεια επίσης αλφαβητικά οι αλλοδαπές:

ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΣΕΣ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ		
Επωνυμία	Διακριτικός Τίτλος	Όμιλος
INTRACOM ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ	INTRACOM HOLDINGS	INTRACOM
INTRACOM ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ	INTRAKAT	INTRACOM
J&P ΑΒΑΞ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΗ-ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ-ΕΜΠΟΡΙΚΗ-ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ-ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ & ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ	J&P - ΑΒΑΞ Α.Ε.	J&P-ΑΒΑΞ
ΕΤΕΘ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΑΕ	ΕΤΕΘ Α.Ε.	J&P-ΑΒΑΞ
ΑΘΗΝΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΑΘΗΝΑ Α.Τ.Ε.	J&P-ΑΒΑΞ
ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ	ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε.	ΑΕΓΕΚ
ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ, ΑΚΙΝΗΤΩΝ, ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ	ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ Α.Ε.	ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ
ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΤΕΡΝΑ Α.Ε.	ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ
ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Α.Ε.	ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ Α.Β.Ε.Τ.Ε.	ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ
ΕΛΛΑΚΤΩΡ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΕΛΛΑΚΤΩΡ Α.Ε.	ΕΛΛΑΚΤΩΡ
ΑΚΤΩΡ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε.	ΕΛΛΑΚΤΩΡ
ΑΚΤΩΡ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΕΙΣ Α.Ε.		ΕΛΛΑΚΤΩΡ
ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ Α.Ε.	ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ
ΜΟΧΛΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΜΟΧΛΟΣ Α.Ε.	ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ
ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΟΡΤΟ ΚΑΡΡΑΣ	ΠΟΡΤΟ ΚΑΡΡΑΣ Α.Ε.	ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ

ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΣΕΣ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ		
Επωνυμία	Διακριτικός Τίτλος	Όμιλος
ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ, ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.	
ΕΚΤΕΡ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ – ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ – ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ – ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ – ΕΜΠΟΡΙΚΗ - ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΕΚΤΕΡ Α.Ε.	
ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΗ, ΕΜΠΟΡΙΚΗ, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΕΡΕΤΒΟ Α.Ε.	
ΘΕΜΕΛΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΘΕΜΕΛΗ Α.Ε.	
ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΧΡΙΣΤ. Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΑΕ	
SIEMENS AKTIENGESELLSCHAFT	SIEMENS AG	SIEMENS
ΣΗΜΕΝΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΛΕΚΤΡΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	ΣΗΜΕΝΣ (SIEMENS) Α.Ε.	SIEMENS
VINCI CONCESSIONS S.A.	VINCI CONCESSIONS	VINCI

12. Στο Παράρτημα Ι της παρούσας παρουσιάζονται πληροφορίες σχετικά με κάθε μία από τις ανωτέρω εμπλεκόμενες επιχειρήσεις²⁹.

Ι.3.2.2 Εκκίνηση διαδικασίας διευθέτησης διαφορών

13. Σε συνέχεια των από 21.07.2016 αιτημάτων των εταιριών ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε.³⁰, ΑΚΤΩΡ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΕΙΣ³¹, ΕΛΛΑΚΤΩΡ Α.Ε.³², ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ ΑΕ-ΤΕΡΝΑ ΑΕ- ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΒΕΤΕ³³, INTRACOM HOLDINGS³⁴, INTRAKAT Α.Ε.³⁵, J&P ΑΒΑΕ Α.Ε.- ΕΤΕΘ Α.Ε.- ΑΘΗΝΑ ΑΤΕ³⁶ και ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ- ΠΟΡΤΟ ΚΑΡΡΑΣ ΑΕ³⁷ (εφεξής οι «ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις»), με τα οποία εκδήλωσαν εγγράφως το ενδιαφέρον τους για διερεύνηση της δυνατότητας υπαγωγής τους στη διαδικασία διευθέτησης διαφορών, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στην παρ. 30 της Ανακοίνωσης για τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών³⁸, η Επιτροπή Ανταγωνισμού σε

²⁹ Τα στοιχεία που αναφέρονται σχετικά τις δραστηριότητες των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, συλλέχτηκαν από τη ΓΔΑ είτε με ερωτηματολόγια προς αυτές, είτε από τους επιτόπιους έλεγχους είτε από άλλες δημόσια διαθέσιμες πηγές (π.χ. ιστοσελίδες, εταιριών, στοιχεία από ΦΕΚ, δημοσιεύσεις του ΧΑΑ κ.α.).

³⁰ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 206/29.07.2016

³¹ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 204/29.07.2016

³² Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 205/29.07.2016

³³ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 201/28.07.2016 κοινής αίτησης των τριών εταιριών.

³⁴ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού 5385/27.07.2016.

³⁵ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού 5384/27.07.2016.

³⁶ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 202/28.07.2016.

³⁷ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 203/28.07.2016. Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ κατέθεσε την ως άνω αίτηση για λογαριασμό της ίδιας και ως καθολική διάδοχος της ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ.

³⁸ Είχε προηγηθεί η κοινοποίηση (μεταξύ άλλων) στις προαναφερόμενες επιχειρήσεις της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 2941/20.04.2016 Εισηγήσης της Εισηγήτριας Λ. Ντέκα (εφεξής «η Εισηγήση»), με κλήση προς

συνεδρίασή της στις 29.07.2016^{39,40} έκρινε ομόφωνα ότι η υπό κρίση υπόθεση είναι πρόσφορη και πληροί τα κριτήρια υπαγωγής σε διαδικασία διευθέτησης⁴¹. Προς τούτο η Επιτροπή Ανταγωνισμού, στο πλαίσιο άσκησης της διακριτικής της ευχέρειας για την υπαγωγή υποθέσεων σε διαδικασία διευθέτησης, συνεκτίμησε ιδίως τις ακόλουθες παραμέτρους:

- Την ειλικρινή πρόθεση των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων να υπαχθούν στη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών.
- Τον αριθμό των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων που αιτούνταν την υπαγωγή τους σε διαδικασία διευθέτησης και κυρίως τον βαθμό συμμετοχής εκάστης εξ' αυτών στην πιθανολογούμενη κατά την Εισήγηση παράβαση, και συγκεκριμένα το γεγονός ότι οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις ήταν αυτές με τη σημαντικότερη και μεγαλύτερη σε διάρκεια συμμετοχή στην παράβαση, συνθήκη που εξασφάλιζε εν προκειμένω την επίτευξη διαδικαστικής αποτελεσματικότητας με την εκκίνηση της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών⁴².
- Τη φύση της εν λόγω παράβασης ως οριζόντια σύμπραξη καρτελικής φύσης.
- Την ύπαρξη αιτήματος υπαγωγής στο Πρόγραμμα Επιείκειας, κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα ανωτέρω.
- Τον προσδοκώμενο βαθμό επίτευξης διαδικαστικής αποτελεσματικότητας, ο οποίος κρίθηκε εν προκειμένω αισθητά μεγάλος, λόγω της προοπτικής αποφυγής μεγάλων καθυστερήσεων και ανάλωσης πόρων για την άσκηση του δικαιώματος προφορικής ακρόασης ενώπιον της ΕΑ^{43,44} του συνόλου των εμπλεκόμενων κατά την Εισήγηση επιχειρήσεων, οι οποίες ανέρχονται σε εξήντα, καθώς και λόγω του περιορισμού των πιθανοτήτων άσκησης ενδίκων μέσων ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων⁴⁵, σε περίπτωση ευδοκίμησης της διαδικασίας διευθέτησης, και ο οποίος επιτρέπει εν προκειμένω την κατ' εξαίρεση εκκίνηση της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών. Και τούτο παρά το γεγονός ότι κατά το χρόνο υποβολής των προαναφερόμενων αιτημάτων είχε ήδη κοινοποιηθεί η Εισήγηση στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις και

συζήτηση της υπόθεσης ενώπιον της Ολομέλειας της Επιτροπής Ανταγωνισμού την 21.07.2016. Ακολούθως, όσες από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις το αιτήθηκαν έλαβαν πρόσβαση στο φάκελο της υπόθεσης.

³⁹ Και ενώ είχε ήδη αναβληθεί κατόπιν κατάθεσης σχετικών αιτημάτων η προγραμματισθείσα για τις 21.07.2016 συνεδρίασή της.

⁴⁰ Εν προκειμένω, κατά τα προβλεπόμενα στην παρ. 31 της Ανακοίνωσης για τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών, η Ολομέλεια της Επιτροπής Ανταγωνισμού αποφάσισε την εκκίνηση της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών πριν την πάροδο της προθεσμίας υποβολής αιτημάτων εκδήλωσης ενδιαφέροντος, για λόγους διαδικαστικής αποτελεσματικότητας και επιτάχυνσης της σχετικής διαδικασίας και καθότι τούτο αιτιολογούνταν από τη θέση των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων στην πιθανολογούμενη παράβαση.

⁴¹ Βλ. ενότητα II της Ανακοίνωσης για τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών παρ. 6 έως 9, καθώς και παρ. 31 αυτής.

⁴² Βλ. παρ. 7 της Απόφασης Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών.

⁴³ Βλ. άρθρο 14 παρ. 2 ΚΛΔ ΕΑ.

⁴⁴ Κατά το χρόνο υποβολής των προαναφερόμενων αιτήσεων ενδιαφέροντος είχε ήδη ικανοποιηθεί ως ένα βαθμό η χορήγηση πλήρους πρόσβασης στα στοιχεία του φακέλου στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις.

⁴⁵ Βλ. ενδεικτικά Agari Patsa, James Robinson, Mara Ghiorghies, *Cartel Settlements: An overview of EU and national case law-Competitions* / No 81310, σελ. 6, www.concurrences.com, με παραπομπή και σε Flavio Laina and Elina Laurinen, *The EU Cartel Settlement Procedure: Current Status and Challenges*, *Journal of European Competition Law and Practice*, 5 July 2013.

παρά το εύρος και την ένταση των αποδιδόμενων με αυτή αιτιάσεων και των στοιχείων που τις στήριζαν.

14. Στη συνέχεια, κατά τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 32 της Ανακοίνωσης για τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών, η Επιτροπή Ανταγωνισμού ενημέρωσε τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις με σχετικές κλητεύσεις, όρισε ημερομηνία έναρξης των διμερών μεταξύ της Επιτροπής με έκαστη από τις αιτούσες επιχείρηση συσκέψεων και ανέβαλε την συζήτηση της υπόθεσης ως προς τις λοιπές εμπλεκόμενες κατά την Εισήγηση επιχειρήσεις, οι οποίες δεν υπέβαλαν αίτημα διευθέτησης⁴⁶.
15. Κατόπιν των ανωτέρω, αιτήματα υπαγωγής στη διαδικασία διευθέτησης διαφορών υπέβαλαν και οι εταιρίες SIEMENS AG⁴⁷, SIEMENS AE⁴⁸, VINCI CONCESSIONS SA⁴⁹, ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΕ⁵⁰, ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ ΑΕ⁵¹, ΕΚΤΕΡ ΑΕ⁵², ΕΡΕΤΒΟ ΑΕ⁵³, ΘΕΜΕΛΗ ΑΕ⁵⁴ και Χ.Δ.ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΑΕ⁵⁵ (εφεξής ομοίως οι «ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις»), πριν την παρέλευση της σχετικής προθεσμίας της παραγράφου 30 της Ανακοίνωσης. Κατά τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 31, ως προς τις εν λόγω επιχειρήσεις ακολουθείται αυτομάτως για λόγους αποτελεσματικότητας η ήδη κινηθείσα από την Επιτροπή Ανταγωνισμού διαδικασία διευθέτησης διαφορών, χωρίς να απαιτείται προς τούτο νέα απόφασή της.

1.3.2.3 Διμερείς Συσκέψεις

16. Ακολούθησαν διμερείς, κατά τα ανωτέρω, συσκέψεις της Επιτροπής Ανταγωνισμού με κάθε μία από τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις⁵⁶ για τη διευθέτηση της υπόθεσης ως προς αυτές, κατά τη διάρκεια των οποίων οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις ενημερώθηκαν από την Ολομέλεια σχετικά με τα σημαντικότερα στοιχεία της υπόθεσης, κατά τα αναφερόμενα στην παράγραφο 28 της Ανακοίνωσης περιλαμβανομένου και του υπολογισμού του εύρους του προστίμου για έκαστη⁵⁷. Κατά τη διάρκεια των διμερών συσκέψεων και των τεχνικών συναντήσεων, που έλαβαν χώρα στο χρόνο μεταξύ αυτών, κάθε εμπλεκόμενο μέρος γνωστοποίησε και ανέπτυξε επαρκώς τους νομικούς και πραγματικούς ισχυρισμούς του και τις απόψεις του επί της αποδιδόμενης σε αυτό παράβασης. Οι ισχυρισμοί και απόψεις των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων αξιολογήθηκαν από την Επιτροπή Ανταγωνισμού και, όσοι κρίθηκαν βάσιμοι,

⁴⁶ Συζήτηση μετ' αναβολή ορίστηκε στις 26.09.2016.

⁴⁷ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 273/19.08.2016.

⁴⁸ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 274/19.08.2016.

⁴⁹ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 275/19.08.2016.

⁵⁰ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 271/18.08.2016.

⁵¹ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 279/22.08.2016.

⁵² Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 277/22.08.2016.

⁵³ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 278/22.08.2016.

⁵⁴ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 276/22.08.2016.

⁵⁵ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 280/22.08.2016.

⁵⁶ Διμερείς συσκέψεις πραγματοποιήθηκαν στις 12.09.2016, 13.09.2016, 14.09.2016, 15.09.2016, 21.09.2016, 23.09.2016, 27.09.2016, 28.09.2016, 29.09.2016, 30.09.2016, 13.10.2016, 14.10.2016, 17.10.2016, 18.10.2016, 1.11.2016, 8.12.2016, 12.12.2016 και 03.02.2017.

⁵⁷ Ανακοίνωση ΕΑ της 12.05.2006 αναφορικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 9 παρ. 1 περίπτωση στ' του Ν. 703/77.

Ανακοίνωση ΕΑ της 17.7.2009 αναφορικά με το εύρος των ακαθάριστων εσόδων από προϊόντα ή υπηρεσίες που καθορίζουν το βασικό ποσό προστίμου σε περίπτωση παράβασης των άρθρων 1, 2 και 2^α του Ν. 703/77 και 81, 82 ΣυνθΕΚ.

ελήφθησαν υπόψη. Περαιτέρω, τα ενδιαφερόμενα μέρη μετά από αίτησή τους έλαβαν πρόσβαση στα πρόσθετα αποδεικτικά στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης, που τους αφορούσαν και τα οποία προσκομίστηκαν από άλλα ενδιαφερόμενα μέρη στο πλαίσιο της ως άνω διαδικασίας ή συνελέγησαν το πρώτον από την Επιτροπή Ανταγωνισμού κατά τη διάρκεια της ως άνω διαδικασίας (βλ. κατωτέρω υπό VII.2.3.2.1 και I.3.2.4)⁵⁸.

I.3.2.4 Υποβολή Προτάσεων και Δηλώσεων Διευθέτησης Διαφοράς

17. Με το πέρας των ως άνω διμερών συσκέψεων και καθώς διαπιστώθηκε από την Επιτροπή Ανταγωνισμού και τα ενδιαφερόμενα μέρη ότι έχει επέλθει επαρκής βαθμός συναντίληψης αναφορικά με τα πραγματικά περιστατικά, τον νομικό τους χαρακτήρισμό, τη βαρύτητα και τη χρονική διάρκεια των παραβάσεων, το βαθμό απόδειξης των αιτιάσεων βάσει των αποδεικτικών στοιχείων και τον υπολογισμό του εύρους του προστίμου, υποβλήθηκαν Προτάσεις Διευθέτησης Διαφοράς⁵⁹ από τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ⁶⁰, ΕΛΛΑΚΤΩΡ ΑΕ⁶¹, ΑΚΤΩΡ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΑΕ⁶², ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ ΑΕ-ΤΕΡΝΑ ΑΕ- ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΒΕΤΕ⁶³, INTRACOM HOLDINGS⁶⁴, INTRAKAT ΑΕ⁶⁵, J&P ΑΒΑΞ ΑΕ- ΕΤΕΘ ΑΕ- ΑΘΗΝΑ ΑΤΕ⁶⁶, ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ⁶⁷, SIEMENS AG-SIEMENS ΑΕ⁶⁸, VINCI CONCESSIONS SA⁶⁹, ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΕ⁷⁰, ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ ΑΕ⁷¹, ΕΚΤΕΡ ΑΕ⁷², ΕΡΕΤΒΟ ΑΕ⁷³, ΘΕΜΕΛΗ ΑΕ⁷⁴ και Χ.Δ.ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΑΕ⁷⁵.

18. Η Πρόταση Διευθέτησης Διαφοράς κάθε εμπλεκόμενης επιχείρησης περιελάμβανε κατά τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 27 της σχετικής Ανακοίνωσης

α) ανεπιφύλακτη παραδοχή με σαφείς όρους που δεν επιδέχονται παρερμηνεία της συμμετοχής της στις παραβάσεις του άρθρου 1 του ν. 703/1977, 1 του ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ, σύμφωνα με τα συμπεράσματα των διμερών συσκέψεων που διεξήχθησαν μεταξύ της Επιτροπής Ανταγωνισμού και εκάστης εμπλεκόμενης επιχείρησης, καθώς και της ευθύνης που συνεπάγεται για αυτήν η συμμετοχή της στις εν λόγω παραβάσεις. Στις σχετικές Προτάσεις έκαστη ενδιαφερόμενη επιχείρηση περιγράφει συνοπτικά το αντικείμενο των παραβάσεων, τα κύρια πραγματικά περιστατικά, τον νομικό

⁵⁸ Τα ενδιαφερόμενα μέρη, όπως προαναφέρθηκε, είχαν ήδη λάβει πρόσβαση στο φάκελο της υπόθεσης κατόπιν της κοινοποίησης της Εισήγησης.

⁵⁹ Κάθε Πρόταση Διευθέτησης έχει εγκριθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο εκάστης εμπλεκόμενης επιχείρησης.

⁶⁰ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 803/28.12.2016 και 233/20.02.2017.

⁶¹ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 785/22.12.2016.

⁶² Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 785/22.12.2016.

⁶³ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 823/29.12.2016 κοινή αίτηση.

⁶⁴ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 781/22.12.2016.

⁶⁵ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 822/29.12.2016.

⁶⁶ Υπ' αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 824/29.12.2016 κοινή αίτηση.

⁶⁷ Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ κατέθεσε την υπ' αριθ. πρωτ. 748/21.12.2016 αίτηση για λογαριασμό της και για λογαριασμό της ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ, ως καθολική διάδοχός της.

⁶⁸ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 799/28.12.2016 κοινή αίτηση.

⁶⁹ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 798/28.12.2016.

⁷⁰ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 801/28.12.2016.

⁷¹ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 794/28.12.2016.

⁷² Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 796/28.12.2016.

⁷³ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 797/28.12.2016.

⁷⁴ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 795/28.12.2016.

⁷⁵ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 800/28.12.2016.

χαρακτηρισμό τους συμπεριλαμβανομένου του ρόλου έκαστης επιχείρησης, την ενδεχόμενη εφαρμογή τους και τη διάρκεια συμμετοχής της στις παραβάσεις.

β) αποδοχή της μεθοδολογίας υπολογισμού του προστίμου καθώς και του ανώτατου ύψους προστίμου που μπορεί να επιβληθεί από την ΕΑ, σύμφωνα με το αποτέλεσμα των διμερών συσκέψεων που διεξήχθησαν,

γ) επιβεβαίωση ότι η επιχείρηση έχει ενημερωθεί επαρκώς σχετικά με τις αποδιδόμενες σε αυτήν παραβάσεις και ότι της παρασχέθηκαν επαρκείς δυνατότητες να γνωστοποιήσει και να θεμελιώσει τους ισχυρισμούς της, νομικούς και πραγματικούς, κατά την διεξαγωγή των διμερών συσκέψεων ενώπιον της ΕΑ,

δ) επιβεβαίωση ότι είχε ήδη λάβει πρόσβαση στα αποδεικτικά στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης, που είχαν ληφθεί υπόψη για τη στοιχειοθέτηση των αποδιδόμενων σε αυτήν παραβάσεων⁷⁶,

ε) δήλωση παραίτησής της από το δικαίωμα να λάβει περαιτέρω ή και πλήρη πρόσβαση στον διοικητικό φάκελο της υπόθεσης και από το δικαίωμα προφορικής ακρόασης ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού, υπό την επιφύλαξη ότι η Εισήγηση Διευθέτησης θα απηχεί την Πρόταση Διευθέτησής της και ότι η Επιτροπή Ανταγωνισμού θα αποδεχθεί με την απόφασή της την Πρόταση Διευθέτησης Διαφοράς έκαστης εμπλεκόμενης επιχείρησης, και

στ) δήλωση παραίτησης από κάθε αμφισβήτηση της αρμοδιότητας της Επιτροπής Ανταγωνισμού ή/και της εγκυρότητας της διαδικασίας που ακολουθείται για την επιβολή σε βάρος της προστίμου στο πλαίσιο της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών.

Η υποβολή της Πρότασης Διευθέτησης Διαφοράς κάθε εμπλεκόμενης επιχείρησης έγινε υπό την επιφύλαξη ότι το πρόστιμο που θα επιβληθεί από την ΕΑ σε κάθε μία δεν θα ξεπερνά το ανώτατο ποσό το οποίο κάθε επιχείρηση έχει αποδεχθεί για τις αποδιδόμενες σε αυτήν παραβάσεις.

19. Δύο εκ των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων επικαλέστηκαν με τις ως άνω Προτάσεις Διευθέτησης Διαφοράς αδυναμία πληρωμής υπό το πρίσμα της ενωσιακής πρακτικής και νομολογίας περί αδυναμίας πληρωμής, εν όλω ή εν μέρει, του προστίμου («inability to pay» ή «ITP») και συγκεκριμένα ζήτησαν να εφαρμοστούν οι σχετικές διατάξεις των παραγράφων 21 και 22 των κατευθυντήριων γραμμών της Επιτροπής Ανταγωνισμού για τον υπολογισμό προστίμων, κατ' αναλογία με τις αντίστοιχες της παραγράφου 35 των κατευθυντήριων γραμμών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Τα εν λόγω αιτήματα εξετάζονται αναλυτικά κατωτέρω υπό VII.6.
20. Κατόπιν της υποβολής των ως άνω Προτάσεων Διευθέτησης Διαφοράς, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, σε συνεδρίασή της, έκρινε ότι οι προτάσεις αυτές αποτελούσαν έκφραση της δέσμευσης των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων να συνεργασθούν και ότι αποτύπωναν τα αποτελέσματα των διμερών συσκέψεων που είχαν διεξαχθεί μεταξύ αυτής και των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων και, ως εκ τούτου, ανέθεσε στην Εισηγήτρια την σύνταξη

⁷⁶ Όπως προαναφέρθηκε, σε κάθε ενδιαφερόμενη επιχείρηση παρασχέθηκαν επαρκείς ευκαιρίες και δυνατότητες να λάβει πρόσβαση και σε πρόσθετα έγγραφα του φακέλου της υπόθεσης, τα οποία προσκομίστηκαν από άλλες επιχειρήσεις κατά τις διμερείς συσκέψεις ή συλλέχθηκαν από την ΕΑ.

Εισήγησης Διευθέτησης, κατά τις παραγράφους 33 και 35 της Ανακοίνωσης για τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών.

21. Την 27.01.2007 κοινοποιήθηκε στην ενδιαφερόμενη επιχείρηση ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΑΕ, μετά κλήτευσης σε διμερή σύσκεψη⁷⁷, έγγραφο συνοπτικής παράθεσης πραγματικών περιστατικών και προκαταρκτικής αξιολόγησης της συμμετοχής και ευθύνης της εν λόγω εταιρίας στην πιθανολογούμενη βία αυτών παράβαση, στη βάση εγγράφου το οποίο συλλέχθηκε σε επιτόπιο έλεγχο που διεξήχθη στο πλαίσιο της παρούσας υπόθεσης την 25.01.2017, κατόπιν σχετικής απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού. Το εν λόγω έγγραφο αφορά (μεταξύ άλλων) στη χειραγώγηση του διαγωνισμού «Γούρνες-Χερσόνησος», αντικείμενο διερεύνησης στην κρινόμενη υπόθεση, στην οποία δεν υφίσταντο έως το χρόνο εκείνο στοιχεία εμπλοκής της ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΑΕ.⁷⁸ Ακολούθησε την 03.02.2017 διμερής σύσκεψη μεταξύ της Ολομέλειας της Επιτροπής Ανταγωνισμού και της ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, κατά την οποία η Επιτροπή Ανταγωνισμού ενημέρωσε την εν λόγω επιχείρηση κυρίως για τα ελεγχόμενα πραγματικά περιστατικά, το νομικό χαρακτηρισμό τους και την αποδιδόμενη σε αυτή ευθύνη από τη συμμετοχή της στις σχετικές πρακτικές. Επί των ανωτέρω η εταιρία γνωστοποίησε και ανέπτυξε επαρκώς τους νομικούς και πραγματικούς ισχυρισμούς της και τις απόψεις της. Σε συνέχεια της εν λόγω σύσκεψης υπεβλήθη από την προαναφερόμενη εταιρία αναθεωρημένη Πρόταση Διευθέτησης Διαφοράς, σύμφωνη με το αποτέλεσμα αυτής^{79, 80}.
22. Την 24.02.2017 κοινοποιήθηκε στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις η υπ' αριθ. πρωτ. 1115/23.02.2017 Εισήγηση Διευθέτησης της Εισηγήτριας Λευκοθέας Ντέκα (εφεξής και «Εισήγηση Διευθέτησης»). Στις 07.03.2017 το σύνολο των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων είχε υποβάλει, στη βάση της προαναφερόμενης Εισήγησης Διευθέτησης, Δήλωση Διευθέτησης Διαφοράς, κατά την παράγραφο 37 της Ανακοίνωσης για τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών, με την οποία έκαστη επιβεβαίωσε ανέκκλητα, ανεπιφύλακτα και με σαφήνεια ότι η προαναφερθείσα Εισήγηση Διευθέτησης απηχούσε τις Προτάσεις Διευθέτησης Διαφοράς που είχαν καταθέσει⁸¹.
23. Η παρούσα απόφαση εκδίδεται κατ' απλοποιημένη διαδικασία, κατά τα προβλεπόμενα στις παραγράφους 39 επ. της Ανακοίνωσης για τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών. Η παρούσα απόφαση δεν προδικάζει ούτε αποφαινεται για τη συμμετοχή και την ευθύνη από τη συμμετοχή στην κατά την Εισήγηση παράβαση όσων εμπλεκόμενων εταιριών δεν

⁷⁷ Βλ. το υπ' αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 163/27.01.2017 έγγραφο καθώς και την από 30.01.2017 κλήση σε διμερή σύσκεψη στο πλαίσιο της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην 628/2016 Απόφαση της ΕΑ.

⁷⁸ [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ] [Βλ. ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 1192.1]. Κατόπιν του από 5/16.01.2017 Πρακτικού της ΕΑ, η ΓΔΑ συνέλεξε το εν λόγω έγγραφο από τα γραφεία των εταιριών [...] και [...] την 25.01.2017 κατά τα προεκτεθέντα.

⁷⁹ Αριθ. πρωτ. Γραμματείας Επιτροπής Ανταγωνισμού 201/07.02.2017.

⁸⁰ Επισημαίνεται ότι δυνατότητα πρόσβασης στο εν λόγω έγγραφο παρασχέθηκε και στις λοιπές ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις, οι οποίες ενημερώθηκαν σχετικά την 07.02.2017, όσες δε από αυτές αιτήθηκαν, έλαβαν πρόσβαση στο εν λόγω αποδεικτικό στοιχείο του φακέλου της παρούσας υπόθεσης.

⁸¹ Βλ. σχετικά Δηλώσεις Διευθέτησης Διαφοράς με αριθ. πρωτ. 285/01.03.2017, 327/06.03.2017, 328/06.03.2017, 329/06.03.2017, 330/06.03.2017, 331/06.03.2017, 334/06.03.2017, 335/06.03.2017, 336/06.03.2017, 339/07.03.2017, 340/07.03.2017, 341/07.03.2017, 342/07.03.2017, 343/07.03.2017, 344/07.03.2017, 345/07.03.2017 και 383/10.03.2017.

υπέβαλαν αίτημα υπαγωγής στη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών. Κατά την Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών η Επιτροπή Ανταγωνισμού δεν σχημάτισε δικανική πεποίθηση ως προς την τυχόν συμμετοχή και την ευθύνη από την τυχόν συμμετοχή στην κατά την Εισήγηση παράβαση όσων εμπλεκόμενων εταιριών δεν υπέβαλαν αίτημα υπαγωγής στη διαδικασία διευθέτησης διαφορών.

II. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

II.1 Ο ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ - ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

24. Ο κατασκευαστικός κλάδος αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους κλάδους της ελληνικής οικονομίας. Η κατασκευαστική δραστηριότητα διακρίνεται κυρίως σε ιδιωτική και δημόσια. Οι παράγοντες που επηρεάζουν τη ζήτηση τόσο για ιδιωτικά όσο και για τα δημόσια έργα είναι αφενός η οικονομική συγκυρία, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, και αφετέρου ο βαθμός ανάπτυξης σε συνδυασμό με το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων κάθε χώρας.
25. Κατά τα προηγούμενα του 2010 έτη⁸², η απορρόφηση χρηματικών κονδυλίων από τα ΚΠΣ και η ολοκλήρωση των έργων των Ολυμπιακών Αγώνων, η αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος των καταναλωτών και η μείωση των επιτοκίων τοποθέτησαν τον κλάδο στο επίκεντρο της ελληνικής οικονομίας. Ωστόσο, από το 2010 και μετά, όταν και επισήμως η χώρα βρέθηκε σε κατάσταση ύφεσης, η ιδιωτική κατασκευαστική δραστηριότητα μειώθηκε δραματικά, λόγω συρρίκνωσης της στεγαστικής πίστης, ενώ σε συνδυασμό με την σημαντική μείωση των πόρων του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων και την έλλειψη ρευστότητας λόγω καθυστέρησης πληρωμών, ο κατασκευαστικός κλάδος περιήλθε σε κρίση με εμφανή τα πτωτικά αποτελέσματα στους ισολογισμούς των εταιριών του κλάδου. Συγκεκριμένα, ο κλάδος των κατασκευών έφθασε στην κορύφωσή του το 2006, οπότε συνέβαλε κατά 11% στο ΑΕΠ, ενώ το 2011 η συμμετοχή του μειώθηκε στο 2,2%. Κατά το Α' εξάμηνο του 2012 η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία του κλάδου μειώθηκε κατά 20,2% (σε τρέχουσες τιμές) σε σχέση με το αντίστοιχο 6μηνο του 2011. Συνολικά, μέσα σε διάστημα πέντε ετών οι κατασκευές στην Ελλάδα υποχώρησαν σε βαθμό όπου το 2013 σε όρους συμμετοχής στο ΑΕΠ βρίσκονται 3,5 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερα από το μέσο όρο της ΕΕ-28⁸³. Η συνολική αξία των νέων έργων υποδομών μειώθηκε κατά 67% μεταξύ 2006 και 2012, ενώ ταυτόχρονα το μερίδιό τους στο ελληνικό ΑΕΠ συρρικνώθηκε κατά 2,4 ποσοστιαίες μονάδες. Ενδεικτικό της συρρίκνωσης του κλάδου αποτελεί το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις της 7^{ης} τάξης μειώθηκαν κατά την περίοδο 2004-2012 κατά 36%, ενώ εκείνες της 6^{ης} και 5^{ης} τάξης κατά 37% και 13% αντίστοιχα. Σημαντική ήταν η επίπτωση της κρίσης και στην απασχόληση στον κατασκευαστικό κλάδο, η οποία διαμορφώθηκε το 2013 σε 287 χιλ.

⁸² Βλ. Κλαδική μελέτη ICAP, *Τεχνικές Εταιρίες 5^{ης}, 6^{ης} και 7^{ης} τάξης*, Οκτώβριος 2012.

⁸³ Βλ. μελέτη IOBE, Μάρτιος 2015, *Η σημασία ανάπτυξης, τα εμπόδια και το μέλλον του κλάδου των Κατασκευών*, μελέτη της PWC, Δεκέμβριος 2015, *Έργα υποδομών Χρηματοδοτώντας το μέλλον Ελλάδα* (www.pwc.com/gr), καθώς και μελέτη της Γενικής Δ/σης Επιχειρήσεων και Βιομηχανίας της ΕΕΠ, Δεκέμβριος 2009, *Impact of the economic crisis on key sectors of the EU – the case of the manufacturing and construction industries* (http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=3952).

άτομα (8,7% της συνολικής απασχόλησης), έναντι 589 χιλ. το 2008 (13% της συνολικής απασχόλησης).

26. Οι εταιρίες εργοληπτικού πτυχίου της ανώτερης τάξης (7^{ης}) το 2012 ήταν οι εξής⁸⁴: J & P - ΑΒΑΞ Α.Ε., ΑΘΗΝΑ Α.Τ.Ε., ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε., ΤΕΡΝΑ Α.Ε., ΙΝΤΡΑΚΟΜ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ Α.Ε. ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ & ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ - ΙΝΤΡΑΚΑΤ, ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε., ΜΟΧΛΟΣ Α.Ε., ΜΗΧΑΝΙΚΗ Α.Ε. και ΜΕΤΚΑ ΜΕΤΑΛΛΙΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΙ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.⁸⁵.

27. Στον παρακάτω Πίνακα παρουσιάζονται οι σημαντικότερες εξ αυτών, καθώς και τα μερίδιά τους, σύμφωνα με την προαναφερόμενη μελέτη της ICAP, στην αγορά του συνόλου των τεχνικών έργων, συμπεριλαμβανομένων των εσόδων από κοινοπραξίες, τόσο στο σύνολο των επιχειρήσεων 7^{ης} τάξης, όσο και στο σύνολο των εταιριών 5^{ης}, 6^{ης} και 7^{ης} τάξης.

Πίνακας 1: Μεριδία εργοληπτικών επιχειρήσεων 7^{ης} τάξης (2004-2006, 2011)

Επωνυμία	% επί της συνολικής αγοράς 7 ^{ης} τάξης 2004	% επί της συνολικής αγοράς 7 ^{ης} τάξης 2005	% επί της συνολικής αγοράς 7 ^{ης} τάξης 2006	% επί της συνολικής αγοράς 7 ^{ης} τάξης 2011	% επί της συνολικής αγοράς 5 ^{ης} , 6 ^{ης} και 7 ^{ης} τάξης 2011
ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ ⁸⁶	30,82%	35%	40,59%	≈ 30%	≈ 15%
ΤΕΡΝΑ ΑΤΕ	14,75%	11,53%	12,81%	≈ 26%	≈ 16,5%
J&P – ΑΒΑΞ ΑΕ	15,03%	15,88%	11,86%	≈ 25%	≈ 12,5%
ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΕ	8,11%	14,04%	9,60%	≈ 7%	≈ 3,5%
ΑΘΗΝΑ ΑΤΕ	5,77%	3,80%	4,92%	≈ 5%	≈ 2,5%
ΙΝΤΡΑΚΑΤ ΑΕ	μ/δ	μ/δ	μ/δ	≈ 5%	≈ 2,5%

Πηγή: Εκτιμήσεις Αγοράς, ICAP Group ΑΕ, Βλ. κλαδική μελέτη ICAP Τεχνικές Εταιρίες 5ης, 6ης και 7ης τάξης - Οκτώβριος 2012. Για τα έτη 2004-2006, βλ. Απόφαση ΕΑ 351/Υ/2007^{87,88}.

28. Οι σημαντικότερες από τις 35 τεχνικές εταιρίες – κατόχους εργοληπτικού πτυχίου 6^{ης} τάξης το 2011, παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα, με τα αντίστοιχα μερίδια αγοράς έκαστης, τόσο στο σύνολο των εταιριών 6^{ης} τάξης όσο και στο σύνολο των εταιριών 5^{ης}, 6^{ης} και 7^{ης} τάξης.

Πίνακας 2: Μεριδία τεχνικών υπηρεσιών 6ης τάξης 2011

Επωνυμία	% επί της συνολικής αγοράς 6 ^{ης} τάξης	% επί της συνολικής αγοράς 5 ^{ης} , 6 ^{ης} και 7 ^{ης} τάξης
ΜΕΤΚΑ ΜΕΤΑΛΛΙΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΙ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΕ	≈ 63%	≈ 23%
ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΒΕΤΕ	≈ 4,5%	≈ 1,5%
ΙΟΝΙΟΣ ΑΕ	≈ 4%	≈ 1,5%
ΤΡΙΚΑΤ ΑΕΚΤΕ	≈ 3%	≈ 1%

⁸⁴ Βλ. Κλαδική μελέτη ICAP, *Τεχνικές Εταιρίες 5^{ης}, 6^{ης} και 7^{ης} τάξης*, Οκτώβριος 2012.

⁸⁵ Η εν λόγω εταιρία έλαβε πτυχίο 7^{ης} τάξης τον Σεπτέμβριο του 2012. Βλ. υπ' αριθ. 14613/04.09.2012 απόφαση του Υπουργού Υποδομών, Μεταφορών & Δικτύων. Κατόπιν δε της υπ' αριθ. Δ15/11072/04.09.2012 βεβαίωσης του ΜΕΕΠ η εταιρία απέκτησε το δικαίωμα ανάληψης της κατασκευής ευρέως φάσματος δημοσίων έργων χωρίς την ύπαρξη ανωτάτου ορίου στον προϋπολογισμό των έργων.

⁸⁶ Έχει υπολογιστεί και το μερίδιο της ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕ.

⁸⁷ Σύμφωνα με την απόφαση 351/Υ/2007 τα μερίδια αγοράς της ΜΟΧΛΟΣ για τα έτη 2004, 2005 και 2006 ανέρχονταν σε 12,94%, 2,51% και 3,03% αντίστοιχα.

⁸⁸ Βλ. επίσης τις αποφάσεις ΕΑ 63/Π/1999, ΕΑ 151/Π/2000 και ΕΑ 221/Π/2002.

Επωνυμία	% επί της συνολικής αγοράς 6 ^{ης} τάξης	% επί της συνολικής αγοράς 5 ^{ης} , 6 ^{ης} και 7 ^{ης} τάξης
ΑΤΕΡΜΩΝ ΑΤΤΕΕ	≈ 2,5%	≈ 1%
ΔΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕ	≈ 2% - 2,5%	≈ 1%
ΕΛΤΕΡ ΑΤΕ	≈ 2% - 2,5%	≈ 1%
ΤΟΞΟΤΗΣ ΑΕ	≈ 2%	≈ 0,5% - 1%
ΑΘΩΝΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕ	≈ 2%	≈ 0,5% - 1%
ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΑΕ	≈ 2%	≈ 0,5% - 1%

Πηγή: Εκτιμήσεις Αγοράς. ICAP Group ΑΕ, Βλ. κλαδική μελέτη ICAP Τεχνικές Εταιρίες 5ης, 6ης και 7ης τάξης - Οκτώβριος 2012

II.2 ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

29. Το θεσμικό πλαίσιο για τη διεξαγωγή διαγωνισμών δημοσίων έργων υπέστη πολλαπλές τροποποιήσεις κατά τη διάρκεια της διερευνώμενης στην παρούσα απόφαση χρονικής περιόδου.

II.2.1 ΈΝΝΟΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ- ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

30. Σύμφωνα με τον Κώδικα Δημοσίων Έργων⁸⁹, με τον όρο Δημόσια Έργα χαρακτηρίζονται τα «έργα υποδομής της χώρας που καλύπτουν βασικές ανάγκες του κοινωνικού συνόλου, συμβάλλουν στην ανάπτυξη των παραγωγικών δυνατοτήτων, στην αύξηση του εθνικού προϊόντος, στην ασφάλεια της χώρας και γενικά αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής του λαού»⁹⁰.
31. Πρόκειται, ως επί το πλείστον, για έργα τα οποία συμβάλλουν στην ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό της χώρας, δηλαδή οδοποιίας, εκσυγχρονισμού και αναβάθμισης οδικών αξόνων, κατασκευής νέων αυτοκινητοδρόμων, συγκοινωνιακά - μετρό / ΟΣΕ / λιμάνια / αεροδρόμια - αποχετευτικά, αποπερατώσεων φραγμάτων κλπ), οικοδομικά, υδραυλικά και ηλεκτρομηχανολογικά. Από τεχνική άποψη, δημόσια έργα είναι όλα τα έργα που εκτελούν φορείς του δημόσιου τομέα και συνδέονται με οποιοδήποτε τρόπο με το έδαφος, το υπέδαφος ή τον υποθαλάσσιο χώρο, όπως και τα πλωτά τμήματα των τεχνικών έργων. Ως «έργο» νοείται το αποτέλεσμα ενός συνόλου οικοδομικών εργασιών ή εργασιών πολιτικού μηχανικού που προορίζεται να πληροί αυτό καθαυτό μια οικονομική ή τεχνική λειτουργία⁹¹.
32. Σύμφωνα με το ΠΔ 265/1991, συμβάσεις δημοσίων έργων είναι οι συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ μιας αναθέτουσας αρχής και της αναδόχου εργοληπτικής επιχείρησης, στις οποίες η αποζημίωση του αναδόχου για την εκτέλεση των εργασιών συνίσταται σε χρηματική αμοιβή. Με το άρθρο 2 του ΠΔ 60/2007⁹², ο ορισμός τροποποιήθηκε εν μέρει, αποδίδοντας, ωστόσο, το ίδιο περιεχόμενο.

⁸⁹ Ν. 3669/2008 «Κύρωση της κωδικοποίησης της νομοθεσίας κατασκευής δημοσίων έργων», ΦΕΚ Α' 116/18.6.2008.

⁹⁰ Βλ. άρθρο 1 παρ. 2 Ν. 3669/2008. Βλ. και άρθρο 1 παρ. 1 Ν. 1418/1984 (ΦΕΚ Α' 23, 29.2.1984).

⁹¹ Βλ. και άρθρο 3 παρ. 1 περ. γ' του Π.Δ. 23/1993 (ΦΕΚ Α' 8/ 5.2.1993) άρθρο 2 παρ. 2 στοιχ. β' εδ. τελευταίο του ΠΔ 60/2007.

⁹² Για ορισμό βλ. και Π.Δ. 23/1993 και Π.Δ. 334/2000

Π.2.2 ΓΕΝΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΕΡΙ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ - ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

33. Τα σημαντικότερα νομοθετήματα και ρυθμίσεις που υιοθετήθηκαν κατά την περίοδο των ετών 1981-2008 ήταν:
34. (α) το Ν.Δ. 95/1946 «Περί εργοληπτών δημοσίων έργων» (ΦΕΚ Α΄ 276/10.9.1946), όπως τροποποιήθηκε. Με το εν λόγω νομοθέτημα θεσπίστηκαν μεταξύ άλλων α) οι προϋποθέσεις χορήγησης πτυχίου Εργολήπτη Δημοσίων Έργων σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, β) η κατάταξη των νομικών προσώπων σε τάξεις ανάλογα με το καταβεβλημένο ποσό του εταιρικού ή μετοχικού τους κεφαλαίου και γ) η δυνατότητα καθορισμού, με αποφάσεις του Υπουργού Δημοσίων Έργων, των ανώτατων και κατώτατων ορίων προϋπολογισμού έργων ανάλογα με την τάξη του εργοληπτικού πτυχίου.
35. (β) ο ν. 1418/1984 «Δημόσια έργα και ρυθμίσεις συναφών θεμάτων»(ΦΕΚ Α΄ 23/29.2.1984), ο οποίος συνιστά το κύριο νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τα δημόσια έργα και τη λειτουργία ολόκληρου του κατασκευαστικού κλάδου κατά την περίοδο 1984-2008. Σε εκτέλεση αυτού εκδόθηκε σειρά προεδρικών διαταγμάτων και υπουργικών αποφάσεων, μεταξύ των οποίων τα Π.Δ. 472/1985 (ΦΕΚ Α΄ 168) και Π.Δ. 609/1985 (ΦΕΚ Α΄ 223). Ακολούθως, εκδόθηκαν νέα προεδρικά διατάγματα για την προσαρμογή στις κοινοτικές Οδηγίες, όπως τα Π.Δ. 265/1991 (ΦΕΚ Α΄ 99), Π.Δ. 23/1993, Π.Δ. 334/2000 (ΦΕΚ Α΄ 279/ 21.12.2000) και Π.Δ. 60/2007 (ΦΕΚ Α΄ 64/16.3.2007). Τα κυριότερα ζητήματα που αντιμετωπίζονταν με τις διατάξεις του ν. 1418/1984 και του κατ' εξουσιοδότηση ή και του συναφούς νομοθετικού πλαισίου ήταν τα εξής:
36. Τρόποι επιλογής εργοληπτικών επιχειρήσεων (άρθρο 4 παρ. 2 ν. 1418/1984): (i) Η «ανοικτή» δημοπρασία, η οποία ήταν η κύρια διαδικασία επιλογής και στην οποία λάμβαναν μέρος και υπέβαλαν προσφορές όλοι όσοι είχαν τα νόμιμα προσόντα που προβλέπονταν στην διακήρυξη, (ii) Η δημοπρασία με προεπιλογή («κλειστή» διαδικασία), η οποία εφαρμοζόταν κυρίως σε έργα μεγάλης σπουδαιότητας ή εξειδικευμένα έργα, και διεξαγόταν σε δύο φάσεις: εκδήλωση ενδιαφέροντος συμμετοχής από τις εργοληπτικές εταιρίες που διέθεταν τα προσόντα που προδιαγράφονταν στη διακήρυξη και προεπιλογή και πρόσκληση για συμμετοχή στην κυρίως δημοπρασία με την κατάθεση οικονομικής προσφοράς. (iii) Η απευθείας ανάθεση ή διαγωνισμός μεταξύ περιορισμένου αριθμού προσκαλούμενων εργοληπτικών επιχειρήσεων, η οποία αποτελούσε εξαιρετική διαδικασία. (iv) Ο πρόχειρος διαγωνισμός και η προφορική δημοπρασία. (v) Ειδική διαδικασία - Ανταγωνιστικός διάλογος.
37. Επιλογή υποψηφίων στις κλειστές διαδικασίες (Π.Δ. 23/1993). Όταν οι αναθέτουσες αρχές προσέφευγαν στην κλειστή διαδικασία για την ανάθεση μιας σύμβασης, μπορούσαν να προβλέπουν τα όρια μεταξύ των οποίων θα κυμανθεί ο αριθμός των επιχειρήσεων τις οποίες σκοπεύουν να προσκαλέσουν στη Β΄ φάση του διαγωνισμού, τα οποία καθορίζονταν σε συνάρτηση με τη φύση του προς εκτέλεση έργου. Το κατώτερο από τα όρια αυτά δεν έπρεπε να είναι μικρότερο από πέντε, το δε μεγαλύτερο μπορούσε να

ορισθεί μέχρι είκοσι. Ο αριθμός των υποψηφίων που γίνονται δεκτοί για να υποβάλλουν προσφορά έπρεπε να επαρκεί για την εξασφάλιση συνθηκών πραγματικού ανταγωνισμού.

38. *Συστήματα υποβολής προσφορών (άρθρο 4 παρ. 4 του ν. 1418/1984).* Τα συστήματα υποβολής προσφορών καθορίζονται από τη διακήρυξη για τη δημοπράτηση και μπορούσαν να εφαρμοσθούν και σε συνδυασμό μεταξύ τους στην δημοπρασία του ίδιου έργου: (α) Η προσφορά ενιαίου ποσοστού έκπτωσης (πάνω σε συμπληρωμένο τιμολόγιο της Υπηρεσίας). (β) Η προσφορά επιμέρους ποσοστών έκπτωσης κατά ομάδες τιμών, σε συμπληρωμένο τιμολόγιο ομαδοποιημένων τιμών της Υπηρεσίας με έλεγχο ομαλότητας των επιμέρους ποσοστών έκπτωσης⁹³. (γ) Η συμπλήρωση από το μειοδότη ανοικτού τιμολογίου με έλεγχο ομαλότητας των τιμών σε σχέση με αντίστοιχο τιμολόγιο, που περιέχει τιμές της υπηρεσίας. (δ) Η ελεύθερη συμπλήρωση ανοικτού τιμολογίου που μπορεί να περιλαμβάνει αναλυτικές τιμές ή περιληπτικές τιμές ή και κατ' αποκοπή τιμή. (ε) Η προσφορά που περιλαμβάνει μελέτη και κατασκευή με κατ' αποκοπή εργολαβικό αντάλλαγμα για το έργο ολόκληρο ή κατά τμήματα. (στ) Η μειοδοσία μόνο πάνω στο ποσοστό οφέλους για εκτέλεση απολογιστικών εργασιών. (ζ) Η προσφορά για την αξιοποίηση ακινήτων του εργοδότη με το σύστημα της αντιπαροχής ποσοστών εξ' αδιαιρέτου και αντιστοίχων διηρημένων ιδιοκτησιών. (η) Η προσφορά που περιλαμβάνει άλλα τυχόν ανταλλάγματα έναντι της κατασκευής έργου.
39. *Κριτήρια ανάθεσης δημοσίων έργων.* Τα κριτήρια ανάθεσης υπέστησαν πολλαπλές τροποποιήσεις (άρθρο 4 παρ. 6 ν. 1418/1984, Π.Δ. 265/1991, άρθρο 30 παρ. 2 Π.Δ. 23/1993 κ.ά.) με κύρια κριτήρια την αποκλειστικά χαμηλότερη τιμή και την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά, περίπτωση κατά την οποία συνεκτιμώνταν διάφορα κριτήρια ανάλογα με το αντικείμενο της συμβάσεως, όπως η τιμή, η προθεσμία εκτελέσεως, τα έξοδα λειτουργίας, η αποδοτικότητα και η τεχνική αξία. Ακολούθησε η εισαγωγή του μαθηματικού τύπου με το ν. 2576/1998 (ΦΕΚ Α' 25/9.2.1998, «Βελτίωση των διαδικασιών για την ανάθεση της κατασκευής των δημοσίων έργων και άλλες διατάξεις»), σε αντιμετώπιση ορισμένων στρεβλώσεων που παρατηρήθηκαν τη δεκαετία 1985-1994, όπως π.χ. «το φαινόμενο των υπερβάσεων» αλλά και των μεγάλων εκπτώσεων ή και των υπερβολικά χαμηλών προσφορών, και η μετέπειτα κατάργησή του με το ν. 3263/2004 («Μειοδοτικό σύστημα ανάθεσης των δημοσίων έργων και άλλες διατάξεις»), σύμφωνα με την Εισηγητική Έκθεση του οποίου, η εφαρμογή του μαθηματικού τύπου οδήγησε σε εξαφάνιση του φαινομένου των χαμηλών προσφορών, σε συμπαιγνία μεταξύ των επιχειρήσεων, οι οποίες συχνά ομαδοποιούνταν για να κατευθύνουν το αποτέλεσμα του μαθηματικού τύπου στο επιθυμητό μέλος της ομάδας, και εν τέλει στη νόθευση του ανταγωνισμού και στην κατασκευή έργων με πολύ μεγάλο τίμημα για το Δημόσιο και τους αναθέτοντες φορείς⁹⁴. Συγκεκριμένα, με το ν. 2576/1998 υιοθετήθηκε «Μαθηματική Μέθοδος» αντικειμενικού προσδιορισμού των υπερβολικά χαμηλών προσφορών (ο αποκαλούμενος «μαθηματικός

⁹³ Βλ. σχετικά άρθρο 7 του Π.Δ. 609/1985.

⁹⁴ Βλ. αποφάσεις ΔΕΚ C-285 και 286/1999 (Lombardini και Mandovani), Συλλ. 2001, I-09233 οι οποίες έκριναν ότι η αιτιολόγηση των υπερβολικά χαμηλών προσφορών δεν πρέπει να υπόκειται σε περιορισμούς και κανόνες, αλλά πρέπει να είναι απολύτως ελεύθερη (βλ. Αιτιολογική έκθεση Ν. 3263/2004 (ΦΕΚ Α' 179/28.09.2004).

τύπος επιλογής αναδόχου») στο πλαίσιο του οποίου οι προσφορές έπρεπε να αιτιολογούνται πριν την επιλογή της συμφερότερης μεταξύ αυτών προσφοράς. Τα δεδομένα, οι παραδοχές και η εφαρμογή της μεθόδου συνδέονταν αποκλειστικά και μόνο με τα στοιχεία των προσφορών που υποβάλλονταν στο συγκεκριμένο διαγωνισμό⁹⁵. Με το ν. 3263/2004 θεσπίστηκε η ανάθεση στον απόλυτο μειοδότη, η ολοκλήρωση της διαδικασίας ανάθεσης την ημέρα του διαγωνισμού και η δυνατότητα του κυρίου του έργου να ανακαλέσει τη διακήρυξη και να επαναπροκηρύξει το έργο, σε περίπτωση υπέρβασης του χρονικού ορίου περαίωσης της διαδικασίας ανάθεσης, ενώ παράλληλα, λήφθηκαν μέτρα για την αποτροπή των υπερβολικών εκπτώσεων, όπως οι μεγάλες εγγυήσεις καλής εκτέλεσης σε περίπτωση υποβολής μεγάλων εκπτώσεων, η αύξηση των ποινικών ρητρών σε βάρος του αναδόχου για την υπαίτια καθυστέρηση των εργασιών της εργολαβίας και η σύνταξη και έγκριση ενιαίων τιμολογίων, που θα χρησιμοποιούνται υποχρεωτικά από όλους του φορείς που εκτελούν δημόσια έργα, για τη σύνταξη των προϋπολογισμών δημοπράτησης. Τέλος, με το Π.Δ. 60/2007 τα κριτήρια ανάθεσης προσαρμόστηκαν στα προβλεπόμενα στις κοινοτικές οδηγίες (άρθρο 53 Οδηγίας 2004/18/EK), που προέβλεπαν ως μόνα κριτήρια την αποκλειστικά χαμηλότερη τιμή και την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά κατά την κρίση της αναθέτουσας αρχής στη βάση κριτηρίων συνδεδόμενων με το αντικείμενο της συγκεκριμένης δημόσιας σύμβασης⁹⁶, και ρυθμίσθηκαν νομοθετικά οι ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές, για τη σύνθεση των οποίων ζητεί διευκρινίσεις η αναθέτουσα αρχή, πριν προβεί στην απόρριψή τους.

40. *Μητρώα εργοληπτικών επιχειρήσεων - Κατηγορίες και Τάξεις ΜΕΕΠ- Τύπος κατάταξης - Όρια προϋπολογισμού έργων.* Με το ν. 1418/1984 δημιουργήθηκαν δύο μητρώα, το Μητρώο Εργοληπτικών Επιχειρήσεων (ΜΕΕΠ) και το Μητρώο Εμπειρίας Κατασκευαστών (ΜΕΚ). Αναγκαία προϋπόθεση για την ανάληψη εκτέλεσης δημοσίων έργων, αποτελούσε η εγγραφή της εργοληπτικής επιχείρησης στο ΜΕΕΠ και η διατήρηση σε ισχύ της εγγραφής με την αναθεώρησή της⁹⁷, ενώ το ΜΕΚ συστάθηκε για την παρακολούθηση της τεχνικής εμπειρίας στην κατασκευή έργων των προσώπων που στελέχωναν τις εργοληπτικές επιχειρήσεις που ήταν εγγεγραμμένες στο ΜΕΕΠ. Η κατάταξη στο Μ.Ε.ΕΠ. των εργοληπτικών επιχειρήσεων γινόταν σε μία ή περισσότερες από τις εξής βασικές κατηγορίες έργων: οδοποιίας, οικοδομικών, υδραυλικών, ηλεκτρομηχανολογικών, λιμενικών, βιομηχανικών και ενεργειακών έργων⁹⁸, ενώ κάθε επιχείρηση κατατάσσεται σε μία τάξη για κάθε κατηγορία έργων. Ο αριθμός των τάξεων μεταβαλλόταν ανά περιόδους: ο ν. 689/1977 προέβλεπε πέντε τάξεις ανά κατηγορία έργου με ανώτατη την Ε', με το ν. 1418/1984 (προέκυπτε έμμεσα ότι) ο αριθμός των

⁹⁵ Έργα στα οποία δεν θα εφαρμοζόταν η διαδικασία αυτή, ήταν εκείνα που δημοπρατούνται με τα συστήματα προσφορών: α) μελέτης - κατασκευής, β) αξιοποίησης ακινήτων με αντιπαροχή και γ) άλλων ανταλλαγμάτων, καθόσον οι υπηρεσίες των φορέων του ευρύτερου δημόσιου τομέα δεν είχαν εκπονήσει τις σχετικές μελέτες των έργων αυτών.

⁹⁶ Όπως ιδίως η ποιότητα, η τιμή, η τεχνική αξία, τα αισθητικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά, τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά, το κόστος λειτουργίας, η αποδοτικότητα, η εξυπηρέτηση μετά την πώληση και η τεχνική συνδρομή, η ημερομηνία παράδοσης και η προθεσμία παράδοσης ή εκτέλεσης.

⁹⁷ Βλ. και άρθρο 23 του Π.Δ. 265/1991 για εργολήπτες εγγεγραμμένους στο επαγγελματικό μητρώο χώρας της Κοινότητας.

⁹⁸ Κατηγορία έργων που θεσπίστηκε με το Π.Δ. 472/1985.

τάξεων ανήλθε σε επτά ανά κατηγορία έργου με ανώτερη τη Ζ΄ τάξη. Ο ν. 2294/1994 εισήγαγε την όγδοη τάξη (Η΄), το Π.Δ. 368/1994 (ΦΕΚ Α΄ 201, 02.12.1994) και η ΥΑ Δ17α/05/77/ΦΝ312/16.12.1994 (ΦΕΚ Β΄ 953/ 22.12.1994) προσδιόρισαν τα ελάχιστα όρια κατάταξης των εταιρειών Ε΄ έως Η΄ τάξης, ενώ ο ν. 2940/2001, με σκοπό την ουσιαστική αναδιάρθρωση του κλάδου⁹⁹, επανέφερε τις επτά τάξεις και επιπλέον αυτών όρισε δύο ειδικές τάξεις, τις Α1 και Α2 για μικρές επιχειρήσεις. Μετά την επανάκριση των εργοληπτικών επιχειρήσεων και την αναθεώρηση της κατάταξής τους υπό το καθεστώς του ν. 2940/2001, οι Η΄ και Ζ΄ τάξεις αντιστοιχούσαν πλέον στην 7^η και 6^η τάξη. Έως την έναρξη ισχύος του ν. 2940/2001, η κατάταξη πραγματοποιούνταν βάσει της πλήρωσης ανά τάξη ορισμένων ελάχιστων ορίων ιδίων κεφαλαίων, παγίων, ακινήτων, μηχανολογικού εξοπλισμού και στελέχωσης με τεχνικούς εγγεγραμμένους στο ΜΕΚ. Με τον ν. 2940/2001, εισήχθη τύπος κατάταξης, που ίσχυε μόνο για τις τάξεις 3^η έως 7^η. Η κατάταξη εργοληπτικής επιχείρησης στην 7^η τάξη του Μ.Ε.ΕΠ. συνεπαγόταν την κατάταξή της σε όλες τις βασικές κατηγορίες έργων. Προβλέπονταν, τέλος, ανώτατα όρια προϋπολογισμού ανά κατηγορία έργων, στα οποία είχαν δικαίωμα συμμετοχής οι εγγεγραμμένες στο ΜΕΕΠ εργοληπτικές επιχειρήσεις, ανάλογα με την τάξη εγγραφής τους. Η διαχρονική εξέλιξη των ανώτερων ορίων προϋπολογισμών έργων, στα οποία μπορούν να συμμετέχουν εργοληπτικές επιχειρήσεις ανά τάξη, τόσο αυτοτελώς όσο και ως μέλη κοινοπραξιών παρουσιάζονται κατωτέρω:

⁹⁹ Με το ν. 2940/2001 ενθαρρύνθηκαν οι συγχωνεύσεις όχι μόνο ανάμεσα σε επιχειρήσεις της ίδιας τάξης, αλλά και με επιχειρήσεις χαμηλότερων τάξεων. Για το σκοπό αυτόν, προβλέφθηκε πριμοδότηση των συγχωνεύσεων ενόψει επανάκρισης των εργοληπτικών επιχειρήσεων για την κατάταξή τους στις νέες τάξεις, μέσα από την καθιέρωση ειδικού συντελεστή κατάταξης, που ενίσχυε τα σχήματα συνένωσης δύο ή και περισσότερων εταιρειών.

ΑΝΩΤΑΤΑ ΟΡΙΑ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΑΥΤΟΤΕΛΩΣ											
ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ	Ν. 1418/1984, ΠΔ 472/1985									Ν. 1418/1984, Ν. 2229/1994, ΠΔ 368/1994	ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ
ΕΝΑΡΞΗ ΙΣΧΥΟΣ	1/5/1985		10/4/1990		17/9/1990		21/4/1994		1/1/1995		ΕΝΑΡΞΗ ΙΣΧΥΟΣ
ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΩΤ. ΟΡΙΟΥ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	ΕΔ2α/01/27/ΦΝ 294/18-03-1985 (ΦΕΚ 170 τ. Β)		Δ17α/01/40/ΦΝ 294/04-04-1990 (ΦΕΚ 264 τ. Β)		20/08/1990 (ΦΕΚ 602 τ. Β)		Δ17α/07/33/ΦΝ 294/06-03-1994 (ΦΕΚ 293 τ. Β)		Δ17α/03/74/ΦΝ 312/16-12-1994 (ΦΕΚ 953 τ. Β)		ΔΙΑΤΑΞΗ
ΤΑΞΗ	ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΚΑΤΗΓ ΕΡΓΩΝ ΠΛΗΝ Η/Μ	ΣΤΗΝ ΚΑΤΗΓ ΕΡΓΩΝ Η/Μ	ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΚΑΤΗΓ ΕΡΓΩΝ ΠΛΗΝ Η/Μ	ΣΤΗΝ ΚΑΤΗΓ ΕΡΓΩΝ Η/Μ	ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΚΑΤΗΓ ΕΡΓΩΝ ΠΛΗΝ Η/Μ	ΣΤΗΝ ΚΑΤΗΓ ΕΡΓΩΝ Η/Μ	ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΚΑΤΗΓ ΕΡΓΩΝ ΠΛΗΝ Η/Μ	ΣΤΗΝ ΚΑΤΗΓ ΕΡΓΩΝ Η/Μ	ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΚΑΤΗΓ ΕΡΓΩΝ ΠΛΗΝ Η/Μ	ΣΤΗΝ ΚΑΤΗΓ ΕΡΓΩΝ Η/Μ	ΤΑΞΗ
	Δρχ.	Δρχ.	Δρχ.	Δρχ.	Δρχ.	Δρχ.	Δρχ.	Δρχ.	Δρχ.	Δρχ.	
Ε	540.000.000	432.000.000	675.000.000	432.000.000	675.000.000	540.000.000	900.000.000	720.000.000	1.000.000.000	800.000.000	3η
ΣΤ	1.200.000.000	960.000.000	1.500.000.000	960.000.000	1.500.000.000	1.200.000.000	2.000.000.000	1.600.000.000	2.000.000.000	1.600.000.000	4η
Ζ	3.000.000.000	2.400.000.000	3.750.000.000	2.400.000.000	4.500.000.000	3.600.000.000	6.000.000.000	4.800.000.000	6.000.000.000	4.800.000.000	5η
Η									12.000.000.000	9.600.000.000	6η
ΑΝΩΤΑΤΑ ΟΡΙΑ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΣΕ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΕΣ ΙΔΙΑΣ ΤΑΞΗΣ											
ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ	Ν. 1418/1984, ΠΔ 472/1985									Ν. 1418/1984, Ν. 2229/1994, ΠΔ 368/1994	ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ
ΕΝΑΡΞΗ ΙΣΧΥΟΣ	1/5/1985		10/4/1990		17/9/1990		21/4/1994		1/1/1995		ΕΝΑΡΞΗ ΙΣΧΥΟΣ
ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΩΤ. ΟΡΙΟΥ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	ΕΔ2α/01/27/ΦΝ 294/18-03-1985 (ΦΕΚ 170 τ. Β)		Δ17α/01/40/ΦΝ 294/04-04-1990 (ΦΕΚ 264 τ. Β)		20/08/1990 (ΦΕΚ 602 τ. Β)		Δ17α/07/33/ΦΝ 294/06-03-1994 (ΦΕΚ 293 τ. Β)		Δ17α/03/74/ΦΝ 312/16-12-1994 (ΦΕΚ 953 τ. Β)		ΔΙΑΤΑΞΗ
ΤΑΞΗ	ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΚΑΤΗΓ ΕΡΓΩΝ ΠΛΗΝ Η/Μ	ΣΤΗΝ ΚΑΤΗΓ ΕΡΓΩΝ Η/Μ	ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΚΑΤΗΓ ΕΡΓΩΝ ΠΛΗΝ Η/Μ	ΣΤΗΝ ΚΑΤΗΓ ΕΡΓΩΝ Η/Μ	ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΚΑΤΗΓ ΕΡΓΩΝ ΠΛΗΝ Η/Μ	ΣΤΗΝ ΚΑΤΗΓ ΕΡΓΩΝ Η/Μ	ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΚΑΤΗΓ ΕΡΓΩΝ ΠΛΗΝ Η/Μ	ΣΤΗΝ ΚΑΤΗΓ ΕΡΓΩΝ Η/Μ	ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΚΑΤΗΓ ΕΡΓΩΝ ΠΛΗΝ Η/Μ	ΣΤΗΝ ΚΑΤΗΓ ΕΡΓΩΝ Η/Μ	ΤΑΞΗ
	Δρχ.	Δρχ.	Δρχ.	Δρχ.	Δρχ.	Δρχ.	Δρχ.	Δρχ.	Δρχ.	Δρχ.	
Ε	705.000.000	564.000.000	881.250.000	564.000.000	881.250.000	705.000.000	1.175.000.000	940.000.000	1.250.000.000	1.000.000.000	3η
ΣΤ	1.650.000.000	1.320.000.000	2.062.500.000	1.320.000.000	2.250.000.000	1.800.000.000	3.000.000.000	2.400.000.000	3.000.000.000	2.400.000.000	4η

41. *Κοινοπραξίες.* Προβλέφθηκαν για πρώτη φορά με την παράγραφο 7 του άρθρου 2 του Π.Δ. 609/1985, η οποία στην αρχική της μορφή επέτρεπε τη συμμετοχή σε δημοπρασία κοινοπραξιών επιχειρήσεων της ίδιας κατηγορίας έργων, εφόσον δεν το απέκλειε η διακήρυξη. Με το Π.Δ. 23/1993 και το άρθρο 1 παρ. 1. του Π.Δ. 285/1997 τέθηκε ως προϋπόθεση οι επιχειρήσεις που κοινοπρακτούν είτε να ανήκουν όλες στην ίδια με την καλούμενη στη δημοπρασία τάξη ή και στην αμέσως ανώτερη τάξη της αυτής κατηγορίας, ενώ με το άρθρο 1 του Π.Δ. 218/1999, επιτράπη η συμμετοχή στην κοινοπραξία και εργοληπτικών επιχειρήσεων της αμέσως ανώτερης τάξης από αυτή που καλείται στη δημοπρασία και οριζόταν σε τουλάχιστον 25% του προϋπολογισμού του δημοπρατούμενου έργου το ποσοστό με το οποίο συμμετέχει στην κοινοπραξία κάθε μία από τις κοινοπρακτούσες. Ειδικά, οι επιχειρήσεις Η' τάξης μπορούσαν να κοινοπρακτούν με επιχειρήσεις Ζ' τάξης της αυτής κατηγορίας του δημοπρατούμενου έργου. Οι κοινοπραξίες εργοληπτών μπορούσαν να υποβάλλουν προσφορές χωρίς να περιβληθούν υποχρεωτικά για τον σκοπό αυτό ιδιαίτερη νομική μορφή· σε τούτο μπορούσαν να υποχρεωθούν εάν τους είχε ανατεθεί η κατασκευή του έργου και εφόσον υπήρχε σχετική πρόβλεψη στην προκήρυξη της δημοπρασίας¹⁰⁰. Με το ν. 2940/2001 επιτράπηκε η

¹⁰⁰ Βλ. σχετικά άρθρο 21 του ΠΔ 265/1991, ΠΔ. 23/1993, Π.Δ 334/2000 και άρθρο 39 του ΠΔ 60/2007.

«κατασκευαστική κοινοπραξία»/ κοινοπρακτική υποκατάσταση, δηλαδή η «διεύρυνση» του αναδόχου με την σύσταση κοινοπραξίας μεταξύ του ίδιου και άλλης ή άλλων εργολαβικών επιχειρήσεων. Βάσει της τότε ισχύουσας νομοθεσίας, το ανάδοχο κοινοπρακτικό σχήμα όφειλε, σε περίπτωση κοινοπρακτικής υποκατάστασης, να διακρατήσει ποσοστό συμμετοχής στην κατασκευαστική κοινοπραξία 50% και, σε περίπτωση ανάθεσης σε υπεργολάβο(-ους) να διακρατήσει το 30% του ποσού των σχετικών συμβάσεων με τον κύριο του έργου. Με υπουργική απόφαση προβλέφθηκε η διαδικασία έγκρισης της κατασκευαστικής κοινοπραξίας και ρύθμιση σύμφωνα με την οποία μετά τη ρητή ή αυτοδίκαιη έγκριση της κοινοπραξίας, ο ανάδοχος υποκαθίσταται από αυτή στην κατασκευή του έργου.

42. *Υποκατάσταση εργοληπτικής επιχείρησης.* Κατά την αρχική διατύπωση του άρθρου 6 παρ. 5 του ν. 1418/1984 η υποκατάσταση τρίτου στην κατασκευή μέρους ή όλου του έργου (εκχώρηση του έργου) απαγορευόταν χωρίς έγκριση του φορέα κατασκευής του έργου. Σε κάθε περίπτωση υποκατάστασης ο ανάδοχος ευθυνόταν μαζί με τον υποκατάστατο εις ολόκληρον προς τον κύριο του έργου, το προσωπικό του έργου και οποιονδήποτε τρίτο. Κατ' εξαίρεση μπορούσε να εγκριθεί η υποκατάσταση με απαλλαγή του αναδόχου από την ευθύνη του προς τον κύριο του έργου, αν αυτό επιβαλλόταν από το συμφέρον του έργου και ο ανάδοχος βρισκόταν σε προφανή αδυναμία να περατώσει το έργο. Σύμφωνα με το άρθρο 51 του Π.Δ. 609/1985, η ανωτέρω προβλεπόμενη υποκατάσταση εγκρινόταν, υπό την προϋπόθεση ότι η εργοληπτική επιχείρηση που θα υποκαθιστούσε τον ανάδοχο θα είχε τα ίδια προσόντα που απαιτήθηκαν για την ανάληψη του έργου από τον ανάδοχο και θα παρείχε τα απαραίτητα εχέγγυα για την κατασκευή του έργου. Ο υποκατάστατος του αναδόχου επείχε για το μέλλον θέση αναδόχου και αναλάμβανε όλες τις ευθύνες για το σύνολο του έργου ή για τα τμήματα του έργου που προσδιορίζονταν με την απόφαση έγκρισης της υποκατάστασης με απαλλαγή της ευθύνης του αρχικού αναδόχου. Η διάταξη προέβλεπε ότι σε περίπτωση αναδόχου κοινοπραξίας που την υποκατάσταση ζητούσε μέλος της απαιτείτο η συναίνεση όλων των μελών της κοινοπραξίας, ενώ σε κάθε περίπτωση υποκατάστασης γινόταν ανακοίνωση στο ΜΕΕΠ για να ληφθεί υπόψη κατά την κρίση της εκχωρούσας επιχείρησης. Με το άρθρο 2 παρ. 5 του ν. 2224/1994 προβλέφθηκε ότι αν διαπιστωθεί καθ' οιονδήποτε τρόπο ότι έχει γίνει άμεση ή έμμεση υποκατάσταση του αναδόχου από άλλη εργοληπτική επιχείρηση χωρίς σχετική έγκριση, ο κύριος του έργου ή ο φορέας κατασκευής κήρυξε έκπτωτο τον ανάδοχο, μετά από γνώμη του αρμόδιου τεχνικού Συμβουλίου Δημόσιων Έργων.
43. *Υπεργολαβία.* Με τον ν. 2940/2001 εισήχθη στο άρθρο 5 του ν. 1418/1984 ο θεσμός της «εγκεκριμένης υπεργολαβίας», με στόχο την αντιμετώπιση του καθεστώτος των άτυπων υπεργολαβιών που ίσχυαν στο παρελθόν, και ρυθμίσθηκαν με σαφήνεια τα δικαιώματα, οι υποχρεώσεις αναδόχων και υπεργολάβων. Συγκεκριμένα, προβλεπόταν ότι όταν συνάπτεται σύμβαση μίσθωσης έργου μεταξύ του αναδόχου δημοσίου έργου και εργοληπτικής επιχείρησης για την κατασκευή μέρους του έργου που έχει αναληφθεί από τον ανάδοχο (υπεργολαβία), ο υπεργολάβος θεωρείτο «εγκεκριμένος», μετά από έγκριση του κυρίου του έργου ή του φορέα κατασκευής, όταν συνέτρεχαν οι εξής προϋποθέσεις:

(α) Ο υπεργολάβος είχε τα αντίστοιχα προσόντα για την εκτέλεση του έργου που αναλάμβανε και ανήκε σε τάξη και κατηγορία έργου, αντίστοιχη με το ποσό της σύμβασης υπεργολαβίας, και

(β) ο ανάδοχος, πριν από την εγκατάσταση του υπεργολάβου στο έργο, είχε γνωστοποιήσει στον κύριο του έργου ή στον φορέα κατασκευής τη σύμβαση υπεργολαβίας.

Ο ανάδοχος του έργου έπρεπε να διατηρεί ποσοστό τουλάχιστον τριάντα τοις εκατό (30%) του ποσού της σύμβασης του με τον κύριο του έργου ή τον φορέα κατασκευής, αφού ελαμβάνοντο υπόψη όλες οι συμβάσεις υπεργολαβιών που είχαν εγκριθεί. Για την αναγνώριση ως υπεργολάβου υποβαλλόταν στη Διευθύνουσα το έργο Υπηρεσία κοινή αίτηση του αναδόχου και του υπεργολάβου.

44. Το 2008 υιοθετήθηκε ο Κώδικας Δημοσίων Έργων. Ο ν. 3669/2008 «*Κύρωση της κωδικοποίησης της διαδικασίας κατασκευής δημοσίων έργων*», κωδικοποίησε όλα τα νομοθετήματα, τα οποία είχαν εκδοθεί από το 1984 έως τον Δεκέμβριο του 2007 και περιελάμβαναν ρυθμίσεις για την εκτέλεση των δημοσίων έργων, προκειμένου να καθιερωθούν ενιαίοι κανόνες για την κατασκευή όλων των δημοσίων έργων. Ο ανωτέρω νόμος διακρίνει στις διατάξεις του, τα έργα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου και τα έργα τα οποία δεν εμπίπτουν. Με τον Κώδικα Δημοσίων Έργων δεν τροποποιήθηκαν οι ισχύουσες κατά την υιοθέτησή του ρυθμίσεις αναφορικά με τους τρόπους επιλογής εργοληπτικής επιχείρησης, τα συστήματα υποβολής προσφορών, τα κριτήρια ανάθεσης των δημόσιων συμβάσεων έργων, τον αριθμό των τάξεων και τις βασικές κατηγορίες έργων. Οι κυριότερες ρυθμίσεις που περιλαμβάνει είναι οι ακόλουθες:
45. *Επιχειρήσεις που καλούνται στις δημοπρασίες.* Στις δημοπρασίες κατασκευής των έργων καλούνται οι εγγεγραμμένες στο Μ.Ε.ΕΠ. ή τα νομαρχιακά μητρώα επιχειρήσεις, κατά κατηγορίες ή εξειδικευμένες επιχειρήσεις. Όταν το έργο ανήκει αποκλειστικά σε μια κατηγορία του Μ.Ε.ΕΠ. καλούνται οι επιχειρήσεις της κατηγορίας αυτής. Ένα έργο θεωρείται ότι ανήκει αποκλειστικά σε μια κατηγορία αν ανήκουν στην κατηγορία αυτή πλέον του 90% των εργασιών του όλου έργου.
46. *Διαδικασία διεξαγωγής δημοπρασίας.* Η δημοπρασία για την ανάθεση κατασκευής έργου διενεργείται με βάση τη σχετική διακήρυξη. Η διακήρυξη με την οποία γίνεται και ο προσδιορισμός του συστήματος υποβολής των προσφορών εγκρίνεται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση από την προϊσταμένη αρχή, η οποία και διενεργεί τη δημοπρασία ή ορίζει την αρχή που θα τη διενεργήσει.
47. *Ανάδειξη αναδόχου κατασκευής έργων.* Η ανάθεση της κατασκευής των δημοσίων έργων γίνεται υποχρεωτικά στην εργοληπτική επιχείρηση ή κοινοπραξία η οποία προσέφερε τη χαμηλότερη τιμή, υπό τον όρο ότι καλύπτει όλες τις προϋποθέσεις συμμετοχής στο διαγωνισμό. Αν η ισχύς της προσφοράς του αναδειχθέντος μειοδότη έχει λήξει και δεν συμφωνεί στην παράταση ισχύος της προς το σκοπό σύναψης της σύμβασης, η

προϊσταμένη αρχή απευθύνεται στο δεύτερο κατά σειρά μειοδότη, στον οποίο κατακυρώνει το διαγωνισμό, αν αυτός συμφωνεί στην παράταση και ούτω καθεξής¹⁰¹.

48. Το καθεστώς της κοινοπραξίας. Οι εργοληπτικές επιχειρήσεις γίνονται δεκτές στις δημοπρασίες και σε κοινοπραξία, αν δεν το αποκλείει η διακήρυξη. Οι εργοληπτικές επιχειρήσεις που κοινοπρακτούν και είναι της αυτής βασικής κατηγορίας έργων πρέπει να ανήκουν όλες σε μία από τις καλούμενες στη δημοπρασία τάξεις και είτε να είναι όλες της ίδιας τάξης ή να διαφέρουν κατά μία τάξη. Η καθεμία από τις επιχειρήσεις που κοινοπρακτούν, συμμετέχει στην κοινοπραξία με ποσοστό όχι μικρότερο του είκοσι πέντε τοις εκατό (25%) του προϋπολογισμού του δημοπρατούμενου έργου.
49. Όρια προϋπολογισμού ανά τάξη επιχειρήσεων. Υιοθετήθηκαν πέραν των ανώτατων, και κατώτατα όρια προϋπολογισμού ανά τάξη εργοληπτικών επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα, τα όρια προϋπολογισμού ανά κατηγορία έργων, στα οποία έχουν δικαίωμα συμμετοχής οι εγγεγραμμένες στο Μ.Ε.ΕΠ. εργοληπτικές επιχειρήσεις, ανάλογα με την τάξη εγγραφής τους, ήταν τα ακόλουθα:

Τάξη ΜΕΕΠ	Ανώτατο όριο	Κατώτατο όριο (εκτός νομού έδρας)	Κατώτατο όριο (εντός νομού και σε γειτονικό)	Αναβαθμισμένο όριο κοινοπραξιών	Ανώτατο όριο ανεκτέλεστου
A1	90.000	–	–	142.500	270.000
A2	300.000	–	–	412.500	900.000
1η	750.000	–	–	937.500	2.250.000
2η	1.500.000	175.000	87.500	2.062.500	4.500.000
3η	3.750.000	500.000	250.000	4.687.500	11.250.000
4η	7.500.000	1.400.000	700.000	11.125.000	22.500.000
5η	22.000.000	3.500.000	1.750.000	27.500.000	66.000.000
6η	44.000.000	10.500.000	5.250.000	60.000.000	132.000.000
7η	χωρίς ανώτατο όριο	35.000.000	35.000.000		Ειδικές διατάξεις

Παρατήρηση: Τα όρια ισχύουν από 1/7/2003 (Απ. Δ17α/08/35/ΦΝ 430/ 18-4-2003 ΦΕΚ Β469)
Τα ποσά σε Ευρώ

Πηγή: ιστοσελίδες http://www.teicrete.gr/users/kutrulis/Nomoi_DE/Nomothiki/Nde_195.htm, http://www.pedmede.gr/site/images/nomoi/egiklios13_12052003.pdf και <http://www.pesede.gr/el/mitroa-mek-mEEP>

50. Κατασκευαστική κοινοπραξία (άρθρο 66). Ειδικότερα, επιτρέπεται η σύσταση κοινοπραξίας μεταξύ εργοληπτικών επιχειρήσεων για την κατασκευή έργου, το οποίο έχει αναλάβει μία ή περισσότερες από τις επιχειρήσεις αυτές, εάν όλα τα μέλη της κατασκευαστικής κοινοπραξίας ανήκουν στις καλούμενες από τη διακήρυξη τάξεις και

¹⁰¹ Στις περιπτώσεις διαγωνισμών με τα συστήματα προσφοράς: α) μελέτη και κατασκευή, β) αξιοποίηση ακινήτων με αντιπαροχή και γ) μερική ή ολική αυτοχρηματοδότηση του έργου με διάφορα ανταλλάγματα, ο ανάδοχος αναδεικνύεται κατά τις ειδικές περί αυτών διατάξεις.

κατηγορίες του Μ.Ε.ΕΠ. και το συμφωνητικό σύστασης της κοινοπραξίας γνωστοποιείται στον κύριο του έργου ή τον φορέα κατασκευής. Ο κύριος του έργου ή ο φορέας κατασκευής μπορεί να μην εγκρίνει τη σύσταση της κοινοπραξίας, με απόφαση που λαμβάνεται μέσα σε αποκλειστική προθεσμία ενός (1) μηνός από την ανωτέρω γνωστοποίηση. Μέχρι την έγκριση ή μέχρι την παρέλευση της προθεσμίας αυτής άπρακτης, δεν επιτρέπεται η σύμπραξη της κοινοπραξίας στην κατασκευή του έργου. Ο αριθμός των μελών της κατασκευαστικής κοινοπραξίας δεν μπορεί να υπερβαίνει τα τρία, αν το έργο ανατέθηκε σε μία επιχείρηση, ή το διπλάσιο του αρχικού αριθμού των εργοληπτικών επιχειρήσεων, αν το έργο ανατέθηκε σε κοινοπραξία εργοληπτικών επιχειρήσεων. Ο ανάδοχος πρέπει να διατηρεί συνολικό ποσοστό συμμετοχής στην κατασκευαστική κοινοπραξία τουλάχιστον εβδομήντα τοις εκατό (70%). Αν ο ανάδοχος είναι κοινοπραξία, πρέπει επιπλέον κάθε επιχείρηση της κοινοπραξίας να διατηρεί ελάχιστο ποσοστό συμμετοχής δεκαπέντε τοις εκατό (15%). Στην περίπτωση αναδόχου κοινοπραξίας επιχειρήσεων της ίδιας κατηγορίας, το ελάχιστο ποσοστό συμμετοχής κάθε μιας των επιχειρήσεων αυτών στην κατασκευαστική κοινοπραξία δεν μπορεί να είναι κατώτερο από εικοσιπέντε τοις εκατό (25%). Κάθε άλλη νέα επιχείρηση που μετέχει στην κατασκευαστική κοινοπραξία πρέπει να έχει ελάχιστο ποσοστό συμμετοχής δεκαπέντε τοις εκατό (15%).

51. *Υποκατάσταση αναδόχου από τρίτο (άρθρο 65)*. Η υποκατάσταση απαγορεύεται παντελώς κατά την διάρκεια της διαδικασίας ανάθεσης και κατά κανόνα απαγορεύεται στη διάρκεια της εκτέλεσης. Επιτρέπεται μόνο κατ' εξαίρεση και προς το συμφέρον του έργου, υπό την έννοια της αποφυγής της εκκαθάρισης και επαναδημοπράτησής του.
52. *Υπεργολαβία (άρθρο 68)*. «*Εγκεκριμένος*» θεωρείται ο υπεργολάβος, μετά από έγκριση του κυρίου του έργου ή του φορέα κατασκευής, όταν συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:
α) Ο υπεργολάβος έχει τα αντίστοιχα προσόντα για την εκτέλεση του έργου που αναλαμβάνει και ανήκει σε τάξη και κατηγορία έργου, αντίστοιχη με το ποσό της σύμβασης υπεργολαβίας και β) ο ανάδοχος πριν από την εγκατάσταση του υπεργολάβου στο έργο, έχει γνωστοποιήσει στον κύριο του έργου ή στον φορέα κατασκευής τη σύμβαση υπεργολαβίας. Ο ανάδοχος του έργου πρέπει να διατηρεί ποσοστό τουλάχιστον εβδομήντα τοις εκατό (70%) του ποσού της σύμβασής του με τον κύριο του έργου ή τον φορέα κατασκευής, αφού ληφθούν υπόψη όλες οι συμβάσεις υπεργολαβιών που έχουν εγκριθεί.

Π.2.3 ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ

53. Ο όρος «*συμβάσεις παραχώρησης*» αφορά σε συμβάσεις «*[..] δημοσίων έργων στις οποίες το σύνολο ή μέρος της αποζημίωσης του αναδόχου για την εκτέλεση των έργων συνίσταται στο δικαίωμα εκμετάλλευσης του έργου από αυτόν*»¹⁰². Στο Π.Δ. 23/1993, στο άρθρο 3, προστέθηκε ως εργολαβικό αντάλλαγμα και η καταβολή αμοιβής στον ανάδοχο συνδυαστικά με το δικαίωμα εκμετάλλευσης του έργου.
54. Στη νομοθεσία περί εκτέλεσης δημοσίων έργων, ήδη πριν την κωδικοποίηση που επήλθε με τον ν. 3699/2008 αναφέρονται και τύποι προσφοράς με άλλα ανταλλάγματα, που

¹⁰² Βλ. άρθρο 3 του Π.Δ. 265/1991 και άρθρο 111 παρ. 3 του ν. 3669/2008.

προσιδιάζουν στο καθεστώς των συμβάσεων παραχώρησης. Έτσι, στο άρθρο 13 του Π.Δ. 609/1985 με τίτλο «Προσφορά που περιλαμβάνει άλλα ανταλλάγματα» ορίζεται ότι το σύστημα προσφοράς που περιλαμβάνει άλλα ανταλλάγματα εφαρμόζεται όταν ο κύριος του έργου, προκειμένου να πραγματοποιήσει την κατασκευή, κρίνει σκόπιμη την παραχώρηση άλλου εργολαβικού ανταλλάγματος, εκτός από πλήρη χρηματική καταβολή ή αντιπαροχή ακινήτων. Τέτοια ανταλλάγματα μπορεί να είναι η παραχώρηση της χρήσης ή της εκμετάλλευσης του έργου για ορισμένη χρονική περίοδο, η αντιπαροχή γεωργικών ή μεταλλευτικών ή βιομηχανικών προϊόντων ή υπηρεσιών και άλλα. Τέλος, με τον ν. 3669/2008 έγιναν τροποποιήσεις στην νομοθεσία ώστε η προσφορά να περιλαμβάνει τη μερική ή ολική αυτοχρηματοδότηση με αντάλλαγμα τη λειτουργία ή εκμετάλλευση του έργου ή άλλα τυχόν ανταλλάγματα έναντι της κατασκευής του έργου.

II.2.4 ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ

55. Οι Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) αποτελούν ειδικές μορφές συνεργασίας μεταξύ φορέων του Δημοσίου και ιδιωτών, με στόχο την υλοποίηση έργων υποδομής και την παροχή υπηρεσιών και διακρίνονται δύο κύριες μορφές τους: (α) ΣΔΙΤ καθαρά συμβατικού τύπου, στις οποίες η σύμπραξη μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα βασίζεται σε αποκλειστικά συμβατικούς δεσμούς¹⁰³ και (β) ΣΔΙΤ θεσμοθετημένου τύπου, στις οποίες υπάρχει συνεργασία μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα στο πλαίσιο ενός άλλου φορέα¹⁰⁴.
56. Οι ΣΔΙΤ θεσμοθετημένου τύπου εισήχθησαν στην ελληνική έννομη τάξη με τον ν. 3389/2005. Το νομοθετικό καθεστώς που εισάγεται με τις διατάξεις του Ν. 3389/2005 είναι ειδικό και στις περιπτώσεις που αφορά δεν τυγχάνουν εφαρμογής οι διατάξεις του ν. 3669/2008 περί Δημοσίων Έργων. Η σύσταση μιας ΣΔΙΤ θεσμοθετημένου τύπου μπορεί να γίνει είτε με τη δημιουργία ενός φορέα που ελέγχεται από κοινού από τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, είτε με την απόκτηση του ελέγχου μιας υπάρχουσας δημόσιας επιχείρησης από τον ιδιωτικό τομέα. Η μέθοδος κατασκευής έργων ΣΔΙΤ έχει ως βασική παραδοχή την κατασκευή του έργου από πόρους, που διαθέτει ο αντισυμβαλλόμενος της Αναθέτουσας Αρχής και η αποπληρωμή τόσο της αξίας κατασκευής όσο και της αξίας διαχείρισης λαμβάνει χώρα κατά την προβλεπόμενη συμβατική περίοδο διαθεσιμότητας των υπηρεσιών.
57. Σύμφωνα με τον εν λόγω νόμο, οι Δημόσιοι Φορείς μπορούν σε τομείς της αρμοδιότητας τους να συνάπτουν έγγραφες συμβάσεις συνεργασίας από επαχθή αιτία («Συμβάσεις Σύμπραξης») με νομικά πρόσωπα του ιδιωτικού τομέα («Ιδιωτικοί Φορείς») για την εκτέλεση έργων ή και την παροχή υπηρεσιών («Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα» ή «Συμπράξεις»). Στις Συμβάσεις Σύμπραξης οι Ιδιωτικοί Φορείς συμβάλλονται μέσω ανωνύμων εταιρειών ειδικού σκοπού που συνιστώνται από αυτούς αποκλειστικά και μόνο για τους σκοπούς της Σύμπραξης («Εταιρία Ειδικού Σκοπού») που εδρεύουν στην Ελλάδα και λειτουργούν σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Ν. 2190/1920 περί

¹⁰³ Στα έργα ΣΔΙΤ καθαρά συμβατικού τύπου εμπίπτουν και οι συμβάσεις παραχώρησης του εθνικού δικαίου.

¹⁰⁴ Βλ. Πράσινη Βίβλο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής [COM/2004/0327].

Ανωνύμων Εταιρειών. Μέτοχοι Εταιρίας Ειδικού Σκοπού δύνανται να είναι μόνο οι Ιδιωτικοί Φορείς.

58. Οι διαδικασίες ανάθεσης περιλαμβάνουν τη διαδικασία ανοικτού τύπου, κλειστού τύπου, ανταγωνιστικού διαλόγου και διαπραγμάτευσης, κατ' αντιστοιχία προς τις προβλεπόμενες στο ν. 3669/2008.
59. Η ανάθεση των συμβάσεων από το δημόσιο φορέα που ενεργεί ως αναθέτουσα αρχή γίνεται, μεταξύ άλλων, με το κριτήριο της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς.

II.2.5 ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

II.2.5.1 ΕΡΓΑ ΟΣΕ Α.Ε.

60. Ο Κανονισμός Ανάθεσης και Εκτέλεσης Έργων και Ανάθεσης και Εκπόνησης Μελετών της εταιρίας ΕΡΓΑ ΟΣΕ Α.Ε. εφαρμόζεται σε όλα τα έργα και τις μελέτες, που συνδέονται καθ' οιονδήποτε τρόπο με τα έργα αυτά, τα οποία ανατίθενται στην εταιρία ΕΡΓΑ ΟΣΕ Α.Ε. Στο άρθρο 6 του Κανονισμού προβλέπεται η δημιουργία του Μητρώου Κατασκευαστών Ειδικών Έργων της ΕΡΓΟΣΕ Α.Ε. (Μ.Κ.Ε.Ε.), το οποίο ισχύει παράλληλα με το Μητρώο Εμπειρίας Κατασκευαστών (Μ.Ε.Κ.) και το Μητρώο Εργοληπτικών Επιχειρήσεων (Μ.Ε.ΕΠ.).

II.2.5.2 ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ Α.Ε.

61. Οι διαγωνισμοί των έργων που διενεργεί η ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ Α.Ε. (εφεξής ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ) διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: (α) Διαγωνισμοί έργων με προϋπολογισμό άνω του κοινοτικού ορίου, οι οποίοι διενεργούνται σύμφωνα με τα οριζόμενα στις ισχύουσες κοινοτικές οδηγίες και το εθνικό δίκαιο με το οποίο αυτές ενσωματώνονται στην ελληνική έννομη τάξη, και (β) Διαγωνισμοί έργων με προϋπολογισμό κάτω του κοινοτικού ορίου, οι οποίοι διενεργούνται κατά κανόνα με ανοικτή διαδικασία με δημοσίευση περίληψης στον ελληνικό τύπο, σύμφωνα με τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα και το ν. 3669/2008. Οι όροι της εκάστοτε διακήρυξης και τα τεύχη του διαγωνισμού εγκρίνονται με αποφάσεις του ΔΣ της εταιρίας.

II.2.5.3 ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ Α.Ε.

62. Σύμφωνα με το ν. 2229/1994 και το Καταστατικό της, η ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ Α.Ε. (εφεξής ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ) είναι η μόνη αρμόδια για την υλοποίηση του έργου του οδικού άξονα της Εγνατίας Οδού και των καθέτων προς αυτόν οδικών αξόνων, ενώ το ΔΣ αυτής είναι αρμόδιο για την κατάτμηση του συνολικού έργου σε επιμέρους έργα με κριτήρια καθαρώς τεχνικά και οικονομικά. Η ανάθεση και η εκπόνηση των μελετών της εταιρίας ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ και η ανάθεση και η εκτέλεση των έργων της, ακολουθεί μέχρι σήμερα, το σχετικό Κανονισμό της, ο οποίος εγκρίθηκε με την υπ' αριθ. Δ17α/10/59/ΦΝ 393/10.07.1996 Απόφαση του αρμοδίου Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Ο εν λόγω Κανονισμός εφαρμόζεται σε όλες τις τεχνικές μελέτες έργων και σε όλα τα έργα που ανατίθενται, από την εταιρία ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ. Εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά στον Κανονισμό, τα έργα ανατίθενται και εκτελούνται σύμφωνα την ισχύουσα περί δημοσίων έργων νομοθεσία.

II.3 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ¹⁰⁵

63. Βάσει της προγενέστερης πρακτικής της Επιτροπής Ανταγωνισμού, η ευρύτερη αγορά των κατασκευών δημοσίων έργων διακρίνεται κατ' αρχήν από αυτή των ιδιωτικών έργων¹⁰⁶. Στην αγορά των δημοσίων έργων περιλαμβάνονται τα έργα που έχουν ως αναθέτουσα αρχή διάφορους φορείς του Δημοσίου¹⁰⁷ και η ανάθεση, επίβλεψη, κατασκευή και συντήρησή τους διενεργείται σύμφωνα με τις διατάξεις της εκάστοτε κείμενης νομοθεσίας περί δημοσίων έργων. Πρόκειται κυρίως για έργα υποδομής, τα οποία δύνανται να υλοποιηθούν μόνο από τις εγγεγραμμένες στο ΜΕΕΠ επιχειρήσεις. Ως σχετική γεωγραφική αγορά, ορίζεται το σύνολο της ελληνικής επικράτειας.
64. Περαιτέρω, σύμφωνα με την παλαιότερη πρακτική της ΕΑ, η αγορά των δημοσίων έργων δύναται να διακριθεί έτι περαιτέρω σε επιμέρους σχετικές υπο - αγορές, λαμβάνοντας υπόψη τους κατωτέρω παράγοντες:
- (α) τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί η εργοληπτική εταιρία προκειμένου να αναλάβει την εκτέλεση δημόσιου έργου, δηλ. το ύψος του προϋπολογισμού του δημοπρατούμενου έργου, την νομική της μορφή, το ύψος των ιδίων κεφαλαίων, την κατασκευαστική της ικανότητα και εμπειρία και ιδιαίτερα την τάξη (πτυχίο εργοληπτικής ικανότητας) στην οποία είναι εγγεγραμμένη,
 - (β) τις κατηγορίες έργων στις οποίες είναι εγγεγραμμένη μία εργοληπτική επιχείρηση,
 - (γ) τις τάξεις στις οποίες είναι εγγεγραμμένες οι εργοληπτικές επιχειρήσεις, βάσει των οποίων καθορίζονται και οι δυνατότητες συμμετοχής τους στους διαγωνισμούς για την ανάθεση δημοσίων έργων.
65. Βάσει των ανωτέρω ως σχετική αγορά προϊόντος στην παρούσα υπόθεση ορίζεται η αγορά των δημοσίων έργων. Κατά την κρίση της Επιτροπής, η περαιτέρω κατάτμηση της σχετικής αγοράς προϊόντος (π.χ. ανά τάξη ή / και ανά κατηγορία έργου) παρέλκει εν προκειμένω.
66. Και τούτο διότι κατ' αρχήν η ακριβής οριοθέτηση της σχετικής αγοράς δεν αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για τη νομική αξιολόγηση των υπό κρίση συμπεριφορών, διότι κατά πάγια ενωσιακή νομολογία και πρακτική δεν απαιτείται η ακριβής οριοθέτηση της σχετικής αγοράς για την εφαρμογή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, όταν οι κρινόμενες

¹⁰⁵ Βλ. Ανακοίνωση της Ε.Επ. «όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού», Επίσημη εφημερίδα («ΕΕ») αριθ. C 372 της 09/12/1997. Η σχετική αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών περιλαμβάνει το σύνολο των προϊόντων ή υπηρεσιών που θεωρούνται από τον καταναλωτή εναλλάξιμες ή δυνάμενες να υποκατασταθούν μεταξύ τους, λόγω των χαρακτηριστικών τους, της τιμής τους και της σκοπούμενης χρήσης τους. Στη σχετική αγορά προϊόντων περιλαμβάνονται το προϊόν (ή προϊόντα) που αφορούν στην υπό εξέταση υπόθεση καθώς και όλα τα προϊόντα που είναι υποκατάστατά τους είτε από πλευράς ζήτησης είτε από πλευράς προσφοράς και των οποίων η διαθεσιμότητα (ή δυννητική διαθεσιμότητα) εμποδίζει τις ελεγχόμενες επιχειρήσεις να αυξήσουν επικερδώς την τιμή τους κατά ένα μικρό αλλά σημαντικό ποσοστό για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα. Η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή, στην οποία οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις πωλούν τα σχετικά προϊόντα υπό επαρκώς ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού.

¹⁰⁶ Βλ. ενδεικτικά τις υπ' αριθ. αποφάσεις Ε.Α. αριθ. 190/III/2001, 208/III/2002, 324/V/2006, 338/V/2007 και 372/V/2007. Βλ. επίσης και απόφαση ΕΑ 486/VI/2010.

¹⁰⁷ Οι φορείς του Δημοσίου που εμπλέκονται στο σύστημα παραγωγής τεχνικών έργων (δημόσιων) είναι μεταξύ άλλων Δημόσιες Υπηρεσίες, Ν.Π.Δ.Δ., οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης κάθε βαθμού συμπεριλαμβανομένης της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε. και των τοπικών ενώσεων Δήμων και Κοινοτήτων, οι Δημόσιες επιχειρήσεις και οι Δημόσιοι Οργανισμοί κ.λπ.

συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές έχουν ως αντικείμενό τους τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού¹⁰⁸. Συναφώς, δεν απαιτείται, κατ' αρχήν, για τη διαπίστωση παράβασης ειδική οικονομική ανάλυση για τις συνθήκες της οικείας αγοράς, ούτε και για τον προσδιορισμό αυτής¹⁰⁹. Η αρχή αυτή μπορεί να εφαρμοστεί αναλογικά και στην περίπτωση του άρθρου 1 του ν. 3959/2011 (πρώην άρθρο 1 του ν. 703/1977). Συναφώς, έχει κριθεί ότι δεν είναι η εκάστοτε αρχή ανταγωνισμού που επιλέγει κάθε φορά «κατ' αυθαίρετο» τρόπο τη σχετική αγορά προϊόντων, αλλά οι ίδιες οι συμπράττουσες επιχειρήσεις που επικεντρώνουν την αντι-ανταγωνιστική τους συμπεριφορά σε ορισμένο/-α προϊόν/τα (καθορίζοντας έτσι και το εύρος της σχετικής έρευνας)^{110,111}.

67. Επιπροσθέτως, η υπό κρίση υπόθεση αφορά σε σοβαρούς περιορισμούς του ανταγωνισμού κατά την έννοια των ενωσιακών και εθνικών διατάξεων περί ανταγωνισμού (βλ. κατωτέρω υπό IV.2.3 και VII.2.2.2.1). Τέτοιου είδους συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών συνιστούν παράβαση, ανεξαρτήτως του μεριδίου των συμπραττουσών στη σχετική αγορά, και δεν μπορούν να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής των απαγορευτικών διατάξεων των άρθρων 1 ν. 703/77 και του ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ¹¹². Κατά συνέπεια, ακόμη κι αν η σχετική αγορά ήθελε τυχόν οριοθετηθεί με διαφορετικό τρόπο από εκείνον που προκρίνεται στην παρούσα απόφαση, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά των έργων ή ακόμη και ανά έργο, τούτο δεν επιδρά καθοριστικά ως προς τη νομική αξιολόγηση των υπό κρίση συμπεριφορών.
68. Περαιτέρω, σε αντι-ανταγωνιστικές πρακτικές, όπως οι εξεταζόμενες εν προκειμένω, με αντικείμενο τη νόθευση διαγωνισμών, βασικό σημείο αναφοράς για τον ορισμό της σχετικής αγοράς (προϊόντος και γεωγραφικής) είναι το έργο/ διαγωνιστική διαδικασία ή η ομάδα έργων/ διαγωνιστικών διαδικασιών που επηρεάζεται από την αντι-ανταγωνιστική σύμπραξη, ανεξαρτήτως κατ' αρχήν των τυχόν ειδικότερων τεχνικών ή οικονομικών/ επενδυτικών χαρακτηριστικών των έργων, του είδους του εργολαβικού ανταλλάγματος, της προέλευσης των πόρων για την κατασκευή του έργου (από τη Δημόσια Αρχή, την ανάδοχο, ή και τις δύο πηγές) ή των προϋποθέσεων που προδιαγράφονται στη διακήρυξη. Οι παράγοντες αυτοί επιδρούν κυρίως στο εύρος και στον αριθμό των επιχειρήσεων που θα συμμετάσχουν στη διαγωνιστική διαδικασία¹¹³, και καθορίζουν την ένταση του ανταγωνισμού στις διαγωνιστικές αγορές, οι οποίες από τη φύση τους και εν τοις πράγμασι χαρακτηρίζονται από αβεβαιότητα ως προς τον αριθμό των συμμετεχόντων και το αποτέλεσμα της ανταγωνιστικής δράσης.
69. Στην υπό κρίση υπόθεση, οι συμπράττουσες στη νόθευση επιχειρήσεις (εφεξής και «οι συμπράττουσες») είναι στην πλειονότητά τους εργοληπτικές επιχειρήσεις εγγεγραμμένες

¹⁰⁸ Βλ. ενδεικτικά Αποφάσεις ΠΕΚ T-38/02 Groupe Danone κατά Επιτροπής, Συλλ. 2005, σκ. 99, και T-48/02 Brouwerij Haacht NV κατά Επιτροπής, Απόφαση του ΠΕΚ, 06.12.2005, σκ. 58 (καθώς και στη σχετική νομολογία που παραπέμπουν).

¹⁰⁹ Βλ. απόφαση ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4.

¹¹⁰ Βλ. απόφαση ΠΕΚ T-71/03 της 15.06.2005, Tokai Carbon κατά Επιτροπής, σκ. 90.

¹¹¹ Βλ. και Faull & Nikray, *The EU Law of Competition*, 3^η έκδοση, παρ. 8.453.

¹¹² Βλ. Ανακοίνωση της ΕΑ της 02.03.2006 σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας, παρ. 11(2), καθώς και Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας (de minimis), ΕΕ C 368, 22/12/2001, παρ. 11(2). Βλ. επίσης ενδεικτικά ΔΕΦΑθ 559/2010, ΔΕΦΑθ 2891/2009 και ΔΕΦΑθ 1682/2009, σκ. 29.

¹¹³ Αλλά και στο αποτέλεσμα αυτής, το οποίο όχι σπάνια καθορίζεται από σειρά τυπικών ζητημάτων.

στην ανώτατη τάξη και, αν όχι στο σύνολο, τουλάχιστον στις βασικότερες κατηγορίες έργων που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία, ενώ οι αντι-ανταγωνιστικές πρακτικές που εξετάζονται αφορούν σε ένα ευρύ φάσμα έργων, που καταλαμβάνει τόσο έργα που δημοπρατούνται από έναν συγκεκριμένο δημόσιο φορέα όσο και έργα που δημοπρατούνται από διαφορετικούς φορείς εντός μίας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου. Τέλος, από το σύνολο των στοιχείων του φακέλου της υπό κρίση υπόθεσης και τη διαχρονικότητα των παρατηρούμενων αντι-ανταγωνιστικών πρακτικών, συνάγεται το συμπέρασμα ότι ανεξαρτήτως των ειδικότερων προβλέψεων του εκάστοτε νομοθετικού πλαισίου, υφίστανται περιθώρια για την ανάπτυξη και ευδοκίμηση τέτοιων πρακτικών.

70. Στην υπό κρίση υπόθεση, μπορεί ασφαλώς να οριστεί ως σχετική γεωγραφική αγορά το σύνολο της ελληνικής επικράτειας¹¹⁴. Και τούτο διότι, η πλειονότητα των ελεγχόμενων επιχειρήσεων δραστηριοποιούνται σε όλη την επικράτεια, ενώ δεν υφίστανται νομικά εμπόδια δραστηριοποίησης των εργοληπτικών εταιριών σε περιοχές εκτός της έδρας τους, αν και τα πραγματικά (οικονομικά και τεχνικά) εμπόδια, λαμβάνονται σαφώς υπόψη στην απόφαση συμμετοχής κάποιας εργοληπτικής επιχείρησης σε δημοπρασίες, όπως προαναφέρθηκε.

III. ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

III.1 ΑΝΤΙ-ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΣΥΜΠΡΑΞΗ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ

III.1.1 *ΑΡΘΡΟ 1 Ν. 703/1977 ΚΑΙ ΑΡΘΡΟ 1 Ν. 3959/2011 - ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ*

71. Βάσει των αρχών που διέπουν τη διαχρονική εφαρμογή του δικαίου και των γενικών αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, εφαρμοστέες είναι οι διατάξεις ουσιαστικού δικαίου, οι οποίες ίσχυαν κατά το χρόνο επελεύσεως των γεγονότων που συνιστούν την παράβαση, χωρίς να έχει σημασία ο χρόνος κατά τον οποίο εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις και επιβάλλονται οι σχετικές κυρώσεις¹¹⁵. Έτσι, κάθε συμπεριφορά, η οποία εκδηλώθηκε και έπαυσε πριν την 20.04.2011 (ημερομηνία κατάργησης του ν. 703/1977 και θέσης σε ισχύ του ν. 3959/2011¹¹⁶), αξιολογείται βάσει των άρθρων 1 και 2 του ν. 703/1977. Παραβατική συμπεριφορά διαρκείας, με χρονική αφετηρία εκδήλωσης προγενέστερη της θέσης σε ισχύ του ν. 3959/2011, η οποία διαρκεί και μετά τη θέσπιση του νόμου αυτού, καταλαμβάνεται από το ρυθμιστικό πεδίο του νέου νόμου που θεσπίστηκε διαρκούσης της παράβασης και κατήργησε τον παλαιότερο.
72. Συνεπώς, ελλείπει ρητής διαχρονικού δικαίου διάταξης προβλεπόμενης στον ν. 3959/2011, στα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υπόθεσης εφαρμόζονται οι ουσιαστικού δικαίου κανόνες του άρθρου 1 του ν. 703/1977, εφόσον οι εξεταζόμενες

¹¹⁴ Πρβλ. σχετικά αποφάσεις της Επιτροπής, COMP/M. 4298 Foster Yeoman/ aggregates Industries της 06.09.2006 και COMP/M.4687 της 21.02.2008.

¹¹⁵ Βλ. απόφαση ΔΕΕ της 29.03.2011, C-201/09 και C-216/09, *ArcelorMittal Luxembourg SA κ. Επιτροπής*, αδημ., σκ. 67-71.

¹¹⁶ Με την θέση σε ισχύ του ν. 3959/2011 για την «Προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού» (ΦΕΚ Α' 93) την 20.4.2011 καταργήθηκε ο ν. 703/1977 «Περί ελέγχου μονοπωλίων και ολιγοπωλίων και προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού» (ΦΕΚ Α' 278) (βλ. άρθ. 51 Ν. 3959/2011).

συμπεριφορές των εμπλεκομένων επιχειρήσεων εκδηλώθηκαν και έπαυσαν προ της 20.4.2011, ενώ εφαρμόζονται οι ουσιαστικού δικαίου κανόνες του άρθρου 1 του ν. 39159/2011, όταν οι εξεταζόμενες συμπεριφορές των συμπραττουσών επιχειρήσεων εκδηλώνονται ή/και διαρκούν και μετά το χρονικό αυτό σημείο¹¹⁷. Σε κάθε περίπτωση, ουδεμία ουσιαστική διαφοροποίηση υφίσταται μεταξύ των διατάξεων του άρθρου 1 του ν. 3959/2011 και του άρθρου 1 του ν. 3959/2011, δεδομένου ότι οι σχετικές διατάξεις του προϊσχύοντος (άρθρο 1 του ν. 703/1977) και του διάδοχου αυτού νόμου (άρθρο 1 του ν. 3959/2011) είναι πανομοιότυπες.

III.1.2 ΆΡΘΡΟ 101 ΣΛΕΕ - ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ - ΕΠΗΡΕΑΣΜΟΣ ΕΝΔΟΕΝΩΣΙΑΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

73. Αντίστοιχη με τις διατάξεις των άρθρων 1 του ν. 703/1977 και 1 του ν. 3959/2011 είναι και η διάταξη του άρθρου 101 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 81 ΣυνθΕΚ)¹¹⁸. Ουσιαστικά, μοναδική επί πλέον προϋπόθεση για την παράλληλη εφαρμογή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 3 παρ. 1 του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003, σε σχέση με τη διάταξη του εθνικού δικαίου, αποτελεί αυτή της «δυνατότητας σοβαρής επίδρασης στο ενδοκοινοτικό εμπόριο»^{119, 120}.
74. Κατά πάγια νομολογία, για να μπορεί μια σύμπραξη να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών πρέπει, βάσει ενός συνόλου νομικών και πραγματικών στοιχείων, να μπορεί να πιθανολογηθεί επαρκώς ότι μπορεί να ασκήσει άμεση ή έμμεση, πραγματική ή δυνητική, επίδραση στα εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών¹²¹, με τρόπο αισθητό¹²².
75. Στην περίπτωση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, εάν μία συμφωνία μπορεί στο σύνολό της να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών, το ενωσιακό δίκαιο εφαρμόζεται στο

¹¹⁷ Διάφορο ως ένα βαθμό είναι το ζήτημα της αρμοδιότητας έκδοσης απόφασης περί διαπίστωσης ή μη παράβασης και επιβολής των όποιων κυρώσεων καθώς και των εφαρμοστέων κανόνων για την επιμέτρηση του προστίμου που θα αναλυθεί στο οικείο κεφάλαιο.

¹¹⁸ Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 1731/2001, Επισκ. Εμπ. Δικ. 2003, σελ. 1053. Σημειώνεται ότι όπου εδώ γίνεται αναφορά στο άρθρο 101 ΣΛΕΕ, με αυτό νοείται και το αντίστοιχο άρθρο 85 ΣυνθΕΟΚ ή το άρθρο 81 ΣυνθΕΚ, σύμφωνα με την ονομασία και την αρίθμηση που ίσχυε κατά τον αντίστοιχο χρόνο. Υπενθυμίζεται ότι από την 1η Δεκεμβρίου 2009, ημερομηνία έναρξης ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας, η «Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας» μετονομάζεται σε «Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης» (άρθρο 2 παράγραφος 1 της Συνθήκης της Λισαβόνας). Τα άρθρα, τα τμήματα, τα κεφάλαια, οι τίτλοι και τα μέρη της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν αναριθμηθεί (άρθρο 5 και παράρτημα της Συνθήκης της Λισαβόνας). Η Συνθήκη της Λισαβόνας τροποποιεί τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Συνθήκη για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, χωρίς όμως να τις υποκαθιστά. Βλ. και Συνθήκη προσχώρησης της Ελλάδας (υπεγράφη στις 28.5.1979, έναρξη ισχύος την 1.1.1981, ΕΕ L 291 της 19.11.1979).

¹¹⁹ Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 1731/2001, ό.π.

¹²⁰ Βλ. σχετικά Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ΕΕ C 101/07, της 27.04.2004, παρ. 12-13.

¹²¹ Βλ. απόφαση ΔΕΚ της 29.10.1980, C-209-215/78 και 218/78, Van Landewyck κατά Επιτροπής, Συλλ. 3125, σκ. 170, απόφαση της 17.07.1997, C-219/95P, Ferriere Nord Spa κατά Επιτροπής, Συλλ. I-4411, σκ. 20, απόφαση ΕΑ 370/V/2007 και Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης ό.π., παρ. 9-12.

¹²² Βλ. απόφαση ΕΑ 277/IV/2005 με παραπομπή στις αποφάσεις ΔΕΚ της 17.10.1972, C-8/72, Vereniging van Cementhandelaren κατά Επιτροπής, Συλλ. 1972-1973, σ. 221, σκ. 29 και της 11.7.1985, C-42/84 Remia κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2545, σκ. 22 και απόφαση ΠΕΚ της 21.02.1995, T-29/92, SPO κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. II-289, σκ. 299. Βλ. και Ανακοίνωση Επιτροπής, ό.π., παρ. 33 και 74.

σύνολο της συμφωνίας, περιλαμβανομένων και των τμημάτων της που μεμονωμένα δεν επηρεάζουν το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών¹²³. Είναι, επίσης, αδιάφορο, εάν η συμμετοχή δεδομένης επιχείρησης επηρεάζει ή όχι αισθητά το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών¹²⁴. Ο αισθητός χαρακτήρας του επηρεασμού μπορεί ιδίως να εκτιμηθεί κατ' αναφορά προς τη θέση και τη σημασία των μερών στην αγορά των σχετικών προϊόντων¹²⁵, τη φύση της συμφωνίας ή της πρακτικής και τη φύση των καλυπτόμενων προϊόντων/υπηρεσιών¹²⁶.

76. Στην υπό κρίση υπόθεση υφίσταται η προαναφερόμενη δυνατότητα αισθητού επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών, και κατά συνέπεια, συντρέχει περίπτωση εφαρμογής, παράλληλα με το εθνικό, και του ενωσιακού δικαίου, λόγω του εύρους της γεωγραφικής αγοράς στην οποία δραστηριοποιούνται οι συμπράττουσες επιχειρήσεις (ολόκληρη η ελληνική επικράτεια, και άρα σημαντικό τμήμα της εσωτερικής αγοράς¹²⁷), του αριθμού των συμπραττουσών επιχειρήσεων (το σύνολο των εργοληπτικών εταιριών ανώτατης τάξης από το 1995 έως το 2000) και του μεριδίου αγοράς που κατείχαν αυτές αθροιστικά επί του κύκλου εργασιών από δημόσια έργα ανώτατης τάξης (80,32% το 2005, 76,789 % το 2006 και 98% το 2011), της δυνατότητας συμμετοχής αλλοδαπών επιχειρήσεων στην πλειονότητα των υπό εξέταση διαγωνισμών, και συνακόλουθα της δυνατότητας διείσδυσής τους στην εγχώρια αγορά δημοσίων έργων, γεγονός που καθιστά τις εξεταζόμενες υπηρεσίες αντικείμενο διασυνοριακών συναλλαγών, και τέλος λόγω της ίδιας της φύσης των εξεταζόμενων παραβάσεων.

III.1.3 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΠΑΡ. 1 Ν.703/1977, ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΠΑΡ. 1 Ν.3959/2011 ΚΑΙ 101 ΠΑΡ. 1 ΣΛΕΕ

77. Προϋποθέσεις εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 1 παρ.1 του ν. 3959/2011 και του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977 είναι:
- Η ύπαρξη συμφωνίας, εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ επιχειρήσεων ή απόφασης ένωσης επιχειρήσεων,
 - Αντικείμενο ή αποτέλεσμα της ανωτέρω συμφωνίας, εναρμονισμένης πρακτικής ή απόφασης να είναι ο αισθητός περιορισμός, η παρακάλυψη ή η νόθευση του ανταγωνισμού.

¹²³ Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΚ της 25.02.1986, C-193/83, Windsurfing κατά Επιτροπής, Συλλ. 611, σκ. 96, απόφαση ΠΕΚ της 14.05.1997, T-77/94 Vereniging van Groothandelaren in Bloemkwekerijprodukten, Συλλ. II-759, σκ. 126, και παρ. 14 Κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ό.π.

¹²⁴ Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΠΕΚ T-2/89, Petrofina κατά Επιτροπής, Συλλ. II-1087, σκ. 226, καθώς και παρ. 15 Κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ό.π.

¹²⁵ Βλ. απόφαση ΔΕΚ της 28.4.1998, C-306/96, Javico, Συλλ. I-1983, σκ. 17 και απόφαση ΠΕΚ της 1.4.1993, υπόθ. T-65/89, BPB Industries και British Gypsum, Συλλ. II-389, σκ. 138 και Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης ό.π., παρ. 44.

¹²⁶ Βλ. απόφαση ΠΕΚ της 01.04.1993, T-65/89, BPB Industries και British Gypsum, Συλλ. II-389, σκ. 138 και Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης ό.π., παρ.45.

¹²⁷ Βλ. παρ. 78 επ. Κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ό.π.

78. Αντίστοιχα ισχύουν και για το άρθρο 101 παρ.1 ΣΛΕΕ. Σημειωτέον ότι κατά την εφαρμογή του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, η ερμηνεία που έχει δοθεί από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι δεσμευτική για το σύνολο των εθνικών δικαστηρίων και αρχών των κρατών μελών¹²⁸.

III.1.3.1 Η έννοια της «επιχείρησης»

79. Ως «επιχείρηση», κατά το δίκαιο προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού, νοείται κάθε φυσικό πρόσωπο ή οικονομική ενότητα που ασκεί εμπορική ή άλλη οικονομική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς του και από τον τρόπο χρηματοδότησής του¹²⁹. Ειδικότερα, η ύπαρξη επιχείρησης προϋποθέτει αυτονομία οικονομικής δράσης και συνακόλουθα πλήρη ανάληψη των οικονομικών κινδύνων που συνεπάγεται η εκάστοτε οικονομική δραστηριότητα¹³⁰. Ως οικονομική δραστηριότητα νοείται κάθε δραστηριότητα προσφοράς αγαθών ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά¹³¹. Η έννοια της «επιχείρησης» είναι περισσότερο οικονομική παρά νομική και το αποφασιστικό κριτήριο για την έννοια αυτή στο δίκαιο προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού είναι η οικονομική, και όχι η νομική της αυτοτέλεια.

III.1.3.2 Η έννοια της «συμφωνίας» ή / και «εναρμονισμένης πρακτικής» (σύμπραξης, σύμφωνα με τα άρθρα 1 ν. 3959/2011, άρθρο 1 ν.703/1977 και 101 ΣΛΕΕ)

80. Για τους σκοπούς των άρθρων 1 παρ. 1 του ν. 3959/2011 και 1 παρ. 1 του ν.703/1977, και αντίστοιχα του άρθρου 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, θεωρείται ότι υφίσταται «συμφωνία» όταν οι επιχειρήσεις, ρητά ή σιωπηρά, εγκρίνουν από κοινού σχέδιο που καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές της αμοιβαίας δράσης τους (ή αποχής από τη δράση) στην αγορά. Για τους σκοπούς εφαρμογής των κανόνων του ανταγωνισμού, αρκεί οι επιχειρήσεις να έχουν εκφράσει την κοινή τους βούληση να συμπεριφερθούν στην αγορά κατά καθορισμένο τρόπο¹³². Αυτό συμβαίνει, για παράδειγμα, κάθε φορά που

¹²⁸ Βλ. ΔΕΚ C-8/08, T-Mobile Netherlands BV κ.ά. κατά Raad vanbestuurvande Nederlandse mededingingsautoriteit, Συλλ. 2009, απόφαση της 4 Ιουνίου 2009, αδημ., σκ. 50.

¹²⁹ Βλ. ενδεικτικά ΠΕΚ T-217 και 245/03, FNSEA κατά Επιτροπής, Συλλ. 2004, II-271, ΔΕΚ C-101 και 110/07, Coop de France Betail and Viande κατά Επιτροπής, Συλλ. 2008, I-10193 καθώς και ΔΕΚ C-41/90, Hofner και Elser κ. Macroton GmbH, Συλλ. 1991, I-1979, ΔΕΚ C-55/96, Job Centre II, Συλλ. 1997, I-7119, σκ. 21, C-180-184/98, Pavlov κατά Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten, Συλλ. 2000, I-6451, σκ.74, C-218/00, Cital di Batistello Venanzio & Co κ. Institute Nazionale per L'Assicurazione Contro Gli fortune Sul Lavoro (INAIL), Συλλ.2002, I-691, σκ. 22.

¹³⁰ Βλ. ενδεικτικά ΠΕΚ T-23/09, Conseil national de l'Ordre des pharmaciens (CNOP), Conseil central de la section G de l'Ordre national des pharmaciens (CCG) κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, απόφαση της 26 Οκτωβρίου 2010, αδημ., σκ. 70-71, ΔΕΚ C-55/96, Job Centre coop.arl, Συλλογή 1997, I-7119, σκ.21, συνεκδ. υποθ. ΔΕΚ C-180-184/98, Pavel Pavlov κ.ά. κατά Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten, Συλλ. 2000, I-6451, σκ. 74, ΔΕΚ C-118/85, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 1987 σ. 2599, σκ. 7, ΔΕΚ C-41/90, Klaus Hofner and Fritz Elser κατά Macrotron GmbH, Συλλ. 1991, I-1979, σκ. 21, ΔΕΚ C-35/96, Επιτροπή κατά Ιταλίας (CNSD), Συλλ. 1998, I-3851, σκ. 36, ΔΕΚ C-244/94, Fédération Française des Sociétés d'Assurance κ.ά. κατά Ministère de l'Agriculture et de la Pêche, Συλλ. 1995, I-4013, σκ. 14, EA 292/IV/2005 υπό 2.1 και EA 563/VII/2013, σκ. 71.

¹³¹ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΚ C-118/85, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 1987, σελ. 2599, σκ. 7, ΔΕΚ C-35/96, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 1998, σελ. 351, σκ. 36, EA 430/V/2009, σελ. 6 και EA 317/V/2006, σελ. 16-17.

¹³² Βλ. ΣτΕ 2007/2013, σκ. 17 και ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4-6, καθώς και ενδεικτικά ΔΕΚ C-41/69, ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής, Συλλ. 1969-1971, σελ.397, σκ. 111-113, ΠΕΚ T-13/89, Polypropylene, Συλλ.1992, II-1021, σκ. 253, ΠΕΚ T-7/89, Hercules κατά Επιτροπής, Συλλ.1991, II-1711, σκ. 256, ΠΕΚ T-

επιχειρήσεις εκφράζουν κοινή βούληση προς επίτευξη επιδιωκόμενων τιμών ή επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων ή κατανομής αγορών/πελατείας¹³³.

81. Εξάλλου, δεν είναι αναγκαίο οι συμμετέχοντες να έχουν εκ των προτέρων συμφωνήσει σε ένα ολοκληρωμένο κοινό σχέδιο. Κατά πάγια νομολογία, η έννοια της «συμφωνίας» καταλαμβάνει, όχι μόνον συμβάσεις με τη στενή έννοια του όρου, αλλά και συμφωνίες κυρίων, ανεξαρτήτως μάλιστα αν είναι υπογεγραμμένες ή ανυπόγραφες¹³⁴. Υπό το φως της ενωσιακής νομολογίας, «συμφωνία» συνιστά και ο καθορισμός από μέρους των συμμετεχουσών σε μία συνάντηση επιχειρήσεων των «κανόνων παιχνιδιού» για τη συμπεριφορά τους στην αγορά, δεδομένου ότι εκφράστηκε η επιθυμία ή η ευχή να ακολουθηθεί η συγκεκριμένη συμπεριφορά¹³⁵. Η ύπαρξη συμφωνίας μπορεί να προκύπτει άμεσα ή έμμεσα από τη συμπεριφορά των μερών, καταλαμβάνει δε και ατελείς συνεννοήσεις, καθώς και επιμέρους και υπό όρους συμφωνίες κατά τη διαδικασία διαπραγμάτευσης, η οποία οδηγεί σε συμφωνία¹³⁶. Συναφώς, κατά την ενωσιακή νομολογία, στο πλαίσιο μιας περίπλοκης σύμπραξης μεγάλης διάρκειας, ο όρος «συμφωνία» μπορεί να εφαρμοστεί όχι μόνο σε ένα γενικό σχέδιο ή ειδικά τον εφαρμοστέο βασικό μηχανισμό ή τους λεπτομερείς όρους που ενδεχομένως συγκεκριμενοποιούνται προοδευτικά ή και έχουν συμφωνηθεί ρητώς, αλλά στο σύνολο των διαρκών μεθοδεύσεων των μερών στο πλαίσιο της μεταξύ τους ανταγωνιστικής σύμπραξης, περιλαμβανομένης της υλοποίησης όσων έχουν συμφωνηθεί βάσει των ίδιων μηχανισμών και κατά την επιδίωξη του ίδιου κοινού σκοπού. Με βάση τα προεκτεθέντα, για την έννοια της «συμφωνίας», είναι αδιάφορος ο γραπτός ή προφορικός τύπος, καθώς και ο δεσμευτικός ή μη χαρακτήρας της. Συναφώς, αδιάφορο είναι αν οι εκπρόσωποι που συμμετέχουν στη συμφωνία ήταν εξουσιοδοτημένοι ή είχαν την αρμοδιότητα να συνάπτουν συμφωνίες με αντίστοιχο περιεχόμενο¹³⁷. Τέλος, τόσο εξ επόψεως απόδειξης, όσο και εξ επόψεως ουσιαστικού δικαίου για να θεωρηθεί ότι δεδομένη συμφωνία πράγματι υπήρξε, δεν είναι απαραίτητο να προκύπτει ότι καθένα από τα μετέχοντα μέλη συμμετείχε, ενέκρινε ρητώς ή έστω γνώριζε όλες ανεξαιρέτως τις επιμέρους πτυχές ή εκδηλώσεις της σύμπραξης καθόλη τη διάρκεια συμμετοχής του σε αυτό¹³⁸.

305/94, Limburge κατά Επιτροπής, Συλλ. 1999, II-945, σκ. 715, ΠΕΚ T-9/99, HFB Holding κατά Επιτροπής, Συλλ.2002, II-1498, σκ. 199.

¹³³ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΚ C-41/69, ό.π., σκ. 112 και ΔΕΚ συνεκδ. υποθ. C- 209/78 έως 215/78 και 218/78, Heinz van Landewyck κατά Επιτροπής, Συλλ.1980, III-210, σκ. 86, καθώς και ΠΕΚ T-1/89, Rhône-Poulenc SA κατά Επιτροπής, Συλλ. 1991, II-1034, σκ. 120, T-15/89, Chemie Linz AG κατά Επιτροπής, Συλλ.1992, II-1280, σκ. 301, και T-310/94, Grueber και Weber GmbH & Co. KG κατά Επιτροπής, Συλλ. 1998, II-1048, σκ. 85, 87.

¹³⁴ Βλ. ενδεικτικά Αποφάσεις ΔΕΚ C- 41/69, ACF Chemiefarma ό.π., C-44/69, Buchler & Co κατά Επιτροπής, Συλλ. 1970, σ. 733 και C-45/69, Boehringer Mannheim κατά Επιτροπής, Συλλ. 1970, σ. 769, καθώς και Αποφάσεις ΠΕΚ T-66/99, Μινωικές Γραμμές ANE κατά Επιτροπής, Συλλ. II-5515, σκ. 207 και T-141/89, Trefileurope κατά Επιτροπής, Συλλ.Π-791, σκ. 95-96. Βλ. ακόμη Ζιάμου Θ. σε Σκουρή Β., *Ερμηνεία Συνθηκών για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα*, Εκδ. Αντ.Ν.Σάκκουλα, 2003, σελ. 692.

¹³⁵ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΚ C-204/00, Aalborg Portland A/S κατά Επιτροπής, Συλλ. I-123, σκ. 228, 248.

¹³⁶ Βλ. ενδεικτικά απόφαση της Επιτροπής 2004/104/EK (Υπόθεση COMP/E-1/37.978/Μεθυλολογκαμίνη), παρ. 172, EE L 038 της 10/02/2004 σ. 18 – 46, καθώς και EA 369/V/2007, σελ. 47.

¹³⁷ Βλ. απόφαση ΠΕΚ T-25/95 κ.λπ. Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. II-491,σκ. 928.

¹³⁸ Βλ. Απόφαση της Επιτροπής 99/60/EK, *Καρτέλ προμονωμένων σωλήνων*, Υπόθεση IV/35.691, σκ. 134.

82. Η έννοια της «εναρμονισμένης πρακτικής» αφορά μορφή συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων, η οποία, χωρίς να φθάνει μέχρι τη σύναψη συμφωνίας, αντικαθιστά ηθελημένα τους κινδύνους που ενέχει ο ανταγωνισμός με την έμπρακτη συνεργασία των επιχειρήσεων αυτών¹³⁹. Η απαίτηση αυτονομίας δράσης των επιχειρήσεων στην αγορά, που είναι συνυφασμένη με τις περί ανταγωνισμού διατάξεις¹⁴⁰, αντιτίθεται αυστηρώς σε κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ των επιχειρηματιών αυτών δυνάμενη, είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός υφιστάμενου ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά, είτε να αποκαλύψει σε έναν ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που ο επιχειρηματίας έχει αποφασίσει ή σκέπτεται να ακολουθήσει στην αγορά. Η προϋπόθεση δε της αμοιβαιότητας πληρούται οσάκις η από μέρους ενός ανταγωνιστή αποκάλυψη σε άλλον ανταγωνιστή των μελλοντικών του προθέσεων ή της μελλοντικής του συμπεριφοράς στην αγορά ζητήθηκε από τον δεύτερο ή ο επιχειρηματίας αυτός δεν εξέφρασε καμία επιφύλαξη ή αντίρρηση όταν ο ανταγωνιστής του γνωστοποίησε τις προθέσεις του¹⁴¹. Κρίσιμο, εν προκειμένω είναι ότι οι ανταγωνιστές εν γνώσει τους δέχονται ή προσχωρούν σε μηχανισμούς συμπαιγνίας που διευκολύνουν το συντονισμό της εμπορικής τους πολιτικής. Επιπλέον, ο συντονισμός δεν πρέπει κατ' ανάγκην να είναι ρητά εκφρασμένος, αρκεί να είναι και σιωπηρός¹⁴².
83. Με βάση τα ανωτέρω, έχει κριθεί ότι συνιστά εναρμονισμένη πρακτική η συμμετοχή σε συναντήσεις που έχουν ως σκοπό τον καθορισμό επιδιωκόμενων τιμών ή/και επιδιωκόμενου όγκου πωλήσεων, κατά τις οποίες ανταλλάσσονται μεταξύ ανταγωνιστών πληροφορίες σχετικά με τις τιμές που σκέφτονται να εφαρμόσουν στην αγορά, σχετικά με το κατώτατο όριο συμφέρουσας λειτουργίας τους, τους περιορισμούς του όγκου πωλήσεων που κρίνουν αναγκαίους, τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεών τους κ.ο.κ, διότι τις πληροφορίες αυτές ασφαλώς και τις λαμβάνουν υπόψη οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις για να καθορίσουν τη συμπεριφορά τους στην αγορά. Συναφώς, ακόμη και εάν τα στάδια της διαδικασίας διαπραγματεύσεων που οδήγησαν στη σύναψη ολοκληρωμένης συμφωνίας δεν καλύπτονται από την έννοια της «συμφωνίας», κατά τα ανωτέρω, η επίμαχη συμπεριφορά καταλαμβάνεται από την έννοια της «εναρμονισμένης πρακτικής»¹⁴³.
84. Περαιτέρω, η έννοια της «εναρμονισμένης πρακτικής» προϋποθέτει μεν συμπεριφορά των μετεχουσών επιχειρήσεων στην αγορά, δεν συνεπάγεται όμως κατ' ανάγκην ότι η εν λόγω συμπεριφορά θα πρέπει και να επιφέρει, συγκεκριμένα, το περιοριστικό του

¹³⁹ Βλ. π.χ. ΠΕΚ Τ-30/91, Solvay SA κατά Επιτροπής, Συλλ. ΙΙ-1775, σκ. 66, 75 και ΠΕΚ Τ-36/91, Imperial Chemical Industries Plc κατά Επιτροπής, απόφαση της 29.06.1995, Συλλ. ΙΙ-1851.

¹⁴⁰ Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 2780/2012, σκ. 5 (όπου και παραπομπές σε πάγια ενωσιακή νομολογία).

¹⁴¹ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΚ C-40 επ./73, Suiker Unie κατά Επιτροπής, Συλλ. 1975, σελ. 507, σκ. 173-174, ΔΕΚ C-48/69 ICI κατά Επιτροπής, Συλλ. 1972-1973, σελ. 99, σκ.64, ΔΕΚ C-199/92 P, Huls κατά Επιτροπής Συλλ. 1999, I-4336, σκ. 162-168 και 178, ΔΕΚ C-105/94 P, Συλλ. 1997, I-3001, σκ. 126, 135-136, 143, καθώς και αποφάσεις ΠΕΚ Τ-1/89 Rhône-Poulenc SA κατά Επιτροπής, Συλλ. 1991, ΙΙ-1034, σκ. 101-103, 113-115 και 121-123, ΠΕΚ Τ-9/99 HFB Holding κατά Επιτροπής, Συλλ. 2000, I-8224, σκ. 211-213, ΠΕΚ Τ-25/95 Cimenteries CBR κατά Επιτροπής, Συλλ. 1996, I-3786, σκ. 18-22 (περίληψης) και σκ. 1849, 1852, 1855, 1865, 3150, Βλ. επίσης ενδεικτικά ΔΕφαΘ 1617/2009, σκ. 6.

¹⁴² Βλ. ΔΕΚ C-2/01 P Bundesverband Arzneimittel – ImporteureV, Συλλ.Ι-64, σκ.102 και Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3, 2004/C, 101/08 της 27.04.2004, παρ.15.

¹⁴³ Βλ. Απόφαση της Επιτροπής, ΙV/35.691/E-4, Καρτέλ προμονωμένων σωλήνων, παρ. 138.

ανταγωνισμού αποτέλεσμα¹⁴⁴. Κατά πάγια ενωσιακή νομολογία, τεκμαίρεται ότι οι μετέχουσες σε συνεννοήσεις επιχειρήσεις, οι οποίες εξακολουθούν να δραστηριοποιούνται στην αγορά, δεν μπορεί παρά να λαμβάνουν υπόψη τις πληροφορίες που έχουν ανταλλάξει με τους ανταγωνιστές τους, όταν καθορίζουν τη συμπεριφορά τους στην αγορά¹⁴⁵, ήτοι ότι υφίσταται η απαιτούμενη κατά νόμο αιτιώδης συνάφεια μεταξύ συνεννόησης και συμπεριφοράς. Μάλιστα, το εν λόγω τεκμήριο περί αιτιώδους συναφείας για τη στοιχειοθέτηση εναρμονισμένης πρακτικής είναι απόρροια του άρθρου 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, όπως αυτό ερμηνεύθηκε από το Δικαστήριο, και, συνεπώς, αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του εφαρμοστέου ενωσιακού δικαίου¹⁴⁶.

85. Επιπλέον, η συμμετοχή επιχειρήσεων σε συναντήσεις στις οποίες έλαβαν χώρα, κατά τα προεκτεθέντα, συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές θίγουν τον ανταγωνισμό, χωρίς να αντιταχθούν σαφώς στις συμφωνίες αυτές, αποτελεί επαρκή απόδειξη της συμμετοχής και της ευθύνης των εν λόγω επιχειρήσεων στη σύμπραξη – ανεξαρτήτως του αν οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις συμμορφώθηκαν τελικά με τα αποτελέσματα/συμφωνηθέντα στις σχετικές συναντήσεις¹⁴⁷. Η αποστασιοποίηση και μόνο, ήτοι η δημόσια διαφοροποίηση της θέσης μιας επιχείρησης από τα συμφωνηθέντα, σηματοδοτεί την παύση της συμμετοχής μίας επιχείρησης στη σύμπραξη¹⁴⁸.
86. Τέλος, κατά πάγια νομολογία, οι διατάξεις των άρθρων 1 του ν. 3959/2011, 1 του ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ καταλαμβάνουν ουσιαστικά μορφές συμπαιγνίας που μετέχουν της ίδιας φύσης, διακρίνονται δε μόνο κατά την έντασή τους και τις επιμέρους μορφές υπό τις οποίες εκδηλώνονται. Στο ίδιο πλαίσιο, έχει κριθεί ότι οι αρχές ανταγωνισμού δεν είναι υποχρεωμένες να προσδιορίζουν επακριβώς μία παράβαση ως προς καθεμία επιχείρηση και σε κάθε δεδομένο χρονικό σημείο ως συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική, διότι οι σχετικές έννοιες μπορεί να αλληλοκαλύπτονται. Μια σύμπραξη μπορεί να συνιστά ταυτόχρονα «συμφωνία» και «εναρμονισμένη πρακτική» κατά την έννοια των σχετικών

¹⁴⁴ Βλ. ΣτΕ 2007/2013, σκ. 17 και ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4-6, καθώς και ενδεικτικά ΔΕΚ C-199/92 Hüls κατά Επιτροπής, Συλλ. 1999, I-4336, σκ. 158-167, ΔΕΚ C-49/92 P. Επιτροπή κατά Annic Partecipazioni SpA, Συλλ. I-4125, σκ. 119-121.

¹⁴⁵ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΚ C-8/08, T-Mobile Netherlands BV κ.ά. κατά Raad vanbestuurvande Nederlandse Mededingingsautoriteit, σκ. 52-53 (όπου και παραπομπές σε πάγια ενωσιακή νομολογία). Βλ. και Faull & Nickpay, *The EU law of competition*, 3d edition, παρ. 3.133.

¹⁴⁶ Βλ. ενδεικτικά πρόσφατη απόφαση ΔΕΚ C-8/08, T-Mobile Netherlands BV κ.ά. κατά Raad vanbestuurvande Nederlandse Mededingingsautoriteit, Συλλ. 2009, απόφαση της 04.06.2009, αδημ., σκ. 52.

¹⁴⁷ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΚ C-204/00 P. *Aalborg Portland κατά Επιτροπής*, Συλλ. 2004, σελ. I-123, σκ. 249 και 291, 323, 330-331, ΔΕΚ C-49/92 P, ό.π., σκ. 95-100 και ΔΕΚ C-199/92 P, ό.π., σκ. 174, 180-183. Βλ. επίσης ΔΕΚ C-291/98 P Sarrío κατά Επιτροπής, Συλλ. 2000, I-10014, σκ. 50, ΠΕΚ T-334/94, Sarrío S.A. κατά Επιτροπής, Συλλ. 1996, I-1331, σκ. 118, ΠΕΚ T-67/00, T-68/00, T-71/00 και T-78/00, JFE Engineering κατά Επιτροπής, Συλλ. 2004, II-2514, σκ. 327, ΠΕΚ T-48/00, Corus UK Ltd κατά Επιτροπής, Συλλ. 2004, II-2331, σκ. 116, ΠΕΚ T-50/00, Dalmine SpA κατά Επιτροπής, Συλλ. 2004, II-2405, σκ. 162, ΠΕΚ T-7/89, HerculesChemicals κατά Επιτροπής, Συλλ. 1991, II-1715, σκ. 232, καθώς και ΠΕΚ T-303/02, Westfalen Gassen κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Συλλ. 2006, II-4575, σκ. 97.

¹⁴⁸ Βλ. και αποφάσεις ΠΕΚ, T-7/89, Hercules Chemicals, ό.π., σκ. 232, T-310/94, Gruber και Weber, ό.π., T-329/01 Archer Midland κατά Επιτροπής, σκ. 247 και T-25/95 κλπ., Cimenteries CBR κλπ κατά Επιτροπής, Συλλ. II-491, σκ. 2814, 3100, 3103, 3978. Βλ. και αποφάσεις ΔΕΕ C-68/12, απόφαση της 07.02.2013, Slovenska Sporitelna, αδημ. σκ. 27 και νομολογία στην οποία παραπέμπει, C-634/13, απόφαση της 17.09.2015, Total Marketing Services SA κατά Επιτροπής, αδημ., σκ. 18 επ., και C 74/14, Eturas UAB κλπ κατά Επιτροπής, της 21^{ης} Ιανουαρίου 2016, αδημ. σκ. 46 επ.

διατάξεων του νόμου και ο εν λόγω χαρακτηρισμός δεν είναι κρίσιμος για τη στοιχειοθέτηση τυχόν παράβασης¹⁴⁹.

III.1.3.3 ΠΑΡΕΜΠΟΔΙΣΗ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ Η ΝΟΘΕΥΣΗ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ – ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΒΑΣΗΣ

III.1.3.3.1 Αντικείμενο της συμφωνίας ή/και εναρμονισμένης πρακτικής

87. Το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 3959/2011 και ν. 703/77 και, αντιστοίχως, το άρθρο 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ μνημονεύουν ρητά, ως περιοριστικές του ανταγωνισμού, συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές, οι οποίες κατανέμουν τις αγορές ή τις πηγές εφοδιασμού ή καθορίζουν τις τιμές αγοράς ή πώλησης ή άλλων όρων συναλλαγής.
88. Συμφωνίες/ εναρμονισμένες πρακτικές που έχουν ως αντικείμενό τους τον περιορισμό του ανταγωνισμού θεωρούνται εκείνες οι οποίες είναι από τη φύση τους ικανές να περιορίσουν τον ανταγωνισμό. Πρόκειται για περιορισμούς οι οποίοι, ενόψει των στόχων που επιδιώκουν οι εθνικοί και ενωσιακοί κανόνες ανταγωνισμού, είναι τόσο πιθανό να επηρεάσουν δυσμενώς τον ανταγωνισμό, ώστε δεν είναι ανάγκη, στο πλαίσιο της εφαρμογής των άρθρων 1 του ν. 703/77 και 101 της ΣΛΕΕ, να αποδειχθούν οι συγκεκριμένες επιπτώσεις τους στην αγορά¹⁵⁰. Ειδικότερα, στις οριζόντιες συμφωνίες / εναρμονισμένες πρακτικές που έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού συμπεριλαμβάνονται, σαφώς, και οι σχετικές με την κατανομή αγορών, περιλαμβανομένης της νόθευσης διαγωνισμών, και τον καθορισμό των τιμών¹⁵¹.
89. Ειδικότερα, στην περίπτωση που το αντικείμενο της απόφασης, συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής στοχεύει στον περιορισμό του ανταγωνισμού κατά τα προεκτεθέντα, αυτή εμπίπτει στην απαγόρευση της διάταξης του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977, του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ άνευ ετέρου. Κατά πάγια εθνική και ενωσιακή νομολογία, η εκτίμηση των συγκεκριμένων

¹⁴⁹ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΚ C-49/92 Ρ σκ. 112-114, 131, ΔΕΚ C-8/08, ό.π, σκ. 29 επ., καθώς και ΠΕΚ T-5-6/00 Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied κατά Επιτροπής, Συλλ. 2003, II-5768, και ΠΕΚ T-7/89, ό.π, παρ. 264. Βλ. επίσης ΔΕφαΘ 1617/2009, σκ. 6.

¹⁵⁰ Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 2007/2013, σκ. 17, όπου και πάγια σχετική ενωσιακή νομολογία, καθώς και ΔΕφαΘ 502/2013, ΔΕφαΘ 1001/2006, σκ. 16, καθώς και ΔΕΚ 45/85 Verband der Sachversicherer κατά Επιτροπής, Συλλ. 1987, σ. 447, σκ. 39, ΔΕΚ C-209/07 Irish Beef, Συλλ. 2008, I-8637, σκ. 16-21, ΠΕΚ συνεκδ. υποθ. T-305/94 έως T-307/94, T-313/94 έως T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94 και T-335/94 Limburgse Vinyl Maatschappij NV κλπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 1999, II-945, σκ. 741, ΠΕΚ T-62/98 Volkswagen κατά Επιτροπής, Συλλ. 2000, II-2713, σκ. 178 και ΠΕΚ T-49/02, Brasserie κατά Επιτροπής, Συλλ. 2005, II-3038, σκ. 97, 108 και 178. Βλ. ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 (όπου και παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία).

¹⁵¹ Βλ. ενδεικτικά Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου [101] παράγραφος 3 [ΣΛΕΕ], παρ. 21 και 23, Οδηγία 2014/104/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 2014, σχετικά με ορισμένους κανόνες που διέπουν τις αγωγές αποζημίωσης βάσει του εθνικού δικαίου για παραβάσεις των διατάξεων του δικαίου ανταγωνισμού των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΕΕ 2014, L 349/1, άρθρο 2 υπό 14, και Πρόγραμμα Επιείκειας, παρ. 3. Για τον καθορισμό τιμών βλ. ενδεικτικά και ΠΕΚ T-374/94, T-375/94, T-384/94 και T-388/94 European Night Services κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 1998, II-3146, σκ. 136. Για την κατανομή αγοράς/πελατείας βλ. Βλ. ΔΕΚ 40/73, ό.π, ΔΕΚ 41/69 ACF Chemiefarma NV κατά Επιτροπής, Συλλ. 1970, σελ. 661. Βλ. επίσης ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΚ C-411/04P Mannesmannrohren-Werke κατά Επιτροπής, ΔΕΚ C-407/04P Dalmine κατά Επιτροπής, ΠΕΚ T-48/00 Corus UK κατά Επιτροπής, ΠΕΚ T-50/00 Dalmine κατά Επιτροπής, ΠΕΚ T-33/02 Britannia Alloys & Chemicals κατά Επιτροπής, ΠΕΚ T-64/02 Heubach κατά Επιτροπής, καθώς και απόφαση Επιτροπής της 09.12.2004, COMP/37.533 Χλωριούχος Χολίνη (επιβεβαιώθηκε ως προς το αντικείμενο της παράβασης σε ΠΕΚ συνεκδ. Υποθ. T-101/05, T-111/05 BASF, UCB κατά Επιτροπής, Συλλ. 2007, II-04949).

αποτελεσμάτων μιας σύμπραξης παρέλκει, όταν προκύπτει ότι αυτή έχει ως σκοπό την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού¹⁵². Συναφώς, στην περίπτωση σύμπραξης που συνιστά εξ' αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού, «παρέλκει ως αλυσιτελής, η περαιτέρω έρευνα και απόδειξη κινδύνου βλάβης των καταναλωτών ή επεύλευσης άλλων, συγκεκριμένων αποτελεσμάτων, εν δυνάμει βλαπτικών για τον ανταγωνισμό»¹⁵³. Ούτως, η διαπίστωση ότι η σύμπραξη έχει αντικείμενο περιοριστικό του ανταγωνισμού δεν μπορεί να ανατραπεί ούτε από ενδείξεις ότι δεν είχε κανένα αποτέλεσμα εντός της αγοράς, ή ότι δεν είχε άμεση επίδραση επί των τιμών, ούτε από τη διαπίστωση ότι οι συμπράττουσες εξασφάλισαν ταυτόχρονα, δια της πρακτικής αυτής, ορισμένα πλεονεκτήματα ως προς τον ανταγωνισμό¹⁵⁴.

90. Κατά τη σχετική αξιολόγηση του αντικειμένου της σύμπραξης, δεν εξετάζεται η υποκειμενική πρόθεση των μερών. Δεν απαιτείται αντι-ανταγωνιστική πρόθεση, αλλά αρκεί το αντικειμενικά ενδεχόμενο αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα. Εφόσον το αντι-ανταγωνιστικό αποτέλεσμα είναι αντικειμενικά ενδεχόμενο, η σύμπραξη είναι απαγορευμένη, έστω και αν οι συμπράττοντες δεν αποσκοπούν στο αποτέλεσμα αυτό¹⁵⁵.
91. Εξάλλου, εφόσον μία σύμπραξη που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού εμπίπτει στις απαγορευτικές διατάξεις της παρ. 1 των άρθρων 1 ν. 3959/2011, 1 του ν. 703/77 και 101 ΣΛΕΕ κατά τα προεκτεθέντα, η εν τοις πράγμασι μη εφαρμογή της (εν όλω ή εν μέρει), όπως αντίστοιχα και η μη συμμόρφωση (εν όλω ή εν μέρει) προς τα συμφωνηθέντα, δεν ασκούν κατά νόμο επιρροή στη διαπίστωση της παράβασης, ούτε και συνιστούν λόγο απαλλαγής – ιδίως λαμβανομένου υπόψη ότι η εκάστοτε επιχείρηση μπορεί να επιχειρεί να χρησιμοποιήσει τη σύμπραξη προς όφελός της¹⁵⁶. Επομένως, η επίκληση αμυντικών επιχειρημάτων, όπως η αμελητέα επίπτωση στον ανταγωνισμό, το δυσχερές οικονομικό περιβάλλον, η τυχόν απόκλιση από τα συμφωνηθέντα, ή ακόμη και η άγνοια ότι πτυχές της συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής μπορούσαν να θεωρηθούν παράνομες, δεν απαλλάσσουν τους αντουργούς της παράβασης από τη διάπραξή της. Ούτε, επίσης, απαλλάσσει από την ευθύνη τις συμπράττουσες εταιρίες η τυχόν πεποίθησή τους ότι ενεργούσαν σύμφωνα με το νόμο.
92. Περαιτέρω, ακόμα και αν αποδειχτεί ότι οι συμπράττουσες επιχειρήσεις ενήργησαν χωρίς να έχουν άμεση πρόθεση τον περιορισμό του ανταγωνισμού, αλλά την επικαλούμενη αντιμετώπιση της κρίσης ενός κλάδου, τέτοιοι λόγοι δεν λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο

¹⁵² Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 2007/2013, σκ. 17, όπου και πάγια σχετική ενωσιακή νομολογία, καθώς και ΔΕφαθ 502/2013, ΔΕφαθ 1001/2006, σκ. 16, καθώς και Αποφάσεις ΔΕΚ υπόθ. 45/85 Verband der Sachversicherer κατά Επιτροπής, Συλλ. 1987, σ. 405, σκ. 39, ΔΕΚ C-209/07 Irish Beef, σκ. 16-21, ΠΕΚ συνεκδ. υποθ. T-305/94 έως T-307/94, T-313/94 έως T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94 και T-335/94 Limburgse Vinyl Maatschappij NV κλπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 1999 σ.Π- 931, σκ. 741 και ΠΕΚ υπόθ. T-62/98 Volkswagen κατά Επιτροπής, Συλλ. 2000, σ. Π-2707, σκ. 178 και ΠΕΚ T-49/02, Brasserie κατά Επιτροπής, Συλλ. Π-3033, σκ. 97, 108 και 178.

¹⁵³ Βλ. ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 (όπου και παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία).

¹⁵⁴ Βλ. ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 (όπου και παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία).

¹⁵⁵ Βλ. ενδεικτικά ΔΕφαθ 559/2010, σκ. 17, ΔΕφαθ 2891/2009, σκ. 18, και ΔΕφαθ 1682/2009, σκ. 27, όπου και εκτενείς παραπομπές σε σχετική ενωσιακή νομολογία. Βλ. επίσης ΔΕΚ C-29/83 και 30/83, Compagnie Royale Asturienne des Mines SA and Rheinzing GMBH κατά Επιτροπής, Συλλ. 1984, σελ. 1680.

¹⁵⁶ Βλ. ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 (όπου και παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία).

εφαρμογής των διατάξεων των άρθρων 1 ν. 703/77, 1 ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ¹⁵⁷. Συναφώς, στο πλαίσιο εφαρμογής του άρθρου 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, έχει κριθεί ότι η ύπαρξη κρίσης στην αγορά δεν δύναται να άρει τον παραβατικό χαρακτήρα μιας σύμπραξης¹⁵⁸. Άλλωστε, κατά την έννοια των σχετικών άρθρων, απαγορεύεται κάθε σύμπραξη που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, ασχέτως του εάν επιδιώκεται με αυτήν και κάποιος νόμιμος σκοπός.

III.1.3.3.2 Ειδικά, η νόθευση διαγωνισμών

93. Νόθευση διαγωνισμών μέσω χειραγώγησης προσφορών προκύπτει όταν επιχειρήσεις οι οποίες, υπό κανονικές συνθήκες αναμένεται να δρουν ανταγωνιστικά μεταξύ τους, εναρμονίζουν την συμπεριφορά τους ως προς την υποβολή προσφοράς σε διαγωνιστική διαδικασία.
94. Προκειμένου να διασφαλίσουν ότι η επιχείρηση η οποία έχει προεπιλεγεί ως μειοδότης για έκαστο διαγωνισμό θα είναι και ο ανάδοχος στον οποίο θα ανατεθεί το έργο/σύμβαση, οι συμπράττουσες επιχειρήσεις μπορεί να μετέρχονται πρακτικών κατανομής αγορών, καθορισμού τιμών, καθώς και ανταλλαγής πληροφοριών. Συναφώς, μεθοδολογικά, η νόθευση διαγωνισμών, εκτός από ξεχωριστή κατηγορία περιορισμού του ανταγωνισμού¹⁵⁹, μπορεί να εξετασθεί, αναλόγως των πραγματικών περιστατικών της κάθε υπόθεσης, και ως ειδικότερη μορφή καθορισμού τιμών ή ως μια ειδικότερη μορφή κατανομής αγορών¹⁶⁰.

¹⁵⁷ Βλ. Απόφαση της Επιτροπής 2003/600/EK, Γαλλικό βόειο κρέας, Υπόθεση COMP/C.38.279/F3, σκ. 130, και απόφαση ΔΕΚ C-209/07, Irish Beef, ό.π, σκ. 21. Βλ. επίσης ΔΕφαθ 3529/2013, σκ. 12, ΔΕφαθ 548/2012, σκ. 16, καθώς και ΔΕΚ C-238/99 P, C- 244/99 P, C- 245/99 P, C- 247/99 P, C- 250/99 P έως C-252/99 P και C- 254/99 P, LVM κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2002, I-8618, σκ. 487, ΠΕΚ T-217/03 και T-245/03, FNCBV κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2006, II-5000, σκ. 90. Βλ. τέλος ΣτΕ 2007/2013, σκ. 17, καθώς και ενδεικτικά ΔΕφαθ 3529/2013, σκ. 5, ΔΕφαθ 1001/2006, σκ. 16, ΔΕφαθ 1617/2009, σκ. 6 και 17. Βλ. επίσης ΔΕΚ 96/82 NV IAZ International Belgium κατά Επιτροπής, Συλλ. 1983, σελ. 3371, σκ. 25, ΔΕΚ C-45/85, ό.π, σκ. 35-42, ΔΕΕ C-551/03P, General Motors κατά Επιτροπής, Συλλ. 2006, I-3201, σκ. 64, και ΔΕΚ C-246/86 Belasco κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Συλλ. 1989, σελ. 2181, σκ. 40-42. Το γεγονός ότι ένας κλάδος βρίσκεται σε κρίση θα μπορούσε να συνεκτιμηθεί μόνο ως ελαφρυντικό στοιχείο κατά το συνακόλουθο στάδιο υπολογισμού του ύψους του προστίμου: Βλ. ενδεικτικά απόφαση της Επιτροπής 80/1334/EK, Italian cast glass, Υπόθεση IV/29.869/80, σκ. II. B.3-4 και Richard Whish, *Competition Law*, 5η Έκδοση (2005), σελ. 577 και τη σχετική νομολογία στην οποία παραπέμπει.

¹⁵⁸ Βλ. ενδεικτικά ΔΕφαθ 3529/2013, σκ. 12, ΔΕφαθ 548/2012, σκ. 16, καθώς και αποφάσεις ΔΕΚ C-238/99 P, C- 244/99 P, C- 245/99 P, C- 247/99 P, C- 250/99 P έως C- 252/99 P και C- 254/99 P, LVM κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκ. 487, Αποφάσεις ΠΕΚ T-217/03 και T-245/03, FNCBV κ.λπ. κατά της Επιτροπής, σκ. 90. Βλ. επίσης Απόφαση Επιτροπής (COMP/C.38.279/F3), French Beef, σκ. 130.

¹⁵⁹ Βλ. Απόφαση της Επιτροπής 2009/168/05/EK, Marine Hoses, Υπόθεση COMP/39.406 και Απόφαση της Επιτροπής 73/109/EK, European Industrial Sugar, Υπόθεση IV/26.918, κεφ. II, τμήμα F.

¹⁶⁰ Jonathan Faull & Ali Nikpay, *The EU Law of Competition*, 3rd Edition, 2014, σελ. 1042, Mario Siragusa & Cesare Rizza, *EU Competition Law*, Volume III, *Cartels and Collusive Behaviour: Restrictive Agreements and Practices between Competitors*, 2nd Edition, Claeys- & Casteels, 2012, σελ. 62, §1.84, Α. Μικρουλέα σε Δημήτρης Ν. Τζουγανάτος (επιμ.), *Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2013, σελ. 297. Βλ. Πρόγραμμα Επιείκειας, παρ. 3 και Οδηγία 2014/104/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 2014, σχετικά με ορισμένους κανόνες που διέπουν τις αγωγές αποζημίωσης βάσει του εθνικού δικαίου για παραβάσεις των διατάξεων του δικαίου ανταγωνισμού των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΕΕ 2014, L 349/1, άρθρο 2 υπό 14. Βλ. επίσης επίσης Commission Staff Working Document, Guidance on restrictions of competition "by object" for the purpose of defining which agreements may benefit from the De Minimis Notice Accompanying the document Communication from the Commission Notice on agreements of minor importance which do not appreciably restrict competition under Article 101(1) of the Treaty on the Functioning of the European Union (De Minimis Notice), revised version of 03/06/2015, παρ. 2.4. Βλ. υπόθεση COMP/E-1/38.823, Elevators and Escalators [2007], σκ. 225-228, 348, 384, 578-581, και υπόθεση COMP/35.691, Pre Insulated Pipes [1999].

95. Οι συνηθέστεροι τρόποι νόθευσης διαγωνισμών, οι οποίοι δύνανται να εμφανίζονται και συνδυαστικά, είναι οι ακόλουθοι: (α) υποβολή προσφοράς κάλυψης (cover bidding/pricing), άλλως βοηθητικής ή εικονικής προσφοράς, (β) καταστολή προσφοράς (bid suppression), (γ) υποβολή προσφορών εκ περιτροπής (bid rotation) και (δ) κατανομή αγορών (market allocation)¹⁶¹. Μορφή καταστολής προσφοράς συνιστά και η απόσυρση του μειοδότη υπέρ επόμενου στη σειρά μειοδοσίας με αντάλλαγμα μία επωφελή σύμβαση υπεργολαβίας, βάσει της οποίας αμφότεροι οι εμπλεκόμενοι κατανέμουν μεταξύ τους τα έσοδα από την παρανόμως επιτευχθείσα υψηλότερη τιμή¹⁶².
96. Η υποβολή προσφορών κάλυψης¹⁶³ λαμβάνει κατά κανόνα τις ακόλουθες μορφές: (α) οι συμπράττοντες ανταγωνιστές συμφωνούν να υποβάλουν προσφορές οι οποίες είναι υψηλότερες από την προσφορά που θα υποβάλει ο προσυμφωνηθείς από τις συμπράττουσες ως επιτυχών μειοδότης, (β) οι συμπράττοντες ανταγωνιστές υποβάλλουν προσφορές οι οποίες είναι πολύ υψηλές και ως εκ τούτου είναι σαφές ότι δεν μπορεί να γίνουν αποδεκτές και (γ) οι συμπράττοντες ανταγωνιστές υποβάλλουν προσφορές οι οποίες περιλαμβάνουν ειδικούς όρους οι οποίοι δεν θα γίνουν αποδεκτοί από τον αγοραστή¹⁶⁴. Στο πλαίσιο μιας διαγωνιστικής διαδικασίας οι συμπράττουσες μπορεί να μετέλθουν συνδυαστικά των ανωτέρω μορφών υποβολής προσφορών κάλυψης ή και καταστολής, κατά τα κατωτέρω.
97. Στην περίπτωση καταστολής προσφοράς, οι ανταγωνιστές συμφωνούν να απέχουν από τη διαδικασία υποβολής προσφορών ή να αποσύρουν μια ήδη υποβληθείσα προσφορά, ούτως ώστε να γίνει δεκτή από τον αγοραστή/αναθέτουσα αρχή η προσφορά του προσυμφωνηθέντος αναδόχου. Στην περίπτωση υποβολής προσφορών εκ περιτροπής, οι συμμετέχουσες στην σύμπραξη επιχειρήσεις υποβάλλουν προσφορές σε διαγωνιστικές διαδικασίες, συμφωνούν, ωστόσο, να καθίστανται εκ περιτροπής μειοδότες. Τέλος, οι ανταγωνιστές δύνανται να νοθεύουν τους διαγωνισμούς καταμερίζοντας την αγορά και συμφωνώντας να απέχουν από την ανταγωνιστική διαδικασία σε σχέση με ορισμένους πελάτες ή ορισμένες γεωγραφικές περιοχές¹⁶⁵. Η συμφωνία με αντικείμενο τη συντονισμένη υποβολή προσφορών σε έναν διαγωνισμό με σκοπό την κατανομή πελατείας έχει ως στόχο τη στεγανοποίηση της αγοράς και αποτελεί μια από τις πλέον σοβαρές περιπτώσεις εξ αντικείμενου περιορισμού του ανταγωνισμού¹⁶⁶. Η νόθευση διαγωνισμών υπό όποια μορφή συνιστά συνιστά ιδιαίτερος σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού¹⁶⁷.

¹⁶¹ Βλ. Bellamy & Child, *European Union Law of Competition*, 7th Edition, V. Rose and D. Bailey, Oxford University Press, σελ.330-331, EU Competition Law, Volume III, Cartels and collusive behavior, Book One, Edited by M. Siracusa and C. Rizza, 2nd Edition, Clays & Casteels και ό.π. Οδηγίες και Σύσταση ΟΟΣΑ.

¹⁶² <https://www.justice.gov/atr/price-fixing-bid-rigging-and-market-allocation-schemes>.

¹⁶³ Η οποία άλλως καλείται συμπληρωματική, κατά παραχώρηση, ενδεικτική, συμβολική, εικονική, τυπική ή βοηθητική, όροι ισοδύναμοι κατά το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού.

¹⁶⁴ Βλ. Bellamy & Child, *European Union Law of Competition*, ό.π., σελ. 332 καθώς και ό.π. Οδηγίες ΟΟΣΑ.

¹⁶⁵ Βλ. υπόθεση COMP/E-1/38.823, Elevators and Escalators [2007], σκ. 225-228, 348, 384, 578-581, και υπόθεση COMP/35.691, Pre Insulated Pipes [1999].

¹⁶⁶ Βλ. υπόθεση COMP/39125, Carglass [2008] σκ. 670, και υπόθεση AT.39780, Envelopes [2014], σκ. 45.

¹⁶⁷ Βλ. επίσης επίσης Commission Staff Working Document, Guidance on restrictions of competition "by object" for the purpose of defining which agreements may benefit from the De Minimis Notice Accompanying the document Communication from the Commission Notice on agreements of minor

III.1.4 ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΤΗΣ ΕΝΙΑΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΟΥΣ ΠΑΡΑΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΓΟΡΕΥΜΕΝΩΝ ΣΥΜΠΡΑΞΕΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ

98. Κατά πάγια νομολογία, παραβίαση των απαγορευτικών διατάξεων των άρθρων 1 των ν. 703/1977 και 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ δεν στοιχειοθετείται μόνο από μεμονωμένη ενέργεια, αλλά και από μία αλληλουχία διαδοχικών πράξεων ή ακόμη και από μια συνεχή, αδιάλειπτη συμπεριφορά, οπότε μπορεί ορθώς να θεωρηθεί ότι τα επιμέρους στοιχεία τους συνθέτουν μία ενιαία παράβαση¹⁶⁸. Τούτο συντρέχει ανεξαρτήτως του ότι ένα ή περισσότερα στοιχεία αυτής της σειράς ενεργειών ή η διαρκής αυτή συμπεριφορά θα μπορούσαν να συνιστούν και αφ' εαυτών παράβαση των εν λόγω άρθρων¹⁶⁹.
99. Όσον αφορά στη διαπίστωση ότι τελέσθηκε μια ενιαία παράβαση, αρκεί να αποδειχθεί ότι οι επίμαχες συμφωνίες/ εναρμονισμένες πρακτικές – μολονότι ενδέχεται να αφορούν ακόμη και σε διαφορετικά προϊόντα, υπηρεσίες ή εδάφη - εντάσσονται σε ένα συνολικό σχέδιο, το οποίο οι συμπράττουσες επιχειρήσεις έθεσαν εν γνώσει τους σε εφαρμογή, προκειμένου να επιτύχουν έναν κοινό, αντίθετο προς τον ανταγωνισμό σκοπό¹⁷⁰.
100. Συναφώς έχουν ληφθεί υπόψη πολλά κριτήρια όπως, μεταξύ άλλων, η ταύτιση αντικειμένου¹⁷¹, προϊόντων και υπηρεσιών στις οποίες αφορούν οι επίμαχες πρακτικές¹⁷², η σύμπτωση των συμμετεχουσών επιχειρήσεων και των φυσικών προσώπων που τις εκπροσωπούν¹⁷³, η χρήση των ίδιων μεθόδων για την εφαρμογή τους¹⁷⁴ και η ταύτιση του γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής των επίμαχων πρακτικών¹⁷⁵. Τυχόν μεταβολή στις πρακτικές τέλεσης της παράβασης, μεταβλητότητα στην ένταση και στα χαρακτηριστικά

importance which do not appreciably restrict competition under Article 101(1) of the Treaty on the Functioning of the European Union (De Minimis Notice), revised version of 03/06/2015, παρ. 2.4.

¹⁶⁸ Βλ. ΓενΔΕΕ T- 410/09 Almamet GmbH Handel mit Spanen und Pulvern aus Metall κατά Επιτροπής, της 12^{ης} Δεκεμβρίου 2012, αδημ., σκ. 152 και νομολογία στην οποία παραπέμπει.

¹⁶⁹ Βλ. ΔΕΕ C- 49/92 P, Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni SpA, Συλλ. 1999, σελ. I-4125, σκ. 81.

¹⁷⁰ Βλ. σχετικά, απόφαση ΔΕΚ C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2004, σελ. I -123, σκ. 258 και 260, καθώς και αποφάσεις C-105/04 P Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied κατά Επιτροπής, Συλλ. 2006, σελ. 8725 σκ. 110 και C- 441/11 Επιτροπή κατά Verhuizingen Coppens NV, σκ. 41. Βλ. επίσης ΓενΔΕΕ T-204/08 και T-212/08, Team Relocations NV κατά Επιτροπής, Συλλ. 2011, σελ. II-3569, σκ. 36, η οποία επικυρώθηκε με την απόφαση ΔΕΕ C-444/11P, Team Relocations κ.α. κατά Επιτροπής, σκ. 49 επ., ΓενΔΕΕ T-147/09 και 148 /09, Trelleborg Industrie SAS κ.α. κατά Επιτροπής, της 17.05.2013, σκ. 58. Βλ. σχετικά και ΠΕΚ T-101/05 και T-111/05 BASF AG και UCB SA κατά Επιτροπής, ό.π. σκ. 180.

¹⁷¹ Βλ. συναφώς, ΔΕΚ, C-113/04 P, Technische Unie κατά Επιτροπής, Συλλ. 2006, σελ. I-8831, σκ. 170 και 171, και ΠΕΚ T-43/02, Jungbunzlauer κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-3435, σκέψη 312.

¹⁷² Βλ., συναφώς, ΠΕΚ T-71/03, T-74/03, T-87/03 και T-91/03, Tokai Carbon κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2005, σελ. II-10, σκέψεις 118, 119 και 124, και T-43/02, Jungbunzlauer κατά Επιτροπής, ό.π., σκ. 312. Για διαφορετικά προϊόντα, βλ. Απόφαση Ευρ. Επιτροπής COMP /F/ 38620- Υπεροξειδίου του υδρογόνου και υπερβωρικό άλας, παρ. 98, ΓενΔΕΕ T- 410/09 Almamet GmbH Handel mit Spanen und Pulvern aus Metall κατά Επιτροπής, ό.π. σκ. 170-175, ΠΕΚ T-15/02 BASF κατά Επιτροπής, Συλλ. 2006, σελ. II-497, σκ.76-77.

¹⁷³ Βλ. ΠΕΚ, T-43/02, Jungbunzlauer κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-3435, σκέψη 312. Για διαφοροποιήσεις στον αριθμό ή στην ταυτότητα των συμμετεχουσών επιχειρήσεων βλ. Απόφαση Επιτροπής COMP/IV/35.691 – Καρτέλ προμονωμένων σωλήνων, παρ. 134 και ΔΕΚ C- 189, Dansk Rörindustri κατά Επιτροπής, Συλλ. 2005, σελ. I-5425, σκ. 145.

¹⁷⁴ Βλ. ΓενΔΕΕ T-147/09 και 148 /09, Trelleborg Industrie SAS κ.α. κατά Επιτροπής, σκ. 60 και νομολογία στην οποία παραπέμπει. βλ. χαρακτηριστικά ΓενΔΕΕ T-385/06 Aalberts κατά Επιτροπής Συλλ. 2011, σελ. II-1233, σκ.83-106.

¹⁷⁵ ΓενΔΕΕ T-147/09 και 148 /09, Trelleborg Industrie SAS κ.α. κατά Επιτροπής, ό.π. σκ. 60. Για διακριτές τοπικές αγορές βλ. ΠΕΚ T-25/95 κλπ Cimenteries CBR κατά Επιτροπής, ό.π. σκ. 4122.

τους ή μεταβολή στον αριθμό και την ταυτότητα των συμμετεχουσών επιχειρήσεων, δεν σηματοδοτεί άνευ άλλου τινός την άρση του ενιαίου χαρακτήρα της παράβασης¹⁷⁶. Πέραν των περιστάσεων, που προαναφέρθηκαν, συνεκτιμάται περαιτέρω τυχόν προκύπτουσα «σχέση συμπληρωματικότητας» μεταξύ των υπό εξέταση δράσεων¹⁷⁷, αν και η πλήρωση του κριτηρίου της συμπληρωματικότητας δεν είναι απαραίτητη προκειμένου περισσότερες πρακτικές να συμπεριληφθούν σε ενιαία και διαρκή παράβαση¹⁷⁸. Συνεκτιμάται, επίσης, τυχόν χρονική συνέχεια ή ενότητα των επιμέρους συστατικών στοιχείων¹⁷⁹, ενώ σταθμίζονται για τη συναγωγή συμπερασμάτων ως προς τη διακοπή ή μη της συνέχειας μίας παράβασης, ιδίως, η ιδιαίτερη φυσιογνωμία της σύμπραξης και το πλαίσιο της λειτουργίας της¹⁸⁰. Τα στοιχεία και οι περιστάσεις που κρίνονται συναφή πρέπει να εξετάζονται στο σύνολό τους για την εξαγωγή συμπεράσματος¹⁸¹.

101. Εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη στοιχειοθέτηση ενιαίας και διαρκούς παράβασης, επιτρέπεται η επιβολή από την αρχή ανταγωνισμού ενός προστίμου για το σύνολο της ληφθείσας υπόψη παραβατικής περιόδου, αντί της επιβολής κύρωσης ανά μία ξεχωριστή μεμονωμένη παράβαση. Ως ημερομηνία ενάρξεως της προθεσμίας παραγραφής της εξουσίας της αρχής ανταγωνισμού να επιβάλει κυρώσεις ορίζεται η ημερομηνία από την οποία έπαυσε η διαρκής παράβαση¹⁸².

III.1.4.1 Συμμετοχή και Ευθύνη για την ενιαία και διαρκή παράβαση

102. Ως προς τη διαπίστωση ότι συγκεκριμένη επιχείρηση μετείχε στην ενιαία παράβαση, αρκεί να αποδειχθεί ότι η επιχείρηση συνέβαλε, με τη συμπεριφορά της, στον κοινό σκοπό τον οποίο επιδίωκαν όλοι οι μετέχοντες στη σύμπραξη και ότι γνώριζε τις συγκεκριμένες ενέργειες που σχεδιάζονταν ή εφαρμόζονταν από άλλες επιχειρήσεις προς

¹⁷⁶ Βλ. χαρακτηριστικά ΓενΔΕΕ T-385/06 Aalberts κατά Επιτροπής Συλλ. 2011, σελ. II-1233, σκ.83-106, που έγινε δεκτή στο σημείο αυτό από το ΔΕΕ C-287/11 P, Επιτροπή κατά Aalberts κ.α.

¹⁷⁷ Βλ. ΠΕΚ T-101/05 και T-111/05 BASF AG και UCB SA κατά Επιτροπής, ό.π. σκ. 179, ΓενΔΕΕ T-410/09 Almamet GmbH Handel mit Spanen und Pulvern aus Metall κατά Επιτροπής, ό.π. σκ. 154. Βλ. και ΠΕΚ T-101/05 και T-111/05 BASF AG και UCB SA κατά Επιτροπής, ό.π. σκ. 181, ΓενΔΕΕ T-446/05, Amann & Söhne και Cousin Filterie κατά Επιτροπής, Συλλ. 2010., II-01255 σκ. 92.

¹⁷⁸ Βλ. ΔΕΕ C-239/11 P, C-489/11P και 498/11 P Siemens AG, Mitsubishi Electric Corp. and Toshiba Corp. κατά Επιτροπής, της 19.12.2013, σκ. 248.

¹⁷⁹ Βλ. ΠΕΚ T-43/92, Dunlop Slazenger κατά Επιτροπής, Συλλ. 1994, σελ. II-441, σκ. 79 και T-120/04, Peróxidos Orgánicos κατά Επιτροπής, Συλλ. 2006, σελ. II-4441, σκ. 51 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία. Για τα απαιτούμενα αποδεικτικά στοιχεία και τις χρονικές ασυνέχειες βλ. ΔΕΚ C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2004, σελ. I -123, σκ. 57, 258 και 260, C-105/04 P Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied κατά Επιτροπής, Συλλ. 2006, σελ. 8725 σκ. 94-98, ΓενΔΕΕ T-147/09 και 148 /09, Trelleborg Industrie SAS κ.α. κατά Επιτροπής, ό.π. σκ. 59-61, ΠΕΚ T- 53/03 BPB κατά Επιτροπής, Συλλ. 2008, σελ. II- 133, σκ. 256, ΔΕΚ C-113/04 P Technische Unie κατά Επιτροπής, Συλλ. 2006, σελ. I – 8831, σκ. 169.

¹⁸⁰ ΓενΔΕΕ T-208/08 Gosselin Group κατά Επιτροπής Συλλ. 2011, σελ. II-3639, σκ. 165 και νομολογία στην οποία παραπέμπει. Συνέκρινε ΔΕΚ C- 65/02 P και C-73/02 P ThyssenKrupp Stainless GmbH and ThyssenKrupp Acciai speciali Terni SpA κατά Επιτροπής, Συλλ. 2005, I-06773, σκ. 30-39, ΓενΔΕΕ T-147/09 και 148 /09, Trelleborg Industrie SAS κ.α. κατά Επιτροπής, ό.π. σκ. 68-70 και ΓενΔΕΕ T-439/07 Coats Holdings Ltd κατά Επιτροπής, της 27.06.2012, σκ. 152.

¹⁸¹ ΠΕΚ T-259/02 κλπ Raiffeissen Zentralbank Osterreich κ.α. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2006, σελ. II-5169, σελ. 121.

¹⁸² ΓενΔΕΕ T-147/09 και 148 /09, Trelleborg Industrie SAS κ.α. κατά Επιτροπής, ό.π. σκ. 62. Βλ. επίσης τις Προτάσεις του Γεν. Εισαγγελέα Κοσμά στην υπόθεση C- 49/92 P, Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni SpA, ό.π. σκ.80. Βλ. επίσης άρθρο 42 του ν. 3959/2011.

επίτευξη του ίδιου σκοπού ή ότι μπορούσε ευλόγως να τις προβλέψει και αποδεχόταν τον σχετικό κίνδυνο. Συμφυής της ενιαίας παράβασης είναι η ασύμμετρη συμμετοχή και, υπό προϋποθέσεις, ευθύνη των συμπραττουσών σε αυτή επιχειρήσεων.

103. Ειδικότερα, οι αντιβαίνουσες προς το δίκαιο του ανταγωνισμού συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές είναι κατ' ανάγκην προϊόν της συντρέχουσας δράσης περισσοτέρων επιχειρήσεων, οι οποίες, είναι μεν στο σύνολό τους συναυτουργοί της παράβασης, ενδέχεται όμως να μετέχουν σε αυτήν ποικιλοτρόπως, σε συνάρτηση, ιδίως, με τα χαρακτηριστικά της οικείας αγοράς και τη θέση μίας εκάστης των επιχειρήσεων σε αυτή, τους επιδιωκόμενους σκοπούς και τους τρόπους εκτέλεσης που έχουν προκριθεί ή μελετηθεί¹⁸³. Για το λόγο αυτό, σύμφωνα με πάγια νομολογία, το γεγονός και μόνον ότι κάθε μία από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις μετέχει στην ενιαία και σύνθετη παράβαση κατά τον τρόπο που προσιδιάζει σ' εκείνη δεν αρκεί για τον αποκλεισμό της ευθύνης της για το σύνολο της παράβασης, περιλαμβανομένης και της συμπεριφοράς που υλοποιείται μεν από άλλες μετέχουσες επιχειρήσεις, που συμμερίζονται όμως τον ίδιο αντίθετο στον ανταγωνισμό σκοπό ή αποτέλεσμα¹⁸⁴. Με άλλα λόγια, η ασύμμετρη συμμετοχή της δεν αποκλείει την ευθύνη της για ολόκληρη την παράβαση, συμπεριλαμβανομένων των συμπεριφορών άλλων μετεχουσών επιχειρήσεων, για τις οποίες συνεπώς μπορεί να κριθεί συνυπαίτια, για όλη τη διάρκεια της συμμετοχής της στην εν λόγω παράβαση¹⁸⁵, εφόσον όταν μετείχε σε ορισμένη έκφανση της συμπαιγνίας, γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει ότι, έτσι πράττοντας, εντασσόταν στη συνολική σύμπραξη¹⁸⁶. Συναφώς, το ότι μια επιχείρηση δεν έχει μετάσχει σε όλα τα συστατικά στοιχεία μιας σύμπραξης, ή ότι έχει διαδραματίσει ήσσονα ρόλο σε όσες πτυχές έχει μετάσχει, δεν λαμβάνεται υπόψη κατά την απόδειξη της ύπαρξης παράβασης και συνακόλουθης συμμετοχής από μέρους της. Τα στοιχεία αυτά συνεκτιμώνται μόνον κατά την επιμέτρηση του προστίμου¹⁸⁷.

104. Από την άλλη, η ύπαρξη ενιαίας και διαρκούς παράβασης δεν συνεπάγεται οπωσδήποτε ότι σε μια επιχείρηση, που μετέχει σε ένα μόνο ή μερικά στοιχεία της παράβασης, μπορεί να καταλογιστεί ευθύνη για το σύνολο των συμπεριφορών που συνθέτουν την ενιαία παράβαση άνευ άλλου τινός¹⁸⁸. Απαιτείται, περαιτέρω, πέραν της ύπαρξης συνολικού σχεδίου με το οποίο επιδιώκεται κοινός σκοπός, η συνδρομή στο πρόσωπο κάθε εμπλεκόμενης επιχείρησης πρόσθετων υποκειμενικών στοιχείων και συγκεκριμένα,

¹⁸³ Βλ. ΓενΔΕΕ T-68/09 Soliver NV κατά Επιτροπής, της 10.10.2014, σκ. 60.

¹⁸⁴ Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΚ C-49/92 Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, όπ. σκ. 65 και 78-80, Γεν ΔΕΕ T-29/05, Deltafina SpA κατά Επιτροπής, Συλλ. 2010, II-04077 και ΠΕΚ T-99/04, AC-Treuhand κατά Επιτροπής, Συλλ. II-1501, 131 επ. Βλ. επίσης συνεκδ. υποθέσεις ΠΕΚ T-109/02 κ.αλ. Bolloré SA κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2007, σελ. II-947, σκ. 312 και 419 επ.

¹⁸⁵ Βλ. ΔΕΚ, C- 49/92 P, Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni SpA, Συλλ. 1999, σελ I-4125, σκ. 79-80 και 83, ΓενΔΕΕ T-53/06, UPM-Kymmene κατά Επιτροπής, της 06.03. 2012, σκ. 52-53, T-68/09 Soliver NV κατά Επιτροπής, της 10.10.2014, σκ. 60.

¹⁸⁶ Βλ. ΠΕΚ T-28/99, Sigma Technologie κατά Επιτροπής, Συλλ. 2002, σελ. II-1845, σκ. 45, ΓενΔΕΕ T-59/06, Low & Bonar και Bonar Technical Fabrics κατά Επιτροπής, Συλλ. 2002, II-00397 σκ. 61, T-208/06, Quinn Barlo κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2011, σελ. II-7953, σκέψη 144.

¹⁸⁷ Υπό το πνεύμα αυτό, βλ. ΔΕΚ C-49/92 P, Επιτροπή κατά AnicPartecipazioni, όπ.π, σκ. 65 και 90. Βλ. επίσης Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, ό.π. σκ. 23 και 86, και ΠΕΚ T-21/99, Dansk Rörindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2002, II-01681, σκ. 113 και 145 και AC- Treuhand AG κατά Επιτροπής, ό.π. σκ. 132.

¹⁸⁸ ΓενΔΕΕ T-587/08 Fresh Del Monte Produce κατά Επιτροπής Συλλ. 2013, σελ. II-1429, σκ. 638, T-68/09 Soliver NV κατά Επιτροπής, ό.π. σκ. 62 και νομολογία στην οποία παραπέμπει.

απαιτείται να καταδειχθεί ότι η επιχείρηση είχε την πρόθεση να συμβάλει με τη συμπεριφορά της στους κοινούς σκοπούς τους οποίους επεδίωκε το σύνολο των συμμετεχόντων (εν γνώσει της συμμετοχή στο κοινό σχέδιο) και ότι γνώριζε τις συγκεκριμένες ενέργειες τις οποίες σχεδίαζαν ή στις οποίες προέβαιναν άλλες επιχειρήσεις και επιδίωκε τους ίδιους σκοπούς ή, τουλάχιστον, μπορούσε ευλόγως να τις προβλέψει και αποδεχόταν τον σχετικό κίνδυνο (αποδεδειγμένη ή τεκμαιρόμενη¹⁸⁹ γνώση παραβατικών συμπεριφορών λοιπών εμπλεκομένων)¹⁹⁰.

105. Συνεπώς, στο πλαίσιο μίας ενιαίας και διαρκούς παράβασης η ευθύνη των εμπλεκομένων επιχειρήσεων μπορεί υπό προϋποθέσεις να είναι ασύμμετρη¹⁹¹, υπό την έννοια ότι, εφόσον δεν συντρέχει ή δεν αποδεικνύεται το υποκειμενικό στοιχείο στο πρόσωπο εκάστης εκ των συμμετεχουσών επιχειρήσεων για όλες τις εκφάνσεις της ενιαίας παράβασης, τότε μπορεί να καταλογίζεται ευθύνη μόνο για το μέρος της ενιαίας παράβασης, στο οποίο κάθε μία μετείχε και για το οποίο πληρούνται οι εν λόγω υποκειμενικοί όροι του καταλογισμού¹⁹².

106. Πέραν της ενιαίας και διαρκούς παράβασης, η ενωσιακή νομολογία αναγνωρίζει την έννοια της «ενιαίας και επαναλαμβανόμενης» παράβασης¹⁹³, ενώ ενωσιακή νομολογία και θεωρία αναγνωρίζουν ότι η έννοια της «επαναλαμβανόμενης» (άλλως, «κατ' εξακολούθηση») παράβασης μπορεί να καταλαμβάνει, τόσο τη συνολική παράβαση, όταν όλοι οι συμμετέχοντες διακόπτουν την παράβαση αυτή όσο και την εξατομικευμένη συμμετοχή μίας ή περισσοτέρων επιχειρήσεων, σε σχέση με τις οποίες η για τους λοιπούς συμμετέχοντες ενιαία και διαρκής παράβαση, τυγχάνει ενιαία και επαναλαμβανόμενη¹⁹⁴.

III.1.5 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΠΑΡ. 3 Ν.703/1977, ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΠΑΡ. 3 Ν.3959/2011 ΚΑΙ 101 ΠΑΡ. 3 ΣΛΕΕ

107. Η εφαρμογή της ατομικής εξαίρεσης, τόσο του άρθρου 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ, όσο και των άρθρων 1 παρ. 3 του ν. 703/77 και 1 παρ. 3 ν. 3959/2011 υπόκειται σε τέσσερις προϋποθέσεις, δύο θετικές και δύο αρνητικές:

(α) η συμφωνία πρέπει να συμβάλλει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής - οικονομικής προόδου,

¹⁸⁹ Βλ. ΠΕΚ Τ-67/00 κλπ JFE Steel Corp κ.α. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2004, σκ. II-2501, σκ. 371.

¹⁹⁰ ΔΕΚ, C- 49/92 Ρ, Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni SpA, Συλλ. 1999, σελ. I-4125, σκ. 83,87, 203, C-219/00 Ρ, Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2004, σελ. I-123, σκ. 83, C- 441/11 Επιτροπή κατά Verhuizingen Coppens NV, σκ. 41, ΓενΔΕΕ Τ-204/08 και Τ-212/08 Team Relocations NV κατά Επιτροπής, Συλλ. 2011, σελ. II-3569, σκ. 37.

¹⁹¹ Βλ. Απόφαση της Επιτροπής COMP-391888 - Bananas, παρ. 258, η οποία επικυρώθηκε από το ΓενΔΕΕ.

¹⁹² ΓενΔΕΕ Τ-587/08 Fresh Del Monte Produce κατά Επιτροπής Συλλ. 2013, σελ. II-1429, σκ. 642-647, ΔΕΕ C- 441/11 Επιτροπή κατά Verhuizingen Coppens NV, της 09.12.2014 σκ. 44-45. Βλ. επίσης Faull & Nikray (Eds.), *The EC Law of Competition*, 3rd ed. Oxford, 2014, παρ. 8.459.

¹⁹³ Βλ. ΓενΔΕΕ Τ-147/09 και 148 /09, Trelleborg Industrie SAS κ.α. κατά Επιτροπής, ό.π. σκ. 88, αλλά και το συνολικό σχετικό σκεπτικό της απόφασης στις σκ. 72-94. Σημειωτέον ότι με την έννοια της ενιαίας και επαναλαμβανόμενης παράβασης δεν μεταβάλλεται ο υπολογισμός του χρόνου της παραγραφής. Πρβλ. ΔΕΕ C-52/14, Pfeifer & Langen κατά Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung, της 11^{ης} Ιουνίου 2015, σκ. 49 επ. και 66 επ.

¹⁹⁴ Faull & Nikray (Eds.), *The EC Law of Competition*, 3rd ed. Oxford, 2014, παρ. 8.464. Βλ. επίσης Απόφαση Επιτροπής της 24.01.2007, COMP/38899- Gas Insulated Switchgear, παρ. 425-426 και 448 σε σχέση με την απόδοση ευθύνης στις εταιρίες Siemens AG και VA Tech.

(β) πρέπει να εξασφαλίζει δίκαιο τμήμα στους καταναλωτές από το όφελος που προκύπτει,

(γ) οι περιορισμοί πρέπει να είναι απαραίτητοι για την επίτευξη των στόχων αυτών, και

(δ) η συμφωνία δεν πρέπει να παρέχει στα μέρη τη δυνατότητα κατάργησης του ανταγωνισμού.

108. Οι τέσσερις ως άνω προϋποθέσεις είναι σωρευτικές, δηλαδή, πρέπει να πληρούνται όλες για να έχει εφαρμογή η ατομική απαλλαγή βάσει των άρθρων 1 παρ. 3 του ν.703/77, 1 παρ. 3 του ν. 3959/2011 και 101 παρ. 3 της ΣΛΕΕ¹⁹⁵.

109. Εφόσον διαπιστωθεί ο αντι-ανταγωνιστικός χαρακτήρας της συμφωνίας υπό την έννοια των άρθρων 1 παρ. 1 ν. 703/77, 1 παρ. 3 ν. 3959/2011 και 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, οι συμπράττουσες επιχειρήσεις (οι οποίες επικαλούνται και το ευεργέτημα της εξαίρεσης) φέρουν το βάρος απόδειξης ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις των προαναφερόμενων άρθρων¹⁹⁶. Κατά τη σχετική αξιολόγηση, λαμβάνονται υπόψη μόνο τα αντικειμενικά πλεονεκτήματα, πράγμα που σημαίνει ότι η τυχόν επικαλούμενη βελτίωση της αποτελεσματικότητας δεν εκτιμάται με βάση την υποκειμενική άποψη των μερών.

110. Τα προαναφερόμενα άρθρα δεν αποκλείουν *a priori* ορισμένα είδη συμφωνιών από το πεδίο εφαρμογής τους. Ωστόσο, κατά πάγια νομολογία και πρακτική, οι σοβαροί περιορισμοί του ανταγωνισμού – όπως ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών ή/και η κατανομή αγορών / πελατείας – δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι πληρούν τις προϋποθέσεις εξαίρεσης από τις απαγορευτικές διατάξεις των άρθρων αυτών.

IV. ΟΙ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΝΟΘΕΥΣΗΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΩΝ

IV.1 ΚΥΡΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

111. Η παράθεση των βασικότερων γεγονότων και κύριων ευρημάτων που ακολουθεί θεμελιώνεται στο σύνολο των στοιχείων του φακέλου της υπό εξέταση υπόθεσης και λαμβάνει υπόψη της την ανεπιφύλακτη και ρητή παραδοχή από τις εταιρίες που υπέβαλαν Προτάσεις και Δηλώσεις Διευθέτησης Διαφοράς των κύριων πραγματικών περιστατικών και του νομικού χαρακτηρισμού τους. Όπως προαναφέρθηκε, δεν συνιστά αντικείμενο της παρούσας η αξιολόγηση της τυχόν συμμετοχής και ευθύνης από τις περιγραφόμενες κατωτέρω πρακτικές, εταιριών που αναφέρονται στα στοιχεία του φακέλου αλλά δεν έχουν υποβάλει Πρόταση και Δήλωση Διευθέτησης Διαφοράς. Η παράθεση αποδεικτικών στοιχείων του φακέλου με αναφορές σε εταιρίες που δεν έχουν υποβάλει Πρόταση και Δήλωση Διευθέτησης Διαφοράς σε καμία περίπτωση δεν προκαταλαμβάνει την κρίση της Επιτροπής Ανταγωνισμού ως προς τη συμμετοχή και την ευθύνη των εταιριών αυτών από τις περιγραφόμενες πρακτικές.

¹⁹⁵ Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 (νυν 101) παρ. 3 της Συνθήκης, ΕΕ C 101/27.4.2004, σελ 97, παρ. 42, όπου και παραπομπές σε πάγια ενωσιακή νομολογία.

¹⁹⁶ Βλ. άρθρο 2 του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 4 ν. 3959/2011, κατά τη διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού, για την εφαρμογή των άρθρων 1 και 2 καθένas φέρει το βάρος απόδειξης των ισχυρισμών του. Βλ. επίσης Βλ. ΣτΕ 2007/2013, σκ. 17.

IV.1.1 ΟΙ ΠΑΡΑΒΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1981-2002

IV.1.1.1 Εισαγωγικά

112. Η ανάλυση της περιόδου αυτής διακρίνεται σε τρεις υπο-ενότητες (Οι πρώτες *ad hoc* συμφωνίες (Έτη 1981 – 1989), Η σύμπραξη των ετών 1989-2000 και Οι *ad hoc* συμφωνίες της περιόδου 2001-2002).
113. Οι πρώτες συμφωνίες κατανομής έργων μεταξύ εργοληπτικών επιχειρήσεων της ανώτατης (κυρίως) τάξης, συνήφθησαν κατά τις αρχές της δεκαετίας του 1980. Η περίοδος των συμφωνιών αυτών χαρακτηρίζεται από έλλειψη κεντρικής οργάνωσης και μεμονωμένες συμπράξεις μεταξύ εργοληπτικών επιχειρήσεων. Με βάση τις πρακτικές που είχαν υιοθετηθεί κατά την περίοδο των πρώτων αυτών συμφωνιών, διαμορφώθηκε, κατά την περίοδο 1989-2000, ένα κοινό σχέδιο κατανομής των δημοσίων έργων με συγκεκριμένο μηχανισμό λειτουργίας, δυναμικό μεν και διαρκώς εξελισσόμενο ως προς τις επιμέρους εκφάνσεις του, αλλά με σταθερές βασικές αρχές και στόχους. Η κεντρική οργανωτική δομή της περιόδου 1989-2000 εγκαταλείφθηκε τα έτη 2001-2002, συνεπεία των αλλαγών που σημειώθηκαν στον κατασκευαστικό κλάδο. Την περίοδο αυτή παρατηρούνται εκ νέου περιστασιακές συμπράξεις για την χειραγώγηση έργων, μεταξύ διαφορετικών κάθε φορά εργοληπτικών επιχειρήσεων.

IV.1.1.2 Οι πρώτες *ad hoc* συμφωνίες (έτη 1981-1989)

114. Δραστηριοποιούμενες στον κλάδο δημοσίων έργων εργοληπτικές εταιρίες ανώτατης τάξης, ήτοι εταιρίες Ε΄ τάξης για το χρονικό διάστημα έως και το 1984, και Ζ΄ τάξης από το 1984 έως το 1989¹⁹⁷ (βλ. κατωτέρω υπό VI.3.1 και VI.3.5), κατένειμαν διαγωνισμούς δημοσίων έργων, από τη δεκαετία του 1980.
115. Οι συμπράττουσες εταιρίες προέβαιναν κυρίως:
- α) σε εκ των προτέρων (προ της κατάθεσης των οικονομικών προσφορών) προσδιορισμό του μειοδότη του εκάστοτε (τότε) επικείμενου διαγωνισμού δημοσίου έργου, είτε κατόπιν σχετικής συνεννόησης, είτε μέσω κλήρωσης,
 - β) σε καθορισμό του ύψους των προσφερόμενων εκπτώσεων από τους λοιπούς πλην του προσυμφωνηθέντος μειοδότη εμπλεκόμενους, σε τέτοια επίπεδα ώστε να μεγιστοποιούνται οι πιθανότητες ο προσυμφωνηθείς μειοδότης να αναδειχθεί ανάδοχος (προσφορές κάλυψης), και
 - γ) ενίοτε, σε καθορισμό των συμμετεχόντων σε εκάστοτε διαγωνισμό δια της καταστολής της υποβολής προσφοράς από μέρους ορισμένων από τους εμπλεκόμενους υπέρ του προσυμφωνηθέντος μειοδότη με τη χορήγηση ανταλλαγμάτων.
116. Συγκεκριμένα, από τα στοιχεία του φακέλου¹⁹⁸ προκύπτει ότι οι ως άνω ενέργειες δεν εντάσσονταν σε οργανωμένο πλαίσιο, ελλείπει δε κεντρικού συντονισμού, οδηγούσαν σε

¹⁹⁷ Βλ. άρθρο 16 παρ. 9 υπό στοιχείο β του Ν. 1418/1985 «Δημόσια έργα και ρυθμίσεις συναφών θεμάτων».

¹⁹⁸ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 5.3.2 και 123].

αποσπασματικές συμφωνίες οι οποίες πραγματοποιούνταν ad hoc εν όψει συγκεκριμένων διαγωνισμών¹⁹⁹.

117. Στόχος των ως άνω συμφωνιών υπήρξε ο περιορισμός του φαινομένου της προσφοράς υψηλών εκπτώσεων από τους συμμετέχοντες σε διαγωνισμούς δημοπράτησης δημοσίων έργων²⁰⁰.

118. Για τη διασφάλιση τήρησης των συμφωνηθέντων, οι προσυμφωνηθέντες ανάδοχοι παρείχαν «εγγυήσεις» με τη μορφή έκδοσης (ενίοτε λευκών) επιταγών σε διαταγή των εταιριών που προσυμφωνούνταν να παραιτηθούν από την ουσιαστική διεκδίκηση συγκεκριμένου διαγωνισμού²⁰¹.

IV.1.1.3 Η σύμπραξη της περιόδου 1989-2000

IV.1.1.3.1 Η Πρώμη Φάση (1989-1997)

119. Από το 1989, εργοληπτικές εταιρίες της τότε ανώτατης τάξης (Ζ' τάξη²⁰² έως το 1994 και Η' τάξης εφεξής^{203,204}) (βλ. κατωτέρω υπό VI.3.2 και VI.3.5) διαμόρφωσαν ένα κοινό σχέδιο δράσης για την νόθευση διαγωνισμών δημοσίων έργων, μέσω του διαχωρισμού τους σε «ομάδες», για την ευχερέστερη μεταξύ τους συνεννόηση, λόγω του πλήθους των εμπλεκόμενων εργοληπτικών επιχειρήσεων. Οι σχετικές συνεννοήσεις αφορούσαν σε έργα, στα οποία καλούνταν εταιρίες της εκάστοτε ανώτατης τάξης, όσο και σε έργα, στα οποία καλούνταν και εταιρίες της αμέσως κατώτερης τάξης (ΣΤ' έως το 1994 και Ζ' εφεξής).

120. Κατά την εδώ εξεταζόμενη χρονική περίοδο, οι συμπράττουσες προέβιαν:

- α) σε κατανομή (τότε) επικείμενων διαγωνισμών δημοσίων έργων, προσδιορίζοντας εκ των προτέρων (προ της κατάθεσης των οικονομικών προσφορών) τον μειοδότη ανά διαγωνισμό, μέσω κλήρωσης ή κατόπιν σχετικής, ειδικότερης, ανά διαγωνισμό, συνεννόησης, με στόχο την εκ περιτροπής ανάληψη έργων από τους εμπλεκόμενους, έτσι ώστε οι παραιτηθέντες από την ουσιαστική διεκδίκηση ενός διαγωνισμού να προσυμφωνούνται ως μειοδότες επόμενου έργου,
- β) σε υποβολή προσφορών κάλυψης από τους λοιπούς, πλην του προσυμφωνηθέντος μειοδότη, εμπλεκόμενους, ώστε να μεγιστοποιούνται οι πιθανότητες ο προσυμφωνηθείς μειοδότης να αναδειχθεί ανάδοχος,
- γ) ενίοτε, σε καθορισμό των συμμετεχόντων σε εκάστοτε διαγωνισμό δια της καταστολής της υποβολής προσφοράς από μέρους ορισμένων από τις εμπλεκόμενες υπέρ του προσυμφωνηθέντος μειοδότη με τη χορήγηση ανταλλαγμάτων²⁰⁵.

¹⁹⁹ Στο Παράρτημα II παρατίθενται τα έργα της περιόδου που αποτέλεσαν αντικείμενο κατανομής.

²⁰⁰ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 123].

²⁰¹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 123] και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΜΕ α/α 5.3.2 της 28^{ης} Μαΐου 1985 και της 20^{ης} Αυγούστου 1985].

²⁰² Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 310].

²⁰³ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 309].

²⁰⁴ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 1^{ης} Δεκεμβρίου 1995 και της 19^{ης} Ιανουαρίου 1996].

²⁰⁵ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α α) 5.21.2, (β) 123, (γ) 114, 118, 119, 120 και 319 και (δ) ενδεικτικά ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α α) 5.21.17, β) 5.21.16, γ) 5.21.14 και 5.21.11, δ) 5.21.12, ε) 5.21.5 και στ) 5.21.15].

121. Στόχος των ως άνω συμφωνιών υπήρξε ο περιορισμός του φαινομένου της προσφοράς υψηλών εκπτώσεων από τους συμμετέχοντες σε διαγωνισμούς δημοπράτησης δημοσίων έργων²⁰⁶.
122. Καθ' όλη την εδώ εξεταζόμενη περίοδο, ο αριθμός και η δομή των προαναφερόμενων ομάδων βρίσκονταν συχνά υπό διαβούλευση/αναθεώρηση²⁰⁷. Αρχικώς, οι συμπράττουσες διαχωρίζονταν σε ομάδες, ενόψει εκάστοτε «πακέτου» δημοπρατούμενων έργων²⁰⁸. Από το 1991, οι εμπλεκόμενες εταιρίες κατατάχθηκαν σε μονιμότερη βάση σε έντεκα ομάδες²⁰⁹. Τουλάχιστον κατά το εν λόγω χρονικό διάστημα και έως το 1994, συναντήσεις των συμπραττουσών εργοληπτικών επιχειρήσεων σε επίπεδο ομάδων, λάμβαναν χώρα κυρίως [...] ²¹⁰. Από το Δεκέμβριο του 1995, και ενώ είχαν προηγηθεί διαδοχικές συναντήσεις των εταιριών Η' τάξης με αντικείμενο την ίδρυση του ΣΤΕΗΤ²¹¹, οι εταιρίες μέλη του Συνδέσμου κατατάχθηκαν σε οχτώ ομάδες βάσει «μορίων»²¹². Κατά την περίοδο αυτή, οι συναντήσεις σε επίπεδο ομάδων («[ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]»²¹³) σε σχέση με «δημοπρασίες» της εποχής λάμβαναν χώρα κυρίως στα γραφεία των εταιριών Κ.Ι. ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ («CIS») και ΜΕΤΩΝ²¹⁴.
123. Οι ως άνω συναντήσεις μεταξύ των συμπραττουσών λάμβαναν χώρα λίγες ημέρες ή/και ενίοτε μήνες προ της δημοπράτησης των σχετικών διαγωνισμών²¹⁵.
124. Αντικείμενο των προαναφερόμενων συναντήσεων και συνεννοήσεων υπήρξε ο συντονισμός της (μελλοντικής) συμπεριφοράς των εργοληπτικών επιχειρήσεων που συμμετείχαν σε αυτές, ενόψει της κατάθεσης οικονομικών προσφορών ως προς (τότε) επικείμενους διαγωνισμούς δημοσίων έργων και η εξειδίκευση ανά έργο των όρων της

²⁰⁶ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 120 και ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 114].

²⁰⁷ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 123]. Βλ. επίσης [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 1^{ης} Δεκεμβρίου 1995, της 6^{ης} Δεκεμβρίου 1995, της 19^{ης} Ιανουαρίου 1996, της 29^{ης} Αυγούστου 1997, της 7^{ης} Σεπτεμβρίου 1997, και της 9^{ης} και 10^{ης} Σεπτεμβρίου 1997].

²⁰⁸ Βλ. ενδεικτικά [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 1989, ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 123, ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 27^{ης} και 28^{ης} Σεπτεμβρίου 1990 και ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 123 και ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.21.17].

²⁰⁹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 9^{ης} Αυγούστου 1991, της 20^{ης} και 22^{ας} Αυγούστου 1991 και της 14^{ης} Απριλίου 1994]. Βλ. επίσης [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 123].

²¹⁰ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 21^{ης} Αυγούστου 1989, της 10^{ης} Ιουνίου 1991, της 31^{ης} Ιουλίου 1991, της 5^{ης} Αυγούστου 1991, της 9^{ης} Αυγούστου 1991, της 25^{ης} Νοεμβρίου 1991 και της 28^{ης} Νοεμβρίου 1994]. Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 123].

²¹¹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 2^{ας} Οκτωβρίου 1995, της 16^{ης} Οκτωβρίου 1995 και της 23^{ης} Οκτωβρίου 1995].

²¹² Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 1^{ης} Δεκεμβρίου 1995, της 6^{ης} Δεκεμβρίου 1995, της 8^{ης} Δεκεμβρίου 1995, της 11^{ης} Ιανουαρίου 1996, της 19^{ης} Ιανουαρίου 1996, της 29^{ης} Αυγούστου 1997, της 7^{ης} Σεπτεμβρίου 1997, της 9^{ης} Σεπτεμβρίου 1997, της 10^{ης} Σεπτεμβρίου 1997, της 8^{ης} Οκτωβρίου 1997, της 18^{ης} Νοεμβρίου 1997 και της 28^{ης} Νοεμβρίου 1997]. Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 123, καθώς και ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 120].

²¹³ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 11^{ης} Ιανουαρίου 1996, της 19^{ης} Ιανουαρίου 1996, της 8^{ης} Οκτωβρίου 1997 και της 28^{ης} Νοεμβρίου 1997].

²¹⁴ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 2^{ης} Οκτωβρίου 1995, της 16^{ης} Οκτωβρίου 1995, της 23^{ης} Οκτωβρίου 1995, της 16^{ης} Νοεμβρίου 1995, της 19^{ης} Ιανουαρίου 1996, της 28^{ης} και 29^{ης} Φεβρουαρίου 1996, της 6^{ης} Οκτωβρίου 1997, της 18^{ης} Νοεμβρίου 1997 και της 28^{ης} Νοεμβρίου 1997].

²¹⁵ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 22^{ας} και 23^{ης} Αυγούστου 1991, της 13^{ης} Οκτωβρίου 1994, της 11^{ης} Ιανουαρίου 1996, της 4^{ης} Αυγούστου 1995, της 28^{ης} και 29^{ης} Φεβρουαρίου 1996 και της 22^{ας} Νοεμβρίου 1997]. Βλ. σχετικά και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 338, 330, και 331].

κατανομή²¹⁶. Από το 1991, αποδιδόταν σε έκαστη συμπράττουσα επιχείρηση, μέλος κάποιας από τις εκάστοτε ομάδες που συγκροτούνταν, ακόμα και ευκαιριακά ενόψει κατανομής συγκεκριμένου «πακέτου» έργων, «δικαίωμα» επί της αξίας των προϋπολογισμών των προς κατανομή έργων. «Μοριοδότηση» αποδιδόταν και σε έκαστη ομάδα²¹⁷. Οι βαθμολογίες αυτές, που αποτυπώνονταν ως ποσοστά ή δεκαδικοί αριθμοί, αντιπροσώπευαν τα «δικαιώματα» έκαστης ομάδας και έκαστης συμπράττουσας επί του προϋπολογισμού των κατανεμόμενων έργων, ήτοι τη συνολική αξία έργων που «εδικαιούτο» να αναλάβει καθεμία, και χρησιμοποιούνταν ως βάση για τον υπολογισμό του «μεριδίου» έκαστης ομάδας και έκαστης συμπράττουσας επί του προϋπολογισμού των προς δημοπράτηση έργων, στα οποία «εδικαιούντο» να προσυμφωνηθούν αυτές ως ανάδοχοι, σε αντάλλαγμα για την υποχώρηση τους από τη διεκδίκηση άλλων έργων^{218, 219}.

125. Σε υλοποίηση των ανωτέρω και προς διασφάλιση των «δικαιωμάτων» των μη αναδόχων συμπραττουσών εταιριών συντάσσονταν ανά προς διανομή έργο συμφωνητικά που προέβλεπαν τη συμμετοχή στο σχετικό διαγωνισμό και υλοποίηση του κρίσιμου έργου από τον προσυμφωνηθέντα μειοδότη για λογαριασμό όλων και τη σύσταση κοινοπραξίας (consortium) για την από κοινού εκτέλεση των έργων με συμμετοχή, πέραν του αναδόχου, και των μη αναδόχων εμπλεκομένων στη διοίκηση και στις κερδοζημίες του προς διανομή έργου²²⁰.

126. Η προαναφερόμενη οργάνωση των συμπραττουσών επιχειρήσεων σε ομάδες αφορούσε κατά κύριο λόγο, αλλά όχι αποκλειστικά, στην κατανομή έργων που δημοπρατούνταν με το σύστημα της ανοικτής διαδικασίας. Τα έργα με προεπιλογή (κλειστή διαδικασία) ή με οποιαδήποτε άλλη διαδικασία τυχόν περιόριζε τον αριθμό των συμμετεχόντων στον εκάστοτε διαγωνισμό, τα οποία υπήρξαν αντικείμενο προσυμφωνηθείσας μεταξύ εργοληπτικών επιχειρήσεων της ανώτατης τάξης, που συμμετείχαν και στην χειραγώγηση έργων μέσω των ομάδων, κατανέμονταν κατ' αρχήν μεταξύ των επιχειρήσεων που συμμετείχαν και είχαν προεπιλεγεί στους σχετικούς διαγωνισμούς²²¹, βάσει της γενικής αρχής που συνάγεται από την επεξεργασία των στοιχείων του φακέλου ότι στην κατανομή έκαστου έργου συμμετείχε όποια εταιρία μπορούσε να συμμετάσχει «με

²¹⁶ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 14^{ης} Απριλίου 1989, της 26^{ης} Απριλίου 1989, της 12^{ης} Ιουνίου 1989, της 14^{ης} Ιουλίου 1989, της 20^{ης} Ιουλίου 1989, της 13^{ης} Σεπτεμβρίου 1989, της 17^{ης} Σεπτεμβρίου 1989, της 27^{ης} Σεπτεμβρίου 1990, της 2^{ης} Οκτωβρίου 1990, της 5^{ης} Οκτωβρίου 1990, της 5^{ης} Ιανουαρίου 1991, της 16^{ης} Ιανουαρίου 1991, της 21^{ης} Φεβρουαρίου 1991, της 4^{ης} Μαΐου 1991, της 10^{ης} Ιουνίου 1991, της 14^{ης} Ιουνίου 1991, της 16^{ης} Σεπτεμβρίου 1991, της 14^{ης} Οκτωβρίου 1991, της 7^{ης} Νοεμβρίου 1991, της 13^{ης} Νοεμβρίου 1991, της 19^{ης} και 25^{ης} Νοεμβρίου 1991, της 3^{ης} Μαρτίου 1993, της 10^{ης} Ιανουαρίου 1996, της 3^{ης} Αυγούστου 1994, της 8^{ης} Νοεμβρίου 1994, της 4^{ης} Αυγούστου 1995, της 11^{ης} Ιανουαρίου 1996, της 29^{ης} Φεβρουαρίου 1996, της 28^{ης} και 29^{ης} Φεβρουαρίου 1996 και της 22^{ης} Νοεμβρίου 1997]. Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 123, 118 και 119].

²¹⁷ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 1^{ης} και 6^{ης} Δεκεμβρίου 1995 και της 7^{ης} Σεπτεμβρίου 1997], καθώς και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 120].

²¹⁸ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 123].

²¹⁹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.21.17].

²²⁰ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 5.21.16, 5.21.12, 5.21.5, 5.21.15, 5.21.14 και 5.21.11].

²²¹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 9^{ης} Αυγούστου 1991, της 4^{ης} Αυγούστου 1995, των 28^{ης} και 29^{ης} Φεβρουαρίου 1996 και της 10^{ης} Ιανουαρίου 1996].

απαιτήσεις» στη δημοπράτηση, όποια δηλαδή πληρούσε τις σχετικές προϋποθέσεις, ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις απαιτήσεις της εκάστοτε διακήρυξης²²².

127. Πέραν των ανωτέρω, κατά την εδώ εξεταζόμενη περίοδο, η σύμπραξη είχε υιοθετήσει συγκεκριμένες μεθόδους διασφάλισης της τήρησης των συμφωνηθέντων, μέσω της έκδοσης επιταγών σε διαταγή των εταιριών που προσυμφωνούνταν να μην μειοδοτήσουν σε συγκεκριμένο διαγωνισμό²²³, της κατάθεσης των (πρωτότυπων) εργοληπτικών πτυχίων [...] ²²⁴, της σύναψης, προ της δημοπράτησης εκάστοτε έργου, συμφωνητικών, με αντικείμενο την συμμετοχή των μη αναδόχων στις κερδοζημίες του προσυμφωνημένου έργου²²⁵ και της καταβολής χρηματικής αποζημίωσης υπέρ των συμπραττουσών, που απείχαν από την διεκδίκηση ενός διαγωνισμού²²⁶.

128. Σε πολλές περιπτώσεις, η συμφωνία των εμπλεκομένων τηρήθηκε στην πράξη²²⁷.

IV.1.1.3.2 Η «Ωριμη» Φάση (1998-2000)

IV.1.1.3.2.1 Η Μετάβαση στην Ωριμη Φάση

129. Από τις αρχές του 1998 έως και τον Μάιο του ίδιου έτους, εντοπίζονται εντατικές και συστηματικές προσπάθειες εργοληπτικών εταιριών (βλ. κατωτέρω υπό VI.3.2 και VI.3.5), μέσω αλληπάλληλων²²⁸ συναντήσεων²²⁹ και σύνταξης σχετικών σχεδίων καταστατικών και συμβάσεων²³⁰, να υιοθετήσουν ένα αναθεωρημένο πλαίσιο συνεργασίας ως προς την κατανομή των διαγωνισμών δημοσίων έργων²³¹. Οι σχεδιασμοί για το οργανωτικό πλαίσιο της περιόδου 1998-2000 προσομοιάζουν στους σχεδιασμούς που έγιναν την ίδια περίοδο από τις εταιρίες της τότε ανώτατης τάξης για την

²²² Στο Παράρτημα III παρατίθενται τα έργα τα οποία αποτέλεσαν αντικείμενο κατανομής κατά την εν λόγω περίοδο βάσει των στοιχείων του φακέλου.

²²³ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 12^{ης} Ιουνίου 1989, της 28^{ης} Ιουλίου 1989, της 13^{ης} Σεπτεμβρίου 1989, της 15^{ης} Σεπτεμβρίου 1989 και της 16^{ης} Σεπτεμβρίου 1991]. Βλ. επίσης [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.21.16]. Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 123].

²²⁴ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 5^{ης} Αυγούστου 1991]. Βλ. επίσης [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.21.17] και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.21.16].

²²⁵ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 16^{ης} Ιανουαρίου 1991]. Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.21.16], [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.21.12], [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.21.5], [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.21.15] και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 5.21.14 και 5.21.11].

²²⁶ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 14^{ης} Απριλίου 1989, της 20^{ης} Ιουλίου 1989, της 5^{ης} Οκτωβρίου 1990, της 16^{ης} Ιανουαρίου 1991, της 21^{ης} Φεβρουαρίου 1991, της 26^{ης} Απριλίου 1991, της 4^{ης} Μαΐου 1991, της 14^{ης} Ιουνίου 1991, της 13^{ης} Νοεμβρίου 1991, της 18^{ης} Μαΐου 1993, της 8^{ης} Νοεμβρίου 1994, και της 30^{ης} Μαρτίου, 3^{ης} και 12^{ης} Απριλίου 1995]. Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 123 και ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 114].

²²⁷ [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ] Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ 5.3.2 της 22^{ας} και 23^{ης} Αυγούστου 1991 και 10^{ης} Σεπτεμβρίου 1991 και της 13^{ης} Οκτωβρίου 1994 και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 119]]. Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 8^{ης} Οκτωβρίου 1997, της 14^{ης} Ιουλίου 1989 και της 14^{ης} Οκτωβρίου 1991].

²²⁸ [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ].

²²⁹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 17^{ης} Φεβρουαρίου 1998, της 24^{ης} Φεβρουαρίου 1998, της 6^{ης} Μαρτίου 1998, της 7^{ης} Μαρτίου 1998, της 9^{ης} Μαρτίου 1998, της 10^{ης} και 11^{ης} Μαρτίου 1998, της 24^{ης} Μαρτίου 1998, της 28^{ης} Μαρτίου 1998, της 30^{ης} Μαρτίου 1998, της 7^{ης} Απριλίου 1998, της 15^{ης} Απριλίου 1998, της 23^{ης} Απριλίου 1998, της 24^{ης}, 27^{ης} και 28^{ης} Απριλίου 1998].

²³⁰ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 6^{ης}, 7^{ης}, 9^{ης} και 28^{ης} Μαρτίου 1998, της 15^{ης} Απριλίου 1998 και της 23^{ης} Απριλίου 1998]. Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 115].

²³¹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 115].

χειραγώγηση διαγωνισμών, στους οποίους καλούνταν οι θυγατρικές τους, εταιρίες Ζ΄ τάξης²³².

IV.1.1.3.2.2 Το Αναθεωρημένο Κοινό Σχέδιο Δράσης

130. Σε συνέχεια των προαναφερόμενων διεργασιών για την αναθεώρηση του κοινού σχεδίου δράσης τους, οριστικοποιήθηκε η οργάνωση εργοληπτικών εταιριών Η΄ τάξης²³³ (βλ. κατωτέρω υπό VI.3.2 και VI.3.5) σε ομάδες και ομαδάρχες, και υιοθετήθηκαν κανόνες λειτουργίας των εν λόγω ομάδων και κατανομής των έργων, στη βάση των κανόνων που είχαν διαμορφωθεί κατά την πρώτη φάση της υπό κρίση περιόδου.
131. Κατά την εν λόγω περίοδο, οι συμπράττουσες προέβαιναν:
- α) σε κατανομή (τότε) επικείμενων δημοσίων έργων, προσδιορίζοντας εκ των προτέρων (πριν την κατάθεση των οικονομικών προσφορών) τον μειοδότη για κάθε έργο, κατά τρόπο ώστε οι εμπλεκόμενοι να αναλαμβάνουν εκ περιτροπής έργα, ήτοι οι παραιτηθέντες από την ουσιαστική διεκδίκηση ενός διαγωνισμού να προσυμφωνούνται ως μειοδότες επόμενου έργου, και
 - β) σε υποβολή βοηθητικών προσφορών, από τις λοιπές πλην του προσυμφωνηθέντος μειοδότη εμπλεκόμενες, ώστε να μεγιστοποιούνται οι πιθανότητες ο προσυμφωνηθείς μειοδότης να αναδειχθεί ανάδοχος.
132. Στόχος των ως άνω ενεργειών²³⁴ υπήρξε, όπως και κατά την περίοδο 1989-1998, ο περιορισμός του φαινομένου της προσφοράς υψηλών εκπτώσεων από τους συμμετέχοντες σε διαγωνισμούς δημοπράτησης δημοσίων έργων²³⁵.
133. Συγκεκριμένα, κατά την εν λόγω φάση, ο αριθμός των ομάδων²³⁶ σταθεροποιήθηκε σε τέσσερις, αντίστοιχης μεταξύ τους δυναμικότητας, η δε ένταξη των συμπραττουσών εταιριών σε αυτές πραγματοποιήθηκε βάσει της δυναμικότητάς τους με κριτήριο κυρίως τον κύκλο εργασιών εκάστης²³⁷. Σε κάθε ομάδα διορίστηκε ως εκπρόσωπος-ομαδάρχης η εταιρία με τη μεγαλύτερη δυναμικότητα²³⁸.

²³² Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.21.18]. Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 115]. Βλ. επίσης σχετικό δημοσίευμα στην εφημερίδα «Καθημερινή» της 24.06.2004 με τίτλο «Έτσι στήνουν τα δημόσια έργα στα καφενεία», <http://www.kathimerini.gr/187487/article/epikairotha/politikh/etsi-sthnoyn-ta-dhmosia-erga-sta-kafeneia> και δημοσίευμα της ίδιας εφημερίδας με ημερομηνία 20.11.2003 και τίτλο «Το ντοκουμέντο της διαφθοράς» <http://www.kathimerini.gr/168279/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/to-ntokoymento-ths-diafthoras>.

²³³ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 114] και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 117].

²³⁴ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 114].

²³⁵ Βλ. ιδίως [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α: (α) 5.3.2, (β) [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120 και 319] και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 113] και (γ) [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 5.21.2, 5.21.7, 5.17.3, 508, 507, 5.18.2, 5.21.1, 5.21.9, 5.21.6, 5.21.10 και 5.21.4].

²³⁶ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.17.3, και 507]. Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 117, 116, 114 και 115].

²³⁷ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 114]. Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.18.2].

²³⁸ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 22^{ης} Μαΐου 1998, της 28^{ης} Απριλίου 1998, της 15^{ης} Ιουλίου 1998, της 17^{ης} Ιουλίου 1998, της 29^{ης} Σεπτεμβρίου 1998, της 23^{ης} Φεβρουαρίου 1999, της 25^{ης} Φεβρουαρίου 1999, της 18^{ης} Μαρτίου 1999, της 28^{ης} Μαΐου 1999 και της 15^{ης} Νοεμβρίου 2000]. Βλ. επίσης [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 508, 5.21.7, 5.21.2, 507 και 5.17.3]. Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 114 και 117].

134. Σε κάθε ομάδα αποδόθηκε βαθμολογία αντίστοιχη με το άθροισμα των βαθμολογιών που αποδίδονταν στα μέλη της βάσει της δυναμικότητας έκαστου. Η βαθμολογία που αποδιδόταν σε κάθε ομάδα και σε έκαστο μέλος κάθε ομάδας χρησίμευε ως βάση για τον υπολογισμό του «μεριδίου» επί της αξίας/του προϋπολογισμού (μελλοντικών) έργων που έκαστη ομάδα και έκαστο μέλος κάθε ομάδας δικαιούνταν να λάβει, βάσει των συμφωνηθέντων (θεωρητικό δικαίωμα). Περαιτέρω, σε κάθε ομάδα και μέλος αυτής αποδόθηκαν ποσοστά επί της αξίας του προϋπολογισμού των έργων που πράγματι ανέλαβε προς κατασκευή ως ανάδοχος ή στην εκτέλεση των οποίων συμμετείχε (πραγματικά μερίδια έργων)²³⁹. Από τη σύγκριση μεταξύ θεωρητικών δικαιωμάτων και πραγματικών μεριδίων έργου, προέκυπτε το ύψος τυχόν «πιστωτικού» ή «χρεωστικού» υπόλοιπου θεωρητικών δικαιωμάτων ανά «δικαιούχο». Τα θεωρητικά δικαιώματα και τα «πιστωτικά» υπόλοιπα συνιστούσαν δικαιώματα προσδοκίας επί επόμενων έργων και «εξαργυρώνονταν», πρωτίστως με την κατά προτεραιότητα ανάληψη από τον «δικαιούχο» επόμενου έργου (ή τμήματος αυτού) υπό την ιδιότητα του αναδόχου (ή μέλους του αναδόχου σχήματος), ή άλλως με τη συμμετοχή του «δικαιούχου» στην εκτέλεση ενός έργου υπό την ιδιότητα του υπεργολάβου, ή/και με τη συμμετοχή σε «κατασκευαστική» κοινοπραξία²⁴⁰. Αντίστοιχα, τυχόν «χρεωστικό» υπόλοιπο σηματοδοτούσε την υποχρέωση των «δικαιούχων» να υποχωρήσουν από την ουσιαστική διεκδίκηση επόμενου έργου υπέρ αυτών που εμφάνιζαν «πιστωτικό» υπόλοιπο (μηχανισμός προσαρμογής)^{241,242}. Τόσο η βαθμολογία των μελών κάθε ομάδας όσο και κατ' επέκταση η συνολική βαθμολογία κάθε ομάδας υπέκειντο κατά διαστήματα σε αναθεώρηση²⁴³.

135. Οι προσυμφωνήσεις αφορούσαν κατά κανόνα ταυτόχρονα περισσότερα έργα υψηλού προϋπολογισμού που δημοπρατούνταν περίπου την ίδια περίοδο και των οποίων η δημοπράτηση καθίστατο γνωστή εγκαίρως²⁴⁴. Τα έργα κατατάσσονταν σε κύκλους²⁴⁵, η κατανομή αυτή ωστόσο δεν ήταν μία στατική διαδικασία, καθώς σημειώνονταν ανακατανομές έργων, παράλληλα με ανταλλαγές και μεταφορές «δικαιωμάτων» από ένα έργο σε άλλο, ενίοτε στο πλαίσιο «μηχανισμού προσαρμογής» για την εκκαθάριση των εκκρεμοτήτων κατά τους υπολογισμούς των «πιστωτικών»/«χρεωστικών» υπολοίπων «δικαιωμάτων»^{246 247}.

²³⁹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 508]. Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 154.2 και 319].

²⁴⁰ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 319].

²⁴¹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 508 και 507]. Βλ. επίσης [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 319].

²⁴² Πρβλ. απόφαση της Επιτροπής 2005/349/ΕΚ, Οργανικά υπεροξείδια, Υπόθεση COMP/E-2/37.857.

²⁴³ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 31^{ης} Μαρτίου 1999, της 6^{ης} Απριλίου 1999, της 10^{ης} Αυγούστου 1999, της 13^{ης} Ιουνίου 2000 και της 26^{ης} Ιουνίου 2000]. Βλ. περαιτέρω [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 508 και 507] και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.18.2]. Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 117] και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 154.2].

²⁴⁴ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 114] και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 115].

²⁴⁵ Βλ. σχετικά [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 508 και 507]. Βλ. επίσης [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 114].

²⁴⁶ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 15^{ης} Σεπτεμβρίου 1998, της 28^{ης} Μαΐου 1999, της 12^{ης} Αυγούστου 1999 και της 9^{ης} Σεπτεμβρίου 1999]. Βλ. περαιτέρω [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 508 και 5.17.3]. Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 117 και 116].

²⁴⁷ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 508 και 507].

136. Οι σχετικές με την κατανομή των έργων αποφάσεις λαμβάνονταν κατ' αρχήν σε επίπεδο ομάδων, με τη συμμετοχή ενίοτε και μελών τους στις σχετικές συσκέψεις²⁴⁸. Στις συναντήσεις αυτές επιλέγονταν ανά «κύκλο» έργων, μέσω κλήρωσης ή ειδικότερης συμφωνίας, οι εταιρίες (ή σχήματα εταιριών) που θα μειοδοτούσαν στους σχετικούς διαγωνισμούς^{249,250}. Κατά κανόνα, κάθε υπό κατανομή έργο «ανατίθεται» σε μία μόνο ομάδα, μέλη της οποίας συμμετείχαν στο προσυμφωνημένο σχήμα του μειοδότη. Εάν αυτό επιτρεπόταν από το ύψος του προϋπολογισμού, το έργο μπορούσε να «ανατεθεί» σε δύο ομάδες²⁵¹. Οι λοιπές συμπράττουσες εταιρίες συμμετείχαν στους προσυμφωνημένους διαγωνισμούς υποβάλλοντας προσφορές κάλυψης, επίσης συνήθως ως κοινοπραξίες, αποτελούμενες συχνά και από εταιρίες-μέλη διαφορετικών ομάδων²⁵². Στις εσωτερικές συναντήσεις της εκάστοτε προσυμφωνηθείσας μειοδότης ομάδας λάμβανε χώρα η κατανομή των έργων μεταξύ των μελών της με βάση τη βαθμολογία εκάστου^{253, 254}. Ακολουθούσε ειδικότερη, ανά διαγωνισμό, συμφωνία επί του ύψους των βοηθητικών προσφορών, που θα υποβάλλονταν από τις συμπράττουσες που δεν είχαν προσυμφωνηθεί ως μειοδότες. Οι συναντήσεις ήταν συχνότατες²⁵⁵ και πραγματοποιούνταν λίγες ημέρες ή ακόμη και λίγους μήνες πριν από την ημερομηνία διεξαγωγής των διαγωνισμών^{256,257}.
137. Και κατά την παρούσα περίοδο, όπως κατά την περίοδο 1989-1998, στην κατανομή σε επίπεδο ομάδων κατευθύνονταν κατ' αρχήν έργα που δημοπρατούνταν με το σύστημα της «ανοικτής» διαδικασίας, τα δε έργα που δημοπρατούνταν με προεπιλογή ή με άλλο

²⁴⁸ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 9^{ης} Ιουλίου 1998, της 16^{ης} Ιουλίου 1998, της 20^{ης} Αυγούστου 1998, της 23^{ης} Αυγούστου 1999, της 9^{ης} Σεπτεμβρίου 1999, της 24^{ης} Ιανουαρίου 2000, της 11^{ης} Φεβρουαρίου 2000, της 16^{ης} Φεβρουαρίου 2000 και της 10^{ης} Ιουλίου 2000]. Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 114].

²⁴⁹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 22^{ας} Μαΐου 1998, της 9^{ης} Ιουλίου 1998, της 16^{ης} Ιουλίου 1998, της 20^{ης} Αυγούστου 1998, της 10^{ης} Αυγούστου 1999, της 23^{ης} Αυγούστου 1999, της 9^{ης} Σεπτεμβρίου 1999, της 25^{ης} Οκτωβρίου 1999, της 24^{ης} Ιανουαρίου 2000, της 11^{ης} Φεβρουαρίου 2000, της 16^{ης} Φεβρουαρίου 2000 και της 10^{ης} Ιουλίου 2000]. Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 114 και 115]. Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 367.1].

²⁵⁰ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 18.06.1998, 25.06.1998, 06.07.1998, 10.09.1998, 24.09.1998, 01.10.1998, 06.10.1998, 09.10.1998, 29.10.1998, 05.11.1998, 11.11.1998, 19.11.1998, 10.12.1998, 02.02.1999, 15.03.1999, 11.05.1999, 03.06.1999, 02.08.1999, 04.05.2000, 05.07.2000, 31.08.2000, 06.09.2000, 30.10.2000 και της 27.11.2000].

²⁵¹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 23^{ης} Φεβρουαρίου 1999 και της 25^{ης} Φεβρουαρίου 1999]. Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 114].

²⁵² Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 23^{ης} Φεβρουαρίου 1999 και της 23^{ης} Αυγούστου 1999].

²⁵³ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 20^{ης} Ιουλίου 1998, της 15^{ης} Σεπτεμβρίου 1998, της 10^{ης} Νοεμβρίου 1998, της 12^{ης} Νοεμβρίου 1998, της 4^{ης} Δεκεμβρίου 1998, της 8^{ης} Δεκεμβρίου 1998, της 23^{ης} Φεβρουαρίου 1999, της 10^{ης} Αυγούστου 1999, της 12^{ης} Αυγούστου 1999, της 16^{ης} Σεπτεμβρίου 1999 και της 27^{ης} Σεπτεμβρίου 1999].

²⁵⁴ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 24.06.1998, 05.10.1998, 09.10.1998, 15.10.1998, 02.11.1998, 06.11.1998, 24.11.1998, 01.12.1998, 12.02.1999, 01.03.1999, 10.03.1999 και 27.06.2000]. Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 115].

²⁵⁵ [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ].

²⁵⁶ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 22^{ας} Μαΐου 1998, της 29^{ης} Μαΐου 1998, της 9^{ης}, 15^{ης}, 17^{ης} και 20^{ης} Ιουλίου 1998, της 16^{ης} Ιουλίου 1998, της 15^{ης} Σεπτεμβρίου 1998, της 23^{ης} Φεβρουαρίου 1999, της 11^{ης} Φεβρουαρίου 2000, της 16^{ης} Φεβρουαρίου 2000, της 23^{ης} Φεβρουαρίου 1999, της 12^{ης} Αυγούστου 1999 και της 9^{ης} Σεπτεμβρίου 1999, της 25^{ης} Οκτωβρίου 1999 και της 20^{ης} Αυγούστου 1998].

²⁵⁷ Στο Παράρτημα IV παρατίθενται τα έργα τα οποία αποτέλεσαν αντικείμενο κατανομής κατά την εν λόγω περίοδο βάσει των στοιχείων του φακέλου.

τρόπο που περιόριζε τη συμμετοχή, κατανέμονταν συνήθως μόνο μεταξύ των εκάστοτε συμμετεχόντων στο διαγωνισμό, και κυρίως των προεπιλεγέντων²⁵⁸.

138. Πέραν των προαναφερθέντων, η σύμπραξη είχε υιοθετήσει και μεθόδους διασφάλισης και παρακολούθησης της τήρησης των συμφωνηθέντων. Αυτές συνίσταντο κατά κύριο λόγο στην κατάρτιση συμφωνητικών μεταξύ αφενός, του εκάστοτε (προσυμφωνηθέντος) μειοδότη (ή σχήματος) συγκεκριμένου έργου και αφετέρου, εταιριών οι οποίες είχαν υποχωρήσει από την διεκδίκηση ενός διαγωνισμού, με αντικείμενο την ανάληψη από τον μειοδότη της υποχρέωσης, αμέσως μετά την κατακύρωση του σχετικού διαγωνισμού, είτε να συστήσει κατασκευαστική κοινοπραξία, στην οποία θα συμπεριλάβει τους άλλους, μη αναδόχους, εμπλεκόμενους, είτε να τους ορίσει υπεργολάβους²⁵⁹. Τα ως άνω συμφωνητικά, αντίστοιχου περιεχομένου και λειτουργίας με τα συμφωνητικά της περιόδου 1989-1998, λειτουργούσαν κυρίως ως «εγγύηση» ότι ο προσυμφωνηθείς ανάδοχος στο σχετικό έργο θα απείχε από την διεκδίκηση επόμενου διαγωνισμού και οι εταιρίες που είχε προαποφασιστεί να μη μειοδοτήσουν στο σχετικό διαγωνισμό θα λάμβαναν το ποσοστό που τους αναλογούσε βάσει των συμφωνηθέντων, σε επόμενο έργο ως ανάδοχοι. Κατά περίπτωση, όμως, διασφάλιζαν και το γεγονός ότι οι μη ανάδοχοι εμπλεκόμενοι θα συμμετείχαν όντως στην εκτέλεση του συγκεκριμένου προσυμφωνημένου έργου, που είχε υπάρξει αφορμή για τη σύνταξη των εν λόγω προσυμφώνων, ώστε να «εξαργυρώσουν» έτσι «πιστωτικά υπόλοιπα δικαιωμάτων» τους²⁶⁰.

139. Περαιτέρω, και κατά την εν λόγω περίοδο, διατηρήθηκε σε έναν βαθμό η πρακτική χρήσης επιταγών σε διαταγή των εταιριών που αποσύρονταν από την διεκδίκηση ενός διαγωνισμού²⁶¹, ενώ με στόχο να παρακολουθείται η τήρηση των συμφωνηθέντων και να αποτρέπονται οι παρεκκλίσεις και αμφισβητήσεις μεταξύ των συμπραττουσών²⁶², αυτές φρόντιζαν κατά διαστήματα να συντάσσουν λίστες των κατανεμόμενων και κατανεμηθέντων έργων²⁶³.

140. Με βάση τα στοιχεία του φακέλου, τα κατά τα ανωτέρω συμφωνηθέντα τηρήθηκαν στην πράξη στην πλειοψηφία των περιπτώσεων²⁶⁴.

²⁵⁸ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 11^{ης} Φεβρουαρίου 1999, της 25^{ης} Σεπτεμβρίου 1998 και της 10^{ης} Ιουλίου 1998]. Βλ. περαιτέρω [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 319, 114, 117, 116, καθώς και 113]. Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.21.10].

²⁵⁹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 27^{ης} Νοεμβρίου 1998, της 15^{ης} Φεβρουαρίου 1999, της 18^{ης} Φεβρουαρίου 1999, της 10^{ης} Μαρτίου 1999 και της 18^{ης} Μαρτίου 1999]. Βλ. περαιτέρω [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 5.21.10, 5.21.4, 5.21.7, 5.21.6, 5.21.2 και 5.21.9]. Βλ. τέλος [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 114], [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 116] και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 117].

²⁶⁰ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 5.21.10, 5.21.1 και 5.21.9]. Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 116] και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 117].

²⁶¹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 5.21.10 και 5.21.4]. Βλ. τέλος [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 13^{ης} Ιουλίου 1998].

²⁶² Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 508, 5.17.3, 5.21.2], καθώς και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 117].

²⁶³ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 28^{ης} Μαΐου 1999]. Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 508, 507 και 5.21.2].

²⁶⁴ [...] Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 508, 507 και 5.21.2]. [...]

IV.1.1.4 Οι ad hoc συμφωνίες της περιόδου 2001-2002

141. Κατά τα έτη 2001-2002, εγκαταλείφθηκε ο κεντρικός συντονισμός των εργοληπτικών επιχειρήσεων της περιόδου 1989-2000, συνεπεία των σαρωτικών διαρθρωτικών μεταβολών που πραγματοποιήθηκαν στον κλάδο, ως αποτέλεσμα των ρυθμίσεων του ν. 2940/2001, που οδήγησε αφενός στη δημιουργία ομίλων²⁶⁵ και στη συγχώνευση εργοληπτικών εταιριών προκειμένου να συγκεντρώσουν τα απαραίτητα τεχνικά χαρακτηριστικά για την κατάταξή τους στην ανώτατη τάξη και αφετέρου στον υποβιβασμό μεγάλου αριθμού εργοληπτικών εταιριών από την τότε ανώτατη (Η΄) τάξη σε κατώτερες, λόγω μη πλήρωσης των νεο-εισαχθέντων κριτηρίων κατάταξης. Κατά την περίοδο αυτή, οι πρακτικές χειραγώγησης διαγωνισμών δημοσίων έργων έλαβαν χώρα σε αποσπασματική πλέον βάση, με συμμετοχή στις σχετικές συνεννοήσεις, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν ad hoc εν όψει συγκεκριμένων διαγωνισμών, διαφορετικών κάθε φορά εργοληπτικών εταιριών της τότε ανώτατης τάξης (Η΄ την εν λόγω περίοδο), αλλά και αλλοδαπών εταιριών.
142. Οι ανωτέρω συμφωνίες αφορούσαν κυρίως:
- α) σε εκ των προτέρων, ήτοι προ της υποβολής οικονομικών προσφορών, καταμερισμό του κατασκευαστικού αντικειμένου του/ -ων εκάστοτε (τότε) επικείμενου/ -ων δημοσίου/-ων έργου/-ων, μέσω της συνεκτέλεσης του/ -ων έργου/ -ων από τους συμμετέχοντες στις ως άνω συνεννοήσεις, σε περίπτωση ανάδειξης κάποιου εξ αυτών ως αναδόχου, παρά τη συμμετοχή τους στο διαγωνισμό σε (φαινομενικά) ανταγωνιστικά σχήματα και
 - β) σε μία περίπτωση, σε εκ των προτέρων, ήτοι προ της υποβολής των οικονομικών προσφορών, συνεργασία μεταξύ συμμετεχόντων στην εν λόγω συνεννόηση προς διαμόρφωση των προσφορών τους, παρά τη συμμετοχή τους στο διαγωνισμό σε (φαινομενικά) ανταγωνιστικά σχήματα.
143. Για την αποτύπωση της τήρησης των συμφωνηθέντων, οι συμπράττουσες εργοληπτικές εταιρίες προέβησαν σε όλα τα υπό εξέταση έργα σε σύναψη ή/και διαπραγμάτευση, ήδη προ της ημερομηνίας κατάθεσης των οικονομικών προσφορών, συμφωνητικών για την συνεκτέλεση αυτών από εταιρίες που συμμετείχαν στο διαγωνισμό σε (φαινομενικά) ανταγωνιστικά μεταξύ τους σχήματα²⁶⁶. Τα συμφωνητικά αυτά επιτελούσαν στην ουσία διασφαλιστική λειτουργία, καθώς εξασφάλιζαν ότι, ανεξάρτητα από την εταιρία ή το σχήμα που θα αναδεικνυόταν ανάδοχο, οι συμπράττουσες εργοληπτικές εταιρίες θα συμμετείχαν στην εκτέλεση των έργων, είτε μέσω της συμμετοχής τους σε κατασκευαστική κοινοπραξία, είτε μέσω υπεργολαβικής ανάθεσης εργασιών.
144. Συγκεκριμένα, κατά το έτος 2001, στην περίπτωση «του έργου 265»²⁶⁷, το οποίο δημοπρατήθηκε με το σύστημα της κλειστής διαδικασίας, οι εταιρίες ΑΒΑΞ ΑΕ, J&P

²⁶⁵ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 10^{ης} Μαΐου 2002].

²⁶⁶ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 7.2.23, 7.2.22, 513 και 575].

²⁶⁷ Πρόκειται για το έργο Κατασκευή έργων υποδομής τετραπλού σιδηροδρομικού διαδρόμου στο τμήμα μεταξύ Τριών Γεφυρών και Σιδηροδρομικού Κέντρου Αχαρνών (ΣΚΑ), έργων υποδομής για την ολοκλήρωση του ΣΚΑ και όλων των απαιτούμενων έργων επιδομής, σηματοδότησης – τηλεδιοίκησης, ηλεκτροκίνησης και σιδηροδρομικών σταθμών, για την πλήρη λειτουργία των σιδηροδρομικών γραμμών

(ΕΛΛΑΣ) ΑΤΕ και ΕΤΕΘ ΑΕ, ήτοι εταιρίες που συνιστούσαν την Κ/Ξ ΑΒΑΞ²⁶⁸, ένα από τα τέσσερα προεπιλεγέντα ανταγωνιστικά κοινοπρακτικά σχήματα στο πλαίσιο του εν λόγω διαγωνισμού, καθώς και η εταιρία ΤΕΡΝΑ ΑΕ, που συμμετείχε σε έτερο προεπιλεγέν κοινοπρακτικό σχήμα, διαπραγματεύτηκαν και συμφώνησαν, προ της υποβολής της οικονομικής προσφοράς στο πλαίσιο του εν λόγω διαγωνισμού, να συνεργαστούν στην τεχνική και οικονομική προετοιμασία της προσφοράς αυτής και, σε περίπτωση ανάδειξης της κοινοπραξίας ΑΒΑΞ ως αναδόχου, να διανείμουν εξ ημισείας την κατασκευή του έργου, μέσω διεύρυνσης της αναδόχου κοινοπραξίας με την ένταξη σε αυτή της ΤΕΡΝΑ και εισφοράς του έργου σε κατασκευαστική κοινοπραξία με συμμετοχή 50% για κάθε συμβαλλόμενο μέρος. Προς διασφάλιση της εταιρίας ΤΕΡΝΑ Α.Ε. συνάφθηκε συμφωνητικό διεύρυνσης της κοινοπραξίας ΑΒΑΞ με την συμμετοχή της²⁶⁹.

145. Κατά τον ίδιο χρόνο με την ως άνω συμφωνία, ως προς «τα έργα 265 και 266»²⁷⁰, τα οποία προκηρύχθηκαν την ίδια ημερομηνία²⁷¹ και δημοπρατήθηκαν με το σύστημα της κλειστής διαδικασίας, η κοινοπραξία ΑΒΑΞ διαπραγματεύθηκε και συμμετείχε σε συνεννοήσεις, ήδη προ της ημερομηνίας κατάθεσης των οικονομικών προσφορών²⁷², με την εταιρία SIEMENS AG, η οποία συμμετείχε στο πλαίσιο των ανταγωνιστικών διαδικασιών σε ανταγωνιστικό προεπιλεγέν διαγωνιζόμενο σχήμα, αυτό της κοινοπραξίας ΑΕΓΕΚ, προκειμένου να κατασκευάσουν από κοινού τα προαναφερόμενα έργα.

146. Ειδικότερα, συμφωνήθηκε η SIEMENS AG, δια της θυγατρικής της SIEMENS SA, να συμμετάσχει στην εκτέλεση του τμήματος των έργων που αντιστοιχούσε στις ηλεκτρομηχανολογικές εργασίες (Η/Μ), μέσω συμμετοχής στην κατασκευαστική κοινοπραξία ή τουλάχιστον μέσω υπεργολαβίας, στην περίπτωση που ανάδοχο αναδεικνυόταν το κοινοπρακτικό σχήμα της ΑΒΑΞ. Σε εκτέλεση των ανωτέρω συμφωνηθέντων, συντάχθηκε από την εταιρία ΑΒΑΞ²⁷³ σχετικό συμφωνητικό²⁷⁴, σε υλοποίηση του οποίου έλαβε χώρα την 31.10.2002 διεύρυνση της κατασκευαστικής κοινοπραξίας του «έργου 265»²⁷⁵.

στο τμήμα Τρεις Γέφυρες – ΣΚΑ – Νέο αεροδρόμιο Αθηνών στα Σπάτα, κωδ. έργου 265, (2001-2002). Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 141 και 222].

²⁶⁸ [...].

²⁶⁹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 7.2.23 και 7.2.22]. Σύμφωνα με το 1^ο Πρακτικό της Επιτροπής για το Στάδιο ΙΙ του Διαγωνισμού ημερομηνία υποβολής των οικονομικών προσφορών είχε ορισθεί η 06.02.2002. Ημερομηνία ανοίγματος των οικονομικών προσφορών ήταν η 27.02.2002.

²⁷⁰ Πρόκειται για το έργο Κατασκευή έργων υποδομής, επιδομής, σηματοδότησης-τηλεδιοίκησης, ηλεκτροκίνησης και σιδηροδρομικών σταθμών, για την αναβάθμιση και πλήρη λειτουργία των σιδηροδρομικών γραμμών στο τμήμα Ρέντης-Σιδηροδρομικός Σταθμός Αθηνών-Τρεις Γέφυρες, κωδ. έργου 266, (2001). Βλ. σχετικά [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 141, 378 και 380].

²⁷¹ Ήτοι την 01.03.2001, με καταληκτική ημερομηνία κατάθεσης των αιτήσεων των ενδιαφερόμενων εταιριών/κοινοπρακτικών σχημάτων την 30.04.2001 και ημερομηνία αποσφράγισης των φακέλων του Σταδίου Ι να είχε ορισθεί η 31.05.2001, με τη διαδικασία να ολοκληρώνεται για το «έργο 265» την ίδια ημέρα και για το «έργο 266» στις 31.07.2001. Ο διαγωνισμός ως προς το «έργο 266» δεν προχώρησε στο επόμενο στάδιο.

²⁷² Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 513].

²⁷³ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 513]. [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]

²⁷⁴ [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]. Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 513].

²⁷⁵ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 513 και 141].

147. Αντίστοιχου περιεχομένου διακανονισμός αποτέλεσε αντικείμενο διαπραγμάτευσης και επετεύχθη, ήδη προ της ημερομηνίας κατάθεσης των οικονομικών προσφορών στο πλαίσιο των ανωτέρω έργων²⁷⁶, και μεταξύ των εταιριών ΑΕΓΕΚ ΑΕ–ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ ΑΤΕ–ΕΤΕΠ ΑΕ–SIEMENS AG, ήτοι των εταιριών που συνιστούσαν την Κ/Ξ ΑΕΓΕΚ, και της εταιρίας SIEMENS SA, για την περίπτωση που ανάδοχο αναδεικνυόταν το κοινοπρακτικό σχήμα της ΑΕΓΕΚ. Προς εκτέλεση δε αυτού συντάχθηκε από την εταιρία ΑΒΑΞ²⁷⁷ σχετικό συμφωνητικό²⁷⁸, με ελάχιστες διαφοροποιήσεις, από το προαναφερόμενο²⁷⁹. Τα ανωτέρω συμφωνητικά εστάλησαν, ήδη προ της κατάθεσης των οικονομικών προσφορών και στην εταιρία ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ²⁸⁰.
148. Ως προς το έργο «Κατασκευή Χωριού Τύπου στο χώρο ΣΕΛΕΤΕ»²⁸¹, οι εταιρίες ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ και ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ διαπραγματεύτηκαν και συμφώνησαν, πριν τη δημοπράτηση του εν λόγω έργου²⁸², ότι σε περίπτωση ανάδειξης οιασδήποτε εξ αυτών ως αναδόχου στο σύνολο ή σε μέρος του έργου, αυτοτελώς ή μέσω της συμμετοχής τους σε οποιοδήποτε κοινοπρακτικό σχήμα, έκαστη από τις συμπράττουσες θα λάμβανε το 1/6 του αναλογούντος συμβατικού αντικειμένου. Σε εκτέλεση των συμφωνηθέντων και προς διασφάλιση των συμπραττουσών εργοληπτικών εταιριών, τούτες υπέγραψαν στις 27.05.2002, πριν τη δημοπράτηση του εν λόγω έργου, ιδιωτικό συμφωνητικό με το ανωτέρω περιεχόμενο²⁸³. Περαιτέρω, προς υλοποίηση των συμφωνηθέντων, ακολούθησε τουλάχιστον μια συνάντηση (08.10.2002) μεταξύ της ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ και της εταιρίας Κ.ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ, που συμμετείχε στο κοινοπρακτικό σχήμα που αναδείχθηκε ανάδοχος του έργου. Σε συνέχεια αυτής ανταλλάχθηκε σχετικά και αλληλογραφία μεταξύ των δύο προαναφερόμενων εταιριών με προτάσεις (τουλάχιστον) από την πλευρά της ΜΟΧΛΟΣ για την υλοποίηση των συμφωνηθέντων²⁸⁴. Η υπό εξέταση συμφωνία δεν εφαρμόστηκε στην πράξη.

IV.1.2 Η ΣΥΜΠΡΑΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2005-2012

IV.1.2.1 Εισαγωγικά

149. Κατά την περίοδο 2005-2012 εργοληπτικές επιχειρήσεις της ανώτατης (κυρίως) τάξης, 7^{ης} πλέον, διαμόρφωσαν ένα σταθερό πλαίσιο χειραγώγησης των διαγωνισμών δημοσίων έργων, με συγκεκριμένο μηχανισμό κατανομής, στη βάση πάγιων κανόνων και με κοινό στόχο την διατήρηση των μεριδίων αγοράς των συμπραττουσών, και εν γένει της θέσης και παρουσίας τους στην αγορά, και την άμβλυνση του επιπέδου των προσφερόμενων εκπτώσεων. Το κοινό αυτό σχέδιο αφορούσε στην κατανομή τόσο μεμονωμένων διαγωνισμών όσο και «πακέτων» διαγωνισμών υψηλού αθροιστικά προϋπολογισμού και

²⁷⁶ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 513]. [...]

²⁷⁷ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 513]. [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ].

²⁷⁸ [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ με α/α 513].

²⁷⁹ [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 513].

²⁸⁰ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 513]. [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]

²⁸¹ Πρόκειται για το έργο Κατασκευή Χωριό Τύπου στο χώρο ΣΕΛΕΤΕ – Μετασκευή σε Κτίριο Διοικητικών Υπηρεσιών, κωδικός έργου 2002ΣΕ14750000, (2002). Βλ. σχετικά [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 455 και 459].

²⁸² Ήτοι ήδη στις 27.05.2002. Ως ημερομηνία δημοπρασίας του έργου ορίστηκε η 29.05.2002, σύμφωνα με άρθρο 1 της Διακήρυξης αυτού.

²⁸³ [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]. Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 575].

²⁸⁴ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 576].

αντίστοιχης διαδικασίας και κατηγορίας έργων που προκηρύσσονταν σε χρόνο κοντινό, συγκεκριμενοποιούνταν δε μέσω επιμέρους συμφωνιών, οι οποίες συνάπτονταν είτε κατά περίπτωση ανά διαγωνισμό είτε ως συμφωνίες-πλαίσιο ανά «πακέτο» διαγωνισμών. Η νόθευση της διαγωνιστικής διαδικασίας πραγματοποιούνταν στις περισσότερες περιπτώσεις μέσω του εκ των προτέρων (προ της κατάθεσης των οικονομικών προσφορών) προσδιορισμού του μειοδότη και της υποβολής προσφορών κάλυψης από τις εταιρίες, οι οποίες είχε προσυμφωνηθεί να συμμετέχουν εικονικά στο πλαίσιο των σχετικών διαγωνισμών, ή μέσω του προσδιορισμού, προ της κατάθεσης των οικονομικών προσφορών, των συμπραττουσών που θα εκτελούσαν τα υπό κατανομή έργα, ή, σε μία περίπτωση, δια της εκ των υστέρων απόσυρσης του προσωρινού μειοδότη υπέρ επόμενου σε σειρά μειοδοσίας.

150. Στο ανωτέρω πλαίσιο, παράνομοι διακανονισμοί έλαβαν χώρα ως προς τα έργα Μετρό της περιόδου 2005, τα έργα ΣΔΙΤ της περιόδου 2008 και ως προς «πακέτο» έργων της περιόδου 2011-2012, καθώς και ως προς σειρά διαγωνισμών που δημοπρατήθηκαν μεμονωμένα κατά τα έτη 2008, 2011 και 2012.

151. Για την εναργέστερη παρουσίαση των διαφόρων εκφάνσεων της μεθόδου οργάνωσης της σύμπραξης την περίοδο 2005-2012, και για λόγους βέλτιστης διαχείρισης των αποδεικτικών στοιχείων, η ανάλυση της περιόδου αυτής διακρίνεται σε τέσσερις υπο-ενότητες οι οποίες παρουσιάζονται με χρονολογική σειρά ή/ και ανά είδος εξεταζόμενων έργων (*Έργα ΜΕΤΡΟ, Έργα που δημοπρατήθηκαν στο πλαίσιο Συμπράξεων του Δημοσίου και του Ιδιωτικού Τομέα, «Πακέτο» έργων Περιόδου 2011-2012 και Λοιπά Δημόσια Έργα*).

IV.1.2.2 Έργα ΜΕΤΡΟ

152. Κατά το 2005, ενόψει της δημοπράτησης έργων Μετρό που προκηρύχθηκαν την περίοδο των ετών 2004 – 2005 με το σύστημα της προεπιλογής (κλειστή διαδικασία)²⁸⁵, οι εργοληπτικές επιχειρήσεις της ανώτατης τάξης (7^{ης}), ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, J&P ΑΒΑΞ ΑΕ, ΑΕΓΕΚ ΑΕ, ΤΕΡΝΑ ΑΕ και ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕ οι οποίες είχαν προεπιλεγεί να συμμετάσχουν στη Β' φάση των προαναφερόμενων διαγωνισμών ως επικεφαλής ή μέλη κοινοπρακτικών σχημάτων, υιοθέτησαν μια γενική συμφωνία πλαίσιο για την χειραγώγηση τους, κατά τρόπο ώστε έκαστη εξ αυτών να εισέλθει στην κατασκευή τέτοιων έργων, μέσω (κυρίως) της συμμετοχής της στο ανάδοχο κοινοπρακτικό σχήμα (τουλάχιστον) ενός έργου Μετρό²⁸⁶.

²⁸⁵ Το έργο «Μετρό Θεσσαλονίκης» προκηρύχθηκε την 29.12.2003, με ημερομηνία προεπιλογής την 01.06.2004, το έργο «Αγ. Δημήτριος – Ελληνικό» την 08.02.2005, με ημερομηνία προεπιλογής την 04.04.2005, το έργο «Άγιος Αντώνιος – Ανθούπολη» την 29.11.2004, με ημερομηνία προεπιλογής την 21.02.2005, το έργο «Αιγάλεω-Χαϊδάρ» την 29.10.2004, με ημερομηνία προεπιλογής την 21.01.2005, και το έργο «Χολαργός-Νομισματοκοπείο-Αγία Παρασκευή» την 15.12.2004, με ημερομηνία προεπιλογής την 18.03.2005.

²⁸⁶ Μέχρι το έτος 2005, καμία από τις ελληνικές κατασκευαστικές εταιρίες δεν είχε εμπειρία στην κατασκευή έργων Μετρό, και συνεπώς δεν μπορούσε να διεκδικήσει, χωρίς τη συμμετοχή αλλοδαπής εταιρίας με σχετική εμπειρία, την εκτέλεση των εν λόγω έργων. Το γεγονός αυτό επέτεινε το ενδιαφέρον κάθε ελληνικής κατασκευαστικής εταιρίας να συμμετέχει σε κοινοπρακτικό σχήμα ανάδοχο ενός τουλάχιστον έργου μετρό προκειμένου να αποκτήσει σχετική εμπειρία και σε αυτόν τον κατασκευαστικό τομέα η οποία θα της επιτρέψει μελλοντικά να διεκδικήσει άλλα αντίστοιχα έργα.

153. Στο πλαίσιο αυτό, οι συμπράττουσες προέβησαν:

- α) σε κατανομή (τότε) επικείμενων δημοσίων έργων (των τεσσάρων έργων «Μετρό Αθήνας»²⁸⁷), προσδιορίζοντας εκ των προτέρων τον μειοδότη ανά διαγωνισμό, κατά τρόπο ώστε οι εμπλεκόμενοι να αναλαμβάνουν εκ περιτροπής έργα, ήτοι οι παραιτηθέντες από την ουσιαστική διεκδίκηση ενός διαγωνισμού να προσυμφωνούνται ως ανάδοχοι επόμενου έργου, και
- β) σε υποβολή, ανά κατανεμηθέντα διαγωνισμό, προσφορών κάλυψης από τους λοιπούς πλην του προσυμφωνηθέντος μειοδότη εμπλεκόμενους, ώστε να μεγιστοποιούνται οι πιθανότητες ο προσυμφωνηθείς μειοδότης να αναδειχθεί ανάδοχος, ενώ
- γ) στην περίπτωση ενός έργου (του έργου «Μετρό Θεσσαλονίκης»²⁸⁸), σε εκ των προτέρων, ήδη προ της υποβολής οικονομικών προσφορών, συνεννόηση περί κατανομής του κατασκευαστικού αντικειμένου του εν λόγω έργου, μέσω της από κοινού κατασκευής του από τους συμμετέχοντες και ήδη προεπιλεγέντες στον διαγωνισμό, παρά τη συμμετοχή τους σε (φαινομενικά) ανταγωνιστικά σχήματα²⁸⁹.

154. Συγκεκριμένα, τα έργα Μετρό της περιόδου 2005-2006 αποτέλεσαν ως σύνολο («πακέτο») αντικείμενο κατανομής μεταξύ των συμπραττουσών επιχειρήσεων. Οι συνεννοήσεις περί κατανομής κατέλαβαν τα τέσσερα έργα Μετρό «Μετρό Θεσσαλονίκης», «Τμήμα Άγιος Δημήτριος-Ελληνικό», «Τμήμα Άγιος Αντώνιος-Ανθούπολη» και «Τμήμα Αιγάλεω-Χαϊδάρη»²⁹⁰, ως προς τα οποία η κατάθεση των οικονομικών προσφορών έλαβε χώρα το 2005 έως τις αρχές του 2006²⁹¹, ενώ στον σχετικό διακανονισμό προστέθηκε στη συνέχεια και το έργο «Σταθμοί Γραμμής 3 Χολαργός-Νομισματοκοπείο-Αγία Παρασκευή»^{292,293}. Η γενική συμφωνία πλαίσιο οριστικοποιήθηκε, τουλάχιστον ως προς τις βασικές της παραμέτρους, ήδη προ της υποβολής των οικονομικών προσφορών στο έργο «Μετρό Θεσσαλονίκης». Η συμφωνία αυτή προέβλεπε ότι οι διαγωνισμοί θα κατανέμονταν κατά τρόπο τέτοιο, ώστε οι συμπράττουσες εργοληπτικές εταιρίες ανά κοινοπρακτικό σχήμα, που είχε προεπιλεγεί για την Β' φάση του εκάστοτε διαγωνισμού²⁹⁴, να αναλάβουν αντικείμενο ίσης αξίας.

²⁸⁷ Πρόκειται για τα έργα «Άγιος Δημήτριος-Ελληνικό» (Επέκταση της Γραμμής 2 Τμήμα Άγιος Δημήτριος-Ελληνικό (RFP-131/05, CON-06/003)), «Άγιος Αντώνιος-Ανθούπολη» (Επέκταση της Γραμμής 2 Τμήμα Άγιος Αντώνιος – Ανθούπολη (έλεγχος και συμπλήρωση της μελέτης της Α.Μ., μελέτη εφαρμογής και κατασκευή και θέση σε λειτουργία όλων των έργων πολιτικού μηχανικού, Η/Μ και σιδηροδρομικών συστημάτων (RFP 120/04, CON-06/005)), «Αιγάλεω-Χαϊδάρη» (Επέκταση της Γραμμής 3 Τμήμα Αιγάλεω – Χαϊδάρη, Σταθμός Μετεπιβίβασης Χαϊδάρη, Αμαξοστάσιο Ελαιώνα (RFP 122/04)) και «Χολαργός-Νομισματοκοπείο-Αγία Παρασκευή» (Σταθμοί της Γραμμής 3 του Μετρό, Χολαργός, Νομισματοκοπείο, Αγία Παρασκευή (RFP – 124/04, CON – 07/001)). Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 134 και 147].

²⁸⁸ Πρόκειται για το έργο «Μελέτη, Κατασκευή και θέση σε λειτουργία του ΜΕΤΡΟ Θεσσαλονίκης (RFP 110/03)». Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 134 και 147].

²⁸⁹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α (α) 28.5.6 και 28.5.3, (β) 624, (γ) 188.1-3, (δ) 28.5.4 και (ε) 28.5.8].

²⁹⁰ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 28.5.6 και 28.5.3].

²⁹¹ Συγκεκριμένα, στις 12.05.2005 για το έργο «Μετρό Θεσσαλονίκης», στις 08.09.2005 για το έργο «Άγιος Δημήτριος-Ελληνικό», στις 22.09.2005 για το έργο «Αιγάλεω-Χαϊδάρη» και στις 13.02.2006 για το έργο «Αγ. Αντώνιος-Ανθούπολη».

²⁹² Με ημερομηνία κατάθεσης των οικονομικών προσφορών την 16.10.2006.

²⁹³ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 624].

²⁹⁴ Στο έργο «Μετρό Θεσσαλονίκης» είχαν προεπιλεγεί από τις εμπλεκόμενες για τη Β' φάση του διαγωνισμού η Κ/Ξ ΑΕΓΕΚ (ΑΕΓΕΚ- IMPREGILO- ANSALDO- SELI- ANSALDOBREDA), η Κ/Ξ J&P

Έκαστη εμπλεκόμενη θα λάμβανε το αντικείμενο που της αναλογούσε κατά τα συμφωνηθέντα είτε, στις περισσότερες περιπτώσεις, μέσω συμμετοχής της στο κοινοπρακτικό σχήμα που προσυμφωνούνταν να μειοδοτήσει σε κάθε διαγωνισμό, είτε μέσω συμμετοχής της στην εκτέλεση τμήματος του κατασκευαστικού αντικειμένου εκάστοτε διαγωνισμού, και συγκεκριμένα των εργασιών Πολιτικού Μηχανικού, ως μέλος κατασκευαστικής κοινοπραξίας ή υπό την ιδιότητα του υπεργολάβου²⁹⁵.

155. Ειδικότερα, ως προς το έργο «Μετρό Θεσσαλονίκης», οι συμπράττουσες επιχειρήσεις συμφώνησαν, προ της υποβολής των οικονομικών προσφορών²⁹⁶, ότι η αξία τμήματος του κατασκευαστικού αντικειμένου του διαγωνισμού, και συγκεκριμένα οι εργασίες Πολιτικού Μηχανικού, θα κατανεμηθεί [...] μεταξύ των κοινοπρακτικών σχημάτων στα οποία συμμετείχαν και τα οποία είχαν προεπιλεγεί για την Β' φάση του διαγωνισμού²⁹⁷, μέσω της από κοινού εκτέλεσης των εν λόγω εργασιών, ανεξάρτητα από το κοινοπρακτικό σχήμα που θα αναδεικνυόταν ανάδοχο. Συγκεκριμένα, συμφωνήθηκε ότι οποιοσδήποτε από τους συμμετέχοντες αναδεικνυόταν ανάδοχος του έργου, θα απέδιδε μέρος του ως άνω τμήματος του κατασκευαστικού αντικειμένου στους άλλους συμπράττοντες, είτε μέσω σύστασης κατασκευαστικής κοινοπραξίας με τη συμμετοχή των μη αναδόχων είτε μέσω εκχώρησης υπεργολαβίας. Προκειμένου να αποτυπωθεί η συμφωνία και να διασφαλισθούν οι εμπλεκόμενοι, οι συμπράττουσες κατάρτησαν²⁹⁸ και αντάλλαξαν²⁹⁹ δύο συμφωνητικά, [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]³⁰⁰ [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]³⁰¹.

156. Ως προς τα λοιπά έργα Μετρό, οι συμπράττουσες επιχειρήσεις συμφώνησαν, προ της υποβολής των οικονομικών προσφορών³⁰², την κατανομή της αξίας του κατασκευαστικού τους αντικειμένου, και συγκεκριμένα των εργασιών Πολιτικού Μηχανικού, ισομερώς, μεταξύ των κοινοπρακτικών σχημάτων στα οποία συμμετείχαν

ΑΒΑΞ (J&P ΑΒΑΞ-F.C.C.- DIMETRONIC- ELEC NOR- INSTALACIONES INABENSA-FERROCARRILES) και η Κ/Ξ ΑΚΤΩΡ (ΑΚΤΩΡ SIEMENS -VINCI -ΘΕΜΕΛΙΟΔΟΜΗ). Στο έργο «Τμήμα Άγιος Δημήτριος-Ελληνικό» η Κ/Ξ ΑΚΤΩΡ (ΑΚΤΩΡ - SIEMENS - VINCI), η Κ/Ξ J&P ΑΒΑΞ (J&P ΑΒΑΞ - F.C.C. - ELEC NOR - INSTALACIONES INABENSA), η Κ/Ξ ΑΕΓΕΚ (ΑΕΓΕΚ - IMPREGILO - ALSTOM - SELI) και η Κ/Ξ ALPINE (ALPINE - ΤΕΡΝΑ -ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ Α.Ε - POWELL ELECTRICAL -OBRASCON HUARTE LAIN). Στο έργο «Τμήμα Αιγάλεω-Χαϊδάρη» η Κ/Ξ ALPINE (ALPINE - ΤΕΡΝΑ -ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ Α.Ε - POWELL ELECTRICAL), η Κ/Ξ ΑΚΤΩΡ (ΑΚΤΩΡ - SIEMENS - VINCI), η Κ/Ξ J&P ΑΒΑΞ (J&P ΑΒΑΞ - F.C.C. - ELEC NOR - INSTALACIONES INABENSA) και η Κ/Ξ ΑΕΓΕΚ (ΑΕΓΕΚ - IMPREGILO - ALSTOM). Στο έργο «Τμήμα Άγιος Αντώνιος-Ανθούπολη» η Κ/Ξ J&P ΑΒΑΞ (J&P ΑΒΑΞ - F.C.C.), η Κ/Ξ ΑΚΤΩΡ (ΑΚΤΩΡ - SIEMENS - VINCI), η Κ/Ξ ΑΕΓΕΚ (ΑΕΓΕΚ - IMPREGILO - ALSTOM) και η Κ/Ξ ALPINE (ALPINE - ΤΕΡΝΑ - ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ Α.Ε - POWELL ELECTRICAL). Στο έργο «Χολαργός, Νομισματοκοπείο, Αγία Παρασκευή» η Κ/Ξ ΑΕΓΕΚ (ΑΕΓΕΚ - IMPREGILO - ALSTOM), ο ΑΚΤΩΡ και η Κ/Ξ ALPINE (ALPINE - ΤΕΡΝΑ -ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ Α.Ε - POWELL ELECTRICAL). Ως προς τα λοιπά κοινοπρακτικά σχήματα που συμμετείχαν βλ. προαναφερόμενες επιστολές ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ.

²⁹⁵ [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]. Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 28.5.6].

²⁹⁶ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 28.5.6]. [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]. Βλ. επίσης [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 188.1-3].

²⁹⁷ Ήτοι των σχημάτων ΑΕΓΕΚ, ΑΒΑΞ και ΑΚΤΩΡ.

²⁹⁸ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 28.5.4] [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ].

²⁹⁹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 28.5.4] [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ].

³⁰⁰ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 28.5.4].

³⁰¹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 28.5.8].

³⁰² Βλ. ανωτέρω υποσημείωση 296. Βλ. επίσης [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 28.5.3] [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]. Πρβλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 188.1-3].

και τα οποία είχαν προεπιλεγεί για την Β΄ φάση έκαστου διαγωνισμού, μέσω του προσδιορισμού ανά έργο του μειοδότη, των εταιριών που θα υπέβαλαν βοηθητικές προσφορές καθώς και του ύψους των προσφορών αυτών, και συγκεκριμένα [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ] . Ο υπολογισμός των συνολικών δικαιωμάτων προσδοκίας («αναλογία») έκαστης συμπράττουσας μέσω της απόδοσης σε κάθε μία ίσης αξίας μεριδίου ανά έργο συνιστούσε το κριτήριο κατανομής και τη μέθοδο χρηματικής αποτίμησης των θεωρητικών δικαιωμάτων των εμπλεκόμενων και δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ μέσω της συμμετοχής κάθε συμπράττουσας εταιρίας σε κάθε κατανεμόμενο έργο. Τα δικαιώματα προσδοκίας έκαστης συμπράττουσας ικανοποιήθηκαν στην πράξη με την εκ περιτροπής ανάθεση σε κάθε μία ως μειοδότη ενός συγκεκριμένου από τα κατανεμηθέντα έργα («λαμβάνουν»). Αποφασίσθηκε για το σκοπό αυτό συγκεκριμένος σχεδιασμός ως προς το έργο από το οποίο κάθε συμπράττουσα θα ικανοποιούσε στην πράξη το δικαίωμα προσδοκίας της μέσω της συμμετοχής της στο προαποφασισθέν σχήμα του μειοδότη και σε περίπτωση ύπαρξης διαφοράς μεταξύ θεωρητικών δικαιωμάτων και πραγματικών μεριδίων (χρεωτικό υπόλοιπο), τα λοιπά έργα του «πακέτου» από τα οποία κάθε μέλος της σύμπραξης θα λάμβανε τα υπολειπόμενα ποσά μέσω της παράλληλης συμμετοχής του στην κατασκευή τους (μηχανισμός προσαρμογής)³⁰³.

157. Οι τεχνικές λεπτομέρειες της μεθοδολογίας κατανομής των έργων Μετρό που προκηρύχθηκαν κατά την περίοδο 2005-2006 ([ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]³⁰⁴, ³⁰⁵, ³⁰⁶ ³⁰⁷) και κυρίως η μεθοδολογία και ο τρόπος υπολογισμού των δικαιωμάτων, θεωρητικών και πραγματικών, έκαστης συμπράττουσας ([ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]³⁰⁸) συναντώνται και μεταγενέστερα, στους πίνακες κατανομής σε σχέση με τα έργα Συμπράξεων Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) καθώς και στους απολογιστικούς πίνακες της περιόδου 2011-2012 (βλ. κατωτέρω υπό IV.1.2.3 και IV.1.2.4).

158. Η ανωτέρω συμφωνία /εναρμονισμένη πρακτική εφαρμόστηκε στην πράξη στα τέσσερα έργα του «Μετρό Αθήνας» κυκλικά, ήτοι κάθε εμπλεκόμενη εταιρία έλαβε ως μέλος αναδόχου σχήματος από ένα έργο³⁰⁹. Ωστόσο, ο μηχανισμός προσαρμογής εφαρμόστηκε εν μέρει καθώς δεν έλαβαν όλες οι συμπράττουσες ποσά που να αντιστοιχούν στα

³⁰³ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 624] [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ].

³⁰⁴ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 28.5.6], [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 28.5.3], καθώς και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 624].

³⁰⁵ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 28.5.6]. [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]. Βλ. ακόμη [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 28.5.3]. [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]. Βλ. σχετικά και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 260].

³⁰⁶ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 28.5.6] και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 28.5.3]. [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ].

³⁰⁷ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 28.5.3].

³⁰⁸ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 624]. [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ].

³⁰⁹ Στο έργο «Τμήμα Άγιος Δημήτριος-Ελληνικό» ανάδοχος κηρύχθηκε η Κ/Ξ ΑΚΤΩΡ (ΑΚΤΩΡ - SIEMENS – VINCI), στο έργο «Τμήμα Αιγάλεω-Χαϊδάρυ» η Κ/Ξ ALPINE (ALPINE - TERNA - ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ Α.Ε - POWELL ELECTRICAL), στο έργο «Τμήμα Άγιος Αντώνιος-Ανθούπολη» η Κ/Ξ J&P ΑΒΑΞ (J&P ΑΒΑΞ - F.C.C.) και στο έργο «Χολαργός, Νομισματοκοπείο, Αγία Παρασκευή» η Κ/Ξ ΑΕΓΕΚ (ΑΕΓΕΚ - IMPREGILO - ALSTOM). Βλ. ακόμη [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 9.4.14] και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 155.2].

ποσοστά («αναλογίες») που τους αποδόθηκαν. Τα συμφωνηθέντα στο πλαίσιο της κατανομής του έργου «Μετρό Θεσσαλονίκης» δεν υλοποιήθηκαν εν τέλει.

IV.1.2.3 Έργα Μέσω Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ)

159. Κατά τα έτη 2008 - 2009, ενόψει της δημοπράτησης έργων, τα οποία προκηρύχθηκαν κατά τα έτη 2007 και 2008³¹⁰ στο πλαίσιο του ν. 3389/2005 «*Συμπράξεις Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα*», οι εταιρίες ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ και J&P ΑΒΑΞ ΑΕ προέβησαν σε συζητήσεις και διαπραγματεύσεις εκ των προτέρων, ήδη προ της υποβολής των οικονομικών προσφορών, επί σχεδίου για την κατανομή των προαναφερόμενων επικείμενων διαγωνισμών έργων ΣΔΙΤ.
160. Συγκεκριμένα, από τα στοιχεία του φακέλου³¹¹ προκύπτει ότι η επεξεργασία του σχεδίου κατανομής των έργων ΣΔΙΤ που προκηρύχθηκαν κατά την προαναφερόμενη περίοδο έλαβε χώρα τους τελευταίους μήνες του 2008, προ της κατάθεσης των οικονομικών προσφορών στα εν λόγω έργα³¹², και βασιζόταν στο πρότυπο κατανομής των διαγωνισμών του «Μετρό Αθήνας» της περιόδου 2005, ήτοι προέβλεπε τον προκαθορισμό ανά διαγωνισμό και εκ περιτροπής του μειοδότη, την υποβολή βοηθητικών προσφορών και τη σύναψη συμφωνητικών με στόχο την διασφάλιση λήψης μεριδίου από τους μη μειοδότες σε επόμενους διαγωνισμούς. Λόγω των αποκλίσεων στη δυναμικότητα μεταξύ των προεπιλεγέντων στους διαγωνισμούς σχημάτων που σχεδιαζόταν να συμμετάσχουν στην κατανομή, σε όλες τις μορφές του σχεδίου («*Σενάρια*»), τα έργα κατανέμονταν ανά εταιρία, βάσει ποσοστών δυναμικότητας ([ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]), μέσω της αναγνώρισης «*δικαιωμάτων*» επί των προϋπολογισμών των έργων, τα οποία θα ικανοποιούνταν είτε μέσω της ανάληψης από τον «*δικαιούχο*» συγκεκριμένου/-ου έργου/-ων ως αναδόχου είτε μέσω της συμμετοχής του στην εκτέλεση του/των έργου/-ων.

³¹⁰ Πρόκειται για τα έργα «14 Σχολεία Αττικής» (Μελέτη, Χρηματοδότηση, Κατασκευή και Τεχνική Διαχείριση 14 Σχολικών Μονάδων στην Περιφέρεια Αττικής με ΣΔΙΤ), «10 Σχολεία Αττικής» (Μελέτη, Χρηματοδότηση, Κατασκευή και Τεχνική Διαχείριση 10 Σχολικών Μονάδων στην Περιφέρεια Αττικής με ΣΔΙΤ), «16 Σχολεία Μακεδονίας» (Μελέτη, Χρηματοδότηση, Κατασκευή και Τεχνική Διαχείριση 16 Σχολικών Μονάδων στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας με ΣΔΙΤ), «Νομαρχιακά Μέγαρα Τρικάλων και Κορίνθου» (Μελέτη, Χρηματοδότηση, Κατασκευή και Τεχνική Διαχείριση των Διοικητηρίων των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Τρικάλων και Κορινθίας με ΣΔΙΤ), «Αστυνομική Διεύθυνση Πειραιά» (Μελέτη, Χρηματοδότηση, Κατασκευή και Τεχνική Διαχείριση των Κτιριακών Εγκαταστάσεων της Αστυνομικής Διεύθυνσης Πειραιά με ΣΔΙΤ), «Νομαρχιακά Μέγαρα Φθιώτιδας και Αχαΐας» (Μελέτη, Χρηματοδότηση, Κατασκευή και Τεχνική Διαχείριση των Διοικητηρίων των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Φθιώτιδας και Αχαΐας με ΣΔΙΤ), «Δικαστικά Μέγαρα Πατρών - Ηρακλείου» (Μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή, τεχνική διαχείριση και εκμετάλλευση περιορισμένων εμπορικών χώρων των Δικαστικών Μεγάρων Πατρών και Ηρακλείου Κρήτης), «13 Αστυνομικές Διευθύνσεις» (Μελέτη, Χρηματοδότηση, Κατασκευή και Τεχνική Διαχείριση 13 Διευθύνσεων, Τμημάτων, Σταθμών και άλλων Περιφερειακών Υπηρεσιών της Ελληνικής Αστυνομίας με ΣΔΙΤ), «Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου» (Μελέτη, χρηματοδότηση, κατασκευή και τεχνική διαχείριση κτιρίων διοίκησης και σχολών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου) και «3 Καταστήματα Κράτησης» (Μελέτη, Χρηματοδότηση, Κατασκευή, Τεχνική Διαχείριση και Συντήρηση Τριών Καταστημάτων Κράτησης). Βλ. σχετικά την υπ' αριθ. πρωτ. 5116/14.08.2015 επιστολή της Ειδικής Γραμματείας ΣΔΙΤ.

³¹¹ Βλ. ιδίως [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α (α) 567, (β) 568 και 569, και (γ) 28.2.1].

³¹² Την 19.11.2008 είχαν προεπιλεγεί (Α' στάδιο διαγωνιστικής διαδικασίας) οι εταιρίες για 8 από τα 12 έργα και είχαν κατατεθεί οικονομικές προσφορές μόνο ως προς ένα, το οποίο είχε ήδη κατακυρωθεί. Στις 09.01.2009 και 20.01.2009 είχαν προεπιλεγεί οι εταιρίες για 9 από τα 12 έργα και είχαν κατατεθεί οικονομικές προσφορές μόνο ως προς το ένα προαναφερόμενο έργο.

161. Ομοίως, οι τεχνικές λεπτομέρειες της μεθοδολογίας κατανομής των εν λόγω έργων ([ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]³¹³) παρέμειναν κατά κύριο λόγο αντίστοιχες με εκείνες των έργων «Μετρό Αθήνας» της περιόδου 2005³¹⁴, ενώ ακολουθήθηκαν από τις συμπράττουσες και κατά την κατανομή των έργων της περιόδου 2011-2012 (βλ. κατωτέρω υπό IV.1.2.4). Όπως και στην περίπτωση των «Μετρό Αθήνας», τα εν λόγω μεγέθη αντιπροσώπευαν τα «δικαιώματα προσδοκίας» που θα αποδίδονταν στις συμμετέχουσες στην κατανομή εταιρίες, σύμφωνα με το σχεδιασμό, και απεικόνιζαν τον τρόπο ικανοποίησης και προσαρμογής τους, σε περίπτωση αποκλίσεων.
162. Το ανωτέρω σχέδιο κατανομής συζητήθηκε σε συναντήσεις μεταξύ στελεχών των εταιριών ΑΚΤΩΡ και JP ΑΒΑΞ³¹⁵, που ασχολούνταν με το κατασκευαστικό αντικείμενο των εν λόγω έργων³¹⁶. Οι συζητήσεις μεταξύ των ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ και J&P ΑΒΑΞ ΑΕ δεν προχώρησαν και ο σχεδιασμός εγκαταλείφθηκε. Ειδικότερα, το σχέδιο εγκαταλείφθηκε σε πρώιμο στάδιο, καθώς υπήρχαν σαφείς πληροφορίες ότι πολλοί από τους διαγωνισμούς του «πακέτου» δεν θα πραγματοποιούνταν, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η κατανομή τους κατά τρόπο ώστε να ικανοποιούνται τα συμφέροντα όλων³¹⁷.

IV.1.2.4 Το «πακέτο» έργων των ετών 2011-2012

163. Το παρόν κεφάλαιο καταλαμβάνει έργα τα οποία δημοπρατήθηκαν την περίοδο 2011-2012 και κατανεμήθηκαν μεταξύ των συμπραττουσών εταιριών ομαδοποιημένα (σε «πακέτο»). Στην κατανομή των υπό εξέταση έργων συμμετείχαν οι εταιρίες 7^{ης} τάξης ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, J&P ΑΒΑΞ ΑΕ, ΤΕΡΝΑ ΑΕ, ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΕ, ΙΝΤΡΑΚΑΤ ΑΕ και ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ, και οι εταιρίες 6^{ης} τάξης ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ ΑΕ, ΕΚΤΕΡ ΑΕ, ΘΕΜΕΛΗ ΑΕ, Χ. Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΑΕ και ΕΡΕΤΒΟ ΑΕ.
164. Οι συμπράττουσες υιοθέτησαν και εν προκειμένω τις πρακτικές χειραγώγησης διαγωνισμών που είχαν υιοθετήσει κατά περίπτωση και ως προς την κατανομή των λοιπών έργων της περιόδου 2005 και εξής, ήτοι:
- α) την κατανομή (τότε) επικείμενων δημοσίων έργων, προσδιορίζοντας εκ των προτέρων το ανάδοχο σχήμα για κάθε έργο, κατά τρόπο ώστε οι εμπλεκόμενοι να αναλαμβάνουν εκ περιτροπής έργα, ήτοι οι παραιτηθέντες από την ουσιαστική διεκδίκηση ενός διαγωνισμού να προσυμφωνούνται ως ανάδοχοι επόμενου έργου, και
 - β) την υποβολή προσφορών κάλυψης από τους λοιπούς, πλην του μειοδότη, εμπλεκόμενους, ώστε να μεγιστοποιούνται οι πιθανότητες ο συμφωνηθείς ως μειοδότης να αναδειχθεί ανάδοχος, και/ ή

³¹³ Βλ. ενδεικτικά [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 567].

³¹⁴ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 624] [...].

³¹⁵ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 28.2.1 της 23.01.2009, της 28.01.2009, της 13.04.2009 και της 08.05.2009].

³¹⁶ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 370.2]. [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ].

³¹⁷ Από τα εξεταζόμενα δώδεκα έργα ΣΔΙΤ, στο στάδιο της Β΄ Φάσης προχώρησαν εννέα και στο στάδιο της κατακύρωσης έξι, και τελικά υλοποιήθηκαν μόλις τρεις συμβάσεις έργων ΣΔΙΤ, και ειδικότερα ως προς τα έργα: «14 Σχολεία Αττικής», «10 Σχολεία Αττικής» και «7 Πυροσβεστικοί Σταθμοί». Όλα τα υπόλοιπα δεν έχουν, ούτε αναμένεται να συμβασιοποιηθούν. Βλ. σχετικά την υπ' αριθ. 5116/14.08.2015 απαντητική επιστολή της ΕΓΣΔΙΤ.

γ) την καταστολή της υποβολής οικονομικών προσφορών εκ μέρους ορισμένων εκ των εμπλεκόμενων υπέρ του προσυμφωνηθέντος αναδόχου με τη χορήγηση ανταλλαγμάτων, και

δ) τον καθορισμό της έκπτωσης που θα προσέφερε ο συμφωνηθείς ως μειοδότης στο πλαίσιο ενός διαγωνισμού (στο έργο «Ροδοδάφνη-Ψαθόπυργος-Παναγοπούλα»).

165. Συγκεκριμένα, από τα στοιχεία του φακέλου³¹⁸ προκύπτει ότι οι εταιρίες 7^{ης} τάξης ΑΚΤΩΡ, J&P ΑΒΑΞ, ΤΕΡΝΑ, ΑΕΓΕΚ, ΙΝΤΡΑΚΑΤ και ΜΟΧΛΟΣ, περίπου από τα μέσα του έτους 2011 πραγματοποίησαν συναντήσεις, με σκοπό την κατανομή μεταξύ τους των διαγωνισμών δημοσίων έργων που θα προκηρύσσονταν κατά την περίοδο 2011-2012 τα οποία, ως επί το πλείστον, ήταν ήδη γνωστά. Στο πρότυπο της κατανομής των έργων «Μετρό Αθήνας» του 2005, ήδη από την πρώτη συνάντηση των εκπροσώπων των ως άνω εταιριών, οι εταιρίες κατέληξαν σε μια γενική συμφωνία πλαίσιο σχετικά με την κατανομή των διαγωνισμών που επρόκειτο να προκηρυχθούν κατά την ως άνω περίοδο, μέσω του προσδιορισμού ανά έργο του μειοδότη, των εταιριών που θα υπέβαλαν προσφορές κάλυψης, καθώς και του ύψους των προσφορών κάλυψης³¹⁹. Κατά το πρότυπο της μεθοδολογίας που χρησιμοποιήθηκε στα έργα ΣΔΙΤ, το κατασκευαστικό αντικείμενο όλων των διαγωνισμών συμφωνήθηκε να κατανεμηθεί μεταξύ των συμπράττουσών εταιριών βάσει ενός ποσοστού, το οποίο καθορίστηκε για την κάθε μία, σύμφωνα με την επιχειρηματική της δυναμικότητα³²⁰. Η τελική κατανομή ανά εταιρία του συνολικού κατασκευαστικού αντικειμένου ανερχόταν ως ποσοστό, βάσει των συμφωνηθέντων, για την ΑΚΤΩΡ σε [...]%, την J&P ΑΒΑΞ σε [...]%, την ΤΕΡΝΑ σε [...]%, την ΑΕΓΕΚ σε [...]%, την ΙΝΤΡΑΚΑΤ σε [...]%, και την ΜΟΧΛΟΣ σε [...]%.³²¹

166. Οι συμπράττουσες εταιρίες εξειδίκευσαν περαιτέρω ανά προκηρυσσόμενο έργο την προαναφερόμενη γενική συμφωνία ως ακολούθως: Μετά την ανακοίνωση του διαγωνισμού ενός έργου οι ως άνω εταιρίες συμμετείχαν σε συναντήσεις, κατά κανόνα πολυμερείς, οι οποίες πραγματοποιούνταν στα γραφεία της εταιρίας J&P ΑΒΑΞ, μία, δύο ή περισσότερες φορές πριν την καταληκτική ημερομηνία υποβολής των οικονομικών προσφορών, και αποφάσιζαν τα κοινοπρακτικά σχήματα/εταιρίες που επρόκειτο να συμμετάσχουν στο διαγωνισμό, το κοινοπρακτικό σχήμα/ εταιρία που θα υπέβαλε τη χαμηλότερη προσφορά (ήτοι υψηλότερη έκπτωση), δηλ. τον μειοδότη, τα μέλη της μειοδοτούσας κοινοπραξίας και το ποσοστό έκπτωσης που θα έδιναν όσες εταιρίες δεν θα συμμετείχαν στο προσυμφωνηθέν μειοδοτικό κοινοπρακτικό σχήμα, υποβάλλοντας βοηθητικές προσφορές³²². Σε ένα έργο, στο έργο «Ροδοδάφνη-Ψαθόπυργος-Παναγοπούλα», οι συμπράττουσες εταιρίες συμφώνησαν και στην έκπτωση που θα

³¹⁸ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α: (α) 23, 31.1 και 110, (β) 11.4.4, 585, 5.13.5, 582, (γ) 243.1, (δ) 5.3.1, (ε) 28.5.11 και (στ) 32, 1128, 1136, 1127 και 1141].

³¹⁹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 23] και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 110].

³²⁰ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 583]. Βλ. επίσης [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 110].

³²¹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 11.4.4, 585, και 5.13.5] [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]. Βλ. επίσης [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 23, 31.1, 155.1 και 110].

³²² Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.1 της 8^{ης} Φεβρουαρίου 2012, της 9^{ης} Φεβρουαρίου 2012, της 3^{ης} Μαΐου 2012, της 7^{ης} Νοεμβρίου 2012, της 15^{ης} Οκτωβρίου 2012, της 26^{ης} Ιανουαρίου 2012, της 6^{ης} Απριλίου 2012 και της 21^{ης} Σεπτεμβρίου 2012]. Βλ. επίσης [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 23, 110 και 155.1].

προσέφερε το σχήμα το οποίο είχε προσυμφωνηθεί ως μειοδότης³²³. Σε συναντήσεις κατά τα ανωτέρω, συμμετείχαν, πέραν των προαναφερόμενων εταιριών, και εταιρίες της 6^{ης} τάξης ως προς συγκεκριμένα έργα που εντάχθηκαν την ίδια περίοδο στον ανωτέρω μηχανισμό³²⁴.

167. Συγκεκριμένα, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν, σε χρονικά διαστήματα και ημερομηνίες που συμπίπτουν με ημερομηνίες διεξαγωγής διαγωνισμών, και συγκεκριμένα λίγες ημέρες πριν ή ακόμα και την παραμονή της καταληκτικής ημερομηνίας υποβολής των οικονομικών προσφορών των διαγωνισμών, συστηματικές και τακτικές συναντήσεις κυρίως μεταξύ των εταιριών 7^{ης} τάξης ΑΚΤΩΡ, J&P ΑΒΑΞ, ΤΕΡΝΑ, ΙΝΤΡΑΚΑΤ, ΜΟΧΛΟΣ και ΑΕΓΕΚ³²⁵, σε ορισμένες εκ των οποίων συμμετείχαν και οι εταιρίες της 6^{ης} τάξης ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, ΕΚΤΕΡ, ΘΕΜΕΛΗ και ΕΡΕΤΒΟ^{326, 327}. Ειδικότερα, από τις λίστες επισκεπτών της J&P ΑΒΑΞ³²⁸, προκύπτει ότι συναντήσεις έλαβαν χώρα³²⁹:

- [...] ³³⁰, [...],
- [...] ³³¹, [...],
- [...] ³³², [...],
- [...] ³³³, [...],
- [...] ³³⁴, [...],
- [...] ³³⁵, [...],
- [...] ³³⁶, [...] ³³⁷, [...] ³³⁸ και [...] ³³⁹,

³²³ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.1 της 3^{ης} Μαΐου 2012].

³²⁴ [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ].

³²⁵ [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ].

³²⁶ [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ].

³²⁷ [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ].

³²⁸ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 23].

³²⁹ Βλ. σχετικά και Παράρτημα V.

³³⁰ Πρόκειται για το έργο Κατασκευή Υποδομής Νέας Διπλής Σιδηροδρομικής Γραμμής στο Τμήμα από ΧΘ 73 + 135 έως 79 + 750 (80 + 493 ΝΣΓΥΤ), Σιδηροδρομικών Σταθμών και Στάσεων (Κτίρια, Αποβάθρες, Στέγαστρα και Περιβάλλον Χώρος) και Η/Μ Οδικών Έργων στο Τμήμα Κιάτο – Ροδοδάφνη (ΑΔ 512) (2011).

³³¹ Πρόκειται για το έργο Κάθετος Άξονας Εγνατίας Οδού Κοζάνη – Φλώρινα – Νίκη – Τμήμα Φλώρινα – Νίκη (50.3), αρ. αναφ. 4988, (2011).

³³² Πρόκειται για το έργο Κάθετος Άξονας Εγνατίας Οδού Σιάτιστα – Κρυσταλλοπηγή – Τμήμα Κορομηλιά – Κρυσταλλοπηγή από ΧΘ 0 + 000 έως ΧΘ 16 + 200 (45.4 – 45.5), κωδ. αναφ 5076, (2011).

³³³ Πρόκειται για το έργο Διευθέτηση Ρέματος Εσχατίας Τμήμα 10 (από Πλατεία Ιλίου έως συμβολή Αγωγού Ευπυρίδων) Κωδικός έργου 296294, (2011).

³³⁴ Πρόκειται για το έργο Κάθετος Άξονας 60 Εγνατίας Οδού Δερβένη – Σέρρες – Προμαχώνας – Εργασίες Ολοκλήρωσης Τμημάτων Α/Κ Λαγκαδά και Στρυμονικό – Α/Κ Χριστού (60.1.1 – 60.2.2) αρ. αναφ. 5129, (2011).

³³⁵ Πρόκειται για το έργο Κατασκευή Υποδομής της Νέας Διπλής Σιδηροδρομικής Γραμμής στο Τμήμα Ροδοδάφνη – Ψαθόπυργος από ΧΘ. 91 + 500 έως ΧΘ. 113 + 600 και Σήραγγας Παναγοπούλας, αρ. αναφ. 579, (2012).

³³⁶ Πρόκειται για το έργο Υπολειπόμενες εργασίες ολοκλήρωσης της υποδομής και των κτιριακών εγκαταστάσεων και κατασκευή της επιδομής, των Η/Μ εγκαταστάσεων, της σηματοδότησης, των τηλεπικοινωνιών και της ηλεκτροκίνησης της νέας διπλής σιδηροδρομικής γραμμής υψηλών ταχυτήτων Τιθορέα–Δομοκός (Α.Δ. 635), (2012).

³³⁷ Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.1 της 15^{ης} Οκτωβρίου 2012].

³³⁸ Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.1 της 17^{ης} Οκτωβρίου 2012].

³³⁹ Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.1 της 18^{ης} Οκτωβρίου 2012].

- [...],
- [...] ³⁴⁰,
- [...] ³⁴¹, [...] ³⁴², [...] ³⁴³ και [...] και
- [...] ³⁴⁴.

168. Συναντήσεις προκύπτουν και σε λοιπές ημερομηνίες ³⁴⁵, όπως [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ] ^{346,347,348}.

169. Βάσει των συμφωνηθέντων στις ανωτέρω συναντήσεις, οι συμπράττουσες επιχειρήσεις αναλάμβαναν εκ περιτροπής (κυκλικά) τα προς κατανομή έργα, ώστε τα προσυμφωνηθέντα μέλη της μειοδοτούσας κοινοπραξίας σε ένα έργο να υποβάλουν βοηθητικές προσφορές σε επόμενο έργο, με στόχο μετά από ορισμένους διαγωνισμούς να επέλθει ισορροπία στην κατανομή των έργων μεταξύ των συμπραττουσών εταιριών, υπό την έννοια ότι όλες οι εταιρίες, βάσει της δυναμικότητας της κάθε μίας κατά το ποσοστό που της είχε αποδοθεί, θα είχαν πάρει κάποιο έργο ή τμήμα αυτού ³⁴⁹.

170. Η μεθοδολογία κατανομής του υπό εξέταση πακέτου έργων προσομοιάζει με αυτή της κατανομής των έργων Μετρό και ΣΔΙΤ. Ειδικότερα, όπως και στους προηγούμενους κύκλους έργων (Μετρό και ΣΔΙΤ), η κατανομή των έργων επετεύχθη μέσω της απόδοσης σε κάθε μέλος θεωρητικού δικαιώματος επί του προϋπολογισμού του κάθε έργου ³⁵⁰, το οποίο αντιστοιχούσε τόσο σε ποσοστό όσο και σε πόσο επί του εκάστοτε προς διανομή έργου. «Δικαιώματα» αποδόθηκαν σε όσα από τα μέλη της σύμπραξης πληρούσαν τις προϋποθέσεις συμμετοχής στο εκάστοτε υπό δημοπράτηση έργο κατά την προκήρυξη, σημειώθηκαν δε και περιστατικά διαφωνίας κατά τον έλεγχο πλήρωσης των κριτηρίων συμμετοχής ³⁵¹. Μετά το πέρας ενός διαγωνισμού και πριν την υποβολή των οικονομικών προσφορών στον επόμενο, τα μέλη της σύμπραξης προέβαιναν σε συναντήσεις με σκοπό τον απολογισμό της μέχρι τότε κατανομής των έργων και την κατανομή των νέων διαγωνισμών ³⁵². Στο πλαίσιο αυτό, οι συμπράττουσες εταιρίες συνέκριναν το θεωρητικό δικαίωμα με το πραγματικό μερίδιο που είχε λάβει το κάθε μέλος της σύμπραξης, ήτοι με το ποσό που είχε πραγματικά λάβει μια εταιρία λόγω της συμμετοχής της σε ανάδοχο κοινοπρακτικό σχήμα, και, βάσει του «χρεωστικού» ή «πιστωτικού» υπολοίπου που προέκυπτε για κάθε ένα, αποφάσιζαν ποιά εταιρία/κοινοπρακτικό σχήμα θα μειοδοτούσε

³⁴⁰ Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.1 της 26^{ης} Ιανουαρίου 2012].

³⁴¹ Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.1 της ίδιας ημερομηνίας].

³⁴² Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.1 της ίδιας ημερομηνία].

³⁴³ Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.1 της 6^{ης} Απριλίου 2012].

³⁴⁴ Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.1 της ίδιας ημερομηνίας].

³⁴⁵ Βλ. σχετικά Παράρτημα V.

³⁴⁶ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.1 της ίδιας ημερομηνίας].

³⁴⁷ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.1 της 8^{ης} και 9^{ης} Φεβρουαρίου 2012].

³⁴⁸ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.1 αντίστοιχης ημερομηνίας εγγραφή].

³⁴⁹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 23 και 110].

³⁵⁰ Βλ. σχετικά [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 110].

³⁵¹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.1 της 2^{ης} Μαΐου 2012, της 17^{ης} Οκτωβρίου 2012, της 18^{ης} Οκτωβρίου 2012, της 7^{ης} Νοεμβρίου 2012, της 22^{ης} Νοεμβρίου 2012 και της 26^{ης} Νοεμβρίου 2012]. Βλ. επίσης [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 590]. Βλ. επίσης [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 110]. Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 112] και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 282].

³⁵² Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.1 της 08.02.2012]. Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 111].

στο επόμενο έργο. Μια εταιρία με «πιστωτικό υπόλοιπο» είχε «δικαίωμα» να λάβει ως ανάδοχος ή μέλος αναδόχου σχήματος το ποσοστό που δικαιούταν σε μελλοντικό έργο και αντίστοιχα μια εταιρία με «χρεωστικό υπόλοιπο» είχε υποχρέωση να παραιτηθεί από τη διεκδίκηση επόμενου διαγωνισμού (μηχανισμός προσαρμογής)³⁵³. Προκειμένου να διασφαλίζεται η λήψη μεριδίου σε επερχόμενο διαγωνισμό το συντομότερο δυνατόν και να αποτρέπονται τυχόν αποκλίσεις από τα συμφωνηθέντα, οι συμπράττουσες εταιρίες συμμετείχαν στους διαγωνισμούς κατά κανόνα σε κοινοπραξίες³⁵⁴. [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]³⁵⁵.

171. Έτσι, στα στοιχεία του φακέλου³⁵⁶, συναντάται αντίστοιχη «τεχνική ορολογία» και μεθοδολογία απονομής «δικαιωμάτων» με αυτή που συναντάται στους πίνακες που συντάχθηκαν για την κατανομή των έργων «Μετρό Αθήνας» του 2005 και ΣΔΙΤ (καταγραφή των ήδη κατανεμηθέντων έργων και των προς ένταξη στο «πακέτο» έργων³⁵⁷, αποτύπωση της δυναμικότητας κάθε εταιρίας, αναφορά σε «σύνολα», «αναλογία» ή «ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ», «διανεμηθέντα» ποσά ή «ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΜΕΡΙΔΙΟ», «άθροισμα» των διανεμηθέντων ποσών, «υπόλοιπα», «πιστωτικά» ή «χρεωστικά»³⁵⁸).

172. Επιπροσθέτως, με στόχο να διασφαλισθεί ότι οι λοιπές εμπλεκόμενες εταιρίες, πλην του προσυμφωνηθέντος αναδόχου, θα προσυμφωνούνταν ως μειοδότες σε επόμενο υπό κατανομή διαγωνισμό, συνάπτονταν υπεργολαβικές συμβάσεις μεταξύ του κοινοπρακτικού σχήματος ή της εταιρίας που είχε οριστεί εκ των προτέρων ως μειοδότης έκαστου διαγωνισμού και των εταιριών οι οποίες παραιτούνταν από την διεκδίκηση του έργου και συμμετείχαν στον διαγωνισμό με την υποβολή βοηθητικών προσφορών υπέρ της αναδόχου³⁵⁹. Δυνάμει των εν λόγω συμβάσεων, ανατίθετο σε έκαστη συμπράττουσα εταιρία που υπέβαλε προσφορά κάλυψης η υπεργολαβική εκτέλεση τμήματος του υπό κατανομή έργου, αξίας ίσης με το μερίδιό της επί του έργου κατά τα συμφωνηθέντα. Όπως και στο έργο «Επέκταση Μετρό Θεσσαλονίκης» της ίδιας περιόδου (βλ. κατωτέρω υπό IV.1.2.5), οι συμβάσεις αυτές δεν έφεραν ημερομηνία και υπογράφονταν μόνο από την κοινοπραξία του προσυμφωνηθέντος μειοδότη και τις εταιρίες που την αποτελούσαν, ώστε, σε περίπτωση μη ικανοποίησης των λοιπών συμπραττουσών με τη λήψη μεριδίου σε επόμενο έργο, να δύνανται αυτές να διεκδικήσουν τη συμμετοχή τους στην εκτέλεση του έργου, στο οποίο αφορούσε η υπεργολαβική σύμβαση, ενεργοποιώντας την με την υπογραφή τους και βάζοντας ως ημερομηνία σύναψης της σύμβασης ημερομηνία

³⁵³ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 5.3.1 της 08.02.2012]. Βλ. επίσης [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 585, 5.15.1, 586 και 582].

³⁵⁴ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 110 και 155.1].

³⁵⁵ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 11.4.4, 190.1, 585, 5.13.5 και 582]. Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 110, 243.1 και 5.3.1]. [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ].

³⁵⁶ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 11.4.4, 582, 5.13.5 και 585]. Βλ. σχετικά [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 155.1], [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 110] και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 154.1].

³⁵⁷ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 5.13.5 και 582]. Αντίστοιχου περιεχομένου είναι και το [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.15.2.]. Βλ. επίσης [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 585].

³⁵⁸ [...]. Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 155.1, 111 και 154.1].

³⁵⁹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.1 της 3^{ης} Μαΐου 2012, της 7^{ης} Μαΐου 2012, της 7^{ης} Νοεμβρίου 2012 και της 12^{ης} Νοεμβρίου 2012], καθώς και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 13^{ης} Νοεμβρίου 2012]. Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 111, 112 και 155.1].

μεταγενέστερη αυτής της υπογραφής της εργολαβικής σύμβασης μεταξύ του αναδόχου και της εκάστοτε αναθέτουσας αρχής.

173. Τέτοια συμφωνητικά συνάφθηκαν στο έργο «Ροδοδάφνη-Ψαθόπυργος-Παναγοπούλα» [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]^{360,361}, στο έργο «Τιθορέα – Δομοκός» [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]^{362,363,364}, στο έργο «Δερβένι – Σέρρες» [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]^{365,366} και στο έργο «Ρέμα Εσχατιάς» [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]³⁶⁷. Διασφαλιστικά συμφωνητικά είχαν συνταχθεί και για το έργο «Κορομηλιά – Κρυσταλλοπηγή»^{368,369}. Τα συμφωνητικά αυτά ανατίθεντο προς φύλαξη σε διαφορετικό κάθε φορά «θεματοφύλακα», ήτοι εκπρόσωπο μίας από τις συμπράττουσες επιχειρήσεις που θα υπέβαλαν βοηθητικές προσφορές ή θα κατέστειλαν την υποβολή προσφοράς, προς διασφάλιση των οποίων συνάπτονταν οι εν λόγω συμβάσεις³⁷⁰. Τα εν λόγω συμφωνητικά δεν ενεργοποιήθηκαν ποτέ³⁷¹, καθώς τα συμφωνηθέντα μεταξύ των μελών της σύμπραξης τηρήθηκαν στην πράξη ως προς όλα τα έργα.

174. Περαιτέρω, η σύμπραξη είχε αναπτύξει μηχανισμό παρακολούθησης πιθανών συμμετοχών και άλλων εταιριών στους διαγωνισμούς, λάμβανε πληροφορίες ως προς το ποιές εταιρίες προμηθεύτηκαν τεύχη ενός συγκεκριμένου διαγωνισμού³⁷², στάθμιζε εάν πράγματι θα συμμετείχαν σε αυτόν και προσέγγιζε εκείνες τις εταιρίες που αξιολογούσε ότι πληρούσαν τα κριτήρια συμμετοχής στο διαγωνισμό³⁷³ και είχαν την επιθυμία και τη δυνατότητα συμμετοχής για να τους προτείνει να λάβουν μέρος στην κατανομή έναντι κάποιου ανταλλάγματος, που αποφασιζόταν ανά περίπτωση (συνήθως, ποσοστό στην εκτέλεση του προς ανάθεση ή επόμενου έργου ή χρηματικό ποσό). Στις εταιρίες που συμμετείχαν σε διαγωνισμό με προσφορές κάλυψης ή αποσύρθηκαν με τη μη υποβολή προσφοράς αποδόθηκε ποσοστό επί μελλοντικού δημοπρατούμενου έργου, το οποίο παρακρατήθηκε από τα ποσοστά των ΑΚΤΩΡ, J&P ΑΒΑΞ, ΤΕΡΝΑ, ΑΕΓΕΚ, ΙΝΤΡΑΚΑΤ και ΜΟΧΛΟΣ^{374 375}.

³⁶⁰ [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]. [...].

³⁶¹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 32]. Βλ. σχετικά [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.1 της 3^{ης} Μαΐου 2012 και της 7^{ης} Μαΐου 2012]. Βλ. επίσης [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 110 και 111].

³⁶² Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 9.3.3]. Πρβλ. με [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 11.10.2] [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ].

³⁶³ [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]. [...].

³⁶⁴ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.1 της 7^{ης} Νοεμβρίου 2012 και της 12^{ης} Νοεμβρίου 2012].

³⁶⁵ [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ].

³⁶⁶ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 1128 και 1136].

³⁶⁷ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 1127 και 1141].

³⁶⁸ [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]

³⁶⁹ Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 1192.1].

³⁷⁰ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.1 της 7^{ης} Μαΐου 2012 και της 12^{ης} Νοεμβρίου 2012], καθώς και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 1192.1]. Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 111 και 155.1].

³⁷¹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 110].

³⁷² Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 28.5.11] και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 584]. Βλ. περαιτέρω [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.1 της 4^{ης} Απριλίου 2012], [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 20-21] και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 23].

³⁷³ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.1 της 2^{ης} Μαΐου 2012, της 17^{ης} Οκτωβρίου 2012, της 18^{ης} Οκτωβρίου 2012 και της 26^{ης} Νοεμβρίου 2012]. Βλ. επίσης [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 111].

³⁷⁴ [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]. [...].

175. Ο ως άνω μηχανισμός κατανομής εφαρμόστηκε στην πράξη³⁷⁶ ως προς τα έργα «Κιάτο – Ροδοδάφνη»³⁷⁷, «Φλώρινα-Νίκη»³⁷⁸, «Κορομηλιά-Κρυσταλλοπηγή»³⁷⁹, «Ρέμα Εσχατιάς»³⁸⁰, «Δερβένι - Σέρρες»³⁸¹, «Ροδοδάφνη-Ψαθόπυργος-Παναγοπούλα»³⁸² και «Τιθορέα-Δομοκός»³⁸³.

176. Στον ευρύτερο μηχανισμό κατανομής, που περιγράφηκε ανωτέρω, εντάχθηκαν και έργα στους διαγωνισμούς των οποίων δικαίωμα συμμετοχής είχαν και εταιρίες 6^{ης} τάξης, με κάποιες διαφοροποιήσεις ως προς τις τεχνικές λεπτομέρειες³⁸⁴. Συγκεκριμένα, μεταξύ των προαναφερόμενων συμπραττουσών εταιριών της 7^{ης} ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, J&P ΑΒΑΞ ΑΕ, ΤΕΡΝΑ ΑΕ, ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΕ, ΙΝΤΡΑΚΑΤ ΑΕ και ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ και των εταιριών της 6^{ης} τάξης ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ ΑΕ, ΕΚΤΕΡ ΑΕ, ΘΕΜΕΛΗ ΑΕ, ΕΡΕΤΒΟ ΑΕ και ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΑΕ³⁸⁵ επετεύχθη κατόπιν επαφών συμφωνία ως προς τον τρόπο κατανομής έργων της υπό κρίση περιόδου στους διαγωνισμούς των οποίων θα είχαν δικαίωμα συμμετοχής και εταιρίες 6^{ης} τάξης. Ειδικότερα, συμφωνήθηκε η εκ περιτροπής ανάληψη των προαναφερόμενων διαγωνισμών ανά τάξη και η απόδοση «δικαιωμάτων» επί της αξίας των προς κατανομή έργων [...] σε κάθε τάξη. Ισομερώς μεταξύ των συμπραττουσών εταιριών της 7^{ης} τάξης αποφασίστηκε να επιμερισθεί και η αξία των έργων που αντιστοιχούσε σε αυτές³⁸⁶.

177. Στον ως άνω μηχανισμό κατανομής εντάχθηκαν τα έργα «Γούρνες – Χερσόνησος»³⁸⁷, «Αεροδρόμιο Χανίων»³⁸⁸ και «Περιφερειακός Κατερίνης»³⁸⁹. Στο πλαίσιο της εν λόγω συνεννόησης, τις παραμονές της καταληκτικής ημερομηνίας κατάθεσης οικονομικών προσφορών για κάθε εν λόγω έργο, πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις μεταξύ των

³⁷⁵ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 585, 11.4.4, 5.13.5 και 582]. Βλ. επίσης [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 23 και 31.1, 111 και 155.1].

³⁷⁶ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 23] και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 110].

³⁷⁷ Βλ. σχετικά [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.1 της 3^{ης} Μαΐου 2012] και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 141].

³⁷⁸ Βλ. σχετικά [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 5.3.1 και 5.3.2 της 18^{ης} Ιανουαρίου 2012, της 3^{ης} Μαΐου 2012], [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ 5.15.1], [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 586, 6.2.1, 111, 282, καθώς και 146, 152 και 145].

³⁷⁹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 587, 7.5.6, 589, 588 5.15.1, 5.3.1 της 3^{ης} Μαΐου 2012, 155.1, καθώς και 146, 152 και 145].

³⁸⁰ Βλ. σχετικά και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 5.3.1 της 3^{ης} Μαΐου 2012 και 233].

³⁸¹ Βλ. σχετικά και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 5.3.1 της 3^{ης} και 7^{ης} Μαΐου 2012 καθώς και 146, 152 και 145].

³⁸² Βλ. σχετικά και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 5.3.1 της 2^{ης}, 3^{ης} και 7^{ης} Μαΐου 2012, 32, 111, 155.1, 141 και 1169 (υποσημείωση 18)].

³⁸³ Βλ. σχετικά και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 5.3.1 της 15^{ης}, 17^{ης} και 18^{ης} Οκτωβρίου 2012, 7^{ης}, 12^{ης}, 22^{ης} και 26^{ης} Νοεμβρίου 2012, με α/α 5.3.2 της 13^{ης} Νοεμβρίου 2012, 5.15.2, 9.3.3, 590, 591, 592, 110, 112, 155.1, 282, καθώς και 141].

³⁸⁴ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 585].

³⁸⁵ Εμπλεκόμενες στην υπό κρίση έρευνα.

³⁸⁶ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.1 της 26^{ης} Ιανουαρίου 2012 και της 6^{ης} Απριλίου 2012]. Βλ. επίσης [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 585]. Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 111].

³⁸⁷ Πρόκειται για το έργο Βόρειος Οδικός Άξονας Κρήτης, Τμήμα Γούρνες – Χερσόνησος, (2012). Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 231].

³⁸⁸ Πρόκειται για το έργο Επέκταση αεροσταθμού, λοιπές βοηθητικές εγκαταστάσεις και διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου στον Κρατικό Αερολιμένα Χανίων «Ι. Δασκαλογιάννης», (2012). Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 231 και 236].

³⁸⁹ Πρόκειται για το έργο Περιφερειακή οδός Κατερίνης, (2012). Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 237].

εταιριών της 7^{ης} τάξης³⁹⁰, καθώς και μεταξύ εταιριών των δύο τάξεων³⁹¹, με σκοπό την κατανομή των συγκεκριμένων έργων.

178. Ως προς το έργο «Γούρνες Χερσόνησος» αποφασίσθηκε η υποβολή βοηθητικών προσφορών από τις εταιρίες της 7^{ης} ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, J&P ΑΒΑΞ ΑΕ, ΤΕΡΝΑ ΑΕ, ΙΝΤΡΑΚΑΤ ΑΕ και ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ υπέρ κοινοπραξίας εταιριών της 6^{ης} τάξης³⁹², με αντάλλαγμα οι εταιρίες της 6^{ης} ΕΡΕΤΒΟ ΑΕ, ΘΕΜΕΛΗ ΑΕ, ΕΚΤΕΡ ΑΕ, ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ ΑΕ και ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΑΕ να υποχωρήσουν στο επόμενο έργο³⁹³. Στο έργο «Αεροδρόμιο Χανίων» οι σχετικές διαπραγματεύσεις δεν κατέληξαν εν τέλει σε συμφωνία μεταξύ των συμπραττουσών εταιριών των δύο τάξεων³⁹⁴, ενώ άκαρπες διαπραγματεύσεις έλαβαν χώρα και ως προς το έργο «Περιφερειακός Κατερίνης»³⁹⁵.

IV.1.2.5 Λοιπά δημόσια έργα

179. Η ανάλυση της παρούσας ενότητας αφορά σε έργα τα οποία δημοπρατήθηκαν τα έτη 2008, 2011 και 2012, και τα οποία βάσει των στοιχείων του φακέλου προκηρύχθηκαν σε χρόνο ή με προϋποθέσεις που δεν επέτρεπαν την ομαδοποίησή τους με άλλους διαγωνισμούς δημοσίων έργων. Ως εκ τούτου τα εν λόγω έργα χειραγωγήθηκαν στο πλαίσιο της υπό εξέταση σύμπραξης μεμονωμένα από τα μέλη της, ήτοι δεν εντάχθηκαν σε κάποιο από τα εξεταζόμενα ανωτέρω «πακέτα» έργων, μεταξύ μικρότερου κύκλου εμπλεκόμενων εταιριών ανά έργο.

180. Όλες οι συμπράττουσες εταιρίες 7^{ης} τάξης συμμετείχαν στην κατανομή έστω και ενός από τα εξεταζόμενα στην παρούσα ενότητα έργα. Συγκεκριμένα, οι εταιρίες οι οποίες συμμετείχαν στη νόθευση των υπό εξέταση διαγωνισμών είναι οι εργοληπτικές επιχειρήσεις 7^{ης} τάξης: ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ, J&P ΑΒΑΞ ΑΕ, ΙΝΤΡΑΚΑΤ ΑΕ, ΑΕΓΕΚ ΑΕ και ΤΕΡΝΑ ΑΕ.

181. Κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα κατωτέρω, οι συμπράττουσες ανά έργο εταιρίες προέβαιναν σε:

α) εκ των προτέρων, ήδη προ της υποβολής των οικονομικών προσφορών, προσδιορισμό του μειοδότη ή/και καταστολή της υποβολής οικονομικών προσφορών ή/ και υποβολή προσφορών κάλυψης υπέρ του προσυμφωνηθέντος μειοδότη, με τη χορήγηση ανταλλαγμάτων (στην περίπτωση των έργων «Εργολαβίες “Σκούπα” Εγνατίας Οδού»³⁹⁶ και «ΔΕΗ»³⁹⁷) ή

³⁹⁰ [...].

³⁹¹ [...].

³⁹² Που αποτελούνταν από τις εταιρίες ΕΡΕΤΒΟ ΑΕ, ΘΕΜΕΛΗ ΑΕ, ΕΚΤΕΡ ΑΕ και ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ ΑΕ.

³⁹³ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.1 της 26^{ης} Ιανουαρίου 2012].

³⁹⁴ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.1 της 16^{ης} Μαρτίου 2012, της 4^{ης}, της 6^{ης} και της 9^{ης} Απριλίου 2012]. Βλ. επίσης [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 593 και 1192.1]. Βλ. τέλος [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 111].

³⁹⁵ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 5.3.1 της 21^{ης} Σεπτεμβρίου 2012 και 28.5.11]. Βλ. επίσης [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 112].

³⁹⁶ Πρόκειται για τα έργα: α) Εγνατία Οδός Υπολειπόμενες Εργασίες από σήραγγα Μετσόβου έως Ανισόπεδο Κόμβο Παναγιάς, κωδ. έργου 1149, (2008), β) Εγνατία Οδός Υπολειπόμενες Εργασίες από

β) εκ των προτέρων, ήδη προ της υποβολής οικονομικών προσφορών, συνεννόηση περί κατανομής του κατασκευαστικού αντικειμένου του έργου, μέσω της από κοινού κατασκευής του από τους συμμετέχοντες και ήδη προεπιλεγέντες στον διαγωνισμό, παρά τη συμμετοχή τους σε (φαινομενικά) ανταγωνιστικά σχήματα (στην περίπτωση του έργου «Επέκταση Μετρό Θεσσαλονίκης»³⁹⁸) ή

γ) εκ των υστέρων, ήτοι μετά την υποβολή των οικονομικών προσφορών, παραίτηση του προσωρινού μειοδότη, από την ουσιαστική διεκδίκηση διαγωνισμού, υπέρ επιχείρησης που ακολουθούσε στη σειρά μειοδοσίας έναντι ανταλλάγματος (στην περίπτωση του έργου «ΗΣΑΠ»³⁹⁹).

182. Τα ανωτέρω αναφερόμενα ανταλλάγματα/ αποζημιώσεις λάμβαναν κατά κανόνα τη μορφή της συμμετοχής στην εκτέλεση του υπό κατανομή έργου. Σε μία περίπτωση («Επέκταση Μετρό Θεσσαλονίκης»), υιοθετήθηκαν ιδιωτικά συμφωνητικά, που προέβλεπαν τη συμμετοχή των μη αναδόχων στην εκτέλεση του έργου, είτε με τη δημιουργία κατασκευαστικής κοινοπραξίας, είτε με τη σύναψη υπεργολαβίας για σημαντικό τμήμα του ανατιθέμενου έργου, ενώ σε μία ακόμα περίπτωση («ΗΣΑΠ») τουλάχιστον αντηλλάγησαν σχέδια τέτοιου συμφωνητικού μεταξύ των συμπραττουσών προς ικανοποίηση τμήματος του υπεσχημένου ανταλλάγματος⁴⁰⁰.

183. Με βάση τα στοιχεία του φακέλου, τα κατά τα ανωτέρω συμφωνηθέντα μεταξύ των εκάστοτε συμπραττουσών τηρήθηκαν στην πράξη στην πλειονότητα των προαναφερόμενων έργων, τουλάχιστον ως προς τα βασικά τους σημεία.

184. Συγκεκριμένα, κατά τη δημοπράτηση των έργων «Εργολαβίες “Σκούπα” Εγνατίας Οδού», το έτος 2008⁴⁰¹, η ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ κατέθεσε βοηθητική προσφορά, αφού έλαβε υπόσχεση από την ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ για την ανάληψη υπεργολαβίας στο εν λόγω έργο. Είχαν προηγηθεί επαφές μεταξύ των δύο μέρων, μετά την προκήρυξη των εν λόγω έργων και προ της υποβολής των οικονομικών προσφορών, στο πλαίσιο των οποίων η ΑΚΤΩΡ υποσχέθηκε στη ΜΟΧΛΟΣ τη συμμετοχή της στην εκτέλεση των εν λόγω έργων, με την ανάδειξή της σε μειοδότη⁴⁰² [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ]⁴⁰³. Η συμφωνία εφαρμόστηκε⁴⁰⁴.

Ανισόπεδο Κόμβο Σελλών έως σήραγγα Μετσόβου, κωδ. έργου 1148, (2008). Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 152 και 154].

³⁹⁷ Πρόκειται για το έργο: ΥΔΡΟΔΟΤΗΣΗ ΑΗΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ ΚΑΙ ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΑΣ ΑΠΟ ΔΕΞΑΜΕΝΕΣ ΔΡΕΠΑΝΟΥ 110.000Μ3 ΚΑΙ 30.000Μ3 (ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ, ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΔΟΚΙΜΕΣ ΑΓΩΓΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΝΕΡΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΗ ΕΡΓΑ), ΔΙΑΚ. ΔΥΗΠ/ΥΑΠ-1.

³⁹⁸ Πρόκειται για το έργο: Μελέτη, Κατασκευή και θέση σε λειτουργία της επέκτασης του Μετρό Θεσσαλονίκης προς Καλαμαριά (RFP-194/09, CON-002/13). Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 134 και 147].

³⁹⁹ Πρόκειται για το έργο: Ανακαίνιση της Υποδομής – Επιδομής των Γραμμών και ενίσχυση της σήραγγας από Ομόνοια έως Μοναστηράκι της ΗΣΑΠ Α.Ε. Α.Δ 32/06 (2007). Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 437].

⁴⁰⁰ Βλ. μεταξύ άλλων [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 604].

⁴⁰¹ Συγκεκριμένα την 12.08.2008.

⁴⁰² Στους ως άνω διαγωνισμούς, συμμετείχε και μικρός αριθμός εταιριών ως προς τις οποίες δεν υφίστανται επαρκή κατά νόμο στοιχεία ότι ενεπλάκησαν στην χειραγώγηση αυτών.

⁴⁰³ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 577]. Βλ. επίσης [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 599, 5.13.4, 5.20.1, 5.13.1, 5.13.7]. Βλ. περαιτέρω [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 447].

⁴⁰⁴ [...] Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 5.3.2 της 14^{ης}.05.2009 και 5.13.7].

185. Στο πλαίσιο του διαγωνισμού του έργου «ΗΣΑΠ», ενώ η εταιρία ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ είχε αναδειχθεί προσωρινός ανάδοχος του έργου⁴⁰⁵ και αφότου η εταιρία ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ είχε κινηθεί δικαστικά κατά της απόφασης αυτής⁴⁰⁶, οι δύο εταιρίες πραγματοποίησαν επαφές και συμφώνησαν η ΜΟΧΛΟΣ να μην προβεί σε ανανέωση της ισχύος της οικονομικής προσφοράς της και των σχετικών εγγυητικών επιστολών συμμετοχής της, ώστε να αναδειχθεί ανάδοχος του έργου η ΑΚΤΩΡ, η οποία ήταν επόμενη στη σειρά μειοδοσίας. [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]⁴⁰⁷. Η ως άνω συμφωνία τηρήθηκε στα βασικά της σημεία: η ΜΟΧΛΟΣ αποσύρθηκε από τη διεκδίκηση του διαγωνισμού (στις 16.01.2008⁴⁰⁸), καθώς κατά τα συμφωνηθέντα δεν προέβη στην ανανέωση της οικονομικής προσφοράς της⁴⁰⁹, και η ΑΚΤΩΡ ανεδείχθη συνεπεία αυτού τελικός ανάδοχος του ως άνω έργου (στις 23.01.2008). [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]⁴¹⁰.
186. Κατά το έτος 2011, ως προς το έργο ΔΕΗ, μετά την προκήρυξη του έργου και προ της υποβολής των οικονομικών προσφορών, οι εταιρίες ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, J&P ΑΒΑΞ ΑΕ και ΙΝΤΡΑΚΑΤ ΑΕ συμφώνησαν να συντονίσουν τη συμπεριφορά τους στο σχετικό διαγωνισμό. Ειδικότερα, συμφωνήθηκε το έργο να ανατεθεί σε μία από τις συμπράττουσες εταιρίες και οι λοιπές να υποβάλουν βοηθητικές προσφορές. Την ημέρα της σχετικής δημοπρασίας, προσφορά υπέβαλε και η εταιρία ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ, η οποία δεν αναμενόταν ότι θα συμμετείχε στο σχετικό διαγωνισμό. Πριν ολοκληρωθεί η διαδικασία υποβολής προσφορών, στο πλαίσιο σχετικής επαφής, η J&P ΑΒΑΞ ενημέρωσε την ΜΟΧΛΟΣ ότι το έργο είχε συμφωνηθεί να το πάρει μία από τις συμπράττουσες εταιρίες, ζητώντας της παράλληλα να αποσύρει την προσφορά της έναντι υπόσχεσης για μελλοντικά ανταλλάγματα. Η ΜΟΧΛΟΣ συμφώνησε και απέσυρε την προσφορά της⁴¹¹.
187. Ως προς το έργο «Επέκταση Μετρό Θεσσαλονίκης», κατά το έτος 2012, οι εταιρίες ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, J&P ΑΒΑΞ ΑΕ, ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΕ και ΤΕΡΝΑ ΑΕ, που είχαν ήδη προεπιλεγεί στην Β' φάση του διαγωνισμού του εν λόγω έργου, συμμετείχαν σε διαδοχικές συναντήσεις στα γραφεία της J&P ΑΒΑΞ, λίγες ημέρες ([...]) πριν την

⁴⁰⁵ Η ημερομηνία δημοσίευσης της διακήρυξης του έργου ήταν η 21.11.2006, αρχική ημερομηνία δημοπρασίας ορίστηκε η 16.01.2007, η κατάθεση και αποσφράγιση των οικονομικών προσφορών έλαβε χώρα στις 20.02.2007 και η ΜΟΧΛΟΣ ανακηρύχθηκε προσωρινός μειοδότης στις 27.04.2007 (2^η στη σειρά μειοδοσίας).

⁴⁰⁶ Επί της αίτησης ασφαλιστικών μέτρων της ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ εκδόθηκε η υπ' αριθ. 5814/2007 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, σύμφωνα με την οποία η ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ δεν πληρούσε τυπικό όρο του διαγωνισμού και έπρεπε να αποκλεισθεί. Ακολούθως ασκήθηκε από την ΑΚΤΩΡ η με αριθ. κατάθ. 188546/8334/2007 αγωγή ακύρωσης επί της οποίας εκδόθηκε η με αριθ. 1524/2008 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών (της 21.02.2008 με ημερομηνία δημοσίευσης 06.03.2008), που την έκανε δεκτή.

⁴⁰⁷ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 5.3.2, 594, 599, 5.13.4, 600, 601, 602, 5.13.2, 603, 604, 605 της 24^{ης} Απριλίου 2008 και της 16^{ης} Νοεμβρίου 2011, 5.13.15.13.7, 6.3.3, 5.3.1 της 4^{ης} Απριλίου 2012 και 9.4.22]. Βλ. επίσης [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 447 και 111]. Βλ. περαιτέρω [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 221].

⁴⁰⁸ Κατά το χρόνο αυτό είχε εκδοθεί η προαναφερόμενη υπ' αριθ. 5814/2007 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών επί της αίτησης ασφαλιστικών μέτρων της ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ.

⁴⁰⁹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 595].

⁴¹⁰ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 604 και 605].

⁴¹¹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 5.3.2 της 15^{ης} Ιουνίου 2011 και 447].

καταληκτική ημερομηνία υποβολής των οικονομικών προσφορών στο εν λόγω έργο⁴¹², [...] ^{413,414}, όπως έπρατταν την ίδια περίοδο και ως προς τα έργα που κατένειμαν ομαδοποιημένα, με σκοπό την χειραγωγήσή του. Κατά τις συναντήσεις συμφωνήθηκε η κατανομή του κατασκευαστικού αντικειμένου του έργου μεταξύ των συμπραττουσών εργοληπτικών εταιριών κατά τρόπο αντίστοιχο με αυτόν που χρησιμοποιήθηκε στο έργο «Μετρό Θεσσαλονίκης» του έτους 2005. Ειδικότερα, συμφωνήθηκε ότι οποιαδήποτε από τις συμπράττουσες αναδεικνυόταν ανάδοχος του έργου θα απέδιδε μέρος του κατασκευαστικού αντικειμένου στις λοιπές εμπλεκόμενες, [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]⁴¹⁵.

188. Προς τούτο οι συμπράττουσες επεξεργάστηκαν και διαπραγματεύτηκαν διαφορετικά σενάρια ως προς τον τρόπο συμμετοχής έκαστης στην κατασκευή του έργου⁴¹⁶ και συνέταξαν, πριν από την υποβολή των οικονομικών προσφορών, (τουλάχιστον) δεκατρία σχέδια συμφωνητικών, τα οποία αντήλλαξαν και σε μεταγενέστερο χρόνο, προς διασφάλισή τους και υιοθέτηση της βέλτιστης λύσης σε εκτέλεση των συμφωνηθέντων κατά τις ανωτέρω συναντήσεις⁴¹⁷. Τα εν λόγω συμφωνητικά συνιστούν όλα παραλλαγές του ίδιου σχεδίου: [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]. Οι διαπραγματεύσεις επί των ανωτέρω συμφωνητικών διήρκησαν έως και το άνοιγμα των οικονομικών προσφορών⁴¹⁸.

189. Σε εκτέλεση των συμφωνηθέντων, οι εμπλεκόμενες προέβησαν στη σύναψη και υπογραφή ενός τέτοιου συμφωνητικού [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]⁴¹⁹. Κατά τη συνήθη πρακτική της σύμπραξης σε περιπτώσεις διασφαλιστικών συμφωνητικών, το εν λόγω συμφωνητικό δεν φέρει ημερομηνία, αριθμό απόφασης ΔΣ της αναθέτουσας αρχής, [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]. Η σχετική συμφωνία για την κατανομή του έργου «Επέκταση Μετρό Θεσσαλονίκης» δεν εφαρμόστηκε, ήτοι οι εμπλεκόμενες δεν έλαβαν μέρος του κατασκευαστικού αντικειμένου από την αναδειχθείσα ως ανάδοχο του έργου⁴²⁰.

⁴¹² Ο διαγωνισμός διεξήχθη με «κλειστή διαδικασία». Για το Α' Στάδιο του διαγωνισμού αρχική ημερομηνία δημοπρασίας ήταν η 06.05.2009 και ημερομηνία προεπιλογής η 10.07.2009, ενώ η ημερομηνία υποβολής των οικονομικών προσφορών του Β' Σταδίου ήταν η 06.07.2012. Ημερομηνία ανοίγματος των οικονομικών προσφορών για το έργο ήταν η 24.12.2012, ενώ η ανακήρυξη του προσωρινού μειοδότη και η τελική κατακύρωση έγιναν την 01.05.2013.

⁴¹³ [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]. [...].

⁴¹⁴ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 243.1]. Βλ. σχετικά Παράρτημα VI της παρούσας.

⁴¹⁵ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 1128].

⁴¹⁶ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 561], [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ 11.10.2], [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ 562], [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ 11.10.1], [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ 11.10.4], [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ 11.10.3] και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ 11.10.3].

⁴¹⁷ Σε εξεύρεση ενός επιτρεπόμενου κατά την τότε κείμενη νομοθεσία περί δημοσίων έργων τρόπου συμμετοχής των συμπραττουσών εταιριών στην εκτέλεση του έργου λαμβανομένων υπόψη των περιορισμών αναφορικά με το ύψος συμμετοχής του αναδόχου σε κατασκευαστική κοινοπραξία και την εκχώρηση αναγνωρισμένης υπεργολαβίας. Βλ. σχετικά άρθρα 66 και 68 του ν. 3669/2008.

⁴¹⁸ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 562].

⁴¹⁹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 1128].

⁴²⁰ Προσωρινός μειοδότης και τελικός ανάδοχος του έργου αναδείχθηκε η εταιρία ΑΚΤΩΡ, η οποία κατασκευάζει μόνη το έργο και η οποία έχει αναθέσει υπεργολαβικά ένα μικρό τμήμα αυτού στην ΕΤΕΘ, θυγατρική εταιρία της J&P ΑΒΑΞ. Βλ. και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 184.2-3].

IV.2 ΥΠΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΑΡΘΡΑ 1 Ν.703/77 ΚΑΙ 3959/2011 ΚΑΙ 101 ΣΛΕΕ – ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΚΡΙΝΟΜΕΝΗ ΥΠΟΘΕΣΗ

190. Η υπαγωγή στους εφαρμοστέους κανόνες δικαίου, που ακολουθεί, βασίζεται σε συσχέτιση, συνδυαστική ερμηνεία και συνολική αξιολόγηση των στοιχείων του φακέλου της υπόθεσης, στην παράθεση των γεγονότων στην ενότητα «*Κύρια Πραγματικά Περιστατικά και Αποδεικτικά Στοιχεία*» και στην ανεπιφύλακτη και με σαφείς όρους παραδοχή, από τις επιχειρήσεις που υπέβαλαν Πρόταση και Δήλωση Διευθέτησης Διαφοράς, των πραγματικών περιστατικών, του νομικού χαρακτηρισμού τους, της συμμετοχής έκαστης στις παραβάσεις που διαπιστώνονται και της ευθύνης έκαστης από την τέλεση των εν λόγω παραβάσεων⁴²¹.

IV.2.1 ΥΠΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ «ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ»

191. Εν προκειμένω, οι συμπράττουσες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται σε όλους τους κατασκευαστικούς τομείς και η λειτουργία τους χαρακτηρίζεται από τον κεφαλαιουχικό τους χαρακτήρα (Α.Ε, Ε.Π.Ε). Επομένως, διεξάγουν κατά τρόπο αυτόνομο εμπορική και οικονομική δραστηριότητα, με ίδια ανάληψη των οικονομικών κινδύνων που συνεπάγεται η εν λόγω δραστηριότητα και ως εκ τούτου, εμπίπτουν ευθέως στην έννοια της «*επιχείρησης*», κατά τα προεκτεθέντα, σύμφωνα με τις διατάξεις περί ανταγωνισμού.

IV.2.2 ΥΠΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ «ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ» ΚΑΙ ΤΗΣ «ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΜΕΝΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ»

IV.2.2.1 Η λειτουργία της αντι-ανταγωνιστικής σύμπραξης της περιόδου 2005-2012

192. Με βάση τα περιγραφόμενα στην ενότητα «*Η σύμπραξη της περιόδου 2005-2012*», οι συμπράττουσες εργοληπτικές επιχειρήσεις την περίοδο αυτή υιοθέτησαν ένα σχέδιο κατανομής διαγωνισμών δημοσίων έργων, καθορίζοντας το πλαίσιο της κοινής τους δράσης, εκφράζοντας την κοινή τους πρόθεση να συμπεριφερθούν κατά ορισμένο τρόπο στους σχετικούς διαγωνισμούς, και/ ή πραγματοποιώντας αμοιβαίες επαφές, στο πλαίσιο των οποίων μείωναν προληπτικά την αβεβαιότητα που συνεπάγεται η αυτοδύναμη ανταγωνιστική συμπεριφορά. Το κοινό αυτό σχέδιο αποτελούνταν από ειδικότερες συμφωνίες, μηχανισμούς και επιμέρους μέτρα, τα οποία συγκεκριμενοποιήθηκαν σταδιακά ανά ομάδα κατανεμόμενων έργων ή ανά έργο, ωστόσο, όλες οι επιμέρους εκφάνσεις του συνδέονταν μεταξύ τους μέσω της ομοιότητας των υιοθετούμενων πρακτικών και της ταυτότητας του στόχου τους.

193. Στόχοι του ως άνω σχεδίου ήταν η παγίωση της θέσης των συμπραττουσών στη σχετική αγορά και η άμβλυνση των προσφερόμενων στους σχετικούς διαγωνισμούς δημοσίων έργων εκπτώσεων.

⁴²¹ Στην περιγραφή των Κύριων Πραγματικών Περιστατικών και Αποδεικτικών Στοιχείων που προηγήθηκε γίνεται αναφορά, κατά το χρόνο επέλευσης των κρίσιμων κάθε φορά γεγονότων, και σε λοιπές, ελληνικές ή αλλοδαπές, εργοληπτικές εταιρίες. Η συμμετοχή των εν λόγω επιχειρήσεων στις υπό εξέταση παραβάσεις και η τυχόν ευθύνη τους στο πλαίσιο αυτών δεν αξιολογούνται στην παρούσα, η οποία απευθύνεται κατά τα αναφερόμενα ανωτέρω μόνο στις επιχειρήσεις εκείνες που υπέβαλαν Πρόταση και Δήλωση Διευθέτησης Διαφοράς. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού δεν έχει σχηματίσει δικανική πεποίθηση ως προς την τυχόν συμμετοχή και ευθύνη των εταιριών αυτών στις διαπιστούμενες με την παρούσα παραβάσεις.

194. Στο πλαίσιο αυτού, κατά τη διάρκεια λειτουργίας της σύμπραξης την περίοδο 2005-2012, έλαβε χώρα υπό τη μορφή συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής, σειρά αθέμιτων ενεργειών, στις οποίες ενεπλάκησαν οι συμπράττουσες (βλ. ανωτέρω υπό IV.1.2).

195. Συνοπτικά, οι συμπράττουσες εταιρίες επιδόθηκαν:

- *ως προς τα έργα Μετρό της περιόδου 2005, το «πακέτο» των έργων των ετών 2011-2012 και τα έργα που εντάσσονται στην ενότητα «Λοιπά δημόσια έργα», στην κατανομή της αξίας εργολαβικών συμβάσεων μεταξύ ανταγωνιστών, βάσει ποσοστώσεων ή ισομερώς, ανά περίπτωση, κυρίως μέσω του εκ των προτέρων (προ της υποβολής των οικονομικών προσφορών) προσδιορισμού του μειοδότη (ή μειοδοτικού σχήματος), εκ περιτροπής μεταξύ των εμπλεκόμενων, ή εναλλακτικά μέσω του προσδιορισμού, ήδη προ της υποβολής των οικονομικών προσφορών, των σχημάτων που θα εκτελούσαν τα κρίσιμα έργα, καθώς και κατά περίπτωση σε καθορισμό του ύψους των υποβαλλόμενων, στο πλαίσιο διαγωνισμών δημοσίων έργων, προσφορών από τους λοιπούς πλην του αναδόχου εμπλεκόμενους, σε προσδιορισμό των συμμετεχόντων σε διαγωνισμούς δημοσίων έργων, καθώς και στην υιοθέτηση μηχανισμών κατανομής διαγωνισμών μέσω ποσοστώσεων, παρακολούθησης, «προσαρμογής» και αποζημίωσης για τη διασφάλιση της τήρησης των συμφωνηθέντων.*
- *ως προς τα έργα ΣΔΙΤ, σε εκ των προτέρων (προ της υποβολής των οικονομικών προσφορών) συζητήσεις/διαπραγματεύσεις επί σχεδίου για την κατανομή των έργων ΣΔΙΤ της περιόδου 2008 και*
- *ως προς όλα τα ανωτέρω έργα, σε άμεσα συνδεδεμένη και διευκολυντική των ανωτέρω πρακτικών ανταλλαγή μεταξύ ανταγωνιστών ευαίσθητων εμπορικών πληροφοριών.*

196. Οι εν λόγω επιμέρους συνεννοήσεις και ενέργειες και οι επιβοηθητικές αυτών πρακτικές, ανεξαρτήτως του εάν τηρήθηκαν ή ανατράπηκαν ή εάν ο/οι σχετικός/-οί διαγωνισμός/οί ολοκληρώθηκε/-αν ή ακυρώθηκε/-αν, οι διαδικασίες διαπραγμάτευσης που τυχόν μεσολάβησαν έως την υιοθέτησή τους, καθώς και το συνολικό σχέδιο, του οποίου οι ενέργειες αυτές συνιστούν έκφραση, και η υλοποίηση αυτού του σχεδίου, ασχέτως του αποτελέσματος των κρίσιμων διαγωνισμών, ήτοι ανεξάρτητα από το εάν ως τελικός ανάδοχος ενός έργου επελέγη εταιρία-μέλος της σύμπραξης ή τρίτη εταιρία, εμπίπτουν στην έννοια των «συμφωνιών» / «εναρμονισμένων πρακτικών» των άρθρων 1 του ν. 3959/2011, 1 ν. 703/1977 και 101 ΣΛΕΕ, καθώς στηρίζονται στη ρητή ή σιωπηρή σύμπτωση των βουλήσεων των συμπραττουσών, ή, τουλάχιστον, στην ύπαρξη αμοιβαίων επαφών, με στόχο τον περιορισμό της αβεβαιότητας εκάστου ως προς τη συμπεριφορά των υπολοίπων στους σχετικούς διαγωνισμούς.

197. Ακόμη πάντως και στις περιπτώσεις εκείνες στις οποίες οι διαπραγματεύσεις ως προς επιμέρους οργανωτικά ζητήματα της σύμπραξης δεν κατέληξαν σε συμφωνία, ή οι διαβουλεύσεις και οι σχεδιασμοί στο πλαίσιο του συμπαιγνιακού μηχανισμού δεν οδήγησαν στη σύναψη επιμέρους ολοκληρωμένης συμφωνίας-πλαίσιο για συγκεκριμένη

ομάδα έργων⁴²², είναι σαφές ότι και οι διαπραγματεύσεις αυτές υπάγονται στην έννοια της «εναρμονισμένης πρακτικής», καθότι η έναρξη και διενέργειά τους προϋπέθετε την επίτευξη ενός βαθμού σύμπνοιας και αμοιβαιότητας μεταξύ των συμπραττουσών τουλάχιστον ως προς τον απώτερο στόχο των σχετικών διαβουλεύσεων. Σε κάθε περίπτωση, μέσω της συμμετοχής τους στις εν λόγω διαπραγματεύσεις, οι συμπράττουσες προσχώρησαν σε διαβουλεύσεις που είχαν σκοπό να επηρεάσουν τη συμπεριφορά τους σε διαγωνισμούς δημοσίων έργων. Εξάλλου, για τον ίδιο λόγο στην έννοια τουλάχιστον της «εναρμονισμένης πρακτικής» εντάσσονται οι περιπτώσεις των επιμέρους συναντήσεων ή και άλλων επαφών μεταξύ των συμπραττουσών, κατά τις οποίες συζητήθηκε η συμπεριφορά τους σε τότε επικείμενους διαγωνισμούς, έστω και εάν αυτές απέβησαν άκαρπες⁴²³.

198. Η επεξεργασία των ως άνω αμοιβαίων ρυθμίσεων επιχειρούνταν μέσω τακτικών, κατά κανόνα πολυμερών, ενίοτε και διμερών, συναντήσεων⁴²⁴. Από τη συνολική αξιολόγηση των στοιχείων του φακέλου αποδεικνύεται ότι επαφές πραγματοποιήθηκαν και ενόψει της κατανομής των έργων Μετρό του 2005. Στην πλειονότητα δε των διαγωνισμών που αποτέλεσαν αντικείμενο της παρούσας, η σύμπραξη προέβαινε σε σύναψη ή διαπραγμάτευση/ανταλλαγή συμφωνητικών συμμετοχής μη αναδόχων στην εκτέλεση των κρίσιμων έργων⁴²⁵.

199. Σε κάθε περίπτωση, πρόκειται για μία περίπλοκη σύμπραξη μεγάλης διάρκειας, συνιστώμενη από πλέγμα επιμέρους συμφωνιών/εναρμονισμένων πρακτικών, διαρκώς εξελισσόμενων, οι δε συμφωνίες που συνάφθηκαν και οι εναρμονισμένες πρακτικές που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο αυτής, εντάσσονται σε ένα σύνολο προσπαθειών των συμπραττουσών επιχειρήσεων προκειμένου να πετύχουν το κοινό στόχο τους, ο οποίος συνίστατο στην στρέβλωση του ανταγωνισμού. Επομένως, δεν είναι κρίσιμο να διευκρινισθεί σε ποιά από τις ως άνω δύο μορφές συμπεριφοράς, συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική, υπάγονται όλες οι επιμέρους ενέργειες στις οποίες προέβησαν οι συμπράττουσες επιχειρήσεις στο πλαίσιο της υπό εξέταση σύμπραξης.

IV.2.2.2 Η λειτουργία των αντι-ανταγωνιστικών συμπράξεων της περιόδου 1981-2002

200. Κατά την κρίση της Επιτροπής, τα ανωτέρω ισχύουν αντίστοιχα και για το συνολικό σχέδιο κατανομής των έργων της περιόδου 1989-2000 και την υλοποίησή του, όπως και για τις επιμέρους συνεννοήσεις και επιβοηθητικές αυτών πρακτικές, που αναπτύχθηκαν τόσο στο πλαίσιο προοδευτικής εξειδίκευσης του κοινού αυτού συνολικού μηχανισμού,

⁴²² Βλ. τα αναφερόμενα ανωτέρω υπό IV.1.2.3 για τα έργα ΣΔΙΤ.

⁴²³ Βλ. τα αναφερόμενα ανωτέρω υπό IV.1.2.4 για τα έργα «Αεροδρόμιο Χανίων» και «Περιφερειακός Κατερίνης».

⁴²⁴ Βλ. ανωτέρω ως προς τα έργα της περιόδου 2011-2012 υπό IV.1.2.4, το έργο «Επέκταση Μετρό Θεσσαλονίκης» υπό IV.1.2.5 και τα έργα ΣΔΙΤ υπό IV.1.2.3.

⁴²⁵ Από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι η σύμπραξη χρησιμοποίησε, ως επικουρικό εργαλείο στο πλαίσιο του μηχανισμού προσαρμογής ή/και στο πλαίσιο του μηχανισμού διασφάλισης/«αποζημίωσης» μη αναδόχων, μία σειρά εκ του νόμου προβλεπόμενες και εθιμικά διαμορφωμένες πρακτικές, όχι αφεαυτές παράνομες, όπως η υποκατάσταση αναδόχου, η σύσταση κατασκευαστικής κοινοπραξίας, η σύναψη άτυπων αρχικώς, και μετέπειτα και «αναγνωρισμένων» υπεργολαβιών, και η ανταλλαγή μεταξύ επιχειρήσεων συμμετεχουσών σε κοινοπραξίες εκτέλεσης έργων, των ποσοστών τους σε αυτές.

όσο και στις περιπτώσεις αυτοτελούς κατανομής έργων, των περιόδων 1981-1988 και 2001-2002. Συνοπτικά αναφέρεται ότι οι εκάστοτε συμπράττουσες προέβησαν:

Ως προς τα έργα της περιόδου 1981-1988:

(α) σε συμφωνίες/εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ ανταγωνιστών, συναφθείσες προ της υποβολής των οικονομικών προσφορών, για την κατανομή τότε επικείμενων διαγωνισμών δημοσίων έργων, μέσω, ανά περίπτωση, του προσδιορισμού του μειοδότη και της προσφερόμενης από αυτόν έκπτωσης, και της υποβολής προσφορών κάλυψης,

(β) σε, άμεσα συνδεδεμένη με τις ανωτέρω πρακτικές, ανταλλαγή μεταξύ ανταγωνιστών ευαίσθητων εμπορικών πληροφοριών.

Ως προς τα έργα της περιόδου 1989-2000:

(α) σε συμφωνία/εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ ανταγωνιστών για την κατανομή διαγωνισμών δημοσίων έργων, η οποία ενείχε συμφωνία-πλαίσιο ως προς τη λειτουργία μηχανισμών κατανομής διαγωνισμών μέσω ποσοστρώσεων, παρακολούθησης και «προσαρμογής», και επιμέρους συμφωνίες/συνεννοήσεις ως προς τον προσδιορισμό ανά διαγωνισμό του μειοδότη, εκ περιτροπής μεταξύ των εμπλεκόμενων, την υποβολή προσφορών κάλυψης, ενίοτε την καταστολή της υποβολής προσφοράς, και την εφαρμογή μηχανισμών αποζημίωσης, διασφάλισης και εποπτείας της τήρησης των συμφωνηθέντων, και

(β) σε, άμεσα συνδεδεμένη με ανωτέρω πρακτικές, ανταλλαγή μεταξύ ανταγωνιστών ευαίσθητων εμπορικών πληροφοριών.

201. Με βάση τα περιγραφόμενα στην ενότητα «*Η σύμπραξη της περιόδου 1989-2000*», οι ανωτέρω πρακτικές εντάσσονταν και συγκεκριμενοποιούσαν ένα κοινό σχέδιο κατανομής διαγωνισμών δημοσίων έργων της αναφερόμενης περιόδου, στο πλαίσιο του οποίου οι συμπράττουσες επιχειρήσεις περιόριζαν την ελευθερία δράσης τους συμμορφούμενες σε κοινές αρχές υπό κεντρική οργάνωση, διαρκώς εξελισσόμενη. Έτσι, εκδήλωναν, στο πλαίσιο συναντήσεων ή και άλλων επαφών, την κοινή τους πρόθεση να παραιτηθούν από μια ανεξάρτητη επιχειρηματική συμπεριφορά, να υποκαταστήσουν συνειδητά τους κινδύνους του ανταγωνισμού με την μεταξύ τους έμπρακτη συνεργασία και να περιορίσουν την αβεβαιότητα εκάστου ως προς τη συμπεριφορά των υπολοίπων στους κατανεμηθέντες διαγωνισμούς.

Ως προς τα έργα της περιόδου 2001-2002:

- σε συμφωνίες/εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ ανταγωνιστών, συναφθείσες προ της ημερομηνίας κατάθεσης των οικονομικών προσφορών, για την κατανομή του κατασκευαστικού αντικειμένου των έργων, δια της από κοινού εκτέλεσης τους, σε περίπτωση ανάδειξης οιοδήποτε εκ των εμπλεκόμενων ως αναδόχου, όσον αφορά στα έργα «ΣΕΛΕΤΕ» και «265 και 266», καθώς και σε συντονισμό των οικονομικών προσφορών για το έργο «265».

IV.2.3 ΠΑΡΕΜΠΟΔΙΣΗ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ Η ΝΟΘΕΥΣΗ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ - ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΑΝΤΙ-ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΜΠΡΑΞΕΩΝ

202. Κατά την κρίση της Επιτροπής, ο αντι-ανταγωνιστικός χαρακτήρας των συμφωνιών/εναρμονισμένων πρακτικών που παρατέθηκαν συνοπτικά ανωτέρω είναι πρόδηλος. Το σύνολο των εν λόγω συμφωνιών και πρακτικών περιόριζε τον ανταγωνισμό μέσω της κατανομής αγοράς μεταξύ ανταγωνιστών και της νόθευσης διαγωνισμών. Το σκοπό αυτό εξυπηρετούσαν και οι πρακτικές της ανταλλαγής ευαίσθητων εμπορικών πληροφοριών και της υιοθέτησης μηχανισμών διασφάλισης/ «αποζημίωσης» μη αναδόχων.
203. Ειδικότερα, η εκ των προτέρων επιλογή μεταξύ των συμπραττουσών της μειοδότης εταιρίας/κοινοπραξίας κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα ανωτέρω, μέσω της οποίας λάμβανε χώρα η κατανομή των εργολαβικών συμβάσεων και άρα η κατανομή αγοράς, είχε ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, δεδομένου ότι περιόριζε την ελεύθερη επιλογή αναδόχου από την αναθέτουσα αρχή και απέβλεπε στην παγίωση τη θέσης των συμπραττουσών στην αγορά. Αυτονοήτως, τον ίδιο στόχο εξυπηρετούσαν και οι συμφωνίες-πλαίσιο για την κατανομή των προϋπολογισμών των κρίσιμων έργων μέσω ποσοστώσεων αντίστοιχων των μεριδίων των συμπραττουσών, όπου διαπιστώθηκαν.
204. Τούτο ισχύει και ως προς τις συμφωνίες/εναρμονισμένες πρακτικές για τη συμπερίληψη μη αναδόχων στην εκτέλεση των κρίσιμων έργων, η σύναψη των οποίων διαπιστώθηκε, είτε ως επικουρική πρακτική είτε αυτοτελώς⁴²⁶, καθότι απέβλεπαν στην αύξηση των πιθανοτήτων των συμπραττουσών να λάβουν μερίδιο στην εκτέλεση των έργων, και κατ' επέκταση στην κατανομή (τμήματος) της σχετικής αγοράς. Σημειώνεται ότι, ιδίως στις περιπτώσεις που διαπιστώθηκαν αυτοτελώς χωρίς να συνδέονται με την εκ των προτέρων επιλογή μειοδότη, απέβλεπαν περαιτέρω στη μεταξύ των εκάστοτε εμπλεκόμενων μείωση της έντασης του ανταγωνισμού και στον περιορισμό της συμφυούς με τη διαγωνιστική διαδικασία αβεβαιότητας, καθότι διασφάλιζαν στις εκάστοτε συμπράξεις, σε χρόνο προ της κατάθεσης των οικονομικών προσφορών, ότι τούτες θα συμμετείχαν στην εκτέλεση του έργου, ανεξάρτητα από το ύψος της προσφοράς που κάθε συμμετέχων θα διαμόρφωνε για να λάβει μέρος στη διαγωνιστική διαδικασία και το εάν η προσφορά αυτή θα ήταν επιτυχής ή όχι. Συνακόλουθα, επηρεάζονταν τα κίνητρά τους για δυναμική διεκδίκηση των διαγωνισμών.
205. Αντίστοιχα, οι επιμέρους συμφωνίες/εναρμονισμένες πρακτικές ως προς την κατανομή αγοράς μέσω καταστολής υποβολής προσφορών, που διαπιστώθηκαν⁴²⁷ συνιστούσαν εξ αντικειμένου περιορισμό της ατομικής δυνατότητας πρόσβασης στην αγορά για τις επιχειρήσεις που όφειλαν, βάσει των συμφωνηθέντων, να απέχουν. Τούτο ισχύει και ως προς τη συμφωνία/εναρμονισμένη πρακτική για την εκ των υστέρων (μετά τη δημοπράτηση) παραίτηση του προσωρινού μειοδότη από την ουσιαστική διεκδίκηση

⁴²⁶ Βλ. τα αναφερόμενα ανωτέρω για τα έργα «Μετρό Θεσσαλονίκης» υπό IV.1.2.2, «Επέκταση Μετρό Θεσσαλονίκης» υπό IV.1.2.5, «265 και 266» και «ΣΕΛΕΤΕ» υπό IV.1.1.4.

⁴²⁷ Ιδίως ως προς έργα των περιόδων 1989-2000 υπό IV.1.1.3 και 2011-2012 υπό IV.1.2.4, καθώς και ως προς το έργο «ΔΕΗ» υπό IV.1.2.5.

διαγωνισμού⁴²⁸, η οποία κατά τούτο προσομοιάζει με την πρακτική της καταστολής υποβολής προσφορών.

206. Περαιτέρω, τον περιορισμό του ανταγωνισμού είχαν ως αντικείμενο και οι συμφωνίες/εναρμονισμένες πρακτικές περί υποβολής προσφορών κάλυψης, καθότι κατ' αυτόν τον τρόπο αφαιρούνταν από τους συμμετέχοντες στις διαγωνιστικές διαδικασίες η ελευθερία καθορισμού της τιμολογιακής τους πολιτικής⁴²⁹.

207. Εξ αντικειμένου περιοριστικοί του ανταγωνισμού ήταν εν προκειμένω και η πρακτική ανταλλαγής ευαίσθητων εμπορικών πληροφοριών, οι διακανονισμοί περί διασφάλισης ή αποζημίωσης των μη αναδόχων και ο μηχανισμός παρακολούθησης, όπου διαπιστώνονται, ως διευκολυντικοί της λειτουργίας της εκάστοτε σύμπραξης και παρεπόμενοι των κυρίαρχων πρακτικών, καθώς στόχευαν εν γένει στην μείωση της αβεβαιότητας που συνεπάγεται η αυτοδύναμη ανταγωνιστική συμπεριφορά.

208. Η επαγόμενη από όλες τις ανωτέρω πρακτικές νόθευση των διαγωνιστικών διαδικασιών συνιστά επίσης εξ αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού, κατά την έννοια των άρθρων 1 ν. 703/1977, 1 ν.3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ.

209. Συμπερασματικά, οι υπό εξέταση πρακτικές στο πλαίσιο των παραβάσεων που διαπιστώνονται από τη φύση τους περιόρισαν τον ανταγωνισμό. Ως εκ τούτου, εφόσον αποσκοπούσαν στην νόθευση του ανταγωνισμού και ήταν εξ αντικειμένου περιοριστικές αυτού, παρέλκει η εξέταση της παραγωγής αποτελεσμάτων από αυτές. Τυχόν μη εφαρμογή (εν όλω ή εν μέρει) των εκάστοτε συμφωνηθέντων, όπως αντίστοιχα και τυχόν μη συμμόρφωση (εν όλω ή εν μέρει) των εμπλεκόμενων προς τα εκάστοτε συμφωνηθέντα, δεν ασκούν κατά νόμο επιρροή στη διαπίστωση της παράβασης, ούτε και συνιστούν λόγο απαλλαγής. Για λόγους πληρότητας σημειώνεται ότι, από πληθώρα στοιχείων αποδεικνύεται ότι τα σχέδια κατανομής διαγωνισμών δημοσίων έργων, που προαναφέρθηκαν, εφαρμόστηκαν στην πράξη, στην πλειονότητα των έργων που εξετάστηκαν.

IV.2.4 ΔΥΝΑΜΙΑ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΕΞΑΙΡΕΣΗΣ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 1 ΠΑΡ. 3 Ν. 703/77, 1 ΠΑΡ. 3 Ν. 3959/2011 ΚΑΙ 101 ΠΑΡ. 3 ΣΛΕΕ

210. Στην υπό κρίση υπόθεση, βάσει των στοιχείων του φακέλου, δεν νοείται ατομική εξαίρεση βάσει των άρθρων 1 παρ. 3 του ν.703/77, 1 παρ. 3 του ν. 3959/2011 και 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ, των συμφωνιών/εναρμονισμένων πρακτικών που διαπιστώθηκαν⁴³⁰, κυρίως λόγω της φύσης των υπό εξέταση πρακτικών (ιδιαίτερος σοβαροί περιορισμοί του ανταγωνισμού) που αποκλείει την επέλευση αντικειμενικών οικονομικών πλεονεκτημάτων από τις εξεταζόμενες πρακτικές ή τον προσπορισμό οφέλους στους καταναλωτές.

⁴²⁸ Ως προς το έργο «ΗΣΑΠ» υπό IV.1.2.5.

⁴²⁹ Βλ. Απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής COMP 38.543- Υπηρεσίες διεθνών μετακομίσεων, ενότητα 16.3, παρ. 349 επ.

⁴³⁰ Βλ. σχετικά Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 (νυν 101) παρ. 3 της Συνθήκης, ΕΕ C 101/27.4.2004. Βλ. και άρθρο 2 του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 και άρθρο 4 ν. 3959/2011 ως προς το βάρος απόδειξης της συνδρομής των σωρευτικών προϋποθέσεων του άρθρου 1 παρ. 3 του ν. 3959/2011. Βλ. επίσης Βλ. ΣτΕ 2007/2013, σκ. 17.

IV.2.5 ΥΠΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΝΙΑΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΟΥΣ ΠΑΡΑΒΑΣΗΣ

211. Κατά την κρίση της Επιτροπής, οι πρακτικές και διακανονισμοί που περιγράφονται ανωτέρω, συνιστούν διακριτές μεταξύ τους παραβάσεις. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή αξιολογεί ότι κατά την υπό κρίση περίοδο παρατηρούνται δύο μεγάλοι κύκλοι έργων, ο κύκλος της περιόδου 1989-2000 και ο κύκλος της περιόδου 2005-2012, οι οποίοι αποτέλεσαν αντικείμενο κατανομής στο πλαίσιο δύο διαφορετικών σχεδίων χειραγώγησης διαγωνισμών δημοσίων έργων.
212. Αντίθετα, κατά την κρίση της Επιτροπής οι συνεννοήσεις που προηγήθηκαν της περιόδου έκαστου εκ των δύο αυτών κύκλων (1981-1988 και 2001-2002) δεν εντάσσονταν σε κάποιον ευρύτερο σχεδιασμό, καθώς από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι απουσιάζει οποιαδήποτε κεντρική δομή ή ένδειξη συμπληρωματικότητας είτε μεταξύ τους είτε με προηγούμενο ή επόμενο κύκλο έργων, εκδηλώνονται δε είτε σε περίοδο όπου η αγορά δημοσίων έργων στην Ελλάδα βρισκόταν υπό διαμόρφωση (περίοδος 1981-1988) είτε σε περίοδο κατά την οποία σημειώνονταν σημαντικές ανακατατάξεις συνεπεία νομοθετικών πρωτοβουλιών (περίοδος 2001-2002)⁴³¹. Ως εκ τούτου κατά την κρίση της Επιτροπής τούτες έχουν αποσπασματικό χαρακτήρα και συνιστούν διακριτές παραβάσεις.
213. Δεν παραβλέπεται βεβαίως, το γεγονός ότι οι παραβάσεις των περιόδων 1989-2000 και 2005-2012 αφορούν στις ίδιες υπηρεσίες (κατασκευή δημοσίων έργων), εκδηλώθηκαν εν πολλοίς με τις ίδιες μεθόδους αντι-ανταγωνιστικής συμπεριφοράς, απέβλεπαν στην εξυπηρέτηση του ίδιου σκοπού και σε αυτές εμπλέκονται εν μέρει οι ίδιες επιχειρήσεις. Ωστόσο, οι σαρωτικές μεταβολές που έλαβαν χώρα την περίοδο 2001-2002, η πλήρης εγκατάλειψη της οργανωτικής δομής της περιόδου 1989-2000 και κυρίως η έλλειψη επαρκών κατά νόμο αποδεικτικών στοιχείων ότι η εν λόγω δομή μεταλλάχθηκε ή αντικαταστάθηκε στο πλαίσιο του ίδιου κοινού σχεδίου από κάποια άλλη μορφή κεντρικής οργάνωσης, υπό τη σκέπη της οποίας και με συγκεκριμένη μεθοδολογία σημειώθηκαν τα ελάχιστα περιστατικά κατανομής, που θεμελιώνονται βάσει του φακέλου της υπόθεσης την περίοδο που μεσολάβησε των δύο προαναφερόμενων κύκλων κατανομής, συνηγορούν, κατά την κρίση της Επιτροπής, υπέρ της διαπίστωσης δύο διακριτών ενιαίων παραβάσεων για έκαστη από τις προαναφερόμενες περιόδους.
214. Βάσει των ανωτέρω, κατά την ομόφωνη κρίση της Επιτροπής, οι διακανονισμοί και πρακτικές νόθευσης διαγωνισμών που αναλύθηκαν συνοπτικά ανωτέρω, συνιστούν διακριτές παραβάσεις, ως ακολούθως:
215. Αυτοτελείς παραβάσεις των άρθρων 1 του ν. 703/1977 και 85/81 ΣυνθΕΚ συνιστούν οι συμφωνίες / εναρμονισμένες πρακτικές που αναπτύχθηκαν από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις:

⁴³¹ Όταν εκδόθηκε ο Ν. 2940/2001 για την επανάκριση των εργοληπτικών επιχειρήσεων, πραγματοποιήθηκαν σε εφαρμογή του εκτεταμένες συγχωνεύσεις, με συνέπεια κατά την 31.12.2003 να παραμείνουν στην 7^η τάξη δέκα τέσσερις επιχειρήσεις έναντι πενήντα τριών που υπήρχαν κατά την 31.12.2002.

i) την περίοδο 1981-1988, ανά έργο (βλ. ανωτέρω υπό IV.1.1.2),

ii) την περίοδο 2001 – 2002, ανά έργο (βλ. ανωτέρω υπό IV.1.1.4). Περαιτέρω, κατά την κρίση της Επιτροπής, οι διακανονισμοί αφενός ως προς το συντονισμό των οικονομικών προσφορών για το έργο «265» και αφετέρου ως προς τη συνεκτέλεση των έργων «265 και 266» συνιστούν διαφορετικές παραβάσεις, καθώς δεν αποδείχθηκε επαρκώς κατά νόμο ότι οι εμπλεκόμενοι στους διακανονισμούς ως προς το έργο «265» συμμετείχαν, γνώριζαν ή θα μπορούσαν να γνωρίζουν τους διακανονισμούς ως προς τα έργα «265 και 266» και αντίστροφα, με την εξαίρεση της εταιρίας J&P ABAΞ, η συμμετοχή της οποίας στο σύνολο των εν λόγω συμφωνιών/ εναρμονισμένων πρακτικών δεν εξικνούνται το κατά νόμο μέτρο, ώστε αυτοί οι διακανονισμοί να υπαχθούν στην έννοια της ενιαίας και διαρκούς παράβασης.

216. Διακριτή παράβαση από τις ανωτέρω, αλλά και από την παράβαση της περιόδου 2005 – 2012 συνιστά και το σύνολο των συμπεριφορών, μηχανισμών, συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών που στοιχειοθετήθηκαν για την περίοδο 1989-2000. Κατά την κρίση της Επιτροπής, οι διακανονισμοί της εν λόγω περιόδου συναποτελούν μια ενιαία και διαρκή παράβαση των άρθρων 1 του ν. 703/1977 και 85 ΣυνθΕΚ, συνιστώμενη από επιμέρους παραβάσεις των προαναφερόμενων άρθρων που συνδέονται μεταξύ τους λόγω ταυτότητας υποκειμένων και αντικειμένου, ειδικότερα δε στόχων και μεθόδων, κατά τα αναφερόμενα κατωτέρω.

217. Ομοίως, η Επιτροπή κρίνει ότι οι διακανονισμοί που συνήφθησαν την περίοδο 2005-2012 συνιστούν μέρος ενός ευρύτερου, κοινού, ενιαίου σχεδίου με κοινό σκοπό κατά τα προεκτεθέντα (βλ. ανωτέρω υπό IV.1.2.1). Στο πλαίσιο αυτό, τα μέλη της σύμπραξης υιοθέτησαν πλέγμα αντι-ανταγωνιστικών πρακτικών κατά τα αναφερόμενα ανωτέρω (βλ. ανωτέρω υπό IV.2.2.1 και IV.2.3). Η συμπεριφορά αυτή, ιδωμένη στο σύνολό της, συνιστά συμφωνία και/ ή εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ επιχειρήσεων κατά την έννοια των άρθρων 1 του ν. 3959/2011 (πρώην 1 του ν. 703/1977) και 101 ΣΛΕΕ. Αυτοτελής παράβαση των προαναφερόμενων διατάξεων υπό τη μορφή της συμφωνίας ή/ και εναρμονισμένης πρακτικής συνιστά και κάθε επιμέρους πρακτική από τις αναφερόμενες ανωτέρω.

218. Αμέσως κατωτέρω, αναλύονται οι λόγοι, για τους οποίους, εκάστη από τις συμπράξεις των περιόδων 1989-2000 και 2005-2012 φέρει, κατά την κρίση της Επιτροπής, τα χαρακτηριστικά ενιαίας και διαρκούς παράβασης.

IV.2.5.1 Ως προς τη σύμπραξη της περιόδου 2005-2012

219. Οι κύριες πρακτικές, αλλά και οι παρεπόμενες αυτών της περιόδου 2005 - 2012, που αναφέρθηκαν συνοπτικά ανωτέρω (βλ. ανωτέρω υπό IV.1.2, IV.2.3, IV.2.2.1 και IV.2.3), φέρουν τα χαρακτηριστικά ενιαίας και διαρκούς παράβασης, καθώς οι επιμέρους συμφωνίες/εναρμονισμένες πρακτικές που συνάφθηκαν/υιοθετήθηκαν κατά τα έτη 2005-2012, παρουσιάζουν χρονική συνέχεια και χαρακτηρίζονται από ταυτότητα στόχων, μεθόδων και εμπλεκόμενων (ταυτότητα αντικειμένου και υποκειμένων).

220. Ειδικότερα, ο κύριος στόχος των μεθοδεύσεων που μετήλθε η σύμπραξη, όπως περιγράφηκε ανωτέρω (βλ. ανωτέρω υπό IV.1.2, IV.2.2.1 και IV.2.3), παρέμεινε αμετάβλητος καθ' όλα τα έτη της σύμπραξης, ανεξαρτήτως της διαδικασίας δημοπράτησης των σχετικών συμβάσεων ή αν τούτα κατανεμήθηκαν μεμονωμένα ή σε ομάδες. Τον ίδιο στόχο εξυπηρετούσε η συντριπτική πλειονότητα των μεθόδων κατανομής της αξίας των εργολαβικών συμβάσεων, που μετήλθε η σύμπραξη, όπως ιδίως η εκ περιτροπής ανάληψη έργων, η μεθοδολογία κατανομής αυτών - ισομερής στα έργα Μετρό της περιόδου 2005, βάσει δυναμικότητας σε άλλες ομάδες έργων-, οι προβλέψεις περί συνεκτέλεσης των έργων, αλλά και η παραίτηση προσωρινού μειοδότη υπέρ του επόμενου στη σειρά μειοδοσίας, με προφανές κίνητρο την μετρίαση ή και την εξάλειψη του κινδύνου μη λήψης μεριδίου από τα έσοδα του έργου.
221. Περαιτέρω, οι επιμέρους πρακτικές και οι μηχανισμοί, που περιγράφηκαν ανωτέρω (βλ. ανωτέρω υπό IV.1.2, IV.2.2.1 και IV.2.3), ήταν κοινές και παρατηρούνταν ή επαναλαμβάνονταν καθ' όλη τη διάρκεια της σύμπραξης της εν λόγω περιόδου. Ήταν δε μεταξύ τους συμπληρωματικές και αποτελούσαν συνιστώσες του ίδιου ενιαίου σχεδίου, υπό την έννοια ότι ήταν παρεπόμενες των βασικών διακανονισμών για την (εκ των προτέρων) επιλογή των μειοδοτών ή/και την εκ των προτέρων απόφαση για συνεκτέλεση των έργων, με τους οποίους εφαρμόζονταν κατά τον ίδιο χρόνο και παράλληλα. Οι βασικοί διακανονισμοί εξάλλου, διατρέχουν το σύνολο της υπό εξέταση περιόδου ως προς όλα τα είδη διαγωνισμών που εξετάστηκαν, ανεξαρτήτως της διαδικασίας με την οποία διεξήχθησαν οι διαγωνισμοί («ανοικτή» ή «κλειστή» διαδικασία), της κατηγορίας έργων, στην οποία αφορούσαν, ή αν τούτα κατανεμήθηκαν μεμονωμένα ή σε ομάδες, καθώς η σύμπραξη τους χρησιμοποίησε άλλοτε συμπληρωματικά μεταξύ τους και άλλοτε εναλλακτικά, κατά τα προεκτεθέντα.
222. Εξάλλου, συνδεδεμένη με τις ανωτέρω πρακτικές ήταν και αυτή της παραίτησης προσωρινού μειοδότη υπέρ επόμενου στη σειρά μειοδοσίας, στην περίπτωση που διαπιστώθηκε, υπό την έννοια ότι και σ' αυτή την περίπτωση, κατά την οποία δεν υπήρξε προσυνηννόηση, επιδιώχθηκε η ικανοποίηση του μη αναδόχου, εν προκειμένω του προσωρινού παραιτηθέντος μειοδότη, μέσω των βασικών διακανονισμών της σύμπραξης⁴³².
223. Επιπροσθέτως, η μεθοδολογία κατανομής που χρησιμοποιήθηκε στο πλαίσιο της σύμπραξης ήταν κατά βάση κοινή ως προς όλα τα είδη διαγωνισμών που απασχόλησαν τη σύμπραξη, ανεξαρτήτως της διαδικασίας με την οποία διεξήχθησαν αυτοί («ανοικτή» ή «κλειστή» διαδικασία), της κατηγορίας έργων, στην οποία αφορούσαν ή αν τούτα κατανεμήθηκαν μεμονωμένα ή σε ομάδες. Ειδικότερα, οι σχετικές συνεννοήσεις λάμβαναν χώρα μέσω συναντήσεων ή άλλων επαφών, μετά την προκήρυξη των έργων και πριν την κατάθεση των οικονομικών προσφορών, με αντικείμενο τον απολογισμό των κατανεμηθέντων έργων και τον σχεδιασμό για την κατανομή νέων, σ' αυτό δε το πλαίσιο εντάσσονται οι πολυάριθμοι, παρόμοιοι πίνακες του φακέλου της υπόθεσης ως προς τα έργα της εν λόγω περιόδου που αποτυπώνουν τον σχεδιασμό της κατανομής ή/και τον

⁴³² Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.1 της 16^{ης} Νοεμβρίου 2011].

υπολογισμό του βαθμού ικανοποίησης των εμπλεκομένων. Στις συναντήσεις αυτές ή επαφές, κατά κανόνα μεταξύ όλων των συμπραττουσών εργοληπτικών εταιριών, ενίοτε και διμερείς, συμμετείχαν διευθυντικά στελέχη των συμπραττουσών εργοληπτικών εταιριών. Οι συμπράττουσες εργοληπτικές εταιρίες κατένειμαν τους διαγωνισμούς είτε μεμονωμένα, εφόσον προκηρύσσονταν σε χρόνο ή με προϋποθέσεις που δεν επέτρεπαν την ομαδοποίησή τους με άλλους, είτε ως «πακέτα» στις περιπτώσεις που ένας μεγάλος αριθμός διαγωνισμών υψηλού αθροιστικά προϋπολογισμού και αντίστοιχης διαδικασίας και κατηγορίας έργων προκηρυσσόταν σε χρόνο κοντινό.

224. Πέραν της ταύτισης των στόχων, μηχανισμών και μεθοδολογίας κατανομής, εντοπίζονται περαιτέρω ενδείξεις συμπληρωματικότητας μεταξύ των διακανονισμών κατανομής έργων σε «πακέτα» και διακανονισμών κατανομής μεμονωμένων διαγωνισμών, που προκηρύσσονταν σε χρόνο ή με προϋποθέσεις που δεν επέτρεπαν την ομαδοποίησή τους με άλλους⁴³³. Στην κατανομή των εν λόγω έργων συμμετείχαν όλες οι εταιρίες που συμμετείχαν και στην κατανομή των έργων σε ομάδες, έστω και σε μικρότερους κύκλους συμπραττουσών ανά έργο.
225. Πέραν των ανωτέρω, οι εργοληπτικές επιχειρήσεις που ενεπλάκησαν στη χειραγώγηση διαγωνισμών κατά την εν λόγω περίοδο, ήταν κατά βάση οι ίδιες. Από το φάκελο της υπόθεσης προκύπτει ότι καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου 2005-2012 ενεπλάκησαν στη σύμπραξη οι ίδιες εργοληπτικές επιχειρήσεις της 7^{ης} (ανώτατης) τάξης και τα ίδια φυσικά πρόσωπα, που ενεργούσαν για λογαριασμό τους, και συγκεκριμένα από την έναρξη αυτής οι εταιρίες ΑΚΤΩΡ, J & P ΑΒΑΞ, ΤΕΡΝΑ και ΑΕΓΕΚ/ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ, και σε μεταγενέστερο χρόνο, η ΜΟΧΛΟΣ και η ΙΝΤΡΑΚΑΤ κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα κατωτέρω.
226. Περαιτέρω, περιστασιακά εντάχθηκαν στη σύμπραξη και άλλες επιχειρήσεις. Έτσι, περιφερειακά μέλη της σύμπραξης υπήρξαν (τουλάχιστον) οι εργοληπτικές εταιρίες της 6^{ης} τάξης, ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ, ΕΚΤΕΡ, ΘΕΜΕΛΗ, ΕΡΕΤΒΟ και ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ κατά την περίοδο 2011-2012, κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα κατωτέρω (βλ. κατωτέρω υπό VI.3.4).
227. Επιπλέον, επισημαίνεται ότι οι συμφωνίες/εναρμονισμένες πρακτικές που συνάφθηκαν/υιοθετήθηκαν κατά την κρίσιμη περίοδο αφορούσαν στα ίδια προϊόντα/υπηρεσίες, ήτοι την κατασκευή δημοσίων έργων και την ίδια γεωγραφική αγορά, ήτοι την ελληνική επικράτεια.
228. Από όλα όσα προαναφέρθηκαν, καταδεικνύεται κατά την κρίση της Επιτροπής η ταυτότητα αντικειμένου και υποκειμένων ως προς τη χειραγώγηση διαγωνισμών δημοσίων έργων κατά τα έτη 2005-2012. Τυχόν επιμέρους διαφοροποιήσεις σε ορισμένες τεχνικές λεπτομέρειες κατανομής διαγωνισμών⁴³⁴ καταδεικνύουν την

⁴³³ [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]. Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 11.10.2] και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 9.3.3].

⁴³⁴ [...]. Εκτιμάται ότι όταν στους σχετικούς διαγωνισμούς μπορούσαν, βάσει των απαιτήσεων των διακηρύξεων, να μετάσχουν οι ισχυρότερες από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις η σύμπραξη κατένειμε τα έργα ισομερώς, και όταν μπορούσαν να συμμετάσχουν εταιρίες με μεγάλες αποκλίσεις δυναμικότητας, βάσει ποσοστώσεων.

προσαρμοστικότητα της σύμπραξης στα ιδιαίτερα δεδομένα κάποιων διαγωνισμών, αφής δε στιγμής, τα υποκείμενα των σχετικών μεθοδεύσεων, οι μηχανισμοί κατανομής, οι στόχοι, αλλά και η μεθοδολογία κατανομής, στα βασικά της σημεία, ήταν κοινοί, οι διαφοροποιήσεις αυτές είναι εντελώς επιφανειακές και δεν επηρεάζουν την κρίση της Επιτροπής περί ενιαίας παράβασης.

229. Τέλος, οι παράνομες πρακτικές παρουσιάζουν κατά βάση χρονική συνέχεια. Οι διακυμάνσεις στην ένταση της παράβασης που παρατηρούνται κατά ένα τμήμα του έτους 2007, όπως και κατά το ήμισυ του 2009 και το 2010, καθρεφτίζουν ως ένα βαθμό το ρυθμό προκήρυξης διαγωνισμών από την Πολιτεία, οφείλονται επομένως σε παράγοντες εξωγενείς προς τη σύμπραξη και, σε κάθε περίπτωση, θεωρούνται απολύτως εύλογες στο πλαίσιο συμπράξεων φύσης αντίστοιχης με την προκείμενη⁴³⁵.
230. Ενόψει όλων όσων ήδη προαναφέρθηκαν, είναι σαφές κατά την κρίση της Επιτροπής ότι ο χαρακτήρας της υπό εξέταση παράβασης ως ενιαίας και διαρκούς είναι αδιαμφισβήτητος.

IV.2.5.2 Ως προς τη σύμπραξη της περιόδου 1989-2000

231. Χαρακτηριστικά ενιαίας και διαρκούς παράβασης φέρουν κατά την κρίση της Επιτροπής και οι επιμέρους συμφωνίες/εναρμονισμένες πρακτικές της περιόδου 1989-2000, καθότι χαρακτηρίζονται από ταυτότητα στόχων, μεθόδων και εμπλεκομένων, ενώ συνάφθηκαν/ υιοθετήθηκαν σε μία αδιάλειπτη σειρά συναντήσεων και λοιπών επαφών μεταξύ αυτών.
232. Συγκεκριμένα, οι επιμέρους συμφωνίες/ εναρμονισμένες πρακτικές της εν λόγω περιόδου υιοθετήθηκαν στο πλαίσιο ενός κοινού σχεδίου κατανομής των έργων της περιόδου, με συγκεκριμένη οργανωτική δομή. Στο πλαίσιο του εν λόγω κοινού σχεδίου και καθ' όλη τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου, η σύμπραξη μετέληθε κοινούς μηχανισμούς κατανομής των έργων (βλ. ανωτέρω υπό IV.1.1.3, IV.2.2.2 και IV.2.3), οι οποίοι λειτουργούσαν μεταξύ τους συμπληρωματικά και επικουρικά προς το βασικό μηχανισμό της εκ των προτέρων επιλογής του μειοδότη, με κοινό στόχο την κατανομή του κατασκευαστικού αντικειμένου των εν λόγω έργων μεταξύ των εμπλεκομένων, και άρα την κατανομή αγοράς. Καθ' όλη τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου, οι διαγωνισμοί κατανεμήθηκαν βάσει δυναμικότητας, μέσω τακτικών συναντήσεων, σχεδόν πάντοτε πολυμερών, με αντικείμενο τον απολογισμό των κατανεμηθέντων έργων και τον σχεδιασμό για την κατανομή νέων, τα οποία εντάσσονταν προς κατανομή σε οργανωτικά και μεθοδολογικά συνδεδεμένους μεταξύ τους «κύκλους».
233. Οι ανωτέρω μηχανισμοί και η μεθοδολογία κατανομής των έργων ήταν στα βασικά τους σημεία κοινοί τόσο ως προς τα έργα, που δημοπρατούνταν με το σύστημα της «ανοικτής» διαδικασίας όσο και ως προς αυτά που δημοπρατούνταν με το σύστημα της «κλειστής» διαδικασίας, με τη μοναδική διαφοροποίηση να συνίσταται στο γεγονός ότι δεν εντοπίστηκαν στοιχεία κατανομής βάσει δυναμικότητας ως προς τους διαγωνισμούς προεπιλογής, γεγονός που εξηγείται από τη βασική αρχή που χαρακτήριζε τη σύμπραξη

⁴³⁵ Βλ. απόφαση ΔιοικΕφαΘ 1075/2016, σκ. 8, 1076/2016, σκ. 8 – 9, 1082/2016, σκ. 8, και 2205/2016, σκ. 10.

την εν λόγω περίοδο, ότι δηλαδή στις επιμέρους, ανά διαγωνισμό, συνεννοήσεις συμμετείχαν όσες από τις συμπράττουσες εργοληπτικές εταιρίες μπορούσαν να μετάσχουν στον διαγωνισμό με βάση τις απαιτήσεις των διακηρύξεων.

234. Πέραν των ανωτέρω, και οι εργοληπτικές επιχειρήσεις και τα φυσικά πρόσωπα που ενεπλάκησαν στη χειραγώγηση διαγωνισμών κατά την εν λόγω περίοδο, ήταν σε μεγάλο ποσοστό οι ίδιες. Έτσι από τα πρώτα έτη της σύμπραξης (1989-1994) και έως την παύση της συμμετείχαν σε αυτή οι εταιρίες ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, Κ.Ι.ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΕ, ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΒΟΛΟΥ ΑΕ (ΤΕΒ), ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕ, ΑΕΓΕΚ ΑΕ, ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ ΑΕ, ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ, ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ και ΤΕΡΝΑ ΑΕ, ενώ μεταγενέστερα (το 1995) εντάχθηκαν οι εταιρίες J&P ΕΛΛΑΣ ΑΤΕ, ΑΒΑΞ ΑΕ, ΑΘΗΝΑ ΑΕΤΒΤΕ, ΕΤΕΘ ΑΕ και ΓΕΚ ΑΕ.

235. Τέλος, οι συμφωνίες/εναρμονισμένες πρακτικές που συνάφθηκαν/υιοθετήθηκαν κατά την περίοδο 1989 – 2000 αφορούσαν στα ίδια προϊόντα/υπηρεσίες, ήτοι την κατασκευή δημοσίων έργων και την ίδια γεωγραφική αγορά, ήτοι την ελληνική επικράτεια. Ενόψει των ανωτέρω, είναι σαφές κατά την κρίση της Επιτροπής ότι οι παράνομες πρακτικές της υπό κρίση περιόδου φέρουν τα χαρακτηριστικά μίας ενιαίας και διαρκούς παράβασης.

V. ΛΟΙΠΟΙ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΔΕΝ ΔΙΑΠΙΣΤΩΝΕΤΑΙ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 1 Ν. 703/1977 και 1 Ν. 3959/2011

V.1 ΕΡΓΑ ΠΟΥ ΔΗΜΟΠΡΑΤΗΘΗΚΑΝ ΜΕ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ

V.1.1 ΚΥΡΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

236. Στο πλαίσιο της υπο κρίση υπόθεσης, πέραν των πρακτικών νόθευσης διαγωνισμών που διαπιστώθηκαν ανωτέρω υπό IV, διερευνήθηκαν επίσης, ως προς τη συμβατότητά τους με τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 703/1977, οι πρακτικές των εταιριών ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΑΕ, ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΒΟΛΟΥ ΤΕΒ ΑΕ, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΤΕΒ ΑΕ, ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, ΑΚΤΩΡ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΑΕ, J&P ΕΛΛΑΣ ΑΤΕ, ΑΒΑΞ ΑΕ, J&P ΑΒΑΞ ΑΕ, ΕΤΕΘ ΑΕ, ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕ, ΑΕΓΕΚ ΑΕ, ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΕ, ΑΘΗΝΑ ΑΤΕ, ΙΝΤΡΑΚΟΜ ΑΕ, ΙΝΤΡΑΚΑΤ ΑΕ και VINCI CONCESSIONS SA, ως προς έξι (6) διαγωνισμούς για ισάριθμα δημόσια έργα που δημοπρατήθηκαν με τη διαδικασία της προεπιλογής προς ανάθεση δυνάμει συμβάσεων παραχώρησης («διαγωνισμοί παραχώρησης»), διαδικασία που άρχισε με τη φάση της προεπιλογής το 2001 και ολοκληρώθηκε, για πέντε (5) από τα έργα αυτά, με τη διαγωνιστική φάση μεταξύ των προεπιλεγέντων ομίλων την περίοδο 2005-2006⁴³⁶.

⁴³⁶ Πρόκειται για τα έργα της από 08.01.2001 Διακήρυξης Προεπιλογής (1) ΣΠΑ: Αυτοκινητόδρομος Π.Α.Θ.Ε, τμήμα Μαλιακός – Κλειδί, από Α/Κ Ραχών έως τον Α/Κ Κλειδιού (εφεξής το έργο «Μαλιακός-Κλειδί»), (2) ΣΠΒ: Αυτοκινητόδρομος Π.Α.Θ.Ε., τμήμα Ελευσίνα – Κόρινθος – Πάτρα και νότιο τμήμα αυτοκινητοδρόμου Ιόνιας Οδού Πάτρα – Πύργος – Τσακώνα (εφεξής το έργο «Πάτρα-Πύργος-Τσακώνα»), (3) ΣΠΓ: Αυτοκινητόδρομος Κεντρικής Ελλάδας από Σκαρφεία έως Α/Κ Παναγίας Εγνατίας Οδού (εφεξής το έργο «Ε-65»), καθώς και τα έργα της από 09.04.2001 Διακήρυξης Προεπιλογής (4) ΣΠΑ: Οδικά Αστικά Έργα Αττικής: (α) Επέκταση Ανατολικού Κλάδου της Δυτικής Περιφερειακής Υμηττού μέχρι την Ραφήνα, (β) Νότια Επέκταση της Δυτικής Περιφερειακής Υμηττού μέχρι τη Λ. Βουλαγαμένης, (γ) Νότια Σύνδεση Αεροδρομίου των Σπάτων με τη Λ. Ποσειδώνος (εφεξής το έργο «Οδικά Αστικά Έργα Αττικής»), (5) ΣΠΒ:

237. Οι υπό κρίση διακανονισμοί φέρονται να όριζαν μέσω διμερούς κεντρικής συμφωνίας μεταξύ των Ομίλων ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ⁴³⁷ και J&P ΑΒΑΞ⁴³⁸ τα έργα στα οποία θα συμμετείχαν οι εν λόγω εταιρίες είτε από κοινού είτε η μία εξ αυτών, με την άλλη να δικαιούται μέρος επί των κερδοζημιών ως αφανής εταίρος⁴³⁹, ή και να προέβλεπαν μέσω επιμέρους συμφωνιών μεταξύ μελών των εκάστοτε Ομίλων, που συμμετείχαν ανά διαγωνισμό και έργο, την παραχώρηση από τους εκάστοτε αντισυμβαλλόμενους σημαντικών ποσοστών προσδοκώμενων ωφελημάτων από την ανάληψη ενός έργου, με αντάλλαγμα τον προσπορισμό μεριδίου σε κάποιο άλλο έργο⁴⁴⁰.

V.1.2 ΥΠΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 1 Ν.703/77

238. Κατά την κρίση της Επιτροπής, δεν αποδείχθηκε επαρκώς κατά νόμο ότι οι ανωτέρω διακανονισμοί αντίκεινται στις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 703/1977. Συγκεκριμένα ως προς τα έργα «Μαλιακός-Κλειδί» και «Πάτρα-Πύργος-Τσακώνα», είναι πράγματι αμφίβολο εάν οι εναπομείνασες εταιρίες, μέλη των ευρύτερων ανταγωνιστικών Ομίλων που είχαν προεπιλεγεί στο πλαίσιο των εν λόγω διαγωνισμών, συνέχιζαν κατά το χρόνο σύναψης των προαναφερόμενων διακανονισμών, να έχουν δυνατότητες να διεκδικήσουν τους εν λόγω διαγωνισμούς ή/και ακολούθως να υλοποιήσουν το εκάστοτε συμβατικό έργο⁴⁴¹, δεδομένων των αποχωρήσεων εταιριών από τα αρχικώς προεπιλεγέντα κοινοπρακτικά σχήματα, και συγκεκριμένα των εταιριών STRABAG και BILFINGER & BERGER BOT GMBH. Αντίθετα υφίστανται επαρκείς κατά νόμο ενδείξεις ότι οι συνενώσεις μεταξύ των εν λόγω Ομίλων, που ακολούθησαν τις ανωτέρω αποχωρήσεις, ανταποκρίνονταν σε αντικειμενική, τεχνική και οικονομική, αναγκαιότητα. Αντίστοιχη είναι η κρίση της Επιτροπής Ανταγωνισμού και ως προς τους διακανονισμούς που συνάφθηκαν ως προς τα έργα «Ε-65» και «Λεύκτρο – Σπάρτη». Συναφώς, κατά της κρίσης της Επιτροπής Ανταγωνισμού είναι αμφίβολο εάν η προαναφερόμενη στρατηγική συνεργασία μεταξύ των εταιριών των Ομίλων ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ και J&P ΑΒΑΞ, για το συγκεκριμένο σκοπό διεκδίκησης των υπό κρίση διαγωνισμών παραχώρησης, μπορούσε να περιορίσει τον ανταγωνισμό, λαμβανομένων υπόψη κυρίως του πραγματικού και οικονομικού πλαισίου στο οποίο αυτή συνάφθηκε, όπως τούτο διαμορφώθηκε από τις προϋποθέσεις συμμετοχής στους επίμαχους διαγωνισμούς, σε συνάρτηση με τη θέση των μελών τους και την εν γένει ανταγωνιστική δομή της οικείας

Αυτοκινητόδρομος Κόρινθος – Τρίπολη – Καλαμάτα και κλάδος Λεύκτρο – Σπάρτη (εφεξής το έργο «Λεύκτρο-Σπάρτη») και, τέλος, (6) ΣΠΓ: Ιόνια Οδός από Αντίρριο μέχρι και την Παράκαμψη Ιωαννίνων, Π.Α.Θ.Ε. από Αθήνα (Α/Κ Μεταμόρφωσης) μέχρι τον Μαλιακό (Α/Κ Σκάρφειας) και συνδετήριος κλάδος του Π.Α.Θ.Ε. από Σχηματάρι έως Χαλκίδα (εφεξής το έργο «Ιόνια Οδός»). Ο διαγωνισμός για το έργο «Οδικά Αστικά Έργα Αττικής» ακυρώθηκε πριν το στάδιο της υποβολής προσφορών από τους προεπιλεγέντες που είχαν αναδειχθεί.

⁴³⁷ Ο οποίος αποτελούταν από τις εταιρίες ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΑΕ, ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΒΟΛΟΥ ΤΕΒ ΑΕ, μετά δε τη συγχώνευση τους ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΤΕΒ ΑΕ και ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ.

⁴³⁸ Ο οποίος αποτελούταν από τις εταιρίες J&P ΕΛΛΑΣ ΑΤΕ, ΑΒΑΞ ΑΕ, μετά δε τη συγχώνευσή τους J&P ΑΒΑΞ ΑΕ, και Ε.Τ.Ε.Θ. ΑΕ.

⁴³⁹ Βλ. ιδίως [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 948 και 516.2].

⁴⁴⁰ Βλ. ιδίως [ΑΠΟΔΕΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 516.3, 553, 9.4.1, 544, 532 και 11.5.1].

⁴⁴¹ Πρβλ. ενδεικτικά Υποθέσεις Τ-461/07 *Visa Europe κ.αλ. κατά Επιτροπής*, σκ. 166-168, Τ-208/13 *Portugal Telecom κατά Επιτροπής*, σκ. 186, και Τ-472/13 *Lundbeck κατά Επιτροπής*, σκ. 100-102. Βλ. επίσης Κατευθυντήριες Γραμμές για τις Συμφωνίες Οριζόντιας Συνεργασίας, ΕΕ C 11 της 14/1/2011, σκ. 10, 163 και 237.

αγοράς. Συνεπεία των ανωτέρω, κατά την κρίση της Επιτροπής Ανταγωνισμού δεν υφίστανται επαρκή κατά νόμο στοιχεία για να διαπιστωθεί παραβίαση των προαναφερόμενων διατάξεων από την επιμέρους συμφωνία μεταξύ αφενός των ομίλων ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ και J&P ΑΒΑΞ και αφετέρου της εταιρίας ΙΝΤΡΑΚΟΜ, καθώς και τις πράξεις υλοποίησης αυτής, για τον πρόσθετο λόγο ότι τούτη είναι παρεπόμενη των ανωτέρω διακανονισμών.

V.2 ΛΟΙΠΑ ΕΡΓΑ

239. Κατά την κρίση της Επιτροπής Ανταγωνισμού δεν αποδείχθηκε επαρκώς κατά νόμο ότι οι κατωτέρω διακανονισμοί αντίκεινται στις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 703/1977 ή/και του άρθρου 1 του ν. 3959/2011:

- Ο σχεδιασμός, ήδη προ της υποβολής οικονομικών προσφορών, για την συνεκτέλεση του έργου «ΣΚΑ-Κιάτο»⁴⁴², διότι δεν υφίστανται επαρκή στοιχεία ότι το σχετικό σχέδιο συμφωνητικού συνάφθηκε ή έστω αντηλλάγη μεταξύ των φερόμενων ως συμβαλλομένων σε αυτό εταιριών, ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ και ΤΕΡΝΑ ΑΕ, που συμμετείχαν σε δύο από τα τρία προεπιλεγέντα σχήματα, και άρα ότι υπήρξαν έστω σχετικές διαπραγματεύσεις⁴⁴³. Το αυτό κρίνεται και για το σχεδιασμό περί συνεκτέλεσης του «έργου 251»⁴⁴⁴ από τις φερόμενες ως συμβαλλόμενες σε σχετικό σχέδιο συμφωνητικού εταιρίες ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, Κ.Ι. ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΕ, ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕ και ΕΤΕΘ ΑΕ⁴⁴⁵, για τους σχεδιασμούς περί συνεκτέλεσης του έργου «Ανατολικός Κλάδος Ολυμπιακού Δακτυλίου»⁴⁴⁶ αφενός από τις φερόμενες ως συμβαλλόμενες σε σχετικό σχέδιο συμφωνητικού εταιρίες ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ και ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ⁴⁴⁷ και αφετέρου από τις φερόμενες ως συμβαλλόμενες σε έτερο σχέδιο συμφωνητικού εταιρίες J&P ΕΛΛΑΣ ΑΤΕ και ΕΤΕΘ ΑΕ και τη φερόμενη ως συντάκτρια αυτού εταιρία ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ⁴⁴⁸ και, τέλος, για τους σχεδιασμούς περί συνεκτέλεσης του έργου «Φρέαρ Ασωμάτων-Αιγάλεω»⁴⁴⁹ από τις φερόμενες ως συμβαλλόμενες σε σχετικά σχέδια συμφωνητικού εταιρίες ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, ΑΕΓΕΚ ΑΕ, ΑΒΑΞ ΑΕ και Κ.Ι. ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΕ⁴⁵⁰.
- Οι διακανονισμοί περί συμμετοχής της J&P ΑΒΑΞ ΑΕ στην εκτέλεση του έργου «994»⁴⁵¹, που έλαβαν χώρα μετά τη δημοπράτηση του, διότι αξιολογείται ότι η

⁴⁴² Πρόκειται για το έργο Κατασκευή επιδομής, σηματοδότησης, τηλεδιοίκησης και τηλεπικοινωνιών για τη γραμμή Σ.Κ.Α. – Κιάτο, έργων ασφαλείας για τη γραμμή Ελευσίνα-Κιάτο και Η/Μ εργασιών σηράγγων», κωδ. έργου 279, (2002).

⁴⁴³ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 515].

⁴⁴⁴ Πρόκειται για το έργο Αποκατάσταση οδικού δικτύου στο Σιδηροδρομικό Σταθμό ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ & κατασκευή δύο (2) Άνω διαβάσεων στη Χ.Θ. 434 & Χ.Θ. 435 της σιδηροδρομικής γραμμής ΠΕΙΡΑΙΑ – ΠΛΑΤΥ και Α.Δ. ΠΛΑΤΕΟΣ», κωδ. έργου 251, (2001).

⁴⁴⁵ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 579].

⁴⁴⁶ Πρόκειται για το έργο ΕΕ5/01: Ανατολικός Κλάδος Ολυμπιακού Δακτυλίου (Ανισόπεδος Κόμβος στο φάρο Ψυχικού, Αγ. Βαρβάρας και Φιλοθέης) στη Λεωφ. Κηφισίας, κωδ. έργου 2110006 ΣΑΕ 010, (2002).

⁴⁴⁷ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 580].

⁴⁴⁸ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 581].

⁴⁴⁹ Πρόκειται για το έργο Κατασκευή Επέκτασης Γραμμής 3 από ΦΡΕΑΡ ΑΣΩΜΑΤΩΝ έως ΑΙΓΑΛΕΩ (RFP-052/00 CON-01/016, (2001).

⁴⁵⁰ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 565] και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 566].

⁴⁵¹ Πρόκειται για το έργο Ανακαίνιση Σιδηροδρομικής γραμμής και Κατασκευή Ηλεκτροκίνησης – Σηματοδότησης – Τηλεδιοίκησης στο Τμήμα Πειραιά – Αθήνα – Τρεις Γέφυρες – Σ.Κ.Α. – Αχαρνές/ Τρεις Γέφυρες – Άνω Λιόσια – (Σύνδεση με Σ.Γ.Υ.Τ. ΣΚΑ – Κορίνθου)», κωδ. έργου 994, (2003).

παραίτηση της εν λόγω εταιρίας από την δικαστική διεκδίκηση ανατροπής του αποτελέσματος του διαγωνισμού και την προσπάθεια επαναπροκήρυξης του δε συνδεόταν αιτιωδώς με την προαναφερόμενη συμφωνία περί συμμετοχής της στην εκτέλεση του έργου, αλλά οφειλόταν σε λόγους που αφορούσαν σε όρους της διακήρυξης⁴⁵².

- Οι διακανονισμοί που έλαβαν χώρα μετά τη δημοπράτηση του έργου «ΟΛΘ»⁴⁵³, και συγκεκριμένα η μη ανανέωση από τον προσωρινό μειοδότη, την εταιρία ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ, της ισχύος της οικονομικής προσφοράς του υπέρ επόμενης στη σειρά μειοδοσίας επιχείρησης, την εταιρία ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, και η κατόπιν συμμετοχή της ΜΟΧΛΟΣ και της εταιρίας ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΑΕ, μέλος του κοινοπρακτικού σχήματος της ΜΟΧΛΟΣ, στην εκτέλεση του έργου. Και τούτο διότι, κατά την κρίση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, η ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ είχε περιέλθει σε αδυναμία έκδοσης των απαιτούμενων εγγυητικών επιστολών καλής εκτέλεσης ενόψει της υπογραφής της εργολαβικής σύμβασης⁴⁵⁴ κατά το χρόνο σύναψης της κρίσιμης συμφωνίας με την εταιρία ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ.

- Οι διακανονισμοί που έλαβαν χώρα μεταξύ των εταιριών ΙΝΤΡΑΚΑΤ ΑΕ και ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ μετά τη δημοπράτηση του έργου «Θριάσιο Β»⁴⁵⁵ περί μη ανανέωσης της προσφοράς της πρώτης στο πλαίσιο του εν λόγω διαγωνισμού και συμμετοχής της στη συνέχεια στην εκτέλεση του έργου. Και τούτο διότι, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι η προσφορά της εταιρίας ΙΝΤΡΑΚΑΤ ΑΕ στο πλαίσιο του εν λόγω διαγωνισμού είχε απορριφθεί από την αναθέτουσα αρχή κατά τον κρίσιμο χρόνο⁴⁵⁶.

V.3 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ - ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΔΕΝ ΔΙΑΠΙΣΤΩΝΕΤΑΙ ΕΥΘΥΝΗ ΓΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΠΑΡΑΒΑΣΗ

240. Με βάση όσα αναφέρονται ανωτέρω υπό IV.1.2.3, IV.1.2.3, V.1 και V.2 και τα στοιχεία του φακέλου, η Επιτροπή Ανταγωνισμού αξιολογεί ότι δεν στοιχειοθετείται επαρκώς κατά νόμο η συμμετοχή των κατωτέρω επιχειρήσεων σε παραβάσεις του άρθρου 1 του ν. 703/1977 και του άρθρου 1 του ν. 3959/2011 που συνίστανται σε νόθευση των ακόλουθων διαγωνισμών:

- των εταιριών ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ και ΤΕΡΝΑ ΑΕ ως προς το έργο «ΣΚΑ-Κιάτο».
- των εταιριών ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, Κ.Ι. ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΕ, ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕ και ΕΤΕΘ ΑΕ ως προς το «έργο 251».
- των εταιριών ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ, ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ, ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, J&P (ΕΛΛΑΣ) ΑΤΕ και ΕΤΕΘ ΑΕ ως προς το έργο «Ανατολικός Κλάδος Ολυμπιακού Δακτυλίου».

⁴⁵² Βλ. ιδίως [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 458] [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ].

⁴⁵³ Πρόκειται για το έργο Επέκτασης Κρηπιδώματος 26 του σταθμού εμπορευματοκιβωτίων του 6ου προβλήτα της Ο.Λ.Θ. Α.Ε., κωδ. έργου 259, (2011).

⁴⁵⁴ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 1^{ης} Φεβρουαρίου 2011, της 12^{ης}, 16^{ης} και 20^{ης} Φεβρουαρίου 2012, της 8^{ης}, 15^{ης}, 16^{ης} και 20^{ης} Μαρτίου 2012], [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 1264], [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 1264], καθώς και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 31].

⁴⁵⁵ Πρόκειται για το έργο Κατασκευή Β' Λειτουργικής Φάσης Συγκροτήματος Θριασίου και Κατασκευή Σ.Σ. Ζεφυρίου, κωδ. έργου 541, (2011).

⁴⁵⁶ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 9.4.25] και [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 9.9.4].

- των εταιριών ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, ΑΕΓΕΚ ΑΕ, ΑΒΑΞ ΑΕ και Κ.Ι. ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΕ ως προς το έργο «Φρέαρ Ασωμάτων-Αιγάλεω».
- των εταιριών ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, ΤΕΡΝΑ ΑΕ και J&P ΑΒΑΞ ΑΕ και SIEMENS AG ως προς το έργο «994».
- των εταιριών ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ, ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ και ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΑΕ ως προς το έργο «ΟΛΘ».
- των εταιριών ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, ΙΝΤΡΑΚΟΜ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ (ΙΝΤΡΑΚΑΤ ΑΕ) και ΤΕΡΝΑ ΑΕ ως προς το έργο «Θριάσιο Β΄».
- των εταιριών ΑΚΤΩΡ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΑΕ και ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ ΑΕ⁴⁵⁷ ως προς τους σχεδιασμούς περί κατανομής των έργων ΣΔΙΤ της περιόδου 2008, καθώς και της εταιρίας ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Α.Ε. (ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ Α.Β.Ε.Τ.Ε.) για τη σύμπραξη της περιόδου 1989-2000.
- των εταιριών ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΤΕΒ ΑΕ (αργότερα ΕΛΛΑΚΤΩΡ ΑΕ⁴⁵⁸), ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, J&P ΑΒΑΞ ΑΕ, ΑΕΓΕΚ ΑΕ, ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΕ, ΕΤΕΘ ΑΕ, ΑΘΗΝΑ ΑΤΕ και VINCI CONCESSIONS SA ως προς τους διακανονισμούς που έλαβαν χώρα για τα έργα «Μαλιακός-Κλειδί» και «Πάτρα-Πύργος-Τσακώνα», που δημοπρατήθηκαν με τη διαδικασία της προεπιλογής προς ανάθεση δυνάμει συμβάσεων παραχώρησης («διαγωνισμοί παραχώρησης»).
- των εταιριών ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, J&P ΑΒΑΞ ΑΕ, ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ Α.Ε, ΕΤΕΘ ΑΕ, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΤΕΒ ΑΕ και ΙΝΤΡΑΚΟΜ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ, (ΙΝΤΡΑΚΑΤ ΑΕ), ως προς τους διακανονισμούς αναφορικά με το έργο «Ε-65», που δημοπρατήθηκε με τη διαδικασία της προεπιλογής προς ανάθεση δυνάμει συμβάσεων παραχώρησης («διαγωνισμοί παραχώρησης»).
- των εταιριών ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΑΕ, ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΒΟΛΟΥ ΤΕΒ ΑΕ, ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, ΑΒΑΞ ΑΕ, J&P ΕΛΛΑΣ ΑΤΕ, J&P ΑΒΑΞ ΑΕ και ΕΤΕΘ ΑΕ ως προς τους διακανονισμούς για το έργο «Ιονία Οδός», που δημοπρατήθηκε με τη διαδικασία της προεπιλογής προς ανάθεση δυνάμει συμβάσεων παραχώρησης («διαγωνισμοί παραχώρησης»).
- των εταιριών ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΑΕ, ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΒΟΛΟΥ ΤΕΒ ΑΕ, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΤΕΒ ΑΕ, ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, ΑΚΤΩΡ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΑΕ, ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕ, J&P ΕΛΛΑΣ ΑΤΕ, ΑΒΑΞ ΑΕ, J&P ΑΒΑΞ ΑΕ, ΕΤΕΘ ΑΕ, ΙΝΤΡΑΚΟΜ ΑΕ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ (νυν ΙΝΤΡΑΚΟΜ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ, με δ.τ. «INTRACOM HOLDINGS»), και ΙΝΤΡΑΚΟΜ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ (ΙΝΤΡΑΚΑΤ ΑΕ), ως προς τους διακανονισμούς αναφορικά με το έργο «Λεύκτρο – Σπάρτη», που δημοπρατήθηκε με τη διαδικασία της

⁴⁵⁷ [...].

⁴⁵⁸ [...].

προεπιλογής προς ανάθεση δυνάμει συμβάσεων παραχώρησης («διαγωνισμοί παραχώρησης»).

- της εταιρίας ΕΤΕΘ ΑΕ ως προς το έργο «Κορομηλιά – Κρυσταλλοπηγή» της περιόδου 2011 – 2012, διότι κατά την κρίση της Επιτροπής Ανταγωνισμού τούτη συνιστούσε εν προκειμένω εκτελεστικό βραχίονα της μητρικής της, J&P ΑΒΑΞ ΑΕ, κατά την εκτέλεση του εν λόγω έργου, χωρίς αυτοτελή και ανεξάρτητη συμπεριφορά ή δράσεις στο πλαίσιο της αντι-ανταγωνιστικής σύμπραξης της περιόδου 2005-2012, την οποία δεν υφίστανται επαρκή κατά νόμο στοιχεία ότι συμμετείχε ή γνώριζε.

VI. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΙΣ ΑΝΤΙ-ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΕΣ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ

VI.1 ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗΣ ΠΑΡΑΒΑΣΕΩΝ

241. Η αρμοδιότητα της Επιτροπής Ανταγωνισμού να διαπιστώνει ότι υφίσταται παράβαση θεσπίζεται από το άρθρο 14 παρ. 2 υπό α του ν. 3959/2011 ρητά⁴⁵⁹. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 2 υπό α του ν. 3959/2011, έχει την αρμοδιότητα να διαπιστώνει ότι υφίσταται παράβαση των άρθρων 1 και 2 του εν λόγω νόμου και των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ και εφόσον διαπιστώσει σχετική παράβαση, έχει, σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 1 του ν. 3959/2011, τη διακριτική ευχέρεια να ασκήσει τις εξουσίες που απαριθμούνται σε αυτό και συγκεκριμένα να επιβάλει με απόφασή της, διαζευτικά ή σωρευτικά, μια σειρά από μέτρα, ορισμένα από τα οποία με μη χρηματική φύση, προς αποκατάσταση και θεραπεία της ανταγωνιστικής δομής της αγοράς, και άλλα με χρηματική φύση, προς τιμωρία των παραβατών (κυρώσεις).

242. Η αρμοδιότητα της Επιτροπής Ανταγωνισμού να διαπιστώνει ότι υφίσταται παράβαση αυτονοήτως καταλαμβάνει πρακτικές επιχειρήσεων, οι οποίες έχουν ήδη παύσει κατά το χρόνο έκδοσης απόφασης με την οποία διαπιστώνεται παράβαση⁴⁶⁰, καταλαμβάνει δε και περιπτώσεις παραβάσεων, οι οποίες έχουν διαπραχθεί στο παρελθόν και ως προς τις οποίες δεν επιβάλλεται πρόστιμο⁴⁶¹, λόγω παραγραφής της εξουσίας της Επιτροπής να επιβάλει κυρώσεις κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 42 του ν. 3959/2011. Συναφώς, κατά την ενωσιακή νομολογία⁴⁶², είναι συμβατή με τους στόχους και το σύστημα αποκεντρωμένης εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου προστασίας του ανταγωνισμού που θεσπίστηκε με τον Κανονισμό 1/2003 η αρμοδιότητα των εθνικών αρχών ανταγωνισμού

⁴⁵⁹ Βλ. απόφαση ΠΕΚ Τ-22/02 και Τ-23/02, Sumitomo Chemical και Sumika Fine Chemicals, Συλλ. 2005, Π-04065 σκ. 63, όπου διαπιστώνεται ότι υπό το καθεστώς του Κανονισμού 17/1989 η αρμοδιότητα της Επιτροπής να διαπιστώνει παραβάσεις προκύπτει σιωπηρώς, διότι ενέχεται κατ' ανάγκη με τις ρητά προβλεπόμενες εξουσίες της Επιτροπής να διατάσσει την παύση της παράβασης και να επιβάλει πρόστιμο. Το στοιχείο αυτό κατά την κρίση του ΓενΔικ δεν καταλύει την αυτοτέλεια της εν λόγω εξουσίας, η άσκηση της οποίας δεν εξαρτάται από την άσκηση των προαναφερόμενων ρητά προβλεπόμενων εξουσιών της Επιτροπής. Ούτε επηρεάζει την αυτοτέλεια της η θέσπιση προϋπόθεσης συνδρομής εννόμου συμφέροντος για την άσκηση της. Βλ. επίσης απόφαση ΠΕΚ Τ 474/04, Pergan Hilfsstoffe für industrielle Prozesse, Συλλ. 2007, Π-04225, σκ. 72.

⁴⁶⁰ Τούτο δε είναι και το συνήθως συμβαίνον.

⁴⁶¹ Το αυτό ισχύει και σε επίπεδο ενωσιακού δικαίου. Βλ. άρθρο 7 παρ. 1 τελευταίο εδάφιο του Κανονισμού 1/2003, με μοναδική επί πλέον προϋπόθεση για την άσκηση της σχετικής εξουσίας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε σχέση με την Επιτροπή Ανταγωνισμού, αυτή της συνδρομής σχετικού εννόμου συμφέροντος. Βλ. και αιτιολογική σκέψη 11 του Κανονισμού 1/2003.

⁴⁶² Βλ. απόφαση ΔΕΕ C-681/11 Schenker, της 18.06.2013, σκ. 45-46. Βλ. και Προτάσεις της Γενικής Εισαγγελέως Juliane Kokott, της 28ης Φεβρουαρίου 2013, στην εν λόγω υπόθεση, ό.π σκ. 106-109 και 113.

να διαπιστώνουν παράβαση, σε περιπτώσεις στις οποίες δεν επιβάλλουν κυρώσεις στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις⁴⁶³, παρότι η εξουσία αυτή δεν προβλέπεται ρητά στο άρθρο 5 του Κανονισμού 1/2003.

243. Η άσκηση της ανωτέρω αρμοδιότητας από την Επιτροπή Ανταγωνισμού είναι απροϋπόθετη, ήτοι η σχετική διάταξη δεν επιτάσσει την απόδειξη συνδρομής εννόμου συμφέροντος για την άσκησή της, όπως προβλέπεται ρητά στο άρθρο 7 του Κανονισμού 1/2003 για τη διαπίστωση παρελθουσών παραβάσεων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁴⁶⁴.

244. Η καθεαυτή αρμοδιότητα της Επιτροπής Ανταγωνισμού να διαπιστώνει ότι υφίσταται παράβαση, κατά το άρθρο 14 παρ. 2 υπό α του ν. 3959/2011, δεν καταλαμβάνεται ούτε συμπαρασύρεται από την προβλεπόμενη στο άρθρο 42 του ν. 3959/2011 παραγραφή^{465,466}, η οποία αφορά αποκλειστικά στην εξουσία της Επιτροπής Ανταγωνισμού να επιβάλλει πρόστιμα και άλλες κυρώσεις για τον κολασμό των παραβάσεων^{467,468}. Ως εκ τούτου, είναι δυνατό κατ' αρχήν να ασκηθεί ανά πάντα χρόνο. Κατά την ενωσιακή νομολογία, η άσκηση μιας τέτοιας αρμοδιότητας, ως προς την οποία δεν έχει καθορισθεί εκ των προτέρων από το νομοθέτη προθεσμία παραγραφής, πρέπει

⁴⁶³ Επιπλέον των περιπτώσεων όπου τυγχάνουν εφαρμογής οι κανόνες περί παραγραφής, τούτο συμβαίνει μεταξύ άλλων, σε περιπτώσεις που η αρμόδια αρχή ανταγωνισμού κατά την άσκηση της διακριτικής της ευχέρειας αποφασίζει τη μη επιβολή κυρώσεων στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, ή σε περιπτώσεις χορήγησης πλήρους απαλλαγής από τα πρόστιμα στο πλαίσιο προγράμματος επιείκειας.

⁴⁶⁴ Βλ. Προτάσεις της Γενικής Εισαγγελέως Juliane Kokott, της 28ης Φεβρουαρίου 2013, στην υπόθεση C-681/11 Schenker, ό.π. σκ. 113.

⁴⁶⁵ Βλ. αποφάσεις ΠΕΚ T-22/02 και T-23/02, Sumitomo Chemical και Sumika Fine Chemicals, ό.π. σκ. 61 – 62, 83 – 84, 96 – 98, 107 και 109, και T 120/04, Peróxidos Orgánicos, ό.π. σκ. 18. Συναφώς βλ. και ΓενΔικ T – 372/2010, Bollore, σκ. 81.

⁴⁶⁶ Κατά την ενωσιακή νομολογία, η επιλογή του νομοθέτη να μην θεσπίσει κανόνες παραγραφής της αρμοδιότητας διαπίστωσης παραβάσεων δεν αντιβαίνει καθεαυτή στην αρχή της ασφάλειας δικαίου. Βλ. απόφαση ΓενΔικ T-22/02 και T-23/02, Sumitomo Chemical και Sumika Fine Chemicals, σκ. 80 – 84.

⁴⁶⁷ Βλ. τίτλο άρθρου 42 του ν. 3959/2011 «Παραγραφή για την επιβολή κυρώσεων» και αναφορές στις παρ. 3 και 6: «Η παραγραφή που ισχύει για την επιβολή προστίμων ...».

Το αυτό ισχύει και σε επίπεδο ενωσιακού δικαίου όπου ο ενωσιακός νομοθέτης δεν υιοθέτησε διάταξη που να θεσπίζει χρόνο παραγραφής της εξουσίας της Επιτροπής να διαπιστώνει παραβάσεις ούτε υπό τον προϋπόθετο Κανονισμό 2988/74 ούτε υπό τον Κανονισμό 1/2003. Ως προς τον Κανονισμό 1/2003 βλ. άρθρο 25 αυτού και αιτιολογική σκέψη 31. Ως προς τον Κανονισμό 2988/74, βλ. απόφαση ΠΕΚ T-410/03, Hoechst, Συλλ. 2008, II-00881, σκ. 221 και απόφαση ΠΕΚ T-22/02 και T-23/02, Sumitomo Chemical και Sumika Fine Chemicals, ό.π. σκ. 43, 46, 49 – 50, 61 και 84.

⁴⁶⁸ Για τον πρόσθετο λόγο ότι οι αποφάσεις περί διαπίστωσης παράβασης δεν συνιστούν κύρωση. Βλ. απόφαση ΠΕΚ T-22/02 και T-23/02, Sumitomo Chemical και Sumika Fine Chemicals, ό.π. σκ. 43, 53, 60-61, όπου το ΔΕΚ ερμηνεύει γραμματικά και τελεολογικά το άρθρο 1 παρ. 1 του Κανονισμού 2988/74 και κρίνει ότι μια απόφαση περί διαπίστωσης παράβασης δεν συνιστά κύρωση και συνεπώς η εξουσία της Επιτροπής να διαπιστώνει παραβάσεις δεν καταλαμβάνεται από το ανωτέρω άρθρο που ρυθμίζει αποκλειστικά την παραγραφή της εξουσίας της Επιτροπής να επιβάλλει πρόστιμα και λοιπές κυρώσεις (αποκαλούμενη «δικαίωμα διώξεως» - βλ. τίτλους άρθρων 1, 2 και 3 του εν λόγω Κανονισμού καθώς και αιτιολογικές σκέψεις και άρθρο 1 παρ. 1 του Κανονισμού, όπου προσδιορίζεται η έννοια του όρου «δικαίωμα διώξεως» - βλ. σχετικά και απόφαση ΠΕΚ T-22/02 και T-23/02, Sumitomo Chemical και Sumika Fine Chemicals, ό.π. σκ. 45 επ. όπου γίνεται συστηματική ερμηνεία των διατάξεων του Κανονισμού λαμβανομένων υπόψη κάποιων αντιφατικών στοιχείων ερμηνείας που συνάγονται από τους τίτλους των προαναφερόμενων άρθρων). Βλ. επίσης ΠΕΚ T 120/04, Peróxidos Orgánicos, ό.π. σκ. 18.

Οι προβλέψεις περί χρόνου παραγραφής, σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο, δεν καταλαμβάνουν ομοίως την εξουσία της Επιτροπής Ανταγωνισμού να επιβάλλει μέτρα που δεν συνιστούν κυρώσεις, ήτοι μέτρα μη χρηματικού χαρακτήρα για την αποκατάσταση της λειτουργίας της αγοράς. Βλ. γραμματική διατύπωση άρθρου 42 του ν. 3959/2011 («κυρώσεις», «πρόστιμα»). Βλ. περαιτέρω άρθρο 7 του Κανονισμού 1/2003, για τα μη χρηματικά μέτρα, και άρθρα 23 και 24 του Κανονισμού 1/2003, για τα πρόστιμα και τις χρηματικές ποινές, στα οποία και μόνο αναφέρεται το άρθρο 25 του ίδιου Κανονισμού περί παραγραφής.

να λαμβάνει χώρα μέσα σε εύλογο χρόνο⁴⁶⁹, χωρίς αδικαιολόγητα μεγάλη καθυστέρηση που να δύναται να καταλογισθεί στην αρμόδια αρχή⁴⁷⁰, στοιχείο το οποίο κρίνεται ανά περίπτωση, λαμβάνοντας υπόψη μεταξύ άλλων⁴⁷¹ το χρονικό σημείο κατά το οποίο η Επιτροπή έλαβε γνώση ή θα μπορούσε και θα έπρεπε να είχε λάβει γνώση της ύπαρξης της παράβασης και τον εύλογο χαρακτήρα της διάρκειας της διοικητικής διαδικασίας⁴⁷². Συναφώς, το γεγονός και μόνον ότι η Επιτροπή δεν ανακάλυψε μια αθέμιτη σύμπραξη, η οποία είχε, για προφανείς λόγους, εσκεμμένως μυστικό χαρακτήρα, ουδόλως μπορεί να εξομοιωθεί με αμελή συμπεριφορά του θεσμικού οργάνου κατά την εκτέλεση της αποστολής του⁴⁷³.

245. Η υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της διαδικασίας, διοικητικής ή δικαστικής, οδηγεί στην ακύρωση της προσβαλλόμενης απόφασης ως προς τη διαπίστωση παράβασης, μόνον όταν αποδειχθεί ότι η υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας επηρέασε την έκβασή της. Τούτο συντρέχει όταν η αδικαιολόγητη πάροδος υπερβολικά μεγάλου χρονικού διαστήματος θίγει τα δικαιώματα άμυνας των συμπραπτούσων επιχειρήσεων λόγω ιδιαίτερων δυσχερειών στη συγκέντρωση αποδείξεων αναγκαίων για την άμυνά τους⁴⁷⁴. Πέραν της συγκεκριμένης αυτής περιπτώσεως, η μη τήρηση της υποχρέωσης διαπίστωσης παράβασης εντός ευλόγου χρόνου δεν ασκεί επιρροή επί του κύρους της διοικητικής διαδικασίας και της εκδοθείσας απόφασης⁴⁷⁵.

246. Ενόψει των προαναφερόμενων διατάξεων και της σχετικής νομολογίας, η Επιτροπή Ανταγωνισμού έχει την αρμοδιότητα να διαπιστώσει με απόφασή της τη διάπραξη των παραβάσεων που στοιχειοθετήθηκαν (βλ. αναλυτικά ανωτέρω υπό IV), ανεξάρτητα από το χρόνο τέλεσής τους ή από το χρόνο παύσης όσων κρίθηκαν ως διαρκείς παραβάσεις⁴⁷⁶. Όπως προαναφέρθηκε, κατά την εθνική νομοθεσία, η διαπίστωση από την Επιτροπή Ανταγωνισμού παράβασης που διαπράχθηκε στο παρελθόν ως προς την οποία έχει παραγραφεί κατά το χρόνο έκδοσης της απόφασης η εξουσία της Επιτροπής να επιβάλει

⁴⁶⁹ Πρβλ. ενδεικτικά απόφαση ΓενΔΕΕ T-372/10, Bolloré, ό.π, σκ. 115-118, και ΠΕΚ T-410/03, Hoechst, ό.π, σκ. 220 επ, με περαιτέρω παραπομπές. Συναφώς βλ. και ΓενΔΕΕ T-372/2010, Bolloré, σκ. 81.

Για την εν γένει υποχρέωση της Διοίκησης να ασκεί τις αρμοδιότητές της επικαίρως βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 1378/2008, σκ. 8 – 9, απόφαση ΓενΔικ T-372/10, Bolloré, σκ. 103.

⁴⁷⁰ Βλ. απόφαση ΠΕΚ T-22/02 και T-23/02, Sumitomo Chemical και Sumika Fine Chemicals, ό.π, σκ. 87 – 88, απόφαση ΔΕΚ C-74 P και C-75/00 P, Falk και Acciaierie Di Bolzano, Συλ. 2002, I-07869, σκ. 140-141.

⁴⁷¹ Για τους παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη κατά την εν λόγω εκτίμηση βλ. ενδεικτικά απόφαση ΓενΔΕΕ T-372/10, Bolloré, ό.π, σκ. 104 και 107.

⁴⁷² Βλ. απόφαση ΠΕΚ T-22/02 και T-23/02, Sumitomo Chemical και Sumika Fine Chemicals, ό.π, σκ. 89 και εκεί παραπομπές, απόφαση ΔΕΚ C-74 P και C-75/00 P, Falk και Acciaierie Di Bolzano, ό.π, σκ. 144 - 145.

⁴⁷³ Βλ. απόφαση ΠΕΚ T-22/02 και T-23/02, Sumitomo Chemical και Sumika Fine Chemicals, ό.π, σκ. 91.

⁴⁷⁴ Βλ. απόφαση ΔΕΕ C-414/12, Bolloré, της 08.05.2014, αδημ., σκ. 84-85, και ΓενΔΕΕ T-372/10, Bolloré, ό.π, σκ. 105 και 119, με περαιτέρω παραπομπές.

Με το σχετικό ισχυρισμό πρέπει να προβάλλεται με συγκεκριμένο τρόπο πώς επηρεάστηκε η δυνατότητα της επιχείρησης να αμυνθεί στο πλαίσιο της διαδικασίας: βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΚ C-167/04, JCB Service, Συλλ. 2006, I-08935, σκ. 71.

⁴⁷⁵ Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΓενΔΕΕ T-372/10, Bolloré, ό.π, σκ. 119, και T-410/03, Hoechst, ό.π, σκ. 227.

⁴⁷⁶ Δύναται, συνεπώς, η Επιτροπή να διαπιστώσει την τέλεση και των παραβάσεων εκείνων, οι οποίες διαπράχθηκαν ή έπαυσαν προ της 12.02.2008, ήτοι πέντε έτη πριν το απώτατο όριο έναρξης της έρευνας της Υπηρεσίας, με τη διενέργεια αφιανδιστικών επιτόπιων ελέγχων στα γραφεία εμπλεκόμενων επιχειρήσεων / ενώσεων επιχειρήσεων την 12.02.2013. Σύμφωνα με τα αναφερόμενα ανωτέρω υπό I.1, κατά την 11.12.2012 η ΓΔΑ στο πλαίσιο της έρευνας είχε ήδη αποστείλει κλήσεις για ανομοτί κατάθεση σε εμπλεκόμενες επιχειρήσεις.

κυρώσεις δεν εξαρτάται από τη συνδρομή εννόμου συμφέροντος, προϋπόθεση που προβλέπεται ρητά στο ενωσιακό δίκαιο⁴⁷⁷. Κατά την κρίση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, σε κάθε περίπτωση το εν λόγω κριτήριο πληρούται εν προκειμένω κατ' αρχήν διότι η διαπίστωση των παρελθουσών παραβάσεων επιτρέπει την αυστηρότερη τιμωρία των παραβατών σε περίπτωση υποτροπής στο μέλλον, λειτουργεί αποτρεπτικά έναντι των άλλων επιχειρήσεων και ενισχύει την εμπιστοσύνη όλων των συναλλασσομένων στην αποτελεσματικότητα των κανόνων ανταγωνισμού. Περαιτέρω, οι διαφοροποιήσεις που διαπιστώθηκαν (βλ. ανωτέρω υπό IV.2.5) στην οργάνωση και στη δομή των αντι-ανταγωνιστικών συμπράξεων, ιδίως αυτής της περιόδου 1989-2000, και η έκταση της συμμετοχής των εργοληπτικών εταιριών της τότε ανώτατης τάξης στους μηχανισμούς που εξετάστηκαν την εν λόγω περίοδο, επιβάλλει τη διαπίστωση των παραβάσεων και για λόγους γενικής πρόληψης, καθότι μέσω αυτής της διαπίστωσης θα καταστεί απολύτως σαφές ότι ο αθέμιτος χαρακτήρας μιας πρακτικής δεν αίρεται από την τυχόν πάνδημη συμμετοχή σε αυτή των εταιριών του κλάδου ή από την τυχόν γενική πεποίθηση τους ότι ακολουθούν τα συνήθως ή εθιμικώς συμβαίνοντα ή ακόμα και από τον «ενδημικό» της χαρακτήρα .

VI.2 ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ – ΔΙΑΔΟΧΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

247. Όπως προαναφέρθηκε⁴⁷⁸, σύμφωνα με πάγια νομολογία, η έννοια του όρου «επιχείρηση» στα άρθρα 1 των ν. 703/1977 και 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ καταλαμβάνει κάθε «ενιαία οικονομική ενότητα», αυτουργό της παράβασης που διαπιστώνεται, «...έστω και αν από νομική άποψη η οικονομική αυτή ενότητα αποτελείται από περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα»⁴⁷⁹.
248. Αφετηρία, ωστόσο, για τον καταλογισμό παραβάσεων του δικαίου του ανταγωνισμού είναι η αρχή της προσωπικής ευθύνης⁴⁸⁰. Για την εφαρμογή, συνεπώς, και εκτέλεση των αποφάσεων, είναι απαραίτητος ο προσδιορισμός ενός ή περισσότερων προσώπων με αυτοτελή νομική προσωπικότητα, αποδέκτη/-ών της απόφασης⁴⁸¹.
249. Ο προσωποπαγής χαρακτήρας της ευθύνης επιβάλλει η παράβαση του δικαίου του ανταγωνισμού να καταλογίζεται, κατ' αρχήν, στο νομικό πρόσωπο, το οποίο εκμεταλλευόταν την εμπλεκόμενη επιχείρηση κατά το χρόνο διάπραξης της παράβασης⁴⁸². Ενόσω το νομικό πρόσωπο που διηύθυνε την επιχείρηση εξακολουθεί να

⁴⁷⁷ Βλ. άρθρο 7 τελευταίο εδάφιο Κανονισμού 1/2003. Βλ. σχετικά Προτάσεις της Γενικής Εισαγγελέα Juliane Kokott, της 28^{ης} Φεβρουαρίου 2013, στην υπόθεση C-681/11 Schenker, σκ. 113.

⁴⁷⁸ Βλ. Εφαρμοστέοι Κανόνες Δικαίου, υπό III.

⁴⁷⁹ Βλ. ΔΕΚ 170/83, Hydrotherm Geratebau, Συλλ.1984, σελ. I- 2999, σκ. 11, ΔΕΚ C-97/08 P, AKZO Nobel κλπ κατά Επιτροπής, Συλλ. 2009, σελ. I-8237, σκ. 54-55 και νομολογία στην οποία παραπέμπει, καθώς και ΓενΔΕΕ T-146/09, Parker ITR και Parker Hannifin κατά Επιτροπής, δημοσιευθείσα στην ιστοσελίδα του Δικαστηρίου, σκ. 84 και νομολογία στην οποία παραπέμπει.

⁴⁸⁰ Βλ. αποφάσεις ΔΕΚ C-65/2002 ThyssenKrupp Stainless Steel, Συλλ. 2005, I-06773, σκ. 82, ΔΕΕ C-322/07 P, C-327/07 P και C-338/07, Papierfabrik, Bollore κ.ά, ό.π, σκ. 37 – 38, και C- 49/92, Anic Partecipazioni SpA, ό.π, σκ. 145, και απόφαση ΠΕΚ T- 6/89, Enichem Anic, Συλλ. 1991, II-1623, σκ. 236.

⁴⁸¹ ΠΕΚ T-305/94, PVC, Συλλ. 1999, σελ. II-931, σκ. 978, ΔΕΚ C-97/08 P, AKZO Nobel κλπ κατά Επιτροπής, Συλλ. 2009, σελ. I-8237, σκ. 59.

⁴⁸² Βλ. υπό την έννοια αυτή αποφάσεις ΔΕΚ, C-248/98 P, KNP BT κατά Επιτροπής, Συλλ. 2000, σελ. I-9925, σκ. 71, C- 279/98 P, Cascades κατά Επιτροπής, Συλλ. 2000, σελ. I-9693, σκ. 78, C- 286/98 P, Stora Kopparbergs Bergslags κατά Επιτροπής, Συλλ. 2000, σελ. I-9925, σκ. 37, C-297/98 P, SCA κατά Επιτροπής, Συλλ. 2000, σελ. I-10101, σκ. 27.

υφίσταται, η ευθύνη από την παραβατική συμπεριφορά της επιχείρησης παρακολουθεί το νομικό αυτό πρόσωπο, ακόμα και στην περίπτωση που τα υλικά και τα ανθρώπινα στοιχεία που είχαν συμβάλει στη διάπραξη της παράβασης μεταβιβάστηκαν μετά το πέρας αυτής σε τρίτα πρόσωπα⁴⁸³. Τυχόν μεταβίβαση του ελέγχου επί του νομικού προσώπου με οποιονδήποτε τρόπο, κατά το χρονικό διάστημα από το χρόνο τέλεσης της παράβασης μέχρι το χρόνο έκδοσης της απόφασης με την οποία αυτή διαπιστώνεται, δεν ασκεί επίδραση, ενόσω το νομικό πρόσωπο που φέρει την ευθύνη σύμφωνα με την προαναφερόμενη αρχή εξακολουθεί να υφίσταται και δεν έχει απορροφηθεί από άλλη επιχείρηση⁴⁸⁴. Τούτο δε ισχύει ανεξαρτήτως του χρόνου μεταβίβασης του ελέγχου, ήτοι ακόμα και εάν αυτή έλαβε χώρα μετά την παύση της παράβασης⁴⁸⁵.

250. Στην περίπτωση κατά την οποία το νομικό πρόσωπο στο οποίο αποδίδεται κατ' αρχήν η παράβαση απωλέσει τη νομική του προσωπικότητα και απορροφηθεί από ένα άλλο, τότε το τελευταίο αναλαμβάνει ταυτόχρονα και κάθε ευθύνη που φέρει το νομικό πρόσωπο που απορροφήθηκε για τη διάπραξη μίας παράβασης του δικαίου του ανταγωνισμού. Ο κανόνας της νομικής διαδοχής εφαρμόζεται κατά κύριο λόγο στην περίπτωση των συγχωνεύσεων/απορροφήσεων, όπου ο αρχικός φορέας της επιχείρησης εγκαταλείπει τη νομική του προσωπικότητα υπέρ άλλου νομικού προσώπου, το οποίο τον διαδέχεται στις νομικές του σχέσεις.

251. Ως απόκλιση από την αυστηρή εφαρμογή της αρχής της προσωπικής ευθύνης γίνεται δεκτό από τη νομολογία ότι, *«οσάκις μία επιχείρηση, η οποία παρέβη τους κανόνες του ανταγωνισμού, αποτελεί αντικείμενο νομικής ή οργανωτικής μεταβολής, η μεταβολή αυτή δεν έχει κατ' ανάγκην ως αποτέλεσμα τη δημιουργία νέας επιχειρήσεως απαλλαγμένης της ευθύνης των αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορών της προηγούμενης επιχειρήσεως αν, από οικονομικής απόψεως, οι δύο επιχειρήσεις ταυτίζονται»*⁴⁸⁶. Κατά συνέπεια, σε περιπτώσεις μεταβολών στο νομικό πρόσωπο/φορέα που εκμεταλλευόταν την επιχείρηση που διέπραξε την παράβαση, οι οποίες έχουν ως συνέπεια αυτό να παύσει να υφίσταται από νομικής ή/και από οικονομικής άποψης, δύναται να τύχει εφαρμογής το κριτήριο της οικονομικής συνέχειας, που εξασφαλίζει ότι τα νομικά πρόσωπα δεν διαφεύγουν, μέσω αναδιαρθρώσεων, εκχωρήσεων ή λοιπών νομικών ή οργανωτικών μεταβολών, την ευθύνη τους κατά το δίκαιο του ανταγωνισμού⁴⁸⁷.

⁴⁸³ Βλ. ΠΕΚ T- 327/94, SCA κατά Επιτροπής, Συλλ. 1998, σελ. II-1373, σκ. 63 που επικυρώθηκε κατ' αναίρεση με την απόφαση του ΔΕΚ C-297/98 P, SCA κατά Επιτροπής, Συλλ. 2000, σελ. I-10101, σκ. 25, ΠΕΚ, T- 265/02 και T-271/02, Raiffeisen Zentralbank Osterreich κατά Επιτροπής, Συλλ.2006, σελ. II-5169, σκ.227.

⁴⁸⁴ Βλ. ΔΕΚ C-279/98 P, Cascades κατά Επιτροπής, Συλλ. 2000, Σελ. I-9693, σκ. 78-80, C-286/98 P, Stora Kopparbergs Bergslags κατά Επιτροπής, Συλλ. 2000, σελ. I-9958, σκ. 37-38.

⁴⁸⁵ Βλ. Andrian Brown, Morris Schonberg, *Widening the Net: The General Court extends the principle of successor liability in the EU competition law*, [2013] 34 E.C.L.R., issue 1, σελ. 3.

⁴⁸⁶ Βλ. ΔΕΚ C-280/06, ETI κατά Επιτροπής, Συλλ.2007, σελ I-10893, σκ. 42. Βλ. επίσης ΔΕΚ 29, 30/83 Compagnie Royale Asturienne des Mines SA και Rhein zinc GmbH κατά Επιτροπής, Συλλ. 1984, σελ. 1679, σκ. 9.

⁴⁸⁷ Βλ. ΓενΔΕΕ T-146/09, Parker ITR και Parker Hannifin κατά Επιτροπής, δημοσιευμένη στην ιστοσελίδα του Δικαστηρίου, σκ. 89-90 και νομολογία στην οποία παραπέμπει.

252. Σύμφωνα με την ενωσιακή νομολογία, το κριτήριο της «οικονομικής συνέχειας» μπορεί να τύχει εφαρμογής μόνο: α) σε περιπτώσεις που το ευθυνόμενο για την εκμετάλλευση της επιχείρησης νομικό πρόσωπο έπαυσε να υφίσταται νομικά (πέραν της περίπτωσης της συγχώνευσης επιχειρήσεων, η οποία όπως προελέχθη ακολουθεί τους κανόνες της νομικής διαδοχής)⁴⁸⁸, ή οικονομικά^{489, 490}, β) σε περιπτώσεις εσωτερικής αναδιάρθρωσης σε επίπεδο νομικών προσώπων που συναποτελούν την «επιχείρηση», όπου ο αρχικός δράστης της παράβασης δεν έχει μεν απαραίτητα παύσει να υφίσταται νομικώς, ωστόσο, δεν ασκεί πλέον οικονομική δραστηριότητα στη σχετική με την παράβαση αγορά, ενώ υφίστανται και διαρθρωτικοί δεσμοί μεταξύ αρχικού φορέα και νέου φορέα της επιχείρησης⁴⁹¹ και γ) όταν ο αρχικός δράστης της παράβασης εξακολουθεί να υφίσταται νομικά και δεν υφίστανται διαρθρωτικοί δεσμοί μεταξύ αρχικού φορέα και νέου φορέα της επιχείρησης, αλλά η μεταβίβαση έγινε προς το σκοπό της καταστρατήγησης και της αποφυγής του προστίμου για την παράβαση του δικαίου του ανταγωνισμού⁴⁹².

VI.3 ΣΥΜΠΡΑΤΤΟΥΣΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

253. Η εξακρίβωση της συμμετοχής κάθε μίας επιχείρησης στην οποία απευθύνεται η παρούσα στις ως άνω προσδιορισθείσες παραβάσεις βάσει των αρχών και κανόνων που περιγράφονται ανωτέρω⁴⁹³, βασίστηκε σε συσχέτιση, συνδυαστική ερμηνεία και συνολική αξιολόγηση των στοιχείων του φακέλου, όπως εκτέθηκαν ανωτέρω, και λαμβάνει υπόψη τη ρητή και ανεπιφύλακτη παραδοχή από τις εταιρίες που υπέβαλαν Πρόταση και Δήλωση Διευθέτησης Διαφοράς της συμμετοχής τους στις ανωτέρω προσδιορισθείσες παραβάσεις και της ευθύνης τους από τη συμμετοχή αυτή, τόσο των ιδίων όσο και των εταιριών εκείνων των οποίων κατέστησαν διάδοχοι⁴⁹⁴. Η παρούσα απόφαση δεν αφορά ούτε προδικάζει τη συμμετοχή και την ευθύνη στις διαπιστούμενες αντι-ανταγωνιστικές συμπτώξεις όσων εμπλεκόμενων στην έρευνα της Υπηρεσίας επιχειρήσεων δεν υπέβαλαν Πρόταση και Δήλωση Διευθέτησης Διαφοράς.

⁴⁸⁸ ΔΕΚ, C- 49/92 P, Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni SpA, Συλλ. 1999, σελ I-4125, σκ. 145.

⁴⁸⁹ ΔΕΚ C-280/06, ΕΤΙ κατά Επιτροπής, Συλλ.2007, σελ I-10893, σκ. 40

⁴⁹⁰ ΠΕΚ T- 6/89 Enichem Anic κατά Επιτροπής, Συλλ. 1991, σελ. II-1623, σκ. 237.

⁴⁹¹ ΠΕΚ T-161/05 Hoechst κατά Επιτροπής, Συλλ. 2009, σελ. II-3555, σκ. 52, ΔΕΚ, C-204/00 P, Aalborg Portland κατά Επιτροπής, Συλλ. 2004, σελ. I-123 σκ. 359, ΔΕΚ C-280/06, ΕΤΙ κατά Επιτροπής, Συλλ.2007, σελ I-10893, σκ. 40.

⁴⁹² Προτάσεις της Γεν. Εισαγγελέως Kokott, στην υπόθεση C-280/06, ΕΤΙ κατά Επιτροπής, ό.π, σκ. 82, ΓενΔΕΕ T-146/09, Parker ITR και Parker Hannifin κατά Επιτροπής, δημοσιευμένη στην ιστοσελίδα του Δικαστηρίου, σκ. 96.

⁴⁹³ Βλ. ανωτέρω υπό III.

⁴⁹⁴ Κατά την κρίση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, δεν απαιτείται εν προκειμένω η έτι λεπτομερέστερη εξέταση του ζητήματος της οικονομικής και νομικής διαδοχής των νομικών προσώπων τα οποία με βάση τα στοιχεία του φακέλου συμμετείχαν στην τέλεση των παραβάσεων κατά το χρόνο της διάπραξης τους, πέραν των όσων ήδη αναφέρονται στο Παράρτημα I της παρούσας και έχουν γίνει αποδεκτά από τις εταιρίες που υπέβαλαν Πρόταση και Δήλωση Διευθέτησης Διαφοράς, και συγκεκριμένα των παραβάσεων εκείνων ως προς τις οποίες έχει παραγραφεί η εξουσία της Επιτροπής να επιβάλει κυρώσεις, και, συνεπώς, δεν υφίσταται κίνδυνος αποφυγής των κυρώσεων για τις παραβάσεις του δικαίου του ανταγωνισμού, που διαπιστώνονται.

VI.3.1 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΙΣ ΑΝΤΙ-ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΕΣ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1981-1988

254. Όπως στοιχειοθετήθηκε ανωτέρω (βλ. αναλυτικά υπό IV.1.1.2 και IV.2), τα κατωτέρω αναφερόμενα εμπλεκόμενα μέρη συμμετείχαν σε αντι-ανταγωνιστικές συμπράξεις της περιόδου, και συγκεκριμένα συμμετείχαν σε διακανονισμούς με τους οποίους καθόριζαν από κοινού με άλλες ανταγωνίστριες επιχειρήσεις, στο πλαίσιο μεταξύ τους επαφών πριν τη διενέργεια των διαγωνισμών, τον μειοδότη έκαστου επικείμενου διαγωνισμού δημοσίου έργου, το ύψος των εκπτώσεων και ενίοτε την καταστολή των προσφορών ανταγωνιστών.

255. Κατά την κρίση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, υπό την ανωτέρω έννοια, συμμετείχαν στη χειραγώγηση

- του έργου «Παραλιακοί συλλεκτήρες Θες/νίκης», οι εταιρίες ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ και ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ και
- του έργου «Πέττα-Κομποτίου», οι εταιρίες Κ. Ι. ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΕ, ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕ, ΤΕΡΝΑ ΑΕ και ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ.

VI.3.2 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙ-ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΣΥΜΠΡΑΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1989-2000

256. Όπως, επίσης, στοιχειοθετήθηκε ανωτέρω (βλ. αναλυτικά υπό IV.1.1.3 και IV.2), τα κατωτέρω αναφερόμενα εμπλεκόμενα μέρη συμμετείχαν κατά την ανωτέρω περίοδο σε συμφωνίες/ εναρμονισμένες πρακτικές με τις οποίες ενέκριναν και εφάρμοσαν από κοινού σχέδιο δράσης για τη χειραγώγηση μεγάλου αριθμού έργων της περιόδου, στο πλαίσιο μεταξύ τους επαφών πριν τη διενέργεια των διαγωνισμών, άμεσων ή έμμεσων, με αντικείμενο τον καθορισμό του μειοδότη επικείμενων διαγωνισμών δημοσίων έργων, του ύψος των εκπτώσεων των λοιπών εμπλεκομένων στη νόθευση και ενίοτε την καταστολή των προσφορών ανταγωνιστών.

257. Κατά την κρίση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, υπό την ανωτέρω έννοια, συμμετοχή στην ενιαία και διαρκή παράβαση της περιόδου 1989-2000, είχαν, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα ανωτέρω υπό IV.1.1.3 και IV.2, οι εταιρίες ΤΡΙΓΩΝΟ ΑΕΒΤΤΕ, ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, Κ.Ι. ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΕ, ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΒΟΛΟΥ (ΤΕΒ), ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕ, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΑΕ, ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ ΑΕ, ΕΤΕΘ ΑΕ, J & P ΕΛΛΑΣ ΑΤΕ, ΑΒΑΞ ΑΕ, ΑΘΗΝΑ ΑΕΤΒΤΕ, ΤΕΡΝΑ ΑΕ, ΓΕΚ ΑΕ, ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΕ, ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ, ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ, ΕΚΤΕΡ ΑΕ και ΘΕΜΕΛΗ ΑΕ.

258. Περαιτέρω, κατά την κρίση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, στο πλαίσιο της ανωτέρω ενιαίας και διαρκούς παράβασης της περιόδου 1989-2000, οι ακόλουθες επιχειρήσεις, στην πλειονότητά τους μικρότερων τάξεων⁴⁹⁵, συμμετείχαν στην υπό κρίση αντι-ανταγωνιστική σύμπραξη μόνο ως προς συγκεκριμένα έργα. Και τούτο διότι δεν προκύπτει επαρκώς κατά νόμο από τα στοιχεία του φακέλου ότι οι επιχειρήσεις αυτές

⁴⁹⁵ Η εταιρία ΧΡΙΣΤ.Δ.ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΑΕ ήταν Ζ' τάξης, και όχι Η', κατά τον κρίσιμο χρόνο. Ομοίως η εταιρία ΗΝΙΟΧΟΣ ΑΤΕ και η εταιρία ΕΤΚΑ ΑΕ.

συμμετείχαν ή γνώριζαν το συνολικό σχέδιο περί κατανομής έργων της περιόδου 1989-2000. Συγκεκριμένα, υπό την ανωτέρω έννοια στην υπό κρίση σύμπραξη της περιόδου 1989-2000 συμμετείχε:

- η εταιρία ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ ΑΕ ως προς τη χειραγώγηση του έργου «Λακκωνίων-Λασιθίου»,
- η εταιρία ΧΡΙΣΤ.Δ.ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΑΕ ως προς τη χειραγώγηση του έργου «Κατασκευή Φράγματος Συκιάς»,
- η εταιρία ΨΥΚΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΕ ως προς τη χειραγώγηση του έργου «Παράκαμψη Πάτρας Κ5-Κ6-Κ7»,
- η εταιρία ΗΝΙΟΧΟΣ ΑΤΕ ως προς τη χειραγώγηση του έργου «Μ. Μοναστήρι-Αρχή Παράκαμψης Λάρισας» και
- η εταιρία ΕΤΚΑ ΑΕ ως προς τη χειραγώγηση των έργων «Αρδευτικό έργο πεδιάδας Παραμυθιάς» και «1^η υπερβολαβία Εγνατίας»⁴⁹⁶.

VI.3.3 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΙΣ ΑΝΤΙ-ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΕΣ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2001 - 2002

259. Όπως στοιχειοθετήθηκε ανωτέρω (βλ. αναλυτικά υπό IV.1.1.4 και IV.2), τα κατωτέρω αναφερόμενα εμπλεκόμενα μέρη συμμετείχαν σε αντι-ανταγωνιστικές συμπράξεις της περιόδου, και συγκεκριμένα συμμετείχαν σε διακανονισμούς με τους οποίους καθόριζαν από κοινού με άλλες επιχειρήσεις, ανταγωνιστές τους, στο πλαίσιο μεταξύ τους επαφών πριν από τη διενέργεια των διαγωνισμών, είτε την μεταξύ τους κατανομή της εκτέλεσης των δημοπρατούμενων έργων, είτε τη συνεργασία τους προς διαμόρφωση των προσφορών ενόψει της δημοπράτησης συγκεκριμένων διαγωνισμών.

260. Κατά την κρίση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, υπό την ανωτέρω έννοια, συμμετείχαν κατά τα ειδικότερα οριζόμενα ανωτέρω υπό IV.1.1.4 και IV.2 στη χειραγώγηση

- των έργων «265 και 266» , οι εταιρίες ΑΒΑΞ ΑΕ, J&P (ΕΛΛΑΣ) ΑΤΕ, ΕΤΕΘ ΑΕ, ΑΕΓΕΚ ΑΕ, SIEMENS AG, SIEMENS ΑΕ και ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ,
- του έργου «265», οι εταιρίες ΑΒΑΞ ΑΕ, J&P (ΕΛΛΑΣ) ΑΤΕ, ΕΤΕΘ ΑΕ και ΤΕΡΝΑ ΑΕ και
- του έργου «ΣΕΛΕΤΕ», οι εταιρίες ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ ΑΕ και ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ.

VI.3.4 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙ-ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΣΥΜΠΡΑΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2005 - 2012

261. Από τη συνολική και συνδυαστική θεώρηση όλων των στοιχείων του φακέλου αναφορικά με τη σύμπραξη της περιόδου 2005-2012, προκύπτει κατά την κρίση της Επιτροπής Ανταγωνισμού ότι τα κατωτέρω αναφερόμενα εμπλεκόμενα μέρη συμμετείχαν

⁴⁹⁶ Εννοείται κάποιο από τα έργα της Εγνατίας Οδού ΑΕ «Τμήμα Ψηλορράχη - Αγ. Νικόλαος», «Άγιος Νικόλαος – Κουμαριά» και «Τμ. Κουμαριά – Αγ. Αναστασία». Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 118].

κατά την ανωτέρω περίοδο σε συμφωνίες/ εναρμονισμένες πρακτικές με τις οποίες ενέκριναν και εφάρμοσαν από κοινού σχέδιο δράσης για τη χειραγώγηση έργων της περιόδου, σε ομάδες ή μεμονωμένα, στο πλαίσιο μεταξύ τους επαφών, άμεσων ή έμμεσων, πριν από τη διενέργεια των διαγωνισμών, με αντικείμενο τον καθορισμό του μειοδότη επικείμενων διαγωνισμών δημοσίων έργων, του ύψους των εκπτώσεων των λοιπών εμπλεκομένων στη νόθευση και ενίοτε την καταστολή των προσφορών ανταγωνιστών. Κατά την κρίση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, υπό την ανωτέρω έννοια συμμετοχή στην ενιαία και διαρκή παράβαση της περιόδου 2005-2012 είχαν οι εταιρίες ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, J&P ΑΒΑΞ ΑΕ, ΤΕΡΝΑ ΑΕ, ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΕ, ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ, ΙΝΤΡΑΚΑΤ ΑΕ, ΕΡΕΤΒΟ ΑΕ, ΕΚΤΕΡ ΑΕ, ΘΕΜΕΛΗ ΑΕ, Χ.Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΑΕ και ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ ΑΕ.

262. Με βάση τα στοιχεία του φακέλου (βλ. ανωτέρω υπό IV.1.2 και IV.2) και τη ρητή και ανεπιφύλακτη παραδοχή από τις εταιρίες που υπέβαλαν Πρόταση και Δήλωση Διευθέτησης Διαφοράς της συμμετοχής τους στην υπό κρίση παράβαση της περιόδου 2005 – 2012 και της ευθύνης τους από τη συμμετοχή αυτή, τόσο των ιδίων όσο και των εταιριών εκείνων των οποίων κατέστησαν διάδοχοι, ακολουθεί μία συνοπτική περιγραφή και αξιολόγηση της συμμετοχής των προαναφερόμενων συμπραττουσών εταιριών στην ενιαία και διαρκή παράβαση της περιόδου 2005-2012.

263. Από τη συνολική και συνδυαστική θεώρηση όλων των στοιχείων συνάγεται, κατά την κρίση της Επιτροπής ότι η εταιρία ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ είχε αδιάκοπη και έντονη συμμετοχή στην ενιαία και διαρκή παράβαση της περιόδου 2005-2012, από την έναρξή της και ως προς όλες τις συνεννοήσεις και τους μηχανισμούς που διαπιστώθηκαν κατά την εν λόγω περίοδο, καθώς και ως προς όλα τα είδη έργων που αποτέλεσαν αντικείμενο χειραγώγησης και κατανομής. Περαιτέρω, η ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ συμμετείχε σε όλες τις συνεννοήσεις περί κατανομής έργων σε «πακέτα», ήτοι των έργων Μετρό της περιόδου 2005, των έργων ΣΔΙΤ των ετών 2008-2009 και των έργων της περιόδου 2011-2012. Συμμετείχε περαιτέρω σε όλες τις συνεννοήσεις περί κατανομής διαγωνισμών μεμονωμένα (βλ. ανωτέρω υπό IV.1.2.5). Η ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ (πρώην ΤΡΙΓΩΝΟ ΑΕΒΤΤΕ) ευθύνεται για τη δική της συμμετοχή στην ενιαία και διαρκή παράβαση της περιόδου 2005-2012 και αναδέχεται για το χρονικό διάστημα από 11.05.2005 έως 16.12.2005 την ευθύνη για τη συμμετοχή στην εν λόγω παράβαση της ήδη μη υφισταμένης πλέον εταιρίας ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ (πρώην «ΑΚΤΩΡ ΑΕ», που είχε συσταθεί το 1977 ως «ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΠΟΜΠΟΛΑΣ Α.Ε.»), την οποία απορρόφησε κατά τον κατασκευαστικό της κλάδο. Ομοίως αναδέχεται για το χρονικό διάστημα από 11.05.2005 έως 04.01.2007 την ευθύνη για τη συμμετοχή στην εν λόγω παράβαση της εταιρίας ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕ, την οποία, επίσης, απορρόφησε το 2011.

264. Αντίστοιχα ισχύουν και ως προς την εταιρία J&P ΑΒΑΞ ΑΕ, η οποία επίσης είχε έντονη και συνεχή συμμετοχή στην ενιαία και διαρκή παράβαση της περιόδου 2005-2012, από την έναρξή της και ως προς όλες τις εκφάνσεις και πτυχές της, με την εξαίρεση αυτής της εκ των υστέρων απόσυρσης του προσωρινού μειοδότη υπέρ επόμενου σε σειρά μειοδοσίας. Περαιτέρω, η J&P ΑΒΑΞ ΑΕ συμμετείχε σε όλες τις συνεννοήσεις περί κατανομής έργων σε «πακέτα», ήτοι των έργων Μετρό της περιόδου 2005, των έργων

ΣΔΙΤ των ετών 2008-2009 και των έργων της περιόδου 2011-2012. Συμμετείχε περαιτέρω, και σε συνενοήσεις περί κατανομής διαγωνισμών μεμονωμένα, και συγκεκριμένα ως προς τα έργα «ΔΕΗ» και «Επέκταση Μετρό Θεσσαλονίκης». Κατά την κρίση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, ο μη εντοπισμός στοιχείων περί συμμετοχής της στη σύμπραξη κατά το έτος 2008, ως προς δύο έργα που κατανεμήθηκαν το χρόνο εκείνο μεμονωμένα, δεν ασκεί ουσιώδη επιρροή στη διαρκή φύση της συμμετοχής της στην ενιαία παράβαση της περιόδου 2005 - 2012.

265. Ομοίως, εμπλοκή στη σύμπραξη από την έναρξή της είχε και η εταιρία ΤΕΡΝΑ ΑΕ, η οποία συμμετείχε σε όλους τους βασικούς μηχανισμούς κατανομής με την εξαίρεση αυτού της εκ των υστέρων απόσυρσης του προσωρινού μειοδότη υπέρ επόμενου σε σειρά μειοδοσίας. Περαιτέρω, η εταιρία ΤΕΡΝΑ ΑΕ συμμετείχε στις συνενοήσεις περί κατανομής έργων σε «πακέτα», τόσο της περιόδου 2005 (έργα Μετρό) όσο και της περιόδου 2011-2012, ενώ συμμετείχε και σε συνενοήσεις περί κατανομής διαγωνισμών μεμονωμένα, και συγκεκριμένα ως προς το έργο «Επέκταση Μετρό Θεσσαλονίκης». Κατά την κρίση της Επιτροπής, δεν εντοπίστηκαν επαρκή κατά νόμο στοιχεία εμπλοκής της στους σχεδιασμούς περί κατανομής των έργων ΣΔΙΤ της περιόδου 2008-2009 μεταξύ των εταιριών ΑΚΤΩΡ και J&P ΑΒΑΞ. Ως εκ τούτου, η συμμετοχή της στην ενιαία παράβαση της περιόδου 2005 – 2012 κρίνεται από την Επιτροπή ως επαναλαμβανόμενη, λόγω της σημαντικής διάρκειας της περιόδου κατά την οποία δεν εντοπίζονται στοιχεία εμπλοκής της στη σύμπραξη (τέσσερα έτη) σε συνδυασμό με την απουσία της από τις συνενοήσεις ως προς ένα «πακέτο» κατανομής έργων.

266. Κατ' εξακολούθηση/ επαναλαμβανόμενη συμμετοχή στην υπό κρίση ενιαία και διαρκή σύμπραξη της περιόδου 2005-2012 είχαν κατά την κρίση της Επιτροπής Ανταγωνισμού και οι εταιρίες ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΕ και ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ, λόγω της σημαντικής διάρκειας της περιόδου κατά την οποία δεν εντοπίζονται στοιχεία εμπλοκής έκαστης στη σύμπραξη (τέσσερα και τρία έτη αντίστοιχα), σε συνδυασμό με την απουσία τους από κύκλους κατανομής έργων, κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα στη συνέχεια.

267. Ειδικότερα, η ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΕ συμμετείχε στη σύμπραξη από την έναρξή της και μετέλαβε όλους τους βασικούς μηχανισμούς κατανομής, με την εξαίρεση αυτού της εκ των υστέρων απόσυρσης του προσωρινού μειοδότη υπέρ επόμενου σε σειρά μειοδοσίας. Συγκεκριμένα, συμμετείχε στις συνενοήσεις περί κατανομής έργων σε «πακέτα», τόσο της περιόδου 2005 (έργα Μετρό) όσο και της περιόδου 2011-2012, ενώ συμμετείχε περαιτέρω και σε συνενοήσεις περί κατανομής διαγωνισμών μεμονωμένα, και συγκεκριμένα ως προς το έργο «Επέκταση Μετρό Θεσσαλονίκης». Δεν εντοπίστηκαν, όμως, στοιχεία εμπλοκής της στους σχεδιασμούς περί κατανομής των έργων ΣΔΙΤ της περιόδου 2008-2009 και συνεπώς, κατά την κρίση της Επιτροπής, δεν φέρει ευθύνη για τις εν λόγω πρακτικές κατά το ανωτέρω χρονικό διάστημα, στο πλαίσιο της υπό κρίση ενιαίας και διαρκούς παράβασης. Η ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΕ (πρώην ΕΔΑΦΟΣΤΑΤΙΚΗ Α.Ε.) ευθύνεται για τη δική της συμμετοχή στην ενιαία και διαρκή παράβαση της περιόδου 2005-2012. Επιπροσθέτως, αναδέχεται για το χρόνο πριν το έτος 2008 και την ευθύνη για τη συμμετοχή στην παράβαση της μητρικής της εταιρίας, ΑΕΓΕΚ ΑΕ, ενόψει των διαρθρωτικών δεσμών (μητρική/ θυγατρική) μεταξύ του

αρχικώς υπεύθυνου για τη συμμετοχή στην παράβαση νομικού προσώπου, ΑΕΓΕΚ ΑΕ, και του νέου φορέα της επιχείρησης, ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΕ, η οποία μετά την απορρόφηση το Φεβρουάριο 2008 του κατασκευαστικού κλάδου της ΑΕΓΕΚ ΑΕ κατά ποσοστό 91,03%, υπεισήλθε σε όλα τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις και τις εν γένει συναλλακτικές σχέσεις της μητρικής που αφορούσαν στον κλάδο, που αποσχίσθηκε, περιλαμβανομένου του εργοληπτικού πτυχίου 7^{ης} τάξεως ΜΕΕΠ που κατείχε μέχρι τότε η ΑΕΓΕΚ ΑΕ⁴⁹⁷.

268. Η ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ προσχώρησε στη σύμπραξη το 2008 και συμμετείχε σε όλους τους μηχανισμούς που μετήλθε αυτή. Περαιτέρω, συμμετείχε, τόσο σε συνενοήσεις περί κατανομής διαγωνισμών μεμονωμένα, και συγκεκριμένα ως προς τα έργα «Εργολαβίες “Σκούπα” Εγνατίας Οδού», «ΗΣΑΠ» και «ΔΕΗ», όσο και στις συνενοήσεις αναφορικά με την κατανομή των έργων της περιόδου 2011-2012. Δεν εντοπίστηκαν, όμως, στοιχεία εμπλοκής της στους σχεδιασμούς περί κατανομής των έργων Μετρό της περιόδου 2005 και ΣΔΙΤ της περιόδου 2008-2009, ενώ και η ένταξή της στη σύμπραξη πραγματοποιήθηκε μέσω της συμμετοχής της σε διακανονισμούς με την ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ για την κατανομή δύο διαγωνισμών μεμονωμένα. Κατά την κρίση της Επιτροπής, η γενική γνώση που είχαν στελέχη της εταιρίας ως προς τα συμβαίνοντα στους διαγωνισμούς Μετρό της περιόδου 2005 δεν επαρκεί για να στοιχειοθετηθεί κατά νόμο γνώση των σκοπών της σύμπραξης και ενσυνείδητη συμβολή στην επίτευξή τους, ιδίως κατά το χρόνο εκείνο, ο οποίος συνιστά την αφετηρία της αντι-ανταγωνιστικής σύμπραξης στην οποία η εταιρία δεν είχε ακόμη συμμετάσχει ενεργά. Συνεπώς, στο πλαίσιο της ενιαίας και διαρκούς παράβασης της περιόδου 2005 – 2012 η ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ δεν φέρει ευθύνη για τις ανωτέρω πρακτικές κατανομής των έργων Μετρό της περιόδου 2005 και ΣΔΙΤ της περιόδου 2008-2009. Για τη συμμετοχή στη σύμπραξη της εταιρίας ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ ευθύνεται η ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ, καθόσον μετά την απορρόφηση της ΜΟΧΛΟΣ το 2015, η ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ αναδέχθηκε κατά τους κανόνες της νομικής διαδοχής και την ευθύνη για τη συμμετοχή της απορροφηθείσας εταιρίας στην παράβαση⁴⁹⁸.

269. Διαρκή συμμετοχή στην ενιαία παράβαση είχε και η εταιρία ΙΝΤΡΑΚΑΤ ΑΕ, η οποία προσχώρησε στη σύμπραξη το έτος 2011. Συγκεκριμένα, η ΙΝΤΡΑΚΑΤ ΑΕ συμμετείχε σε όλους τους βασικούς μηχανισμούς κατανομής του πακέτου έργων των ετών 2011-2012 καθώς και στις συνενοήσεις περί κατανομής μεμονωμένα του έργου «ΔΕΗ» της ίδιας περιόδου.

270. Διαρκή συμμετοχή στην ενιαία παράβαση ως προς τα έργα «Γούρνες – Χερσόνησος» και «Αεροδρόμιο Χανίων», κατά το χρόνο εμπλοκής της έκαστη, είχαν και οι εταιρίες της

⁴⁹⁷ Επισημαίνεται ότι δεν χωρεί διαδοχή της ευθύνης των εταιριών ΜΕΤΩΝ ΑΕ, ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ ΑΤΕ, ΔΟΜΙΚΑ ΕΡΓΑ ΑΕ, ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ ΑΤΕ (πρώην ΕΤΑΝΕ ΑΤΕ), ΕΤΕΠ ΑΕ, ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕ και ΑΤΕ ΟΜΑΣ στην παράβαση της περιόδου 1989 – 2000 από την ΑΕΓΕΚ και συνακόλουθα από την ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ, διότι η ευθύνη των προαναφερόμενων εταιριών είχε παραγραφεί (παρέλευση πενταετίας) προ της απορρόφησης τους από την ΑΕΓΕΚ ΑΕ.

⁴⁹⁸ Επισημαίνεται ότι δεν χωρεί διαδοχή της ευθύνης της εταιρίας ΑΛΦΑ ΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕ στην παράβαση της περιόδου 1989 – 2000 από την ΜΟΧΛΟΣ και συνακόλουθα από την ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ, διότι η ευθύνη της προαναφερόμενης εταιρίας είχε παραγραφεί (παρέλευση πενταετίας) προ της απορρόφησης τους από την ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ.

6^{ης} τάξης ΕΡΕΤΒΟ ΑΕ, ΕΚΤΕΡ ΑΕ, ΘΕΜΕΛΗ ΑΕ και Χ.Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΑΕ. Κατά την κρίση της Επιτροπής, οι εν λόγω συμπράττουσες εταιρίες, όπως και η εταιρία ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ ΑΕ, υπέχουν ευθύνη για την ενιαία και διαρκή παράβαση μόνο όσον αφορά στην ευρύτερη συμφωνία των προαναφερόμενων εταιριών της 7^{ης} τάξης και των ιδίων περί ισομερούς κατανομής των έργων στους διαγωνισμούς των οποίων δικαίωμα συμμετοχής είχαν εταιρίες της 6^{ης} τάξης. Και τούτο διότι, κατά την κρίση της Επιτροπής, ως περιφερειακά μέλη της σύμπραξης δεν συμμετείχαν ή γνώριζαν το συνολικό σχέδιο κατανομής διαγωνισμών δημοσίων έργων μεταξύ των προαναφερόμενων εταιριών της 7^{ης} τάξης. Στο πλαίσιο της εν λόγω ευρύτερης συμφωνίας με τις εταιρίες της 7^{ης} τάξης, οι εταιρίες ΕΡΕΤΒΟ ΑΕ, ΕΚΤΕΡ ΑΕ, ΘΕΜΕΛΗ ΑΕ και Χ.Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΑΕ συμμετείχαν στην κατανομή των έργων «Γούρνες – Χερσόνησος» και «Αεροδρόμιο Χανίων», ενώ η ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ ΑΕ συμμετείχε στην κατανομή του πρώτου προαναφερόμενου έργου.

VI.3.5 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ - ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΕΚΑΣΤΗΣ ΣΥΜΠΡΑΤΤΟΥΣΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΣΤΙΣ ΑΝΤΙΑΓΩΝΙΣΤΙΚΕΣ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ

271. Όπως προαναφέρθηκε (βλ. ανωτέρω υπό III), η συμμετοχή επιχειρήσεων σε συναντήσεις και εν γένει επαφές, άμεσες ή έμμεσες, στις οποίες έλαβαν χώρα συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές που θίγουν τον ανταγωνισμό, χωρίς να αντιταχθούν σαφώς σε αυτές, αποτελεί επαρκή απόδειξη της συμμετοχής και ευθύνης των εν λόγω επιχειρήσεων στη σύμπραξη, ανεξαρτήτως του αν οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις συμμορφώθηκαν τελικά με τα αποτελέσματα/ συμφωνηθέντα των σχετικών συναντήσεων. Προκειμένου να αποδείξει η κάθε συμμετέχουσα στη σύμπραξη ότι έθεσε τέρμα στη συμμετοχή της πρόωρα, δηλαδή προγενέστερα του χρονικού σημείου που λαμβάνεται υπόψη για τη λήξη της διαπιστούμενης παράβασης, πρέπει να παρέχει επαρκείς αποδείξεις περί απόσυρσης ή αποστασιοποίησής της από τη σύμπραξη ή έστω αποδείξεις ότι κατήγγειλε την παράνομη συμπεριφορά⁴⁹⁹.

272. Κατά τα αναλυτικά αναφερόμενα ανωτέρω, κατά την εξεταζόμενη περίοδο των ετών 1981-2012, διαπιστώθηκαν δύο ενιαίες και διαρκείς παραβάσεις:

- η πρώτη με αφετηρία περί τα μέσα του έτους 1989 (Απρίλιο - Αύγουστο 1989), απώτατο χρόνο κατά τον οποίο, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, οι συμπράττουσες επιχειρήσεις είχαν πλέον καταρτίσει ένα κοινό σχέδιο δράσης και είχαν συστηματοποιήσει τις επαφές και τις συνεννοήσεις τους με στόχο την αποτελεσματικότερη κατανομή των έργων της εν λόγω περιόδου⁵⁰⁰, και λήξη την 14.12.2000, οπότε χρονολογείται το τελευταίο διαθέσιμο στο φάκελο αποδεικτικό

⁴⁹⁹ Βλ. ενδεικτικά απόφαση του Πρωτοδικείου της 29ης Νοεμβρίου 2005, T-62/02, Union Pigments κατά Επιτροπής, αδημ., σκ. 42 και την από 20.12.2001 απόφαση της Επιτροπής 2004/337/EK, Υπόθεση COMP/E-1/36.212 – Αυτογραφικό Χαρτί παρ. 261. Βλ. επίσης ΔΕΚ C-213/00, Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλ. 2004, σελ. I-123, σκ. 81.

⁵⁰⁰ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.3.2 της 26^{ης} Απριλίου, της 28^{ης} Ιουλίου και της 21^{ης} Αυγούστου 1989].

στοιχείο αναφορικά με την υλοποίηση των παρανόμως συμφωνηθέντων στο πλαίσιο της κρινόμενης σύμπραξης ως προς την κατανομή του έργου «Κουλούρα – Κλειδί»⁵⁰¹.

- η δεύτερη, με αφετηρία το χρονικό διάστημα πριν τη διενέργεια του διαγωνισμού για το έργο «Μετρό Θεσσαλονίκης»⁵⁰², και συγκεκριμένα προς αποφυγή οποιασδήποτε αμφιβολίας, την 11.05.2005, παραμονή της διενέργειας του εν λόγω διαγωνισμού, απώτατο χρονικό σημείο στο οποίο, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, έλαβαν χώρα οι συνεννοήσεις για την κατανομή των έργων Μετρό της περιόδου 2005, και λήξη την 26.11.2012, οπότε χρονολογείται το τελευταίο διαθέσιμο στο φάκελο αποδεικτικό στοιχείο περί συνάντησης μεταξύ των συμπραττουσών εταιριών για την επίλυση των διαφωνιών που ανέκυψαν κατόπιν της διενέργειας του διαγωνισμού για το καταμεμηθέν έργο «Τιθορέα – Δομοκός».

273. Η πρώτη ανωτέρω ενιαία σύμπραξη εκτείνεται αδιάλειπτα για εξαιρετικά μεγάλο χρονικό διάστημα, με αντίστοιχη ένταση σχεδόν καθ' όλη τη διάρκειά της. Ο διαρκής δε χαρακτήρας της προκύπτει από πληθώρα σύγχρονων της παράβασης στοιχείων, συγκλινόντων μεταξύ τους σε υψηλό βαθμό. Η διάρκεια της συμμετοχής κάθε συμπράττουσας επιχείρησης στην εν λόγω ενιαία και διαρκή παράβαση προσδιορίζεται ως προς την έναρξή της, βάσει του στοιχείου με το οποίο τεκμηριώνεται η πρώτη επικοινωνία της συμπράττουσας επιχείρησης με ανταγωνίστριές της στο πλαίσιο της σύμπραξης ή, εφόσον δεν προκύπτει ακριβής ημερομηνία πρώτης επικοινωνίας, λαμβάνεται υπόψη ως απώτατο χρονικό σημείο πραγματοποίησης της επικοινωνίας η προηγούμενη της κατάθεσης των οικονομικών προσφορών του πρώτου έργου στην κατανομή του οποίου αποδεικνύεται ότι αυτή συμμετείχε στο πλαίσιο της σύμπραξης. Ως προς τη λήξη της συμμετοχής κάθε συμπράττουσας επιχείρησης στην εν λόγω ενιαία και διαρκή παράβαση, λαμβάνεται υπόψη η λήξη της ενιαίας και διαρκούς παράβασης, εφόσον η συμμετοχή της συμπράττουσας επιχείρησης είναι αδιάλειπτη και δεν προκύπτουν στοιχεία αποστασιοποίησης, κατά την ανωτέρω έννοια ή, άλλως, η τελευταία τεκμηριωμένη συμμετοχή της σε πράξη υλοποίησης των παρανόμως συμφωνηθέντων στο πλαίσιο της σύμπραξης. Εφόσον πρόκειται για εταιρίες με περιφερειακή συμμετοχή στην ενιαία και διαρκή παράβαση ως προς μικρό αριθμό διαγωνισμών, η λήξη της συμμετοχής τους προσδιορίζεται βάσει του τελευταίου χρονικά στοιχείου του φακέλου που φέρει ειδική αναφορά σε έκαστη από τις εν λόγω εταιρίες σε σχέση με τη σύμπραξη ή, άλλως, βάσει της ημερομηνίας κατάθεσης ή ανοίγματος των οικονομικών προσφορών.

274. Με βάση τα ανωτέρω, τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στο φάκελο της υπόθεσης και τις Προτάσεις και Δηλώσεις Διευθέτησης, η διάρκεια συμμετοχής κάθε εμπλεκόμενης επιχείρησης στην ανωτέρω ενιαία και διαρκή παράβαση της περιόδου 1989 – 2000 προσδιορίζεται ως ακολούθως:

- ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, από 03.08.1994 έως 14.12.2000,
- ΤΡΙΓΩΝΟ ΑΕΒΤΤΕ, από 28.09.1990 έως 09.12.1994,

⁵⁰¹ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ με α/α 5.17.4].

⁵⁰² Η χρονική αυτή αφετηρία σηματοδοτείται από το χρόνο σύνταξης [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ, α/α 28.5.3 και 28.5.6]. Βλ. αναλυτικά ανωτέρω υπό IV.1.2.2.

- Κ.Ι. ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΕ, από 26.04.1991 έως 14.12.2000,
- ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΒΟΛΟΥ (ΤΕΒ), από 16.09.1991 έως 14.12.2000,
- ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕ, από 16.09.1991 έως 14.12.2000,
- ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΑΕ, από 03.08.1994 έως 14.12.2000,
- J & P ΕΛΛΑΣ ΑΤΕ, από 01.12.1995 έως 14.12.2000,
- ΑΒΑΞ ΑΕ, από 01.12.1995 έως 14.12.2000,
- ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ ΑΕ, από 03.08.1994 έως 14.12.2000,
- ΕΤΕΘ ΑΕ, για την 14.07.1989 και από 01.12.1995 έως 14.12.2000,
- ΑΘΗΝΑ ΑΕΤΒΤΕ, από 13.09.1995 έως 14.12.2000,
- ΤΕΡΝΑ ΑΕ, από 13.09.1989 έως 14.12.2000,
- ΓΕΚ ΑΕ από 04.08.1995 έως 14.12.2000,
- ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΕ, από 06.03.1998 έως 14.12.2000,
- ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ, από 26.04.1989 έως 14.12.2000,
- ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ, από 31.05.1990 έως 14.12.2000,
- ΕΚΤΕΡ ΑΕ, από 03.08.1994 έως 14.12.2000,
- ΘΕΜΕΛΗ ΑΕ, από 02.11.1994 έως 14.12.2000,
- ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ, για την 30.04.1991,
- ΧΡΙΣΤ.Δ.ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΑΕ, από 26.06.1996 έως 24.07.1996,
- ΨΥΚΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΕ, από 16.08.1994 έως 10.12.1994,
- ΗΝΙΟΧΟΣ ΑΤΕ, από 04.08.1995 έως 01.12.1995, και
- ΕΤΚΑ ΑΕ, για την 28.07.1989 και την 09.12.1994.

275. Η δεύτερη, κατά τα ανωτέρω, ενιαία και διαρκής παράβαση εκτείνεται ομοίως για μεγάλη χρονική περίοδο. Όπως προαναφέρθηκε (βλ. ανωτέρω υπό IV.2.5.1), ο διαρκής χαρακτήρας της εν λόγω παράβασης στηρίζεται σε αντικειμενικά και συγκλίνοντα στοιχεία για όλη την χρονική περίοδο των ετών 2005 - 2012, ανεξαρτήτως του ότι οι συναντήσεις και επαφές με αντικείμενο την κατανομή των έργων δεν παρουσίαζαν πάντοτε την ίδια περιοδικότητα, συχνότητα ή ένταση κατά τη διάρκειά της, και ανεξαρτήτως της ύπαρξης ορισμένων κενών στη χρονική ακολουθία των ευρημάτων του φακέλου, τα οποία εν πολλοίς εξηγούνται από εξωγενείς παράγοντες της σύμπραξης, όπως η περιοδικότητα με την οποία η Πολιτεία προκήρυσσε διαγωνισμούς δημοσίων έργων. Συνεπώς, κατά την κρίση της Επιτροπής ο διαρκής χαρακτήρας της εν λόγω παράβασης δεν διακόπτεται για τις περιορισμένες περιόδους, για τις οποίες δεν έχουν εντοπιστεί έγγραφες αποδείξεις συναντήσεων ή άλλων επαφών, ενώ παράλληλα δεν προκύπτει ότι η σύμπραξη τερματίστηκε ή ότι κάποια από τις συμπράττουσες επιχειρήσεις αποστασιοποιήθηκε με οποιοδήποτε τρόπο (σύμφωνα με όσα γίνονται δεκτά

στη νομολογία) από αυτήν⁵⁰³. Εξάλλου, όπως προαναφέρθηκε οι συνεννοήσεις που έπονται αυτών των περιόδων έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά ως προς τους συμμετέχοντες, το αντικείμενό τους και τις επιδιώξεις τους. Οι τυχόν προαναφερόμενοι εξωγενείς παράγοντες δεν δύναται να θεωρηθεί ότι συνιστούν μεταβολή ως προς τις ουσιαστικές επιδιώξεις των συμπραττουσών επιχειρήσεων στο πλαίσιο του προϋπάρχοντος κοινού αντι-ανταγωνιστικού σχεδίου και, συνεπώς, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι διαρρηγνύουν την ενότητα και συνέχεια της υπό κρίση συμπεριφοράς. Η διάρκεια της συμμετοχής κάθε συμπράττουσας επιχείρησης στην εν λόγω ενιαία και διαρκή παράβαση προσδιορίζεται ως προς την έναρξη και λήξη της βάσει των αρχών που εκτέθηκαν αμέσως ανωτέρω. Οι αρχές αυτές ακολουθούνται αντιστοίχως και για την εξακρίβωση των επιμέρους περιόδων συμμετοχής στη σύμπραξη των συμπραττουσών επιχειρήσεων με επαναλαμβανόμενη συμμετοχή.

276. Με βάση τα ανωτέρω, τα στοιχεία που περιέχονται στο φάκελο της υπόθεσης και τις Προτάσεις και Δηλώσεις Διευθέτησης, κάθε συμπράττουσα επιχείρηση ευθύνεται για τη συμμετοχή της στην ανωτέρω απαγορευμένη σύμπραξη ως ακολούθως:

- Η εταιρία ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ διαρκώς για το χρονικό διάστημα από 11.05.2005 έως 26.11.2012,
- Η εταιρία J&P ΑΒΑΞ ΑΕ διαρκώς για το χρονικό διάστημα από 11.05.2005 έως 26.11.2012,
- Η εταιρία ΤΕΡΝΑ ΑΕ κατ' εξακολούθηση για το χρονικό διάστημα από 11.05.2005 έως 04.01.2007⁵⁰⁴ και από 04.06.2011⁵⁰⁵ έως 26.11.2012,
- Η εταιρία ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΕ κατ' εξακολούθηση για το χρονικό διάστημα από 11.05.2005 έως 04.01.2007 και από 04.06.2011 έως 26.11.2012,
- Η εταιρία ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ κατ' εξακολούθηση για το χρονικό διάστημα από 15.01.2008⁵⁰⁶ έως 12.08.2008⁵⁰⁷ και από 04.06.2011 έως 26.11.2012,
- Η εταιρία ΙΝΤΡΑΚΑΤ ΑΕ διαρκώς για το χρονικό διάστημα από 04.06.2011 έως 26.11.2012,
- Η εταιρία ΘΕΜΕΛΗ ΑΕ διαρκώς από 26.01.2012⁵⁰⁸ έως 09.04.2012⁵⁰⁹,
- Η εταιρία ΕΡΕΤΒΟ ΑΕ διαρκώς από 26.01.2012 έως 09.04.2012,
- Η εταιρία ΕΚΤΕΡ ΑΕ διαρκώς από 26.01.2012 έως 09.04.2012,
- Η εταιρία ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΑΕ διαρκώς από 26.01.2012 έως 09.04.2012 και

⁵⁰³ Βλ. κατωτέρω υπό VII.2.3.2.2.

⁵⁰⁴ Ημερομηνία τελευταίου στοιχείου στον φάκελο της Υπηρεσίας ως προς τον κύκλο των έργων Μετρό της περιόδου 2005.

⁵⁰⁵ Πρώτη συνάντηση στελεχών συμπραττουσών εταιριών στο πλαίσιο του «πακέτου» των έργων της περιόδου 2011 – 2012.

⁵⁰⁶ Απώτατο χρονικό σημείο στο οποίο έλαβαν χώρα οι συνεννοήσεις για το έργο ΗΣΑΠ.

⁵⁰⁷ Ημερομηνία δημοπράτησης των έργων α) Εγνατία Οδός Υπολειπόμενες Εργασίες από σήραγγα Μετσόβου έως Ανισόπεδο Κόμβο Παναγιάς, κωδ. έργου 1149 και β) Εγνατία Οδός Υπολειπόμενες Εργασίες από Ανισόπεδο Κόμβο Σελλών έως σήραγγα Μετσόβου, κωδ. έργου 1148.

⁵⁰⁸ Απώτατο χρονικό σημείο στο οποίο έλαβαν χώρα οι συνεννοήσεις μεταξύ των εταιριών 7^{ης} και 6^{ης} τάξης.

⁵⁰⁹ Συνάντηση στελεχών συμπραττουσών εταιριών για την νόθευση του έργου «Αεροδρόμιο Χανίων».

- Η εταιρία ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ ΑΕ από 26.01.2012 έως 27.01.2012⁵¹⁰.

277. Βάσει των ίδιων αρχών προσδιορίζεται αντίστοιχα και η διάρκεια των μεμονωμένων παραβάσεων που διαπιστώθηκαν και της συμμετοχής σε αυτών των συμπραττουσών εταιριών. Έτσι, κατά την κρίση της Επιτροπής:

- η παράβαση ως προς τη χειραγώγηση του έργου «Παραλιακοί συλλεκτήρες Θεσ/νίκης» αρχίζει την 24.06.1983 και λήγει την 29.06.1983. Η διάρκεια συμμετοχής στην εν λόγω παράβαση των εταιριών ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ και ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ ορίζεται ομοίως από 24.06.1983 έως 29.06.1983.
- η παράβαση ως προς τη χειραγώγηση του έργου «Πέττα-Κομποτίου» αρχίζει την 28.05.1985 και λήγει την 11.09.1985. Η διάρκεια συμμετοχής στην εν λόγω παράβαση των εταιριών Κ. Ι. ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΕ, ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕ, ΤΕΡΝΑ ΑΕ και ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ ορίζεται ομοίως από 28.05.1985 έως 11.09.1985.
- η παράβαση ως προς τη χειραγώγηση των έργων «265 και 266» μέσω της κατανομής της εκτέλεσης αυτών αρχίζει την 05.02.2002 και λήγει την 31.10.2002. Ως προς την εν λόγω παράβαση η διάρκεια συμμετοχής έκαστης εμπλεκόμενης προσδιορίζεται κατά την κρίση της Επιτροπής ως ακολούθως: για τις εταιρίες ΑΒΑΞ ΑΕ, J&P (ΕΛΛΑΣ) ΑΤΕ και ΕΤΕΘ ΑΕ από 05.02.2002⁵¹¹ έως 31.10.2002⁵¹², και για τις εταιρίες ΑΕΓΕΚ ΑΕ, SIEMENS AG, SIEMENS ΑΕ και ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ, από τις 05.02.2002 έως τις 27.02.2002⁵¹³.
- η παράβαση ως προς τη χειραγώγηση του έργου «265» μέσω της συνεργασίας για τη σύνταξη των προσφορών αρχίζει στις 31.01.2002 και λήγει στις 06.02.2002. Η διάρκεια συμμετοχής στην εν λόγω παράβαση των εταιριών ΑΒΑΞ ΑΕ, J&P (ΕΛΛΑΣ) ΑΤΕ, ΕΤΕΘ ΑΕ και ΤΕΡΝΑ ΑΕ ορίζεται ομοίως από 31.01.2002⁵¹⁴ έως 06.02.2002⁵¹⁵.
- η παράβαση ως προς το διαγωνισμό «ΣΕΛΕΤΕ» αρχίζει την 27.05.2002 και λήγει την 06.12.2002. Η διάρκεια συμμετοχής στην εν λόγω παράβαση της εταιρίας ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ ΑΕ ορίζεται από 27.05.2002⁵¹⁶ έως 08.10.2002⁵¹⁷ και της εταιρίας ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ από 27.05.2002 έως 06.12.2002.

VII. ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΠΙΒΑΛΛΟΜΕΝΩΝ ΚΥΡΩΣΕΩΝ- ΠΡΟΣΤΙΜΩΝ

VII.1 ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

278. Σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 1 του ν. 3959/2011 (πρώην άρθρο 9 παρ. 1 του ν. 703/1977), εάν η Επιτροπή Ανταγωνισμού, μετά από σχετική έρευνα που διεξάγεται,

⁵¹⁰ Ημερομηνία δημοπράτησης του έργου «Γούρνες – Χερσόνησος».

⁵¹¹ Απώτατο χρονικό σημείο στο οποίο έλαβαν χώρα οι συνεννοήσεις ως προς τα εν λόγω έργα και συντάχθηκαν τα κρίσιμα συμφωνητικά κατά τα αναφερόμενα ανωτέρω υπό IV.1.1.4.

⁵¹² Ημερομηνία υλοποίησης των παρανόμως συμφωνηθέντων στο πλαίσιο της εν λόγω σύμπραξης.

⁵¹³ Ημερομηνία ανοίγματος των οικονομικών προσφορών.

⁵¹⁴ Απώτατο χρονικό σημείο στο οποίο έλαβαν χώρα οι συνεννοήσεις ως προς το εν λόγω έργο και συντάχθηκε το πρώτο από τα κρίσιμα συμφωνητικά κατά τα αναφερόμενα ανωτέρω υπό IV.1.1.4.

⁵¹⁵ Ημερομηνία υποβολής των οικονομικών προσφορών και σύνταξης του τελευταίου από τα κρίσιμα συμφωνητικά κατά τα αναφερόμενα ανωτέρω υπό IV.1.1.4.

⁵¹⁶ Απώτατο χρονικό σημείο στο οποίο έλαβαν χώρα οι συνεννοήσεις ως προς το εν λόγω έργο και υπεγράφη σχετικό συμφωνητικό κατά τα αναφερόμενα ανωτέρω υπό IV.1.1.4.

⁵¹⁷ Ημερομηνία τελευταίου στοιχείου συμμετοχής στην παράβαση.

διαπιστώσει παράβαση των άρθρων 1 του ν. 703/77 ή 1 του ν. 3959/2011 ή/και 101 ΣΛΕΕ, μπορεί με απόφασή της, διαζευκτικά ή σωρευτικά, να επιβάλει πρόστιμο στις επιχειρήσεις που υπέπεσαν στην παράβαση και να τις υποχρεώσει να παύσουν την παράβαση και να παραλείπουν αυτή στο μέλλον. Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 2 υπό α του ν. 3959/2011, για τον καθορισμό του προστίμου λαμβάνονται υπόψη η σοβαρότητα, η διάρκεια, η γεωγραφική έκταση της παράβασης, η διάρκεια και το είδος της συμμετοχής στην παράβαση της συγκεκριμένης επιχείρησης, καθώς και το οικονομικό όφελος που αποκόμισε, ενώ το επιβαλλόμενο πρόστιμο μπορεί να ανέλθει μέχρι ποσοστού 10% του συνολικού κύκλου εργασιών της επιχείρησης για τη χρήση κατά την οποία έπαυσε η παράβαση, ή, εφόσον αυτή συνεχίζεται μέχρι την έκδοση της απόφασης, της προηγούμενης της έκδοσής της απόφασης χρήσης⁵¹⁸.

279. Οι ανωτέρω διατάξεις δεν προσδιορίζουν τη βάση για τον υπολογισμό του προστίμου⁵¹⁹ προσδιορίζουν, με γνώμονα την αρχή της αναλογικότητας, ένα ανώτατο ποσοτικό όριο (10% του συνολικού κύκλου εργασιών της επιχείρησης), το οποίο το τελικώς επιβαλλόμενο από την Επιτροπή πρόστιμο δεν επιτρέπεται να υπερβεί, ανεξαρτήτως των ενδιάμεσων πράξεων υπολογισμού⁵²⁰. Συναφώς, η Επιτροπή δεν υποχρεούται, όταν καθορίζει το ύψος των προστίμων, να πραγματοποιεί τον υπολογισμό τους με βάση τον κύκλο εργασιών των συμπραττουσών επιχειρήσεων, ούτε να εξασφαλίζει, σε περίπτωση που επιβάλλονται πρόστιμα σε πλείονες επιχειρήσεις, εμπλεκόμενες στην ίδια παράβαση, ότι τα τελικά ποσά των προστίμων θα αντικατοπτρίζουν οιαδήποτε διαφορά μεταξύ των συμπραττουσών επιχειρήσεων ως προς τον συνολικό κύκλο εργασιών τους ή ως προς τον κύκλο εργασιών τους στην αγορά του επίμαχου προϊόντος ή υπηρεσίας⁵²¹.

280. Σύμφωνα με την Ανακοίνωσή της Επιτροπής Ανταγωνισμού της 12.05.2006 - Κατευθυντήριες Γραμμές για τον υπολογισμό προστίμων, αυτή καθορίζει το βασικό ποσό του προστίμου για κάθε επιχείρηση σε συνάρτηση με τα προβλεπόμενα κάθε φορά στο νόμο κριτήρια. Ειδικότερα, το βασικό ποσό του προστίμου προκύπτει ως εξής: (α) ορίζεται ποσοστό ύψους μέχρι τριάντα τοις εκατό (30%) επί των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης από προϊόντα ή υπηρεσίες που αφορούν στην παράβαση, με κριτήριο τη σοβαρότητά της (εφεξής και «συντελεστής βαρύτητας») και (β) το ποσό αυτό υπολογίζεται επί των ως άνω ετήσιων εσόδων για κάθε έτος της παράβασης. Στη συνέχεια, εφόσον το κρίνει σκόπιμο, προσαυξάνει ή μειώνει το βασικό ποσό, ανάλογα με το εάν συντρέχουν αντίστοιχα επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις⁵²². Εάν κατόπιν των ανωτέρω, το τελικώς επιβαλλόμενο πρόστιμο υπερβαίνει το ανώτατο όριο του άρθρου 25 παρ. 2 υπό α του ν. 3959/2011, τούτο προσαρμόζεται αντίστοιχα και περιορίζεται στο ποσό αυτό.

⁵¹⁸ Βλ. σχετικά και απόφαση ΣτΕ 2007/2013, σκ. 28.

⁵¹⁹ Βλ. απόφαση ΠΕΚ Τ-241/01, Scandinavian Airlines System, Συλλ. 2005, ΙΙ-02917, σκ. 165.

⁵²⁰ Βλ. αποφάσεις ΠΕΚ Τ-52/02, Société nouvelle des couleurs zinciques SA (SNCZ), Συλλ. 2005, ΙΙ-05005, σκ. 36 επ., Τ-23/99, LR AF 1998 A/S, Συλλ. 2002, ΙΙ-01705, σκ. 287 επ. και Τ-236/01, Τ-239/01, Τ-244-246/01, Τ-251/01 και Τ-252/01, Tokai Carbon, Συλλ. 2004, ΙΙ-01181, σκ. 367-368.

⁵²¹ Βλ. απόφαση ΠΕΚ Τ-23/99, LR AF 1998 A/S, ό.π., σκ. 278 επ., και Τ-241/01, Scandinavian Airlines System, ό.π., σκ. 166.

⁵²² Βλ. παραγράφους 5-6 της Ανακοίνωσης.

281. Στη συνέχεια, εφόσον συντρέχει περίπτωση, η Επιτροπή Ανταγωνισμού εφαρμόζει τις διατάξεις του Προγράμματος Επιείκειας⁵²³ και χορηγεί είτε πλήρη απαλλαγή από το ως άνω τελικό επιβαλλόμενο πρόστιμο, είτε μείωση επί αυτού, ανά περίπτωση. Σύμφωνα, δε, με την Ανακοίνωση για τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών, η συνδρομή που προσφέρει μια επιχείρηση στο πλαίσιο του Προγράμματος Επιείκειας (εθελούσια παροχή αποδεικτικών στοιχείων για την εκκίνηση ή την πρόοδο των ερευνών που διεξάγει η Επιτροπή Ανταγωνισμού για την διαπίστωση παράβασης) και η συνδρομή που παρέχει στο πλαίσιο της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών (διευκόλυνση διαδικαστικής αποτελεσματικότητας) μπορεί να λειτουργήσουν συμπληρωματικά και στην περίπτωση αυτή δικαιολογείται η σωρευτική χορήγηση των προβλεπόμενων ευεργετημάτων⁵²⁴.
282. Τέλος, η Επιτροπή, με την έκδοση οριστικής απόφασης για τη διευθέτηση της διαφοράς κατ' απλοποιημένη διαδικασία, μειώνει κατά ποσοστό 15% το ύψος του προστίμου που θα επέβαλε σε περίπτωση μη υπαγωγής της υπόθεσης στη διαδικασία διευθέτησης κατά τα ανωτέρω⁵²⁵.
283. Εξάλλου, η Επιτροπή δύναται να αποκλίνει από τη γενική μέθοδο υπολογισμού του προστίμου που προβλέπεται στη σχετική Ανακοίνωση, όταν οι ιδιαιτερότητες ορισμένης υπόθεσης το υπαγορεύουν⁵²⁶. Συναφώς, είναι επιτρεπτός ο κατ' αυτοδέσμευση της διοίκησης προσδιορισμός από αυτήν των κριτηρίων που σκοπεύει να εφαρμόσει στο πλαίσιο άσκησης της διακριτικής της εξουσίας. Στην Επιτροπή εναπόκειται να ακολουθήσει τη μέθοδο υπολογισμού του ύψους του προστίμου, με την οποία αυτοδεσμεύτηκε, ενώ επιτρέπεται η απόκλιση από τα ούτως τεθέντα κριτήρια, λόγω συντρεχουσών ιδιαίτερων περιστάσεων σε συγκεκριμένη περίπτωση (είτε προς αυστηρότερη κατεύθυνση, είτε προς ηπιότερη κατεύθυνση), απόκλιση, ωστόσο, που θα πρέπει να δικαιολογείται ειδικώς⁵²⁷.
284. Κατά την άσκηση της ανωτέρω αρμοδιότητάς της, η Επιτροπή Ανταγωνισμού έχει ευρεία διακριτική ευχέρεια (εντός του κατά το νόμο ανώτατου ορίου) για τη συγκεκριμενοποίηση του εκάστοτε επιβληθησομένου προστίμου, προκειμένου να διασφαλίζεται με επάρκεια το επιδιωκόμενο αποτρεπτικό αποτέλεσμα, εν ανάγκη κινούμενη και αυστηρότερα της προηγούμενης τυχόν πρακτικής της⁵²⁸. Πράγματι η αποτελεσματική εφαρμογή των ενωσιακών κανόνων ανταγωνισμού προϋποθέτει ότι η εκάστοτε αρχή ανταγωνισμού μπορεί οποτεδήποτε να προσαρμόζει το ύψος των προστίμων στις ανάγκες της πολιτικής αυτής⁵²⁹. Επιπλέον, δεν υφίσταται παράβαση της

⁵²³ Βλ. Απόφαση ΕΑ 526/VI/2006.

⁵²⁴ Βλ. παρ. 4 και 44 της Ανακοίνωσης για τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών.

⁵²⁵ Βλ. παρ. 3 και 43 της Ανακοίνωσης για τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών.

⁵²⁶ Βλ. ιδίως παρ. 21 της Ανακοίνωσης.

⁵²⁷ Βλ. ενδεικτικά ΔΕφαθ 2265/2010 σκ. 46, ΔΕφαθ 559/2010 σκ. 26 και ΔΕφαθ 2891/2009 σκ. 29, όπου και σχετικές παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία, ΕΑ 512/VI/2010, σκ. 211, ΕΑ 563/VII/2013, σκ. 372 επ., υπόθεση Επιτροπής COMP/F/39.234/2006 σκ. 14, υπόθεση Επιτροπής IV/35.814/1998, σκ. 83-84, ΠΕΚ Τ-217/03 και Τ-245/03 FNCBV και FNSEA κατά Επιτροπής, Συλλ. 2006, II-5000. Γενικά όσον αφορά στο κριτήριο του συνολικού κύκλου εργασιών μιας επιχείρησης ως βάσης για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, βλ. επίσης ΣτΕ 2007/2013, σκ. 28.

⁵²⁸ Βλ. σημεία 2 και 4 της Ανακοίνωσης καθώς και ΕΑ 563/VII/2013, σκ. 332, υποσημείωση 607 με παραπομπή σε εθνική και ενωσιακή νομολογία.

⁵²⁹ Βλ. ΕΑ 563/VII/2013, σκ. 332 και υποσημείωση 608 με παραπομπή σε ενωσιακή νομολογία.

αρχής της νόμιμης εμπιστοσύνης και της μη αναδρομικότητας, είτε (α) όταν η αρχή ανταγωνισμού μέσω κατευθυντήριων γραμμών αποφασίζει να κινηθεί σε αυστηρότερο σε σχέση με το παρελθόν τρόπο, είτε (β) όταν πράττει τούτο επί ατομικής βάσης (σε σύγκριση δε ατομικά προς άλλες περιπτώσεις)⁵³⁰. Οι επιχειρήσεις που εμπλέκονται σε διοικητική διαδικασία, η οποία μπορεί να καταλήξει στην επιβολή προστίμου δεν μπορούν να έχουν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στο γεγονός ότι η Επιτροπή δεν θα υπερβεί το ύψος των προστίμων, το οποίο εφάρμοζε προηγουμένως⁵³¹.

285. Συναφώς, η ανάγκη εξασφάλισης του αρκούντως αποτρεπτικού χαρακτήρα του προστίμου επιβάλλει την κατάλληλη προσαρμογή του ύψους του, ώστε να λαμβάνεται υπόψη ο επιδιωκόμενος αντίκτυπος στην επιχείρηση στην οποία επιβάλλεται το εν λόγω πρόστιμο, τούτο δε προκειμένου το πρόστιμο αυτό να μην είναι αμελητέο, ή αντιθέτως, υπερβολικά υψηλό, ιδίως σε σχέση με την οικονομική δυνατότητα της επιχείρησης, σύμφωνα με τις επιταγές, αφενός της εξασφάλισης της αποτελεσματικότητας του προστίμου και αφετέρου της τήρησης της αρχής της αναλογικότητας⁵³².

286. Τέλος, για τις παραβάσεις των άρθρων 1 του ν. 3959/2011 (προϊσχύον άρθρο 1 του ν. 703/77) και 101 ΣΛΕΕ νομίμως επιβάλλεται ενιαίο πρόστιμο, δεδομένου ότι η παράβαση των εν λόγω διατάξεων βασίζεται σε ίδιες, κατ' ουσίαν, προϋποθέσεις (απαγορευμένες συμπράξεις), ενώ η επιβολή κύρωσης αποβλέπει στον ίδιο σκοπό⁵³³. Ενιαίο δε πρόστιμο επιβάλλεται σε συμφωνίες / εναρμονισμένες πρακτικές που συνθέτουν σύμπραξη με ενιαίο και διαρκή χαρακτήρα.

287. Η αρμοδιότητα της Επιτροπής Ανταγωνισμού να επιβάλει κυρώσεις, ήτοι πρόστιμα και χρηματικές ποινές, υπόκειται σε παραγραφή, σύμφωνα με το άρθρο 42 παρ. 1 του ν. 3959/2011⁵³⁴. Η παραγραφή αρχίζει από την ημέρα διάπραξης της παράβασης. Εφόσον μία παράβαση είναι διαρκής ή έχει διαπραχθεί κατ' εξακολούθηση, η παραγραφή αρχίζει από την ημέρα παύσης της παράβασης και διακόπτεται από κάθε πράξη της αρχής ανταγωνισμού, η οποία αποβλέπει στη διερεύνηση ή σε διαδικασίες κατά της παράβασης⁵³⁵. Κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 50 παράγραφος 6 του ν. 3959/2011, η προαναφερόμενη ρύθμιση περί παραγραφής καταλαμβάνει και τις παραβάσεις που έχουν τελεστεί πριν την έναρξη ισχύος του ν. 3959/2011, ήτοι την 20.04.2011, εφόσον δεν έχουν αποτελέσει αντικείμενο καταγγελίας ή αυτεπάγγελτης έρευνας.

⁵³⁰ Βλ. ενδεικτικά ΔΕφαΘ 559/2010 ό.π. σκ. 26, όπου και σχετικές παραπομπές σε πάγια ενωσιακή νομολογία, ειδικότερα απόφαση ΔΕΚ C-189/02P, C-202/02P, C-205/08P έως C-208/02P, Dansk Rörindustri κ.α., Συλλ. 2005, I-05425, σκ. 11, 202, 216-219, 222-224 και 227-231.

⁵³¹ Βλ. ΕΑ 563/VII/2013, σκ. 332 και υποσημείωση 609 με παραπομπή σε εθνική και ενωσιακή νομολογία.

⁵³² Βλ. ΓενΔΕΕ T-352/09, Novácke chemické závody a.s., της 12.12.2012, αδημ., σκ. 46 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

⁵³³ Βλ. ενδεικτικά ΔΕφαΘ 2265/2010.

⁵³⁴ Βλ. και άρθρο 25 παρ. 1 του Κανονισμού (εφεξής ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, «για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 [ήδη 101] και 82 [ήδη 102] της Συνθήκης».

⁵³⁵ Βλ. ν. 3959/2011, άρθρο 42 παρ.2 και 3, αλλά και Κανονισμό 1/2003, άρθρο 25 παρ.2 και 3.

VII.2 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΚΡΙΝΟΜΕΝΗ ΥΠΟΘΕΣΗ

VII.2.1 ΠΑΡΑΒΑΣΕΙΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΕΧΕΙ ΠΑΡΑΓΡΑΦΕΙ Η ΕΞΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΝΑ ΕΠΙΒΑΛΕΙ ΚΥΡΩΣΕΙΣ

288. Βάσει των προαναφερθέντων, η Επιτροπή Ανταγωνισμού κρίνει ότι η εξουσία της να επιβάλει κυρώσεις έχει υποπέσει σε παραγραφή στην κρινόμενη υπόθεση ως προς τις παραβάσεις εκείνες που διαπιστώνονται ανωτέρω και οι οποίες κατά τα αναφερόμενα υπό VI.3.5, διαπράχθηκαν και έπαυσαν προ της 12.02.2008, ήτοι πέντε έτη πριν το αψάτατο όριο έναρξης της έρευνας της Υπηρεσίας⁵³⁶ με τη διενέργεια αιφνιδιαστικών επιτόπιων ελέγχων στα γραφεία εμπλεκόμενων επιχειρήσεων / ενώσεων επιχειρήσεων την 12.02.2013, και συγκεκριμένα ως προς τις ακόλουθες: (α) παράβαση ως προς το έργο «Παραλιακοί συλλεκτήρες Θεσ/νίκης», (β) παράβαση ως προς το έργο «Πέττα-Κομποτίου», (γ) ενιαία και διαρκής παράβαση της περιόδου 1989 – 2000, (δ) παράβαση ως προς την κατανομή εκτέλεσης των έργων «265 και 266», (ε) παράβαση ως προς το έργο «265» και (στ) παράβαση ως προς το έργο «ΣΕΛΕΤΕ».

289. Ως προς την εννιαία και διαρκή παράβαση της περιόδου 2005 – 2012, ως προς την οποία κατά τα ανωτέρω, δεν έχει υποπέσει σε παραγραφή η εξουσία της Επιτροπής Ανταγωνισμού να επιβάλει κυρώσεις, αρμόζει κατά την κρίση των μελών της Επιτροπής Ανταγωνισμού η επιβολή της κύρωσης του προστίμου στις συμπράττουσες επιχειρήσεις, καθώς στην τυπολογία των οριζόντιων συμπράξεων, συμπράξεις όπως η προκείμενη ενέχουν τη σοβαρότερη μορφή περιορισμών του ανταγωνισμού και, συνεπώς, η επιβολή της κύρωσης του προστίμου τελεί σε σχέση αναλογίας με τους σκοπούς της αποκατάστασης των συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού στην αγορά και της αποτροπής παρόμοιας συμπεριφοράς στο μέλλον⁵³⁷. Ειδικότερα:

VII.2.2 ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΒΑΣΙΚΟΥ ΠΟΣΟΥ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ

VII.2.2.1 Προσδιορισμός της βάσης για τον υπολογισμό του προστίμου

290. Αφετηρία για τον προσδιορισμό της βάσης του προστίμου συνιστά η αξία των πωλήσεων των προϊόντων που επηρεάζονται από την παράβαση⁵³⁸. Σύμφωνα με την Ανακοίνωση της Επιτροπής Ανταγωνισμού της 17.07.2009 αναφορικά με το εύρος των ακαθαρίστων εσόδων που χρησιμοποιούνται ως βάση για τον υπολογισμό του προστίμου, η Επιτροπή Ανταγωνισμού λαμβάνει κάθε φορά υπόψη το σύνολο των ακαθαρίστων εσόδων της επιχείρησης στη σχετική (-ές) αγορά (-ές) προϊόντων που αφορά η διαπιστωθείσα παράβαση. Και τούτο, διότι η σχετική αγορά προϊόντων αποτελεί συνήθως ασφαλές κριτήριο για τον προσδιορισμό της αξίας πωλήσεων των προϊόντων που επηρεάζονται άμεσα ή έμμεσα από την παράβαση, ενώ παράλληλα διασφαλίζεται με τον τρόπο αυτό και ο επιδιωκόμενος αποτρεπτικός χαρακτήρας του προστίμου.

⁵³⁶ Σημειώνεται ότι κατά την 11.12.2012 η ΓΔΑ στο πλαίσιο της έρευνας είχε ήδη αποστείλει κλήσεις για ανωμοτι κατάθεση σε εμπλεκόμενες επιχειρήσεις. Βλ. ανωτέρω υπό I.1.

⁵³⁷ Βλ. ενδεικτικά ΔΕφαΘ 2094/2007, σκ. 11 και 12.

⁵³⁸ Βλ. Ανακοίνωση Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κατευθυντήριες γραμμές για τη μέθοδο υπολογισμού των προστίμων που επιβάλλονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 23 παράγραφος 2 σημείο α) του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003, ΕΕ 2006/С 210/02, παρ. 12.

291. Σε υποθέσεις νόθευσης διαγωνιστικών διαδικασιών, όπως η προκείμενη, η αξία των πωλήσεων των υπηρεσιών που επηρεάζονται από την παράβαση δύναται να προσδιορισθεί εναλλακτικά από τον κύκλο εργασιών (ή ποσοστό επί αυτού) που θα πραγματοποιούσαν οι συμπράττουσες επιχειρήσεις από την εκτέλεση των έργων που αποτέλεσαν αντικείμενο κατανομής. Το μέγεθος αυτό είναι αντιπροσωπευτικό του οικονομικού αντικείμενου των υπό διερεύνηση συμφωνιών κατανομής, σε σχέση με τα έσοδα από τη σχετική αγορά προϊόντων που οριοθετείται με βάση το κριτήριο της εναλλαξιμότητας. Βάσει της πρακτικής εθνικών αρχών ανταγωνισμού, ο προϋπολογισμός των εκάστοτε δημοπρατούμενων έργων που αποτέλεσαν αντικείμενο χειραγώγησης μεταξύ των συμπραττουσών επιχειρήσεων συνιστά ασφαλές κριτήριο για τον προσδιορισμό του κύκλου εργασιών που επηρεάζεται άμεσα από τις πρακτικές νόθευσης διαγωνισμών⁵³⁹.

292. Βάσει των ανωτέρω, η Επιτροπή Ανταγωνισμού κρίνει ότι είναι ενδεδειγμένη εν προκειμένω, κατά την άσκηση της ευρείας διακριτικής της ευχέρειας, η εν μέρει απόκλιση από τη μεθοδολογία που εισάγεται με την προαναφερόμενη Ανακοίνωση. Και τούτο διότι η κατωτέρω μεθοδολογία αποτυπώνει κατά τον πληρέστερο και ακριβέστερο δυνατό τρόπο το ειδικότερο οικονομικό αντικείμενο της διαπιστωθείσας παράβασης της περιόδου 2005 - 2012, τηρουμένων των αρχών της αναλογικότητας και της ίσης μεταχείρισης. Ταυτόχρονα, λαμβάνει υπόψη τη σοβαρότητα της παράβασης και την πραγματική έκταση συμμετοχής σε αυτή κάθε συμπράττουσας επιχείρησης, και διασφαλίζει αρκούντως, τόσο τον τιμωρητικό όσο και τον επιδιωκόμενο αποτρεπτικό χαρακτήρα του προστίμου.

293. Συγκεκριμένα, ως βάση για τον υπολογισμό του προστίμου στην κρινόμενη υπόθεση, λαμβάνεται το άθροισμα των προϋπολογισμών των έργων, τα οποία διαπιστώθηκε κατά τα ανωτέρω ότι αποτέλεσαν αντικείμενο κατανομής και στην χειραγώγηση των οποίων συμμετείχε έκαστη συμπράττουσα επιχείρηση⁵⁴⁰.

Πίνακας 3: Προϋπολογισμοί κατανεμηθέντων έργων ως βάση υπολογισμού του προστίμου

α/α	Έργα	Προϋπολογισμός Έργων χωρίς Η/Μ και χωρίς ΦΠΑ
1	ΜΕΤΡΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	[...]
2	ΜΕΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ	[...]
3	ΜΕΤΡΟ ΑΙΓΑΛΕΩ-ΧΑΪΔΑΡΙ	[...]
4	ΜΕΤΡΟ ΑΓ. ΑΝΤΩΝΙΟΣ – ΑΝΘΟΥΠΟΛΗ	[...]
5	ΜΕΤΡΟ 3 ΣΤΑΘΜΟΙ (ΧΟΛΑΡΓΟΣ-ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΚΟΠΕΙΟ-ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ)	[...]
6	ΜΕΤΡΟ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ)	[...]
7	ΕΡΓΟ ΔΕΗ	[...]

⁵³⁹ Βλ. αντίστοιχα απόφαση Ολλανδικής Αρχής Ανταγωνισμού [https://one.oecd.org/document/DAF/COMP/GF/WD\(2016\)33/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DAF/COMP/GF/WD(2016)33/en/pdf), απόφαση της Τσέχικης Αρχής Ανταγωνισμού [https://one.oecd.org/document/DAF/COMP/GF/WD\(2016\)14/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DAF/COMP/GF/WD(2016)14/en/pdf) και της Ουγγρικής Αρχής Ανταγωνισμού [https://one.oecd.org/document/DAF/COMP/GF/WD\(2016\)14/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DAF/COMP/GF/WD(2016)14/en/pdf). Βλ. και Ανακοίνωση της Γαλλικής Αρχής Ανταγωνισμού για τον υπολογισμό των προστίμων της 16^{ης} Μαΐου 2011, παρ. 67-68.

⁵⁴⁰ [...] (βλ. ανωτέρω υπό IV.1) [...] (βλ. ανωτέρω υπό IV.2.3).

α/α	Έργα	Προϋπολογισμός Έργων χωρίς Η/Μ και χωρίς ΦΠΑ
8	ΚΙΑΤΟ – ΡΟΔΟΔΑΦΝΗ	[...]
9	ΦΛΩΡΙΝΑ-ΝΙΚΗ	[...]
10	ΚΟΡΟΜΗΛΙΑ-ΚΡΥΣΤΑΛΛΟΠΗΓΗ	[...]
11	ΡΕΜΑ ΕΣΧΑΤΙΑΣ	[...]
12	ΔΕΡΒΕΝΙ – ΣΕΡΡΕΣ	[...]
13	ΡΟΔΟΔΑΦΝΗ-ΨΑΘΟΠΥΡΓΟΣ-ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΑ	[...]
14	ΤΙΘΟΡΕΑ-ΔΟΜΟΚΟΣ	[...]
15	ΓΟΥΡΝΕΣ – ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ	[...]
16	ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΧΑΝΙΩΝ	[...]
17	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΣ ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ	[...]
18	ΕΡΓΟ ΗΣΑΠ	[...]
19	ΕΟ ΥΠ/ΝΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΑΠΟ ΣΗΡΑΓΓΑ ΜΕΤΣΟΒΟΥ ΕΩΣ ΑΝΙΣΟΠΕΔΟ ΚΟΜΒΟ ΠΑΝΑΓΙΑΣ	[...]
20	ΕΟ ΥΠ/ΝΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΑΠΟ ΑΝΙΣΟΠΕΔΟ ΚΟΜΒΟ ΣΕΛΛΩΝ ΕΩΣ ΣΗΡΑΓΓΑ ΜΕΤΣΟΒΟΥ	[...]
21	ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΙΡΑΙΑ	[...]
22	ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΑ ΜΕΓΑΡΑ ΤΡΙΚΑΛΩΝ-ΚΟΡΙΝΘΟΥ	[...]
23	10 ΣΧΟΛΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	[...]
	ΣΥΝΟΛΟ	[...]

294. Όπως θα εκτεθεί κατωτέρω, για τον υπολογισμό του βασικού ποσού του προστίμου, το μέγεθος αυτό, που αποτυπώνει την αξία του κατασκευαστικού αντικειμένου έκαστου έργου, αποδίδεται σε κάθε συμπράττουσα επιχείρηση βάσει της κατανομής του οικονομικού αντικειμένου της παράβασης, όπως αυτή συμφωνήθηκε μεταξύ των συμπραττουσών επιχειρήσεων και προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου (βλ. ανωτέρω υπό IV.1)⁵⁴¹, σε συνάρτηση με την ισχύ κάθε συμπράττουσας επιχείρησης στο πλαίσιο της σύμπραξης (βλ. κατωτέρω υπό VII.2.2.2.1 «Οικονομική δύναμη των συμπραττουσών εταιριών»), και για τη χρονική περίοδο συμμετοχής της στην διαπιστωθείσα παράβαση (βλ. ανωτέρω υπό VI.3.5 και κατωτέρω υπό VII.2.2.3).

VII.2.2.2 Εφαρμογή των κριτηρίων για τον καθορισμό του προστίμου – Προσδιορισμός ποσοστού 0% - 30% επί της βάσης του προστίμου

295. Όπως προαναφέρθηκε, για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, η Επιτροπή Ανταγωνισμού συνεκτιμά μία σειρά από παράγοντες που σχετίζονται, πρωτίστως, με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παράβασης. Εν προκειμένω, με βάση τα στοιχεία του φακέλου, προκύπτουν τα ακόλουθα:

VII.2.2.2.1 Σοβαρότητα της παράβασης

296. Προκειμένου να αξιολογηθεί η σοβαρότητα παράβασης, η Επιτροπή λαμβάνει, ιδίως, υπόψη της το είδος της παράβασης, τα αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα που προκλήθηκαν ή απειλήθηκε να προκληθούν στην αγορά, το ειδικό βάρος της κάθε επιχείρησης στη σχετική αγορά, το οικονομικό όφελος που αποκόμισε ο παραβάτης,

⁵⁴¹ Ανεξαρτήτως του αν υλοποιήθηκε στην πράξη ή τυχόν μεταγενέστερων προσαρμογών.

εφόσον είναι δυνατό να υπολογιστεί το ύψος του, την οικονομική δύναμη της επιχείρησης που παραβιάζει τους κανόνες ανταγωνισμού στη σχετική αγορά, καθώς και την έκταση της γεωγραφικής αγοράς^{542,543}. Εν προκειμένω σε σχέση με τα εν λόγω επιμέρους κριτήρια περί της σοβαρότητας της υπό εξέταση παράβασης λεκτέα είναι τα εξής:

- ***Φύση της παράβασης***

297. Όπως καταδείχθηκε ανωτέρω, οι συμπράττουσες επιχειρήσεις προέβησαν, στο πλαίσιο κοινού και ενιαίου σχεδίου, σε οριζόντιες συμφωνίες ή /και εναρμονισμένες πρακτικές με αντικείμενο τη χειραγώγηση διαγωνισμών δημοσίων έργων και την κατανομή της εν λόγω αγοράς μεταξύ τους. Κατά πάγια πρακτική και νομολογία, η εν λόγω σύμπραξη έχει από τη φύση της πρόδηλα περιοριστικό του ανταγωνισμού περιεχόμενο και συνιστά κατάφωρη παραβίαση των άρθρων 1 του ν. 3959/2011 (πρώην άρθρο 1 του ν. 703/77) και 101 ΣΛΕΕ (βλ. ανωτέρω υπό III.1.3.3, IV.2.2 και IV.2.3). Οι επιβαλλόμενες κυρώσεις για τέτοιου είδους συμπράξεις, οι οποίες συνιστούν ιδιαιτέρως σοβαρές παραβάσεις του δικαίου του ανταγωνισμού, θα πρέπει να είναι αυστηρές και παραδειγματικές, τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας⁵⁴⁴. Κατά την κρίση των μελών της Επιτροπής Ανταγωνισμού, της ίδιας φύσης είναι και οι πρακτικές της χειραγώγησης διαγωνισμών μετά τη δημοπράτηση, που διαπιστώνονται στο έργο «ΗΣΑΠ», της υποβολής προσφοράς κάλυψης στο έργο «Εργολαβίες «Σκούπα» Εγνατίας Οδού» και της διενέργειας διαπραγματεύσεων με στόχο την κατανομή των έργων ΣΔΙΤ και ανταλλαγής πληροφοριών ως προς αυτά, οι οποίες συνιστούν πτυχές της ανωτέρω ενιαίας και διαρκούς παράβασης με ηπιότερη ωστόσο ένταση, κυρίως λόγω της συμμετοχής μέρους μόνο από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις σε αυτές ανά περίπτωση.

- ***Πραγματικός (ή δυννητικός) αντίκτυπος στην αγορά***

298. Το ανωτέρω είδος παράβασης συνιστά εξ αντικειμένου περιορισμό του ανταγωνισμού ιδιαίτερης σοβαρότητας. Τα στοιχεία του φακέλου καταδεικνύουν εν προκειμένω με σαφήνεια τη συστηματική πραγματοποίηση συναντήσεων ή άλλων επαφών με αντι-ανταγωνιστικό περιεχόμενο για μακρά χρονική περίοδο, την ύπαρξη μηχανισμών διασφάλισης και εποπτείας τήρησης των συμφωνηθέντων, καθώς και την υλοποίηση των περισσοτέρων από τις εκφάνσεις της υπό κρίση σύμπραξης.

- ***Οικονομική δύναμη των συμπραττουσών επιχειρήσεων***

299. Μεταξύ των συμπραττουσών εταιριών περιλαμβάνεται σχεδόν το σύνολο των εργοληπτικών επιχειρήσεων ανώτατης τάξης με έδρα στην Ελλάδα. Οι εταιρίες αυτές αντιπροσώπευαν – ενδεικτικά - το 2011 αθροιστικά περίπου το 100% της αγοράς των δημοσίων έργων για τα οποία απαιτούνταν πτυχίο 7^{ης} τάξης, καθώς και μερίδιο αγοράς ανώτερο του 50 % στη συνολική αγορά των δημοσίων έργων για τα οποία απαιτούνταν αντίστοιχα πτυχίο 5^{ης}, 6^{ης} και 7^{ης} τάξης κατά το ίδιο έτος. Οι διαπιστώσεις αυτές

⁵⁴² Ανάλογα προβλέπονται και στις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την επιβολή προστίμων κατ' εφαρμογή του άρθρου 23 του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003. Βλ. σχετικά ΕΕ αριθ. C 210 της 1/9/2006.

⁵⁴³ Βλ. σημεία 10-11 της Ανακοίνωσης.

⁵⁴⁴ Βλ. σημείο 11 της Ανακοίνωσης.

καταδεικνύουν, πέραν πάσης αμφιβολίας, την οικονομική δύναμη των συμπραττουσών επιχειρήσεων κατά το χρόνο τέλεσης της παράβασης, καθώς και το πραγματικό εύρος και τη σημασία της διαπιστωθείσας παράβασης.

300. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου (βλ. ανωτέρω υπό IV.1), η οικονομική δύναμη κάθε συμπράττουσας επιχείρησης αξιολογήθηκε από την υπό κρίση παράνομη σύμπραξη και αποτυπώθηκε στο πλαίσιο της, στη μεθοδολογία κατανομής των διανεμόμενων μεταξύ των μελών της σύμπραξης έργων. Συγκεκριμένα, τα μέλη της σύμπραξης απέδιδαν σε κάθε συμπράττουσα επιχείρηση μερίδια και «αναλογίες» επί της αξίας των προς κατανομή έργων, είτε βάσει δυναμικότητας (υπολογιζόμενης κυρίως επί του κύκλου εργασιών των συμπραττουσών) είτε ισομερώς, ανάλογα με το εύρος των αποκλίσεων δυναμικότητας μεταξύ τους, όπως οι αποκλίσεις αυτές διαμορφώνονταν υπό τις συνθήκες κάθε κύκλου κατανομής έργων και χρονικής περιόδου. Κατά την κρίση των μελών της Επιτροπής Ανταγωνισμού, είναι ενδεδειγμένο εν προκειμένω, τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας και της ίσης μεταχείρισης, η βάση του προστίμου ως το άθροισμα του προϋπολογισμού των κατανεμηθέντων έργων (βλ. ανωτέρω υπό VII.2.2.1), να αποδοθεί σε έκαστη συμπράττουσα επιχείρηση σύμφωνα με την ανωτέρω κατανομή του οικονομικού αντικειμένου της παράβασης ανά εταιρία στο πλαίσιο της σύμπραξης⁵⁴⁵, η οποία αποδίδει το μέγεθος και την οικονομική ισχύ έκαστης εξ αυτών.

- ***Οικονομικό όφελος που αποκόμισαν ή επιδίωξαν να αποκομίσουν οι παραβάτες***

301. Δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί τυχόν οικονομικό όφελος που απέκόμισε εκάστη συμπράττουσα επιχείρηση.

- ***Έκταση της γεωγραφικής αγοράς***

302. Η εξεταζόμενη σύμπραξη αφορά στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας.

- ***Είδος συμμετοχής στην παράβαση***

303. Οι συμπράττουσες επιχειρήσεις συμμετείχαν άμεσα στην υπό κρίση σύμπραξη (βλ. ανωτέρω υπό VI.3.4 και VI.3.5).

VII.2.2.3 Διάρκεια της παράβασης

304. Σύμφωνα με πάγια ενωσιακή νομολογία, ο συντελεστής βαρύτητας επί της βάσης του προστίμου υπολογίζεται για όλη τη χρονική διάρκεια της συμμετοχής έκαστης συμπράττουσας επιχείρησης στην παράβαση. Το γεγονός ότι κάποια από τις συμπράττουσες επιχειρήσεις δεν έλαβε μέρος καθ' όλη τη διάρκεια ή έλαβε μέρος κατ' εξακολούθηση σε όλη την έκταση του αντι-ανταγωνιστικού σχεδίου, ή είχε περιορισμένο/περιθωριακό σχετικά ρόλο κατά το μέρος της συμμετοχής της στη σύμπραξη, αποτελούν στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη στο στάδιο του προσδιορισμού της σοβαρότητας της παράβασης και της επιμέτρησης της ποινής⁵⁴⁶.

⁵⁴⁵ [...].

⁵⁴⁶ Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΚ C-49/92, Anic Partecipazioni SpA, ό.π, σκ. 78-81, 83-85, 90 και 203, και C-204/00, Aalborg Portlandκλπ, ό.π, σκ. 83 επ, και 92.

305. Εν προκειμένω, η διάρκεια της διαπιστωθείσας παράβασης εκτείνεται για μεγάλη χρονική περίοδο, δηλαδή από το 2005 έως το 2012. Ο διαρκής χαρακτήρας της παράβασης και η συμμετοχή κάθε συμπράττουσας επιχείρησης στην εν λόγω ενιαία και διαρκή παράβαση περιγράφεται στην ενότητα VI.3.4 και VI.3.5.
306. Κατά την κρίση των μελών της Επιτροπής Ανταγωνισμού, είναι ενδεδειγμένο εν προκειμένω και μόνο για τους σκοπούς του υπολογισμού του βασικού ποσού του προστίμου, να ληφθούν υπόψη στην κρινόμενη υπόθεση, τηρουμένων των αρχών της αναλογικότητας και της επιείκειας, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της υπό κρίση αγοράς, και ιδίως η περιοδικότητα της προκήρυξης διαγωνισμών δημοσίων έργων και η συνακόλουθη κυκλικότητα των πρακτικών που διαπιστώθηκαν, και συνεπώς, να μην συνυπολογισθούν κατά την επιμέτρηση του προστίμου χρονικές περιόδους όπου παρατηρούνται κενά στη χρονική ακολουθία των ευρημάτων του φακέλου μεταξύ των διαφόρων κύκλων έργων, ανεξαρτήτως του χαρακτήρα της συμμετοχής έκαστης συμπράττουσας επιχείρησης στην υπό κρίση παράβαση ως διαρκούς ή κατ' εξακολούθηση. [...] ⁵⁴⁷.
307. Σύμφωνα με την Ανακοίνωση για τον υπολογισμό των προστίμων, η οποία αποτυπώνει ως προς το σημείο αυτό πάγια κοινοτική πρακτική, στις περιπτώσεις των οριζόντιων συμπράξεων που αφορούν σε κατανομή αγορών, έκφανση της οποίας είναι και οι πρακτικές χειραγώγησης διαγωνισμών, ο συντελεστής βαρύτητας, ήτοι το ποσοστό επί των ακαθαρίστων εσόδων της επιχείρησης που αφορούν στην παράβαση, ορίζεται στα ανώτερα όρια της κλίμακας 0% - 30%, προκειμένου οι εν λόγω πρακτικές να τιμωρούνται αυστηρά και παραδειγματικά, τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας ⁵⁴⁸. Η διαπιστωθείσα παράβαση της περιόδου 2005 - 2012 εμπίπτει ευθέως στις ως άνω περιπτώσεις, καθώς αφορά σε οριζόντια σύμπραξη που ενέχει πολύ σοβαρούς περιορισμούς του ανταγωνισμού, στο σύνολό της και σε κάθε επιμέρους πτυχή της. Παρά τον εξ αντικειμένου περιοριστικό χαρακτήρα της υπό κρίση σύμπραξης και των πρακτικών που την συναποτελούν κατά τα προεκτεθέντα, θα πρέπει να συνεκτιμηθεί αναφορικά με τον υπολογισμό του προστίμου, κατά την κρίση της Επιτροπής, η ηπιότερη ένταση των πρακτικών που διαπιστώθηκαν ως προς τα έργα «ΗΣΑΠ», «Εργολαβίες «Σκούπα» Εγνατίας Οδού» και ΣΔΙΤ.
308. Λαμβάνοντας συνολικά υπόψη τα προεκτεθέντα κριτήρια και στοιχεία, ιδίως δε την αυξημένη σοβαρότητα και μεγάλη διάρκεια της διαπιστωθείσας παράβασης, καθώς και τη συστηματική και έμπρακτη συμμετοχή καθεμίας από τις συμπράττουσες επιχειρήσεις σε αυτήν, προσδιορίζεται ως βασικό πρόστιμο για τη διαπιστωθείσα στο ως άνω σκεπτικό παράβαση των άρθρων 1 του ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ, ποσοστό [...] % επί της αναλογίας που αντιστοιχεί σε έκαστη συμπράττουσα επιχείρηση (βλ. ανωτέρω υπό VII.2.2.2.1 «Οικονομική δύναμη των συμπραττουσών εταιριών») επί του αθροίσματος των προϋπολογισμών των έργων, που διαπιστώνεται με την παρούσα ότι κατανεμήθηκαν μεταξύ των συμπραττουσών επιχειρήσεων (βλ. ανωτέρω υπό IV.1.2 και VII.2.2.1), ως

⁵⁴⁷ Μεθοδολογικά, η διάρκεια εκφράζεται ως συντελεστής επί της βάσης του προστίμου, όπως προσδιορίστηκε ανωτέρω υπό VII.2.2.1.

⁵⁴⁸ Βλ. Ανακοίνωση σημείο 14.

ισοδύναμο, εναλλακτικό και αντιπροσωπευτικό μέγεθος της αξίας των πωλήσεων των υπηρεσιών που επηρεάστηκαν από τη διαπιστωθείσα παράβαση, με το ποσοστό αυτό να προσδιορίζεται σε [...] % επί των προϋπολογισμών των έργων «ΗΣΑΠ», «Εργολαβίες «Σκούπα» Εγνατίας Οδού» και ΣΔΙΤ, για τους λόγους που προαναφέρθηκαν. Συνεπώς, μετά την εφαρμογή του ποσοστού αυτού, το βασικό ποσό του προστίμου για κάθε συμπράττουσα επιχείρηση και για τη διάρκεια συμμετοχής κάθε μίας στην παράβαση, όπως υπολογίσθηκε ανωτέρω υπό VI.3.5 και VII.2.2.3, διαμορφώνεται ως ακολούθως:

Πίνακας 4: Βασικό ποσό προστίμου ανά συμπράττουσα εταιρία

Εταιρία	Βασικό Ποσό Προστίμου (€)
ΑΚΤΩΡ	[...]
J&P ΑΒΑΕ	[...]
ΤΕΡΝΑ	[...]
ΙΝΤΡΑΚΑΤ	[...]
ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ	[...]
ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ (ΜΟΧΛΟΣ)	[...]
ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ	[...]
ΘΕΜΕΛΗ	[...]
ΕΚΤΕΡ	[...]
ΕΡΕΤΒΟ	[...]
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ	[...]

VII.2.3 ΕΠΙΒΑΡΥΝΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΛΑΦΡΥΝΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ

VII.2.3.1 ΕΠΙΒΑΡΥΝΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ

309. Το βασικό ποσό του προστίμου μπορεί να προσανξάνεται, εάν συντρέχουν επιβαρυντικές περιστάσεις, όπως όταν η συμπράττουσα επιχείρηση έχει διαπράξει στο παρελθόν διαπιστωμένη παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού, όταν αρνήθηκε να συνεργαστεί ή αποπειράθηκε να παρεμποδίσει την Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού κατά τη διεξαγωγή της έρευνάς της επί της συγκεκριμένης υπόθεσης, ή όταν η συμπράττουσα επιχείρηση είχε ηγετικό ρόλο στην παράνομη συμπεριφορά ή είχε προτρέψει άλλες επιχειρήσεις να την υιοθετήσουν⁵⁴⁹. Επισημαίνεται, ότι στην περίπτωση που η συμπράττουσα επιχείρηση αρνήθηκε να συνεργαστεί ή αποπειράθηκε να παρεμποδίσει την Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού κατά τη διεξαγωγή της έρευνάς της επί υπόθεσης, απόκειται στη διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής Ανταγωνισμού να επιβάλει με απόφασή της αυτοτελώς κυρώσεις για παρεμπόδιση ή δυσχέραση των ερευνών της, βάσει των άρθρων 38 ή 39 του ν. 3959/2011 αντίστοιχα, ή να θεωρήσει το ίδιο αυτό γεγονός ως επιβαρυντική περίσταση κατά την επιμέτρηση του προστίμου για παράβαση του δικαίου ανταγωνισμού⁵⁵⁰.

⁵⁴⁹ Βλ. σημείο 14 της Ανακοίνωσης της ΕΑ «Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων».

⁵⁵⁰ Βλ. σχετικά Faul & Nickray, *The EU Law of Competition*, 3d ed., 2014 p. 1296 ff και την εκεί αναφερόμενη ενωσιακή πρακτική και νομολογία. Βλ. περαιτέρω σχετικά αποφάσεις ΠΕΚ T-384/06, IBP and International Building Products France, σκ. 109, και T-236/01 κλπ, Tokai Carbon, ό.π, σκ. 312, καθώς και απόφαση ΔΕΚ C-308/04, SGL Carbon, Συλλ. 2006, I-5977, σκ. 64. Βλ. επίσης Ανακοίνωση

310. Εν προκειμένω, οι εταιρίες ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ και J&P ΑΒΑΞ ΑΕ παρουσίασαν συγκριτικά την πιο έντονη και συνεπή συμμετοχή στην διαπιστωθείσα σύμπραξη (καθόλη τη διάρκεια αυτής). Ωστόσο, κατά την κρίση των μελών της Επιτροπής Ανταγωνισμού δεν προέκυψαν πρόσθετα στοιχεία που να τεκμηριώνουν επαρκώς κατά νόμο ότι οι εν λόγω συμπράττουσες επιχειρήσεις εξώθησαν ή/και προέτρεψαν τις υπόλοιπες επιχειρήσεις να υιοθετήσουν την παράνομη συμπεριφορά⁵⁵¹, ούτε και ότι είχαν κάποιο διακριτό ηγετικό ρόλο επί του ελέγχου της λειτουργίας/ υλοποίησης της σύμπραξης (όπως η εν λόγω επιβαρυντική περίπτωση έχει ερμηνευτεί από τα ενωσιακά δικαστήρια)⁵⁵². Το γεγονός, δε, ότι και οι δύο εταιρίες συμμετείχαν στην σύμπραξη από την έναρξή της δεν επαρκεί για να τους αποδοθεί αυτό ως επιβαρυντική περίπτωση⁵⁵³.
311. Εντούτοις, κατά την κρίση της Επιτροπής Ανταγωνισμού ως επιβαρυντικές περιστάσεις, που απορρέουν από τη συμπεριφορά της εταιρίας J & P ΑΒΑΞ ΑΕ κατά τους δύο επιτόπιους ελέγχους της ΓΔΑ στα γραφεία του εν λόγω ομίλου, πρέπει να ληφθούν υπόψη αφενός η απόκρυψη του γραφείου του [...] [ΑΝΩΤΑΤΟ ΣΤΕΛΕΧΟΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ J&P ΑΒΑΞ], από τους ελεγκτές της ΓΔΑ κατά τη διάρκεια διεξαγωγής του πρώτου επιτόπιου ελέγχου, και αφετέρου η απόπειρα απόκρυψης δέκα τριών βιβλίων με λίστες εισόδου της εταιρίας J & P ΑΒΑΞ ΑΕ, αλλά και των προσωπικών ημερολογίων του [...] [ΑΝΩΤΑΤΟ ΣΤΕΛΕΧΟΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ J&P ΑΒΑΞ], κατά τη διάρκεια του δεύτερου ελέγχου⁵⁵⁴.
312. Κατά την κρίση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, η αποκάλυψη των ως άνω πληροφοριών και στοιχείων ήταν κομβικής σημασίας για τους σκοπούς της προκείμενης έρευνας της ΓΔΑ, ενόψει (α) της ιδιότητας του [...] [ΑΝΩΤΑΤΟ ΣΤΕΛΕΧΟΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ J&P ΑΒΑΞ], ως βασικού διευθυντικού στελέχους της εταιρίας J&P ΑΒΑΞ ΑΕ με αρμοδιότητες σχετικές με το αντικείμενο της υπό κρίση υπόθεσης και αδιάλειπτη παρουσία στο πλαίσιο (τουλάχιστον) της παράνομης σύμπραξης της περιόδου 2005 - 2012, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, (β) της χρησιμότητας των λιστών εισόδου της εταιρίας J&P ΑΒΑΞ ΑΕ, από τις οποίες προκύπτει ο χρόνος και η συχνότητα των συναντήσεων των συμπραττουσών επιχειρήσεων σε σχέση με τους διαγωνισμούς που εντάχθηκαν στο αντικείμενο της σύμπραξης κατά την περίοδο 2011-2012 (βλ. ανωτέρω υπό IV.1.2.4 και IV.1.2.5), και (γ) του γεγονότος ότι το προσωπικό ημερολόγιο του [...] [ΑΝΩΤΑΤΟ ΣΤΕΛΕΧΟΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ J&P ΑΒΑΞ] του έτους 2009 συνέβαλε αποφασιστικά στην απόδειξη της ύπαρξης επαφών μεταξύ της εταιρίας ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ και της εταιρίας J&P ΑΒΑΞ ΑΕ ως προς τη χειραγώγηση των διαγωνισμών ΣΔΙΤ (βλ. ανωτέρω υπό IV.1.2.3). Επομένως, η απόκρυψή τους αποτέλεσε σημαντικότατο εμπόδιο κατά τη διεξαγωγή της διοικητικής διαδικασίας. Ο δε

Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Κατευθυντήριες γραμμές για τη μέθοδο υπολογισμού των προστίμων που επιβάλλονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 23 παράγραφος 2 σημείο α) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003», ΕΕ 2006/С 210/02, παρ. 28.

⁵⁵¹ ΓενΔΕΕ T- 29/05 Delfafina Spa κατά Επιτροπής, Συλλ. 2010, II-4077, σκ. 333-334.

⁵⁵² Βλ. ενδεικτικά πρόσφατη νομολογία, απόφαση ΓενΔΕΕ T-357/06 Koninklijke Wegenbouw Stevin κατά Επιτροπής, της 27.09.2012, αδημ., σκ. 265-273 και 283-287, καθώς και ΓενΔΕΕ T-343/06 Shell Petroleum κατά Επιτροπής, της 27.09.2012, αδημ., σκ. 151-182 και 196-237. Βλ. και απόφαση ΕΑ 563/VII/2013, σκ. 264-265 και 344.

⁵⁵³ Βλ. απόφαση ΠΕΚ T-15/02 BASF AG κατά Επιτροπής, Συλλ. 2006, II-497, σκ. 451, 456.

⁵⁵⁴ Βλ. [ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με α/α 50 και 84].

εξακολουθητικός χαρακτήρας της εν λόγω συμπεριφοράς της εταιρίας J&P ΑΒΑΞ ΑΕ, η οποία εκδηλώθηκε σε δύο διαφορετικές διαδικασίες επιτόπιου ελέγχου της ΓΔΑ, καταδεικνύει ότι αυτή συντελέστηκε εκ προθέσεως και κατ' επανάληψη, γεγονός που της προσδίδει ιδιαίτερη σοβαρότητα⁵⁵⁵.

313. Ενόψει των ανωτέρω, το βασικό ποσό του προστίμου, όπως υπολογίστηκε υπό VII.2.2, προσαυξάνεται για την εταιρία J&P ΑΒΑΞ ΑΕ κατά [...] %.

VII.2.3.2 ΕΛΑΦΡΥΝΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ

314. Το βασικό ποσό του προστίμου μπορεί να μειώνεται, εάν συντρέχουν ελαφρυντικές περιστάσεις, όπως όταν η συμπράττουσα επιχείρηση παρέχει αποδείξεις ότι έχει παύσει την παράβαση ύστερα από την πρώτη παρέμβαση της ΓΔΑ (π.χ. διενέργεια επιτόπιου ελέγχου), όταν η συμπράττουσα επιχείρηση αποδεικνύει ότι από αμέλεια οδηγήθηκε στην παράβαση, όταν αυτή παρέχει αποδείξεις ότι η εμπλοκή της στην παράβαση είναι ιδιαίτερος περιορισμένη, ή ότι στην πράξη με σαφή και ουσιαστικό τρόπο αντιτάχθηκε στην εφαρμογή της παράνομης συμπεριφοράς, ή όταν συνεργάστηκε αποτελεσματικά με την Επιτροπή εκτός του Προγράμματος Επιείκειας⁵⁵⁶.

315. Στην παρούσα υπόθεση κατά την κρίση της Επιτροπής Ανταγωνισμού συντρέχουν οι ακόλουθες ελαφρυντικές περιστάσεις ως προς ορισμένες από τις συμπράττουσες επιχειρήσεις:

VII.2.3.2.1 Συνεργασία με την Επιτροπή Ανταγωνισμού εκτός του προγράμματος επιείκειας

316. Τόσο η Ανακοίνωση για τον υπολογισμό των προστίμων⁵⁵⁷, όσο και οι αντίστοιχες κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁵⁵⁸, διευκρινίζουν ότι το στοιχείο της συνεργασίας αναγνωρίζεται ως ελαφρυντική περίσταση μόνο στην περίπτωση που η συμπράττουσα επιχείρηση συνεργάστηκε αποτελεσματικά με την Επιτροπή, πέραν του πεδίου εφαρμογής του Προγράμματος Επιείκειας και πέραν των νόμιμων υποχρεώσεών της, όπως η ανταπόκριση των εμπλεκόμενων στη διαδικασία επιχειρήσεων στα αιτήματα παροχής πληροφοριών βάσει των κείμενων διατάξεων⁵⁵⁹. Πράγματι, σε υποθέσεις οριζόντιων συμπράξεων ιδιαίτερης σοβαρότητας (καρτέλ), η όποια τυχόν συνεργασία θα πρέπει να νοείται στο πλαίσιο του εν λόγω Προγράμματος Επιείκειας, δεδομένου ότι η τυχόν αναγνώριση ελαφρυντικής περίπτωσης εκτός του πλαισίου αυτού θα υπονόμει ευθέως το σκοπό και τη λειτουργία του Προγράμματος αυτού, καθώς και την αποτελεσματικότητα των σχετικών διατάξεων εν γένει.

317. Εν προκειμένω, παρά τις επανειλημμένες ευκαιρίες των συμπραττουσών επιχειρήσεων να ενταχθούν στο Πρόγραμμα Επιείκειας και να τύχουν της μέγιστης επιτρεπόμενης ευνοϊκής μεταχείρισης που προβλέπει ο νόμος στο στάδιο της διοικητικής διαδικασίας, τούτο δε συνέβη. Ωστόσο, κατά την κρίση των μελών της Επιτροπής εξαίρεση θα

⁵⁵⁵ Βλ. σχετικά Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 91/55/ΕΟΚ, σκ. 15.

⁵⁵⁶ Βλ. σημείο 15 της Ανακοίνωσης της ΕΑ «Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων».

⁵⁵⁷ Βλ. σημείο 15.

⁵⁵⁸ Βλ. παρ. 29.

⁵⁵⁹ Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΠΕΚ Τ-213/00 CMA CGM κατά Επιτροπής, Συλλ. 2003, II-00913, σκ. 303.

μπορούσε να γίνει εν προκειμένω για τις εταιρίες ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ και J&P ΑΒΑΞ ΑΕ. Και τούτο, διότι στη διάρκεια της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών, προσκόμισαν σειρά υπογεγραμμένων διασφαλιστικών / αποζημιωτικών συμφωνητικών, [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ]. Συγκεκριμένα, η ΑΚΤΩΡ προσκόμισε τέσσερα συμφωνητικά για το έργο «Δερβένι – Σέρρες» του «πακέτου» έργων της περιόδου 2011-2012 και ένα συμφωνητικό για το έργο «Επέκταση Μετρό Θεσσαλονίκης» (βλ. ανωτέρω υπό IV.1.2.4 και IV.1.2). Η J&P ΑΒΑΞ προσκόμισε πέντε συμφωνητικά για το έργο «Ρέμα Εσχατιάς» του «πακέτου» έργων της περιόδου 2011-2012 (βλ. ανωτέρω υπό IV.1.2.4). Από [ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ] αποδεικνύεται, κατά την κρίση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, η σύναψη αντίστοιχων συμφωνητικών και ως προς το έργο «Κορομηλιά – Κρυσταλλοπηγή». Παρόλο που τα εν λόγω συμφωνητικά προσκομίσθηκαν κατά το τελευταίο στάδιο της διαδικασίας διμερών συσκέψεων ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού στο πλαίσιο της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφοράς, ήτοι σε χρόνο τέτοιο που να δημιουργούνται αμφιβολίες ως προς την ειλικρινή πρόθεση των εταιριών να συμβάλουν εποικοδομητικά στο έργο της Επιτροπής, η προστιθέμενη αξία τούτων για τη στοιχειοθέτηση της έντασης και έκτασης του μηχανισμού διασφάλισης μη αναδόχων είναι σαφής. Ειδικότερα, η έμπρακτη συνεργασία με την Επιτροπή Ανταγωνισμού, στο πλαίσιο της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών, ήτοι μιας νεοπαγούς για την ελληνική πρακτική διαδικασίας, η οποία προάγει την αποτελεσματικότητα της διοικητικής δράσης και την άμεση αποκατάσταση της ανταγωνιστικής διαδικασίας στην αγορά, και η συνομολόγηση εξ αυτού πραγματικών περιστατικών και περιστάσεων που βαίνουν πέραν αυτών που στοιχειοθετούνταν βάσει των στοιχείων του φακέλου, δικαιολογούν κατά την κρίση των μελών της Επιτροπής την αναγνώριση ελαφρυντικής περίπτωσης στις εταιρίες ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ και J&P ΑΒΑΞ ΑΕ και τη χορήγηση μείωσης [...] % επί του βασικού ποσού προστίμου που τους αναλογεί, μετά τυχόν προσαύξησης αυτού από επιβαρυντικές περιστάσεις.

VII.2.3.2.2 Αποστασιοποίηση από την παράνομη συμπεριφορά με σαφή και ουσιαστικό τρόπο

318. Κατά την κρίση των μελών της Επιτροπής Ανταγωνισμού, η εν λόγω ελαφρυντική περίπτωση συντρέχει εν προκειμένω υπέρ της εταιρίας ΕΚΤΕΡ ΑΕ, η οποία αντιτάχθηκε (βλ. ανωτέρω υπό IV.1.2.4) με σαφή και ουσιαστικό τρόπο στις προσπάθειες συνεννόησης ως προς τη χειραγώγηση του διαγωνισμού για το έργο «Αεροδρόμιο Χανίων», με συνέπεια να εγκαταλειφθεί η συμφωνία μεταξύ των συμπραττουσών εταιριών της 7^{ης} και της 6^{ης} τάξης. Κατά τούτο η συμπεριφορά της διαφοροποιείται επαρκώς από τη γενική συμπεριφορά των υπολοίπων μελών της σύμπραξης και δικαιολογεί την αναγνώριση ελαφρυντικής περίπτωσης και τη χορήγηση μείωσης [...] % επί του βασικού ποσού του προστίμου που της αναλογεί.
319. Συνεπώς, μετά την αξιολόγηση των επιβαρυντικών και ελαφρυντικών περιστάσεων, το βασικό ποσό του προστίμου για κάθε συμπράττουσα επιχείρηση διαμορφώνεται ως ακολούθως:

Πίνακας 5: Ποσό του προστίμου μετά από αναπροσαρμογές για επιβαρυντικές και ελαφρυντικές περιστάσεις – Τελικό βασικό ποσό του προστίμου

Εταιρία	Βασικό Ποσό του Προστίμου	Επιβαρυντική Περίσταση	Ελαφρυντική Περίσταση	Ποσό προστίμου
ΑΚΤΩΡ	[...]	[...]	[...]	[...]
J&P ΑΒΑΞ	[...]	[...]	[...]	[...]
ΤΕΡΝΑ	[...]	[...]	[...]	[...]
ΙΝΤΡΑΚΑΤ	[...]	[...]	[...]	[...]
ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ	[...]	[...]	[...]	[...]
ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ (ΜΟΧΛΟΣ)	[...]	[...]	[...]	[...]
ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ	[...]	[...]	[...]	[...]
ΘΕΜΕΛΗ	[...]	[...]	[...]	[...]
ΕΚΤΕΡ	[...]	[...]	[...]	[...]
ΕΡΕΤΒΟ	[...]	[...]	[...]	[...]
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ	[...]	[...]	[...]	[...]

VII.2.4 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΑΝΩΤΑΤΟΥ ΟΡΙΟΥ 10%

320. Όπως προαναφέρθηκε, το τελικό επιβαλλόμενο πρόστιμο δεν μπορεί να υπερβεί, σε κάθε περίπτωση, ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών της επιχείρησης της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση. Αντίστοιχη διάταξη υφίσταται και στο ενωσιακό δίκαιο. Το ανώτατο αυτό όριο έχει διακριτό και αυτοτελή σκοπό σε σχέση με τον σκοπό των κριτηρίων της σοβαρότητας και της διάρκειας της παράβασης, που αναλύθηκαν ανωτέρω, και έχει ως μοναδική συνέπεια ότι το ύψος του προστίμου που υπολογίζεται με βάση τα εν λόγω κριτήρια μειώνεται μέχρι ένα ανώτατο επιτρεπόμενο όριο. Επομένως, κατά πάγια πρακτική και νομολογία, εφόσον το πρόστιμο που υπολογίζεται ανά επιχείρηση υπερβαίνει το ανώτατο κατά νόμο όριο του δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών αυτής της τελευταίας χρήσης, θα πρέπει να περιορίζεται στο ποσό αυτό. Περαιτέρω, στην περίπτωση ενιαίας παράβασης των άρθρων 1 του ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ, το ανώτατο όριο του προστίμου υπολογίζεται επί της ενιαίας παράβασης (και όχι σε τυχόν μεμονωμένες συμφωνίες ή μεμονωμένες πρακτικές που ενδέχεται να συνιστούν και αυτοτελώς παραβάσεις των ίδιων διατάξεων)⁵⁶⁰.

321. Εν προκειμένω, τα πρόστιμα όπως υπολογίσθηκαν ανωτέρω ανά συμπράττουσα επιχείρηση υπερβαίνουν το ανώτατο κατά νόμο όριο του δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών τους για την τελευταία σχετική χρήση (2012) στις περιπτώσεις των συμπραττουσών επιχειρήσεων J&P ΑΒΑΞ, ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ και ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ. Κατά συνέπεια, το εκάστοτε πρόστιμο για κάθε μία από τις J&P ΑΒΑΞ, ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ και ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ θα πρέπει να περιοριστεί στο ποσό αυτό.

⁵⁶⁰ Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΓενΔΕΕ T-25/05 ΚΜΕ κατά Επιτροπής, Συλλ. 2010, II-00091, σκ. 172, ΠΕΚ T-68/04 SGL Carbon AG κατά Επιτροπής, Συλλ. 2008, II-02511, σκ. 126-134, καθώς και ΠΕΚ T-71/03 Tokai Carbon κατά Επιτροπής, ό.π, σκ. 117-118 και 377.

322. Μετά την αναπροσαρμογή με βάση το κατά νόμο ανώτατο όριο προστίμου (10%), τα πρόστιμα για την προαναφερθείσα διαπιστωθείσα παράβαση των άρθρων 1 του ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ διαμορφώνονται ως εξής ανά συμπράττουσα επιχείρηση:

Πίνακας 6: Ποσό προστίμου μετά την εφαρμογή του ανώτατου ορίου του δέκα τοις εκατό (10%) επί του συνολικού κύκλου εργασιών

Εταιρία	Ανώτατο όριο 10% συνολικού κύκλου εργασιών τελευταίας χρήσης	Ποσό προστίμου μετά την αναπροσαρμογή με βάση το 10% (€)
ΑΚΤΩΡ	[...]	[...]
J&P ΑΒΑΞ	[...]	[...]
ΤΕΡΝΑ	[...]	[...]
ΙΝΤΡΑΚΑΤ	[...]	[...]
ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ	[...]	[...]
ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ (ΜΟΧΛΟΣ)	[...]	[...]
ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ	[...]	[...]
ΘΕΜΕΛΗ	[...]	[...]
ΕΚΤΕΡ	[...]	[...]
ΕΡΕΤΒΟ	[...]	[...]
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ	[...]	[...]

VII.3 ΚΑΤ' ΕΞΑΙΡΕΣΗ ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ

323. Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, η Επιτροπή Ανταγωνισμού δύναται να αποκλίνει από την γενική μέθοδο υπολογισμού του προστίμου που προβλέπεται στην σχετική Ανακοίνωση, την οποία οφείλει να αιτιολογήσει επαρκώς. Εν προκειμένω, κατά την κρίση των μελών της Επιτροπής συντρέχουν ιδιαίτερες περιστάσεις στον κλάδο κατασκευής δημοσίων έργων στην Ελλάδα συνεπεία της οικονομικής κρίσης των τελευταίων ετών που δικαιολογούν, κατ' εξαίρεση, την αναπροσαρμογή του επιβαλλόμενου προστίμου επί το ηπιότερον, με παράλληλη, ωστόσο, διασφάλιση του αναγκαίου αποτρεπτικού χαρακτήρα του. Τις περιστάσεις αυτές επικαλέστηκαν οι περισσότερες από τις επιχειρήσεις που συμμετείχαν στη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών.

324. Ειδικότερα, διαπιστώνεται ότι⁵⁶¹ εξαιτίας της οικονομικής κρίσης η προστιθέμενη αξία των κατασκευών είχε υποχωρήσει το 2013 σε €8,1 δισεκ. (περίπου 4% του ΑΕΠ), από €22,5 δισεκ. ή 11% του ΑΕΠ το 2006. Πριν την κρίση (2008) το μερίδιο του στενού πυρήνα των κατασκευών στο ΑΕΠ της Ελλάδας είχε διαμορφωθεί κοντά στο μέσο όρο της ΕΕ-28. Ωστόσο, μέσα σε διάστημα πέντε ετών οι κατασκευές στην Ελλάδα υποχώρησαν σε βαθμό όπου το 2013 σε όρους συμμετοχής στο ΑΕΠ βρίσκονται 3,5

⁵⁶¹ Βλ. μελέτη IOBE, Μάρτιος 2015, *Η σημασία ανάπτυξης, τα εμπόδια και το μέλλον του κλάδου των Κατασκευών*, μελέτη της PWC, Δεκέμβριος 2015, *Έργα υποδομών Χρηματοδοτώντας το μέλλον Ελλάδα* (www.pwc.com/gr), καθώς και μελέτη της Γενικής Δ/σης Επιχειρήσεων και Βιομηχανίας της ΕΕπ, Δεκέμβριος 2009, *Impact of the economic crisis on key sectors of the EU – the case of the manufacturing and construction industries* (http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=3952).

ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερα από το μέσο όρο της ΕΕ-28. Σημαντική ήταν η επίπτωση της κρίσης και στην απασχόληση στον κατασκευαστικό κλάδο, η οποία διαμορφώθηκε το 2013 σε 287 χιλ. άτομα (8,7% της συνολικής απασχόλησης), έναντι 589 χιλ. το 2008 (13% της συνολικής απασχόλησης).

325. Περαιτέρω, οι συνθήκες χρηματοδότησης των κατασκευαστικών έργων έχουν επιδεινωθεί σημαντικά. Οι πόροι του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων μειώθηκαν σημαντικά, ενώ και η στεγαστική πίστη έχει συρρικνωθεί. Επίσης, σημειώνεται έλλειψη ρευστότητας λόγω καθυστέρησης πληρωμών και προβλήματα χρηματοδότησης πολλών εργοληπτικών εταιριών.

326. Επιπροσθέτως, ο ρυθμός ανάπτυξης υποδομών στην Ελλάδα έχει επηρεαστεί σημαντικά από την οικονομική κρίση των τελευταίων ετών, κυρίως λόγω του συρρικνωμένου κρατικού προϋπολογισμού. Η συνολική αξία των νέων έργων υποδομών μειώθηκε κατά 67% μεταξύ 2006 και 2012, ενώ ταυτόχρονα το μερίδιο τους στο ελληνικό ΑΕΠ συρρικνώθηκε κατά 2,4 ποσοστιαίες μονάδες. Στο τέλος του 2014, το ανεκτέλεστο υπόλοιπο των έργων υποδομών σε εξέλιξη καθώς και τα έργα που έχουν προγραμματιστεί απαιτούν για την ολοκλήρωσή τους περί τα 20 δις. € έως το 2022 ή περίπου €2,6 δις. σε ετήσια βάση.

327. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού, λαμβάνοντας υπόψη, κατ' εξαίρεση, τα ανωτέρω μεγέθη που καταδεικνύουν την έκταση των επιπτώσεων της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης η οποία έπληξε ειδικά τον κατασκευαστικό κλάδο δημοσίων έργων στην Ελλάδα, τη συνεχή επιδείνωση των χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων του εν λόγω κλάδου, την απορρέουσα από την οικονομική κρίση δυσκολία χρηματοδότησης των συμπραττουσών επιχειρήσεων από τον τραπεζικό τομέα τα τελευταία χρόνια, το βαθμό συρρίκνωσης της αγοράς δημοσίων έργων, τόσο από άποψη αριθμού δημοπρατούμενων δημοσίων έργων όσο και από άποψη αξίας, και τη σημασία των επιχειρήσεων αυτών για την απασχόληση στην αγορά στην οποία δραστηριοποιούνται, καθώς και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της αγοράς δημοσίων έργων, η οποία σε μεγάλο βαθμό είναι μονοψωνιακή, κρίνει σκόπιμη την αναπροσαρμογή του τελικώς επιμετρηθέντος προστίμου εκάστης συμπράττουσας επιχείρησης και την περαιτέρω μείωσή του κατά ποσοστό [...] % για κάθε μία από αυτές. Κατά την κρίση των μελών της Επιτροπής, η αναπροσαρμογή αυτή του επιβαλλόμενου προστίμου επί το ηπιότερον είναι μεν ουσιαστική, δεν θίγει, ωστόσο, τον αναγκαίο αποτρεπτικό χαρακτήρα του, ενώ παράλληλα διασφαλίζει ότι το τελικό ύψος του διαμορφώνεται – παρά την εν λόγω μείωση εξαιρετικού χαρακτήρα – σε επίπεδα που συνάδουν με την ιδιαίτερη σοβαρότητα και μεγάλη διάρκεια της διαπιστωθείσας παράβασης, βάσει της κείμενης πρακτικής και νομολογίας σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο.

328. Συνεπώς, μετά την κατ' εξαίρεση αναπροσαρμογή του προστίμου επί το ηπιότερον κατά τα ανωτέρω, το ύψος του προστίμου για κάθε συμπράττουσα επιχείρηση διαμορφώνεται ως ακολούθως:

Πίνακας 7: Ποσό Προστίμου μετά την κατ' εξαίρεση αναπροσαρμογή του προστίμου

Εταιρία	Ποσό προστίμου (€) (Πίνακας 6)	Κατ' εξαίρεση αναπροσαρμογή επί το ηπιότερον	Ποσό προστίμου μετά την αναπροσαρμογή (€)
ΑΚΤΩΡ	[...]	[...]	[...]
J&P ΑΒΑΞ	[...]		[...]
ΤΕΡΝΑ	[...]		[...]
ΙΝΤΡΑΚΑΤ	[...]		[...]
ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ	[...]		[...]
ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ (ΜΟΧΛΟΣ)	[...]		[...]
ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ	[...]		[...]
ΘΕΜΕΛΗ	[...]		[...]
ΕΚΤΕΡ	[...]		[...]
ΕΡΕΤΒΟ	[...]		[...]
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ	[...]		[...]

VII.4 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΠΙΕΙΚΕΙΑΣ

329. Επί της αξιολόγησης των αιτήσεων επιείκειας των εταιριών ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ, ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ και ΠΟΡΤΟ ΚΑΡΡΑΣ ΑΕ (βλ. ανωτέρω υπό I.2)⁵⁶² λεκτέα είναι κατ' αρχήν τα εξής:

330. Σύμφωνα με την απόφαση 526/IV/2011 της Επιτροπής Ανταγωνισμού, μία επιχείρηση, προκειμένου να τύχει πλήρους απαλλαγής από επαπειλούμενο πρόστιμο Τύπου 1B, πρέπει μετά την διενέργεια ελέγχου από την Επιτροπή να παρουσιάσει πρώτη αποδεικτικά στοιχεία τα οποία επιτρέπουν τη διαπίστωση της σχετικής παράβασης του άρθρου 1 του ν. 3959/2011 ή και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ σε σχέση με το συγκεκριμένο πιθανολογούμενο καρτέλ, κατά τους όρους και σύμφωνα με τις ελάχιστες απαιτήσεις παροχής στοιχείων που προσδιορίζονται στο Πρόγραμμα Επιείκειας⁵⁶³. Επίσης, θα πρέπει η επιχείρηση να τηρήσει τις προϋποθέσεις υπαγωγής στο Πρόγραμμα Επιείκειας, όπως ορίζονται αναλυτικά στο Τμήμα V της προαναφερθείσας απόφασης της Επιτροπής, δηλαδή η επιχείρηση να συνεργάζεται πλήρως με την Επιτροπή, να της παρέχει χωρίς καθυστέρηση όλες τις διαθέσιμες πληροφορίες, να παραμένει (καθώς και τα στελέχη της) στη διάθεση της Επιτροπής για απαντήσεις σε τυχόν ερωτήματα, να μην καταστρέφει, αλλοιώνει/παραποιεί ή αποκρύπτει πληροφορίες και να τηρήσει εμπιστευτικό έναντι παντός τρίτου το γεγονός ότι υπέβαλε αίτηση υπαγωγής στο Πρόγραμμα Επιείκειας μέχρι την κοινοποίηση στα εμπλεκόμενα μέρη της Εισήγησης επί της υπόθεσης.

331. Εν προκειμένω, κατά την κρίση της Επιτροπής Ανταγωνισμού διαπιστώνονται τα ακόλουθα:

[...].

⁵⁶² Εφεξής κύρια και συμπληρωματική αίτηση θα αναφέρονται από κοινού ως «αίτηση επιείκειας».

⁵⁶³ Βλ. παρ. 9 και επ. της υπ' αριθ. 526/IV/2011 απόφασης της Ε.Α.

[...].
[...].
[...].
[...].
[...].
[...].
[...].

332. Κατά την κρίση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, τα προσκομισθέντα από τις αιτούσες στοιχεία είναι επαρκή και ανταποκρίνονται πλήρως στους όρους και στις σχετικές ελάχιστες απαιτήσεις παροχής στοιχείων για την χορήγηση απαλλαγής Τύπου 1B από τα πρόστιμα του άρθρου 25 του ν. 3959/2011, ενώ επιπροσθέτως πληρούνται σωρευτικά οι ταχθείσες στην παρ. 19 του Προγράμματος Επιείκειας προϋποθέσεις που συνδέονται με την χορήγηση απαλλαγής προστίμου. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή Ανταγωνισμού αποφασίζει να χορηγήσει πλήρη απαλλαγή από το πρόστιμο στην εταιρία ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ, για λογαριασμό της και ως καθολική διάδοχος της ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ.

333. Συνεπώς, μετά την χορήγηση πλήρους απαλλαγής από το πρόστιμο, το επιβαλλόμενο στην ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ πρόστιμο κατά τα ανωτέρω μηδενίζεται.

VII.5 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ

334. Όπως προαναφέρθηκε, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, σε περίπτωση έκδοσης οριστικής απόφασης κατά τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών, εκτός των άλλων, μειώνει κατά ποσοστό 15% το ύψος του προστίμου που θα επιβαλλόταν σε περίπτωση μη υπαγωγής της υπόθεσης σε διαδικασία διευθέτησης διαφορών, λόγω διευκόλυνσης της διαδικαστικής αποτελεσματικότητας.

335. Κατόπιν χορήγησης του ανωτέρω ευεργετήματος, τα πρόστιμα των συμπραττουσών επιχειρήσεων διαμορφώνονται ως ακολούθως:

Πίνακας 8: Ποσό προστίμου μετά τη μείωση του Προγράμματος Επιείκειας και της Διευθέτησης Διαφορών

Εταιρία	Ποσό προστίμου μετά την αναπροσαρμογή (€) (Πίνακας 7)	Έκπτωση Προγράμματος Επιείκειας - Διευθέτησης	Ποσό προστίμου μετά την έκπτωση Προγράμματος Επιείκειας - Διευθέτησης (€)
ΑΚΤΩΡ	[...]	[...]	[...]
J&P ΑΒΑΞ	[...]	[...]	[...]
ΤΕΡΝΑ	[...]	[...]	[...]
ΙΝΤΡΑΚΑΤ	[...]	[...]	[...]

Εταιρία	Ποσό προστίμου μετά την αναπροσαρμογή (€) (Πίνακας 7)	Έκπτωση Προγράμματος Επιείκειας - Διευθέτησης	Ποσό προστίμου μετά την έκπτωση Προγράμματος Επιείκειας - Διευθέτησης (€)
ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ	[...]	[...]	[...]
ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ (ΜΟΧΛΟΣ)	[...]	[...]	[...]
ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ	[...]	[...]	[...]
ΘΕΜΕΛΗ	[...]	[...]	[...]
ΕΚΤΕΡ	[...]	[...]	[...]
ΕΡΕΤΒΟ	[...]	[...]	[...]
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ	[...]	[...]	[...]

VII.6 ΕΠΙΚΛΗΣΗ ΑΔΥΝΑΜΙΑΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ

VII.6.1 ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

336. Σύμφωνα με την παράγραφο 22 της Ανακοίνωσης της Επιτροπής για τον υπολογισμό των προστίμων, η Επιτροπή κατά τον υπολογισμό του προστίμου, δύναται να λαμβάνει υπόψη την πιθανότητα το ύψος του προστίμου να θέσει σε κίνδυνο ανεπανόρθωτα την οικονομική βιωσιμότητα της εμπλεκόμενης επιχείρησης. Οι εν λόγω προβλέψεις αντιστοιχούν και ερμηνεύονται κατ' αναλογία με τις προβλέψεις της παρ. 35 των αντίστοιχων κατευθυντήριων γραμμών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁵⁶⁴.

337. Κατά την άσκηση της διακριτικής της ευχέρειας σύμφωνα με την παράγραφο 22 της ανωτέρω Ανακοίνωσης, η Επιτροπή Ανταγωνισμού εκτιμά συνολικά την οικονομική κατάσταση της εταιρίας, με έμφαση στην ικανότητά της να πληρώσει το πρόστιμο. Συναφώς, έχει επανειλημμένως κριθεί ότι η Επιτροπή Ανταγωνισμού δεν είναι κατ' αρχήν υποχρεωμένη, κατά τον καθορισμό του ποσού του προστίμου, να συνεκτιμά την ελλειμματική οικονομική κατάσταση μιας επιχείρησης, καθόσον η αναγνώριση μιας τέτοιας υποχρέωσης θα συνεπαγόταν αδικαιολόγητο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για τις

⁵⁶⁴ Σύμφωνα με την παρ. 35 των κατευθυντήριων γραμμών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον υπολογισμό των προστίμων, «Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, η Επιτροπή δύναται, εφόσον αυτό της ζητηθεί, να συνεκτιμήσει την αδυναμία της επιχείρησης να πληρώσει το πρόστιμο σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικό και οικονομικό πλαίσιο. Η Επιτροπή δεν θα βασίζει καμία μείωση του προστίμου που χορηγείται για αυτό το λόγο στην απλή διαπίστωση μιας προβληματικής ή ελλειμματικής οικονομικής κατάστασης. Μία τέτοια μείωση θα μπορεί να χορηγείται μόνο βάσει αντικειμενικών αποδείξεων ότι η επιβολή του προστίμου, σύμφωνα με τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές, θα έθετε ανεπανόρθωτα σε κίνδυνο την οικονομική βιωσιμότητα της εμπλεκόμενης επιχείρησης και θα οδηγούσε στην απώλεια της αξίας στοιχείων του ενεργητικού της».

επιχειρήσεις που είναι λιγότερο αποτελεσματικές ή/και προσαρμοσμένες στις συνθήκες της αγοράς⁵⁶⁵.

338. Κατά την ενωσιακή νομολογία, για την όποια τυχόν αναπροσαρμογή προς το ηπιότερον του επιβαλλόμενου προστίμου λόγω αδυναμίας πληρωμής αυτού (εν όλω ή εν μέρει) κατά την έννοια των κείμενων διατάξεων, αξιολογείται αν συντρέχουν οι ακόλουθες σωρευτικές προϋποθέσεις:

(α) η επιχείρηση επικαλείται με σχετικό αίτημά της και προσκομίζει αντικειμενικές αποδείξεις για τη στοιχειοθέτηση της επικαλούμενης από αυτή (ολικής ή μερικής) αδυναμίας πληρωμής,

(β) η (ολική ή μερική) επιβολή προστίμου θέτει ανεπανόρθωτα σε κίνδυνο την οικονομική βιωσιμότητα της επιχείρησης,

(γ) υπάρχει αιτιώδης συνάφεια μεταξύ του επιβαλλόμενου προστίμου και του ως άνω κινδύνου,

(δ) έχει απωλεσθεί η αξία στοιχείων του ενεργητικού της επιχείρησης, και

(ε) έχουν προκληθεί ιδιαιτέρως δυσμενείς κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες λόγω της εξαφάνισης της επιχείρησης από την αγορά (ιδίως μέσω της απώλειας θέσεων εργασίας και της επιδείνωσης της ανταγωνιστικής δομής της αγοράς προηγούμενων ή επόμενων σταδίων).

339. Οι προαναφερόμενες προϋποθέσεις έχουν εξαιρετικό χαρακτήρα και ερμηνεύονται στενά. Και τούτο, διότι τυχόν ευρεία ή/και χαλαρή εφαρμογή τους θα διακινδύνευε ευθέως την αποτρεπτικότητα των επιβαλλόμενων κυρώσεων, που συνιστά και τον πρωταρχικό σκοπό της πολιτικής προστίμων σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο⁵⁶⁶, για την αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού. Πράγματι, στη βάση των προαναφερόμενων διατάξεων των κατευθυντήριων γραμμών για τον υπολογισμό των προστίμων, το γεγονός και μόνον ότι η επιβολή προστίμου για παραβάσεις των κανόνων ανταγωνισμού ενδέχεται να προκαλέσει χρεοκοπία της εμπλεκόμενης επιχείρησης δεν αρκεί για να δικαιολογήσει τυχόν μείωση προστίμου λόγω επικαλούμενης αδυναμίας πληρωμής^{567,568}. Άλλωστε, ακριβώς προς το σκοπό αποφυγής τυχόν υπερβολικού ή/και δυσανάλογου προστίμου που θα διακινδύνευε τη βιωσιμότητα μιας επιχείρησης, έχουν θεσπιστεί οι έτερες διατάξεις που προβλέπουν τον περιορισμό του επιβαλλόμενου προστίμου κατ' ανώτατο όριο δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών

⁵⁶⁵ Βλ. αποφάσεις ΔΕΚ C-189/02P, C-202/02P, C-205/02P έως C-208/02P και C-213/02P Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, ό.π, σκ. 327, ΔΕΚ C-328/04 P, SGL Carbon κατά Επιτροπής, Συλλ. 2005, I-08577, σκ. 100-105, καθώς και ΠΕΚ T-213/00, CMA CGM κ.λπ. κατά Επιτροπής, ό.π, σκ. 351 και ΠΕΚ T-236/01 Tokai Carbon κ.λπ. κατά Επιτροπής, ό.π, σκ. 370, καθώς και απόφαση ΕΑ 593/VII/2013.

⁵⁶⁶ Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΚ C-289/04, Showa Denko, Συλλ. 2006, I-05859, σκ. 16. Βλ. επίσης σχετικά με τον αποτρεπτικό χαρακτήρα του προστίμου ΣτΕ 2007/2013, σκ. 28.

⁵⁶⁷ Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΓενΔΕΕ T-400/09 Ecka κατά Επιτροπής, της 12.12.2012, αδημ., σκ. 50-51, ΓενΔΕΕ T-352/09 Novacke chemicke zavody κατά Επιτροπής, της 12.12.2012, αδημ., σκ. 186-188, 201 και 209, καθώς και ΓενΔΕΕ T-452/05 Belgian Sewing Thread κατά Επιτροπής, Συλλ. 2010, II-01373, σκ. 95 και 96.

⁵⁶⁸ Βλ. και Ενημερωτικό Σημείωμα των M. Almunia και M. Lewandowski, 12.06.2010, *Inability to pay under paragraph 35 of the Fining Guidelines and payment conditions pre- and post-decision finding an infringement and imposing fines*.

της επιχείρησης της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση (βλ. ανωτέρω υπό VII.2.4).

340. Κατά την ως άνω αξιολόγηση της οικονομικής κατάστασης των επιχειρήσεων, η Επιτροπή Ανταγωνισμού λαμβάνει υπόψη της ιδίως τις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης που επικαλείται αδυναμία πληρωμής, των τελευταίων (συνήθως πέντε) ετών⁵⁶⁹, προβλέψεις για τα επόμενα (συνήθως δύο) έτη, οικονομικούς δείκτες, οι οποίοι μετρούν την σταθερότητα, την φερεγγυότητα και ρευστότητα, και την κερδοφορία της επιχείρησης, και εν γένει δείκτες οι οποίοι συνήθως χρησιμοποιούνται προκειμένου να αξιολογήσουν τον κίνδυνο χρεοκοπίας μίας επιχείρησης, τις σχέσεις της εταιρίας με δανειστές της, όπως οι τράπεζες, στη βάση των δανειακών συμβάσεων που έχουν συναφθεί, προκειμένου να αξιολογηθεί η ικανότητα πρόσβασης της επιχείρησης σε χρηματοδότηση και, συγκεκριμένα, σε ανοικτές γραμμές πιστώσεων, τις σχέσεις της εταιρίας με τους μετόχους της, προκειμένου να αξιολογηθεί και ο βαθμός δικής τους εμπιστοσύνης στην οικονομική βιωσιμότητα της επιχείρησης (π.χ. πληρωμές μερισμάτων, πληρωμές σε μετόχους κ.α.), την ικανότητά των μετόχων να συνδράμουν οικονομικά την επιχείρηση⁵⁷⁰, καθώς και τέλος τυχόν σχέδια αναδιάρθρωσης της επιχείρησης και το στάδιο υλοποίησής τους. Κατά την ανωτέρω ανάλυση, δίδεται έμφαση στα ίδια κεφάλαια και στην κερδοφορία της επιχείρησης, κυρίως ωστόσο, στην φερεγγυότητα (solvency), στη ρευστότητα (liquidity) και στις ταμειακές ροές (cash flow) της επιχείρησης. Η ανάλυση κατά τα ανωτέρω είναι τόσο αναδρομική όσο και προοπτική, εστιασμένη στην τρέχουσα και στην άμεσα επικείμενη περίοδο. Επομένως δεν είναι στατική, αλλά μάλλον δυναμική, ενώ λαμβάνεται υπόψη και η διαχρονική συνέπεια των προσκομισθεισών προβλέψεων.

341. Κατά την ενωσιακή πρακτική, ως προς τις επιχειρήσεις η οικονομική κατάσταση των οποίων αξιολογείται ως αρκούντως κρίσιμη μετά την προαναφερόμενη ανάλυση, σταθμίζεται και η ύπαρξη συγκεκριμένου κοινωνικού και οικονομικού πλαισίου. Το πλαίσιο αυτό διαμορφώνουν οι δυσμενείς συνέπειες που θα μπορούσε να έχει η πληρωμή του προστίμου και η συνακόλουθη εξαφάνιση της εμπλεκόμενης επιχείρησης από την αγορά, ιδίως δε η απώλεια θέσεων εργασίας και η επιδείνωση των κλάδων της οικονομίας από τους οποίους προμηθεύεται και τους οποίους προμηθεύει η επιχείρηση που επικαλείται αδυναμία πληρωμής⁵⁷¹. Στην αιτούσα επαφίεται να προσκομίσει αντικειμενικά και επαρκή στοιχεία για την αξιολόγηση του εν λόγω κοινωνικού και οικονομικού πλαισίου⁵⁷², ενώ αυτή φέρει και το βάρος απόδειξης ότι οι δυσμενείς

⁵⁶⁹ Ετήσιες οικονομικές εκθέσεις, αποτελούμενες από ισολογισμό, κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεως, κατάσταση μεταβολών ιδίων κεφαλαίων, καταστάσεις ταμειακών ροών.

⁵⁷⁰ Κατ' αναλογία με την εκτίμηση της έννοιας της «σοβαρής και ανεπανόρθωτης βλάβης» στο πλαίσιο των ασφαλιστικών μέτρων, σύμφωνα με τη νομολογία, η ικανότητα μίας επιχείρησης να πληρώσει αξιολογείται εν συνόλω, συμπεριλαμβανομένων των μετόχων της, ανεξάρτητα από τον καταλογισμό ή μη ευθύνης σε αυτούς. Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΔΕΚ C-3358/99 P (R), HFB v. Commission, (1999) ECR I-8705, C-7/01 P (R), FEG v. Commission, (2001) ECR I-2559, και ΠΕΚ T-410/09 R Almamet v. Commission ECLL:EU:T:2012:676, παρ. 47 επ.

⁵⁷¹ Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΚ C-328/04 P SGL Carbon κατά Επιτροπής, ό.π, σκ. 106, καθώς και ΠΕΚ T-236/01 Tokai Carbon κ.λπ. κατά Επιτροπής, ό.π, σκ. 371.

⁵⁷² Βλ. απόφαση ΠΕΚ T-62/02 Union Pigments κατά Επιτροπής, Συλλ. 2005, II-05057, σκ. 176.

κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις που θα προκληθούν συνδέονται αιτιωδώς με το επιβαλλόμενο πρόστιμο, και όχι με άλλες τυχόν περιστάσεις⁵⁷³.

342. Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία, η εκκαθάριση επιχείρησης με την υπό εξέταση νομική της μορφή, μολοντί μπορεί να θίξει τα οικονομικά συμφέροντα των κυρίων, των μετόχων ή των κατόχων μεριδίων, εντούτοις δεν συνεπάγεται ότι τα προσωπικά, υλικά και άυλα στοιχεία της επιχείρησης χάνουν και αυτά την αξία τους. Επομένως, ακόμη και στην ακραία περίπτωση κήρυξης σε πτώχευση μιας επιχείρησης, δεν συντρέχουν απαραίτητως οι προϋποθέσεις για μείωση προστίμου λόγω επίκλησης αδυναμίας πληρωμής κατά τα προεκτεθέντα, εφόσον υφίσταται δυνατότητα ανακεφαλαιοποίησης της εταιρίας που έχει κηρυχθεί σε πτώχευση ή δυνατότητα ολικής εξαγοράς των στοιχείων του ενεργητικού της, ως αποτέλεσμα είτε εκούσιας αγοράς είτε αναγκαστικής εκποίησης⁵⁷⁴. Έγκειται στην αιτούσα επιχείρηση να προσκομίσει στοιχεία που να καταδεικνύουν ότι δεν υπάρχουν βιώσιμες εναλλακτικές λύσεις. Εάν δεν υπάρχει καμία αξιόπιστη ένδειξη εναλλακτικής λύσης εντός μίας εύλογης μικρής χρονικής περιόδου, η οποία θα εξασφαλίζει την συνέχιση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της αιτούσας, αξιολογείται ότι υπάρχει μεγάλη πιθανότητα τα περιουσιακά στοιχεία του ενεργητικού της να απωλέσουν σημαντικό μέρος της αξίας τους εάν, ως αποτέλεσμα του επιβαλλόμενου προστίμου, οι επιχειρήσεις οδηγηθούν σε ρευστοποίηση.

343. Το ύψος της μείωση του τελικού ποσού του προστίμου λόγω αδυναμίας πληρωμής προκύπτει βάσει της οικονομικής και ποιοτικής ανάλυσης, που περιγράφηκε ανωτέρω, της ικανότητας της αιτούσας επιχείρησης να πληρώσει το τελικό ποσό του προστίμου που θα της επιβληθεί και την πιθανή επίπτωση που θα έχει αυτό στην οικονομική βιωσιμότητά της.

VII.6.2 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΚΡΙΝΟΜΕΝΗ ΥΠΟΘΕΣΗ

VII.6.2.1 Εισαγωγικά

344. Δύο από τις συμπράττουσες εταιρίες, οι [...] και [...], ισχυρίστηκαν κατά τη διάρκεια της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών, ότι το όποιο πρόστιμο τους επιβληθεί θα πρέπει να μειωθεί, εν όλω ή εν μέρει, λόγω αδυναμίας τους να το καταβάλουν, και ζήτησαν να εφαρμοστούν οι παράγραφοι 21 και 22 της Ανακοίνωσης για τον υπολογισμό των προστίμων, κατ' αναλογία με τις αντίστοιχες της παραγράφου 35 των κατευθυντήριων γραμμών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Συγκεκριμένα οι αιτούσες επικαλέσθηκαν, έκαστη για λογαριασμό της, την αρνητική της θέση, τις συσσωρευμένες ζημίες, την κακή οικονομική της κατάσταση εν γένει, τις δυσοίωνες προοπτικές του κλάδου των κατασκευών, τις δυσκολίες τραπεζικού δανεισμού και έκδοσης εγγυητικών επιστολών, καθώς και την πτώση του αριθμού των έργων που δημοπρατούνται, δυσκολίες που έχουν επιταθεί λόγω της οικονομικής κρίσης⁵⁷⁵. Από τις αιτούσες επιχειρήσεις ζητήθηκε να

⁵⁷³ Βλ. απόφαση ΓενΔΕΕ T-25/05 KME Germany κλπ. κατά Επιτροπής, ό.π, σκ. 170.

⁵⁷⁴ Βλ. ενδεικτικά αποφάσεις ΓενΔΕΕ T-25/05 KME Germany κλπ. κατά Επιτροπής, ό.π, σκ. 167, ΠΕΚ T-62/02 Union Pigments κατά Επιτροπής, ό.π, σκ. 177, ΠΕΚ T 236/01 Tokai Carbon κ.λπ. κατά Επιτροπής, ό.π, σκ. 372, ΠΕΚ T 64/02 Heubach κατά Επιτροπής, ό.π, σκ. 163, και ΠΕΚ T 452/05 Belgian Sewing Thread κατά Επιτροπής, ό.π, σκ. 96.

⁵⁷⁵ Βλ. Προτάσεις Διευθέτησης Διαφοράς.

προσκομίσουν λεπτομερή στοιχεία προς απόδειξη των αιτήματων τους⁵⁷⁶, τόσο για την ατομική οικονομική τους κατάσταση όσο και το κοινωνικό και οικονομικό πλαίσιο μέσα στο οποίο δραστηριοποιούνται.

345. Η παρατεταμένη οικονομική κρίση που έπληξε, μεταξύ άλλων, και τον κλάδο των κατασκευών, η σχετική (έστω και προσωρινή) επιδείνωση των χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων του εν λόγω κλάδου και η απορρέουσα από την οικονομική κρίση δυσκολία χρηματοδότησης των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων από τον τραπεζικό τομέα τα τελευταία χρόνια, καθώς και η σημασία των επιχειρήσεων αυτών για την εγχώρια απασχόληση, έχουν ήδη αναλυθεί εκτενώς ανωτέρω υπό II και VII.3. Συναφώς, παρακάτω αξιολογείται το συγκεκριμένο κοινωνικό και οικονομικό πλαίσιο για κάθε αιτούσα επιχείρηση.

VII.6.2.2 Αξιολόγηση αιτήματος (ολικής ή μερικής) αδυναμίας πληρωμής της εταιρίας [...]

346. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού κάνει δεκτό εν μέρει το αίτημα αδυναμίας πληρωμής προστίμου το οποίο υποβλήθηκε από την εταιρία [...], για τους λόγους που εκτίθενται συνοπτικά κατωτέρω.

347. Το ύψος του κατά τα ανωτέρω επιβληθέντος προστίμου είναι αναλογικά μικρό σε σύγκριση με τα συνολικά μεγέθη της εταιρίας, [...]⁵⁷⁷.

348. [...].

349. Επίσης, το επίπεδο του τραπεζικού δανεισμού της εταιρίας είναι υψηλό [...].

350. Περαιτέρω, [...], η εταιρία εμφανίζει χαμηλή πιθανότητα αποπληρωμής των δανειακών της υποχρεώσεων (δείκτης καθαρού χρέους/EBITDA), η οποία επιδεινώνεται με το προαναφερόμενο ποσό του προστίμου.

351. Η εταιρία, παρά τα ανωτέρω προβλήματα ρευστότητας και φερεγγυότητας, απολαμβάνει έως σήμερα την υποστήριξη των τραπεζών. Σημειωτέον [...].

352. Σχετικά με τη δυνατότητα στήριξης της εταιρίας από τους μετόχους της σημειώνεται ότι μέτοχοι με ποσοστό συμμετοχής μεγαλύτερο του 10%, βάσει του βιβλίου μετόχων, ήταν στις 15.12.2016 [...]. Η εταιρία σε απόδειξη του αιτήματός της προσκόμισε πρακτικά ΔΣ από τα οποία κατά τους ισχυρισμούς της προκύπτει ότι η διάθεση των μετόχων να την υποστηρίξουν οικονομικά είναι μικρή. Ωστόσο, σημειώνεται ότι, τουλάχιστον κατά τα προηγούμενα έτη, υπήρξε χρηματική υποστήριξη της εταιρίας από κάποιους από τους μετόχους της. [...]⁵⁷⁸.

⁵⁷⁶ Βάσει του πρότυπου ερωτηματολογίου της ΕΕπ (QUESTIONNAIRE REGARDING INABILITY TO PAY, version October 2015), το οποίο βρίσκεται ανηρτημένο στη διαδρομή http://ec.europa.eu/competition/antitrust/inability_questionnaire_en.pdf.

⁵⁷⁷ [...].

⁵⁷⁸ Η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη της εκτός από την ικανότητα των βασικών της μετόχων να πληρώσουν το πρόστιμο και την οικονομική δυνατότητα και των μετόχων μειοψηφίας, ανεξάρτητα από το εάν τους αποδίδεται ευθύνη ή όχι. Βλ. ενδεικτικά ΠΕΚ T-410/09 R Almamet v. Commission ECLL:EU:T:2012:676, παρ. 57.

353. Αν και όπως προαναφέρθηκε, η εκκαθάριση επιχείρησης δεν συνεπάγεται εν γένει ότι τα προσωπικά, υλικά και άυλα στοιχεία της επιχείρησης χάνουν και αυτά την αξία τους, εν προκειμένω [...]. Βάσει των ανωτέρω, κατά την κρίση των μελών της Επιτροπής, η επιβολή του προαναφερόμενου συνολικού ύψους του προστίμου θα διακινδυνεύσει την οικονομική βιωσιμότητα της αιτούσας και θα έχει ως αποτέλεσμα την απομείωση μέρους της αξίας των περιουσιακών της στοιχείων.
354. Περαιτέρω, η αιτούσα προσκόμισε επαρκή και αντικειμενικά στοιχεία που καταδεικνύουν ότι οι δυσκολίες του συγκεκριμένου οικονομικού πλαισίου εντός του οποίου δραστηριοποιείται, εξατομικεύονται στην περίπτωση της, [...]. Περαιτέρω, αναφορικά με το συγκεκριμένο κοινωνικό πλαίσιο εντός του οποίου δραστηριοποιείται, κρίνεται από την Επιτροπή ότι αν η εταιρία υποχρεωθεί σε ρευστοποίηση των περιουσιακών της στοιχείων, αυτό θα οδηγήσει σε απώλεια θέσεων εργασίας⁵⁷⁹ και θα έχει αρνητικές επιδράσεις στους προμηθευτές της και στις τοπικές οικονομίες και κοινωνίες στις περιοχές όπου εκτελεί έργα.

VII.6.2.3 Αξιολόγηση αιτήματος (ολικής ή μερικής) αδυναμίας πληρωμής της εταιρίας [...]

355. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού κάνει δεκτό εν μέρει το αίτημα αδυναμίας πληρωμής προστίμου το οποίο υποβλήθηκε από την εταιρία [...], για τους λόγους που εκτίθενται συνοπτικά κατωτέρω.
356. Το ύψος του κατά τα ανωτέρω επιβληθέντος ποσού προστίμου είναι σχετικά σημαντικό σε σύγκριση με τα συνολικά μεγέθη της εταιρίας, [...]⁵⁸⁰.
357. Ειδικότερα, [...].
358. Ομοίως, η κατάσταση ρευστότητας και φερεγγυότητας της αιτούσας κρίνεται μη ικανοποιητική, [...]. Από τα στοιχεία που προσκόμισε η εταιρία, προκύπτει ότι τα προβλήματα ρευστότητας και φερεγγυότητας που αντιμετωπίζει οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στο συγκεκριμένο κοινωνικό και οικονομικό πλαίσιο στο οποίο δραστηριοποιείται. [...].
359. [...].
360. Ωστόσο, η αιτούσα, παρά τα προβλήματα ρευστότητας και φερεγγυότητας που αντιμετωπίζει, απολαμβάνει έως σήμερα την υποστήριξη των τραπεζών. Συγκεκριμένα, [...].
361. Σχετικά με τη δυνατότητα στήριξης της εταιρίας από τους μετόχους της σημειώνεται ότι, [...].
362. Αν και όπως προαναφέρθηκε, η εκκαθάριση επιχείρησης δεν συνεπάγεται εν γένει ότι τα προσωπικά, υλικά και άυλα στοιχεία της επιχείρησης χάνουν και αυτά την αξία τους, εν προκειμένω [...]. Βάσει των ανωτέρω, κατά την κρίση των μελών της Επιτροπής, η

⁵⁷⁹ Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΚ C-328/04 P SGL Carbon κατά Επιτροπής, ό.π, σκ. 106, καθώς και ΠΕΚ T-400/09 Ecka Granulate an non ferrum Metallpulver κατά Επιτροπής, σκ. 100.

⁵⁸⁰ [...].

επιβολή του προαναφερόμενου συνολικού ύψους του προστίμου θα υποχρεώσει την εταιρία σε περαιτέρω ρευστοποίηση περιουσιακών της στοιχείων και απώλεια μέρους της αξίας τους και θα διακινδυνεύσει σοβαρά την οικονομική βιωσιμότητα της αιτούσας.

363. Περαιτέρω, η αιτούσα προσκόμισε επαρκή και αντικειμενικά στοιχεία που καταδεικνύουν ότι οι δυσκολίες του συγκεκριμένου οικονομικού πλαισίου εντός του οποίου δραστηριοποιείται εξατομικεύονται στην περίπτωση της. Περαιτέρω, αναφορικά με το συγκεκριμένο κοινωνικό πλαίσιο εντός του οποίου δραστηριοποιείται, κρίνεται από την Επιτροπή ότι η επιβολή του προαναφερόμενου συνολικού ύψους του προστίμου θα υποχρεώσει την εταιρία σε ρευστοποίηση των περιουσιακών της στοιχείων και πλήρη περιορισμό κάθε στοιχείου λειτουργικού κόστους, [...].
364. Βάσει των ανωτέρω, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, προκειμένου να αποφευχθεί η σοβαρή πιθανότητα διακινδύνευσης της βιωσιμότητας των εταιριών [...] και [...] από το ύψος του επιβαλλόμενου κατά τα ανωτέρω προστίμου προστίμου, μειώνει το τελικό ποσό του προστίμου που επιβάλλεται στην [...] [...], και το τελικό ποσό προστίμου που επιβάλλεται στην [...] [...].
365. Συνεπώς, μετά την αναπροσαρμογή του προστίμου επί το ηπιότερον κατά τα ανωτέρω, το τελικό ύψος του προστίμου για κάθε μία από τις συμπράττουσες επιχειρήσεις διαμορφώνεται ως ακολούθως:

Πίνακας 9: Τελικό ποσό προστίμου

Εταιρία	Ποσό προστίμου μετά την έκπτωση Προγράμματος Επιείκειας – Διευθέτησης (€) (Πίνακας 8)	Έκπτωση λόγω Αδυναμίας Πληρωμής	Τελικό ποσό του προστίμου
ΑΚΤΩΡ	[...]	[...]	38.495.453
J&P ΑΒΑΞ	[...]	[...]	18.320.193
ΤΕΡΝΑ	[...]	[...]	18.611.695
ΙΝΤΡΑΚΑΤ	[...]	[...]	4.300.493
ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ	[...]	[...]	532.859
ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ (ΜΟΧΛΟΣ)	[...]	[...]	0
ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ	[...]	[...]	8.899
ΘΕΜΕΛΗ	[...]	[...]	110.953
ΕΚΤΕΡ	[...]	[...]	99.858
ΕΡΕΤΒΟ	[...]	[...]	110.953
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ	[...]	[...]	110.953

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Ολομέλεια της Επιτροπής Ανταγωνισμού αποφάσισε ομόφωνα και σε φανερή ψηφοφορία τα ακόλουθα:

A.1. Διαπιστώνει ότι οι εταιρίες ΑΚΤΩΡ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε.), J&P ΑΒΑΞ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΗ-ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ-ΕΜΠΟΡΙΚΗ-ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ-ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ & ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ (J&P - ΑΒΑΞ Α.Ε.), ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΤΕΡΝΑ Α.Ε.), ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ (ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε.), ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ Α.Ε.), ΙΝΤΡΑΚΟΜ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ (ΙΝΤΡΑΚΑΤ Α.Ε.), ΘΕΜΕΛΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΘΕΜΕΛΗ Α.Ε.), ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΗ, ΕΜΠΟΡΙΚΗ, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΕΡΕΤΒΟ Α.Ε.), ΕΚΤΕΡ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ – ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ – ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ – ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ – ΕΜΠΟΡΙΚΗ - ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΕΚΤΕΡ Α.Ε.), ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΧΡΙΣΤ. Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Α.Ε.) και ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ, ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.) παραβίασαν, όπως αποδέχθηκαν και σύμφωνα με τα όσα εκτίθενται στο σκεπτικό, το άρθρο 1 του ν. 3959/2011, όπως ισχύει, και το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, με τη συμμετοχή τους σε απαγορευμένη οριζόντια σύμπραξη περί κατανομής αγορών και νόθευσης διαγωνισμών δημοσίων έργων, κατά την έννοια των ως άνω διατάξεων, στο διάστημα από 11.05.2005 έως 26.11.2012 (ενιαία και διαρκής παράβαση), ως ακολούθως:

- ΑΚΤΩΡ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε.): από 11.05.2005 έως 26.11.2012,
- J&P ΑΒΑΞ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΗ – ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ – ΕΜΠΟΡΙΚΗ – ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ - ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ & ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ (J&P ΑΒΑΞ Α.Ε.): από 11.05.2005 έως 26.11.2012,
- ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΤΕΡΝΑ Α.Ε.): από 11.05.2005 έως 04.01.2007 και από 04.06.2011 έως 26.11.2012,
- ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ (ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε.): από 11.05.2005 έως 04.01.2007 και από 04.06.2011 έως 26.11.2012,
- ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ Α.Ε.): από 15.01.2008 έως 12.08.2008 και από 04.06.2011 έως 26.11.2012,

- ΙΝΤΡΑΚΟΜ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ (ΙΝΤΡΑΚΑΤ Α.Ε.): από 04.06.2011 έως 26.11.2012,
- ΘΕΜΕΛΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΘΕΜΕΛΗ Α.Ε.): από 26.01.2012 έως 09.04.2012,
- ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΗ, ΕΜΠΟΡΙΚΗ, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΕΡΕΤΒΟ Α.Ε.): από 26.01.2012 έως 09.04.2012,
- ΕΚΤΕΡ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ – ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ – ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ – ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ – ΕΜΠΟΡΙΚΗ - ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΕΚΤΕΡ Α.Ε.): από 26.01.2012 έως 09.04.2012,
- ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΧΡΙΣΤ. Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Α.Ε.): από 26.01.2012 έως 09.04.2012 και
- ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ, ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.): από 26.01.2012 έως 27.01.2012.

A.2. Υποχρεώνει τις προαναφερόμενες επιχειρήσεις να παύσουν, εφόσον δεν το έχουν ήδη πράξει, και να παραλείπουν στο μέλλον τη διαπιστωθείσα στο σκεπτικό παράβαση.

A.3.1 Διαπιστώνει ότι πληρούνται οι όροι και οι προϋποθέσεις απαλλαγής από το πρόστιμο που επιβάλλεται, κατά το ως άνω σκεπτικό, σε βάρος της ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ Α.Ε.), η οποία συνέβαλε, σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στην 526/VI/2011 Απόφαση της Ε.Α [«Πρόγραμμα Επιείκειας»], στη διερεύνηση των παραβάσεων που διαπιστώνονται.

A.3.2 Χορηγεί στην ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ Α.Ε.) **πλήρη απαλλαγή** από το πρόστιμο που τη βαρύνει κατά το σκεπτικό.

A.4. Επιβάλλει στις προαναφερόμενες εταιρίες για τη συμμετοχή τους στη διαπιστωθείσα στο σκεπτικό παράβαση του άρθρου 1 του ν. 3959/2011, όπως ισχύει, και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, πρόστιμα ως ακολούθως:

- ΑΚΤΩΡ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε.): πρόστιμο ύψους τριάντα οκτώ εκατομμυρίων τετρακοσίων ενενήντα πέντε χιλιάδων τετρακοσίων πενήντα τριών ευρώ (38.495.453€),
- J&P ΑΒΑΞ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΗ-ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ-ΕΜΠΟΡΙΚΗ-ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ-ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ & ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ (J&P ΑΒΑΞ Α.Ε.): πρόστιμο ύψους δέκα οκτώ

εκατομμυρίων τριακοσίων είκοσι χιλιάδων εκατόν ενενήντα τριών ευρώ (18.320.193 €),

- ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΤΕΡΝΑ Α.Ε.): πρόστιμο ύψους δέκα οκτώ εκατομμυρίων εξακοσίων έντεκα χιλιάδων εξακοσίων ενενήντα πέντε ευρώ (18.611.695 €),
- ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ (ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε.): πρόστιμο ύψους πεντακοσίων τριάντα δύο χιλιάδων οκτακοσίων πενήντα εννέα ευρώ (532.859 €),
- ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ Α.Ε.): μηδενικό πρόστιμο (0 €),
- ΙΝΤΡΑΚΟΜ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ (ΙΝΤΡΑΚΑΤ Α.Ε.): πρόστιμο ύψους τεσσάρων εκατομμυρίων τριακοσίων χιλιάδων τετρακοσίων ενενήντα τριών ευρώ (4.300.493 €),
- ΘΕΜΕΛΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΘΕΜΕΛΗ Α.Ε.): πρόστιμο ύψους εκατόν δέκα χιλιάδων εννιακοσίων πενήντα τριών ευρώ (110.953 €),
- ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΗ, ΕΜΠΟΡΙΚΗ, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΕΡΕΤΒΟ Α.Ε.): πρόστιμο ύψους εκατόν δέκα χιλιάδων εννιακοσίων πενήντα τριών ευρώ (110.953 €),
- ΕΚΤΕΡ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ – ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ – ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ – ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ – ΕΜΠΟΡΙΚΗ - ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΕΚΤΕΡ Α.Ε.): ενενήντα εννέα χιλιάδων οκτακοσίων πενήντα οκτώ ευρώ (99.858 €),
- ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΧΡΙΣΤ. Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Α.Ε.): πρόστιμο ύψους εκατόν δέκα χιλιάδων εννιακοσίων πενήντα τριών ευρώ (110.953 €) και
- ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ, ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.): πρόστιμο ύψους οκτώ χιλιάδων οκτακοσίων ενενήντα εννέα ευρώ (8.899 €).

B.1. Διαπιστώνει ότι οι εταιρίες ΑΚΤΩΡ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε.), J&P ΑΒΑΞ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΗ-ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ-ΕΜΠΟΡΙΚΗ-ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ-ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ & ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ (J&P - ΑΒΑΞ Α.Ε.), ΑΘΗΝΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ (ΑΘΗΝΑ Α.Τ.Ε.), ΕΤΕΘ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΑΕ (ΕΤΕΘ Α.Ε.), ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΤΕΡΝΑ Α.Ε.), ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ (ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε.), ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΤΕΧΝΙΚΗ

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ Α.Ε.), ΘΕΜΕΛΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΘΕΜΕΛΗ Α.Ε.), ΕΚΤΕΡ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ – ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ – ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ – ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ – ΕΜΠΟΡΙΚΗ - ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΕΚΤΕΡ Α.Ε.), ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΧΡΙΣΤ. Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Α.Ε.) και ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ, ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.) παραβίασαν, όπως αποδέχθηκαν και σύμφωνα με τα εκτεθέντα στο ως άνω σκεπτικό, το άρθρο 1 του ν. 703/77, όπως ίσχυε, και το άρθρο 85 ΣυνθΕΟΚ, με τη συμμετοχή τους σε απαγορευμένη οριζόντια σύμπραξη περί κατανομής αγορών και νόθευσης διαγωνισμών δημοσίων έργων, κατά την έννοια των εν λόγω διατάξεων, από τον Απρίλιο 1989 έως την 14^η.12.2000 (ενιαία και διαρκής παράβαση για την οποία η εξουσία της Επιτροπής να επιβάλει κυρώσεις έχει παραγραφεί), ως ακολούθως:

- ΑΚΤΩΡ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε.): από 28.09.1990 έως 14.12.2000,
- J&P ΑΒΑΞ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΗ-ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ-ΕΜΠΟΡΙΚΗ-ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ-ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ & ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ (J&P ΑΒΑΞ Α.Ε.): από 01.12.1995 έως 14.12.2000 - ΑΘΗΝΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ (ΑΘΗΝΑ Α.Τ.Ε.): από 03.08.1994 έως 14.12.2000 - ΕΤΕΘ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΑΕ (ΕΤΕΘ Α.Ε.): για την 14.07.1989 και από 01.12.1995 έως 14.12.2000,
- ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΤΕΡΝΑ Α.Ε.): από 28.07.1989 έως 14.12.2000,
- ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ (ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε.): από 06.03.1998 έως 14.12.2000,
- ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ Α.Ε.): από 26.04.1989 έως 14.12.2000,
- ΘΕΜΕΛΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΘΕΜΕΛΗ Α.Ε.): από 02.11.1994 έως 14.12.2000,
- ΕΚΤΕΡ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ – ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ – ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ – ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ – ΕΜΠΟΡΙΚΗ - ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΕΚΤΕΡ Α.Ε.): από 03.08.1994 έως 14.12.2000,
- ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΧΡΙΣΤ. Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Α.Ε.): από 26.06.1996 έως 24.07.1996 και
- ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ, ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.): για την 30.04.1991.

Β.2. Υποχρεώνει τις προαναφερόμενες επιχειρήσεις να παραλείπουν στο μέλλον τη διαπιστωθείσα στο ως άνω σκεπτικό παράβαση.

Γ.1. Διαπιστώνει ότι οι εταιρίες ΑΚΤΩΡ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε.) και ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ Α.Ε.), παραβίασαν, όπως αποδέχθηκαν και σύμφωνα με τα εκτεθέντα στο σκεπτικό, το άρθρο 1 του ν. 703/77, όπως ίσχυε, και το άρθρο 85 ΣυνθΕΟΚ, με τη συμμετοχή τους σε απαγορευμένη οριζόντια σύμπραξη περί κατανομής αγοράς και νόθευσης του διαγωνισμού δημοσίων έργων «Παραλιακοί Συλλεκτήρες Θεσσαλονίκης», κατά την έννοια των εν λόγω διατάξεων, από την 24^η.06.1983 έως την 29^η.06.1983 (παράβαση για την οποία η εξουσία της Επιτροπής να επιβάλλει κυρώσεις έχει παραγραφεί), ως ακολούθως:

- ΑΚΤΩΡ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε.): από 24.06.1983 έως 29.06.1983 και
- ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ Α.Ε.): από 24.06.1983 έως 29.06.1983.

Γ.2. Υποχρεώνει τις προαναφερόμενες επιχειρήσεις να παραλείπουν στο μέλλον τη διαπιστωθείσα στο σκεπτικό παράβαση.

Δ.1. Διαπιστώνει ότι οι εταιρίες ΑΚΤΩΡ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε.), ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΤΕΡΝΑ Α.Ε.) και ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ Α.Ε.), παραβίασαν, όπως αποδέχθηκαν και σύμφωνα με τα εκτεθέντα στο ως άνω σκεπτικό, το άρθρο 1 του ν. 703/77, όπως ίσχυε, και το άρθρο 85 ΣυνθΕΟΚ, με τη συμμετοχή τους σε απαγορευμένη οριζόντια σύμπραξη περί κατανομής αγοράς και νόθευσης του διαγωνισμού δημοσίων έργων «Πέττα-Κομποτίου», κατά την έννοια των εν λόγω διατάξεων, από την 28^η.05.1985 έως 11^η.09.1985 (παράβαση για την οποία η εξουσία της Επιτροπής να επιβάλλει κυρώσεις έχει παραγραφεί), ως ακολούθως:

- ΑΚΤΩΡ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε.): από 28.05.1985 έως 11.09.1985,
- ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΤΕΡΝΑ Α.Ε.): από 28.05.1985 έως 11.09.1985 και
- ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ Α.Ε.): από 28.05.1985 έως 11.09.1985.

Δ.2. Υποχρεώνει τις προαναφερόμενες επιχειρήσεις να παραλείπουν στο μέλλον τη διαπιστωθείσα στο ως άνω σκεπτικό παράβαση.

Ε.1. Διαπιστώνει ότι οι εταιρίες ΑΚΤΩΡ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε.), J&P ΑΒΑΞ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΗ-ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ-ΕΜΠΟΡΙΚΗ-ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ-ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ & ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ (J&P - ΑΒΑΞ Α.Ε.), ΕΤΕΘ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΑΕ (ΕΤΕΘ Α.Ε.), ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ (ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε.), SIEMENS AKTIENGESELLSCHAFT (SIEMENS AG) και ΣΗΜΕΝΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΛΕΚΤΡΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ (ΣΗΜΕΝΣ (SIEMENS) Α.Ε.) παραβίασαν, όπως αποδέχθηκαν και σύμφωνα με τα εκτεθέντα στο σκεπτικό, το άρθρο 1 του ν. 703/77, όπως ίσχυε, και το άρθρο 81 ΣυνθΕΚ, με τη συμμετοχή τους σε απαγορευμένη οριζόντια σύμπραξη περί κατανομής αγοράς και νόθευσης των διαγωνισμών δημοσίων έργων «Κατασκευή έργων υποδομής τετραπλού σιδηροδρομικού διαδρόμου στο τμήμα μεταξύ Τριών Γεφυρών και Σιδηροδρομικού Κέντρου Αχαρνών (ΣΚΑ), έργων υποδομής για την ολοκλήρωση του ΣΚΑ και όλων των απαιτούμενων έργων επιδομής, σηματοδότησης – τηλεδιοίκησης, ηλεκτροκίνησης και σιδηροδρομικών σταθμών, για την πλήρη λειτουργία των σιδηροδρομικών γραμμών στο τμήμα Τρεις Γέφυρες – ΣΚΑ – Νέο αεροδρόμιο Αθηνών στα Σπάτα, κωδ. έργου 265, (2001-2002)» και «Κατασκευή έργων υποδομής, επιδομής, σηματοδότησης-τηλεδιοίκησης, ηλεκτροκίνησης και σιδηροδρομικών σταθμών, για την αναβάθμιση και πλήρη λειτουργία των σιδηροδρομικών γραμμών στο τμήμα Ρέντης-Σιδηροδρομικός Σταθμός Αθηνών-Τρεις Γέφυρες, κωδ. έργου 266, (2001)», κατά την έννοια των εν λόγω διατάξεων, από την 05^η.02.2002 έως την 31^η.10.2002 (παράβαση για την οποία η εξουσία της Επιτροπής να επιβάλλει κυρώσεις έχει παραγραφεί), ως ακολούθως:

- ΑΚΤΩΡ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε.): από 05.02.2002 έως 27.02.2002,
- J&P ΑΒΑΞ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΗ-ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ-ΕΜΠΟΡΙΚΗ-ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ-ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ & ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ (J&P - ΑΒΑΞ Α.Ε.): από 05.02.2002 έως 31.10.2002 - ΕΤΕΘ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΑΕ (ΕΤΕΘ Α.Ε.): από 05.02.2002 έως 31.10.2002,
- ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ (ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε.): από 05.02.2002 έως 27.02.2002,
- SIEMENS AKTIENGESELLSCHAFT (SIEMENS AG): από 05.02.2002 έως 27.02.2002 και
- ΣΗΜΕΝΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΛΕΚΤΡΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ (ΣΗΜΕΝΣ (SIEMENS) Α.Ε.): από 05.02.2002 έως 27.02.2002.

Ε.2. Υποχρεώνει τις προαναφερόμενες επιχειρήσεις να παραλείπουν στο μέλλον τη διαπιστωθείσα στο σκεπτικό παράβαση.

ΣΤ.1. Διαπιστώνει ότι οι εταιρίες J&P ΑΒΑΞ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΗ-ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ-ΕΜΠΟΡΙΚΗ-ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ-ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ & ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ (J&P - ΑΒΑΞ Α.Ε.), ΕΤΕΘ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΑΕ (ΕΤΕΘ Α.Ε.) και ΤΕΡΝΑ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΤΕΡΝΑ Α.Ε.) παραβίασαν, όπως αποδέχθηκαν και σύμφωνα με τα εκτεθέντα στο ως άνω σκεπτικό, το άρθρο 1 του ν. 703/77, όπως ίσχυε, και το άρθρο 81 ΣυνθΕΚ, με τη συμμετοχή τους σε απαγορευμένη οριζόντια σύμπραξη περί κατανομής αγοράς και νόθευσης του διαγωνισμού δημοσίου έργου «Κατασκευή έργων υποδομής τετραπλού σιδηροδρομικού διαδρόμου στο τμήμα μεταξύ Τριών Γεφυρών και Σιδηροδρομικού Κέντρου Αχαρνών (ΣΚΑ), έργων υποδομής για την ολοκλήρωση του ΣΚΑ και όλων των απαιτούμενων έργων επιδομής, σηματοδότησης – τηλεδιοίκησης, ηλεκτροκίνησης και σιδηροδρομικών σταθμών, για την πλήρη λειτουργία των σιδηροδρομικών γραμμών στο τμήμα Τρεις Γέφυρες – ΣΚΑ – Νέο αεροδρόμιο Αθηνών στα Σπάτα, κωδ. έργου 265, (2001-2002)», κατά την έννοια των εν λόγω διατάξεων, από την 31^η.01.2002 έως την 06^η.02.2002 (παράβαση για την οποία η εξουσία της Επιτροπής να επιβάλλει κυρώσεις έχει παραγραφεί), ως ακολούθως:

- J&P ΑΒΑΞ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΗ-ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ-ΕΜΠΟΡΙΚΗ-ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ-ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ & ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ (J&P - ΑΒΑΞ Α.Ε.): από 31.01.2002 έως 06.02.2002 - ΕΤΕΘ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΑΕ (ΕΤΕΘ Α.Ε.): από 31.01.2002 έως 06.02.2002, και
- ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΤΕΡΝΑ Α.Ε.): από 31.01.2002 έως 06.02.2002.

ΣΤ.2. Υποχρεώνει τις προαναφερόμενες επιχειρήσεις να παραλείπουν στο μέλλον τη διαπιστωθείσα στο σκεπτικό παράβαση.

Ζ.1. Διαπιστώνει ότι οι εταιρίες ΑΘΗΝΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ (ΑΘΗΝΑ Α.Τ.Ε.) και ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ Α.Ε.) παραβίασαν, όπως αποδέχθηκαν και σύμφωνα με τα εκτεθέντα στο ως άνω σκεπτικό, το άρθρο 1 του ν. 703/77, όπως ίσχυε, και το άρθρο 81 ΣυνθΕΚ, με τη συμμετοχή τους σε απαγορευμένη οριζόντια σύμπραξη περί κατανομής αγοράς και νόθευσης του διαγωνισμού δημοσίου έργου «Κατασκευή Χωριό Τύπου στο χώρο ΣΕΛΕΤΕ – Μετασκευή σε Κτίριο Διοικητικών Υπηρεσιών, κωδικός έργου 2002ΣΕ14750000, (2002)», κατά την έννοια των εν λόγω διατάξεων, από την 27^η.05.2002 έως την 06^η.12.2002 (παράβαση για την οποία η εξουσία της Επιτροπής να επιβάλλει κυρώσεις έχει παραγραφεί), ως ακολούθως:

- ΑΘΗΝΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ (ΑΘΗΝΑ Α.Τ.Ε.): από 27.05.2002 έως 08.10.2002 και
- ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ Α.Ε.): από 27.05.2002 έως 06.12.2002.

Ζ.2. Υποχρεώνει τις προαναφερόμενες επιχειρήσεις να παραλείπουν στο μέλλον τη διαπιστωθείσα στο ως άνω σκεπτικό παράβαση.

Η.1 Διαπιστώνει ότι δεν στοιχειοθετούνται επαρκώς κατά νόμο παραβάσεις του άρθρου 1 του ν. 703/77, όπως ίσχυε, ή του άρθρου 1 του ν. 3959/2011, όπως ισχύει,

από τις εταιρίες ΑΚΤΩΡ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε.), ΑΚΤΩΡ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΕΙΣ Α.Ε., ΕΛΛΑΚΤΩΡ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΕΛΛΑΚΤΩΡ ΑΕ, πρώην ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΤΕΒ ΑΕ), J&P ΑΒΑΞ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΗ-ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ-ΕΜΠΟΡΙΚΗ-ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ-ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ & ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ (J&P - ΑΒΑΞ Α.Ε.), ΑΘΗΝΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ (ΑΘΗΝΑ Α.Τ.Ε.), ΕΤΕΘ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΑΕ (ΕΤΕΘ Α.Ε.), ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΤΕΡΝΑ Α.Ε.), ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ, ΑΚΙΝΗΤΩΝ, ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ (ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ Α.Ε.), ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Α.Ε. (ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ Α.Β.Ε.Τ.Ε.), ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ (ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε.), ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ Α.Ε.), ΙΝΤΡΑΚΟΜ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ (ΙΝΤΡΑΚΑΤ Α.Ε.), ΙΝΤΡΑΚΟΜ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ (INTRACOM HOLDINGS), ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΧΡΙΣΤ. Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Α.Ε.), SIEMENS AKTIENGESELLSCHAFT (SIEMENS AG) και VINCI CONCESSIONS S.A. (VINCI CONCESSIONS), αναφορικά με τις πρακτικές που παρατίθενται ανά εταιρία στο σκεπτικό υπό V και αφορούν στους ακόλουθους διαγωνισμούς δημοσίων έργων:

α) Κατασκευή επιδομής, σηματοδότησης, τηλεδιοίκησης και τηλεπικοινωνιών για τη γραμμή Σ.Κ.Α. – Κιάτο, έργων ασφαλείας για τη γραμμή Ελευσίνα-Κιάτο και Η/Μ εργασιών σηράγγων», κωδ. έργου 279, (2002), β) Αποκατάσταση οδικού δικτύου στο Σιδηροδρομικό Σταθμό ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ & κατασκευή δύο (2) Άνω διαβάσεων στη Χ.Θ. 434 & Χ.Θ. 435 της σιδηροδρομικής γραμμής ΠΕΙΡΑΙΑ – ΠΛΑΤΥ και Α.Δ. ΠΛΑΤΕΟΣ», κωδ. έργου 251, (2001), γ) ΕΕ5/01: Ανατολικός Κλάδος Ολυμπιακού Δακτυλίου (Ανισόπεδος Κόμβος στο φάρο Ψυχικού, Αγ. Βαρβάρας και Φιλοθέης) στη Λεωφ. Κηφισίας, κωδ. έργου 2110006 ΣΑΕ 010, (2002), δ) Κατασκευή Επέκτασης Γραμμής 3 από ΦΡΕΑΡ ΑΣΩΜΑΤΩΝ έως ΑΙΓΑΛΕΩ (RFP-052/00 CON-01/016, (2001), ε) Ανακαίνιση Σιδηροδρομικής γραμμής και Κατασκευή Ηλεκτροκίνησης – Σηματοδότησης – Τηλεδιοίκησης στο Τμήμα Πειραιά – Αθήνα – Τρεις Γέφυρες – Σ.Κ.Α. – Αχαρνές/ Τρεις Γέφυρες – Άνω Λιόσια – (Σύνδεση με Σ.Γ.Υ.Τ. ΣΚΑ – Κορίνθου)», κωδ. έργου 994, (2003), στ) Επέκτασης Κρηπιδώματος 26 του σταθμού εμπορευματοκιβωτίων του βου προβλήτα της Ο.Λ.Θ. Α.Ε.», κωδ. έργου 259, (2011), ζ) Κατασκευή Β' Λειτουργικής Φάσης Συγκροτήματος Θριασίου και Κατασκευή Σ.Σ. Ζεφυρίου, κωδ. έργου 541, (2011), η) Έργα Μέσω Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) περιόδου 2008, θ) οι διαγωνισμοί που αποτέλεσαν αντικείμενο νόθευσης την περίοδο 1989 – 2000, ι) Αυτοκινητόδρομος Π.Α.Θ.Ε, τμήμα Μαλιακός – Κλειδί, από Α/Κ Ραχών έως τον Α/Κ Κλειδιού, ια) Αυτοκινητόδρομος Π.Α.Θ.Ε., τμήμα Ελευσίνα – Κόρινθος – Πάτρα και νότιο τμήμα αυτοκινητοδρόμου Ιόνιας Οδού Πάτρα – Πύργος – Τσάκωνα, ιβ) Αυτοκινητόδρομος Κεντρικής Ελλάδας από Σκαρφεία έως Α/Κ Παναγιάς Εγνατίας Οδού, ιγ)

Αυτοκινητόδρομος Κόρινθος – Τρίπολη – Καλαμάτα και κλάδος Λεύκτρο – Σπάρτη, ιδ) Ιόνια Οδός από Αντίρριο μέχρι και την Παράκαμψη Ιωαννίνων, Π.Α.Θ.Ε. από Αθήνα (Α/Κ Μεταμόρφωσης) μέχρι τον Μαλιακό (Α/Κ Σκάρφειας) και συνδετήριος κλάδος του Π.Α.Θ.Ε. από Σχηματάρι έως Χαλκίδα, και ιε) Κάθετος Άξονας Εγνατίας Οδού Σιάτιστα – Κρυσταλλοπηγή – Τμήμα Κορομηλιά – Κρυσταλλοπηγή από ΧΘ 0 + 000 έως ΧΘ 16 + 200 (45.4 – 45.5), κωδ. αναφ 5076, (2011).

Η.2. Δεν συντρέχει λόγος περαιτέρω δράσης της Επιτροπής Ανταγωνισμού στην υπό κρίση υπόθεση με βάση το άρθρο 101 ΣΛΕΕ ως προς τις προαναφερόμενες εταιρίες αναφορικά με τις ως άνω πρακτικές.

Η απόφαση εκδόθηκε την **10^η Μαρτίου 2017**.

Η απόφαση και τα συνημμένα σε αυτή παραρτήματα να δημοσιευθούν στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, σύμφωνα με το άρθρο 27 παρ. 1 του ν. 3959/2011.

Η Συντάκτης της Απόφασης

Ο Πρόεδρος

Λευκοθέα Ντέκα

Δημήτριος Κυριτσάκης

Η Γραμματέας

Ηλιάνα Κούτρα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

1. ΟΜΙΛΟΣ INTRACOM - INTRAKAT

1. Η εταιρία με τη σημερινή επωνυμία «INTRAKOM ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ» και το δ.τ. «INTRACOM HOLDINGS» ιδρύθηκε το 1977⁵⁸¹. Προήλθε από τον μετασχηματισμό της «INTRAKOM Α.Ε. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ» το έτος 2005, μέσω απόσχισης κλάδων και μεταβολής δραστηριότητας, σε εταιρία συμμετοχών με ταυτόχρονη ίδρυση τριών νέων θυγατρικών: INTRACOM TELECOM (τηλεπικοινωνιακές λύσεις), INTRACOM DEFENSE ELECTRONICS (αμυντικά ηλεκτρονικά συστήματα) και INTRACOM IT SERVICES (λύσεις και υπηρεσίες πληροφορικής)⁵⁸².
2. Η εταιρία (με τη σημερινή επωνυμία) «INTRAKOM ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ» και διακριτικό τίτλο «INTRAKAT», είναι η μητρική εταιρία του ομίλου INTRAKAT, εδρεύει στην Παιανία Αττικής, ιδρύθηκε το έτος 1987⁵⁸³ και ανήκει (61,76%) στον όμιλο εταιριών INTRACOM HOLDINGS, καθώς το 1994 εξαγοράστηκε⁵⁸⁴ στο σύνολό της από την «INTRAKOM ΑΕ». Οι μετοχές της διαπραγματεύονται στο Χρηματιστήριο Αθηνών από το 2001 και αποτελεί μέλος ενός πολυεθνικού ομίλου υψηλής τεχνολογίας στους τομείς των τηλεπικοινωνιακών προϊόντων και λύσεων, της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, των συστημάτων πληροφορικής για χρηματοοικονομικά ιδρύματα και μεγάλες επιχειρήσεις, των αμυντικών ηλεκτρονικών συστημάτων, της παροχής υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας και ευρυζωνικών συνδέσεων, καθώς και των κατασκευών⁵⁸⁵.
3. Το 2002, η INTRAKAT υπέβαλε στο Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. αίτηση για την κατάταξή της στην προβλεπόμενη από τον ν. 2940/2001 6^η τάξη Μ.Ε.Ε.Π. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του ν. 2940/2001 και την υπ' αριθ. 1863/31.01.2003 Απόφαση Υφυπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., η INTRAKAT επανακρίθηκε και κατατάχθηκε στην 6^η τάξη του ΜΕΕΠ για όλες τις κατηγορίες έργων.
4. Με τις από 14.11.2005 αποφάσεις των Εκτάκτων Γενικών Συνελεύσεών τους, αποφασίστηκε η συγχώνευση των εταιριών «INTRACOM ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» με διακριτικό τίτλο «INTRAKAT» και «INTRAMET ΜΕΤΑΛΛΙΚΕΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ Α.Ε.» με διακριτικό τίτλο «INTRAMET» με απορρόφηση της δεύτερης εταιρίας από την πρώτη. Η παραπάνω συγχώνευση ολοκληρώθηκε στις 30.12.2005 και η επωνυμία της νέας εταιρίας είναι

⁵⁸¹ ΦΕΚ 2206/27.06.1977, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁵⁸² ΦΕΚ 13120/23.12.2005, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁵⁸³ ΦΕΚ 2932/21.12.1987, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ, καθώς και την υπ' αριθ. πρωτ. 3706/12.06.2015 απαντητική επιστολή της INTRAKAT. Βλ. και ΦΕΚ 1970/2001 και ΦΕΚ 9091/16.07.2004.

⁵⁸⁴ ΦΕΚ 2043/31.05.1994, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ. Με την από 01.04.1994 απόφαση του ΔΣ, η εταιρία συγχωνεύτηκε με την εταιρία «INTRAKAT – ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» (ΦΕΚ 9428/2002 και 9895/2002) με απορρόφηση της δεύτερης από αυτήν. Με τις από 31.01.2002, 14.03.2002, 25.04.2002 και 02.09.2002 αποφάσεις του ΔΣ η εταιρία συγχωνεύτηκε με την κατά 100% θυγατρική της εταιρία «Μ-Π ΤΕΧΝΙΚΗ ΑΤΕ». Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 3706/12.06.2015 απαντητική επιστολή της INTRAKAT.

⁵⁸⁵ Βλ. και Ετήσιο Δελτίο Χρήσης, INTRAKAT 2005.

«ΙΝΤΡΑΚΟΜ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΣΥΣΚΕΥΩΝ» με διακριτικό τίτλο «ΙΝΤΡΑΚΑΤ»⁵⁸⁶.

5. Το 2008, με την από 30.06.2008 απόφασή του το ΔΣ της εταιρίας ΙΝΤΡΑΚΑΤ, απορρόφησε τον κλάδο κατασκευής δημοσίων και ιδιωτικών έργων α) της εταιρίας «CYBARCO ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ»⁵⁸⁷ και β) της εταιρίας «EUROKAT ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», καθώς και τον κλάδο κατασκευής δημοσίων έργων της εταιρίας «ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Θ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ»^{588,589}. Η σχετική απόφαση της ΓΣ της εταιρίας λήφθηκε την 17.11.2008. Τέλος, το 2014 απορρόφησε τη θυγατρική της εταιρία «ΠΡΙΣΜΑ ΔΟΜΗ ΑΤΕ»⁵⁹⁰, κατασκευαστική εταιρία με πτυχίο 5^{ης} τάξης ΜΕΕΠ.
6. Σύμφωνα με την υπ' αριθ. 3098/6.02.2009 απόφαση του ΥΠΕΧΩΔΕ, η ΙΝΤΡΑΚΑΤ απέκτησε το ανώτατο πτυχίο της 7^{ης} τάξεως του ΜΕΕΠ για έργα οδοποιίας, οικοδομικά, υδραυλικά, λιμενικά, ηλεκτρομηχανολογικά και βιομηχανικά – ενεργειακά.
7. Ο Όμιλος ΙΝΤΡΑΚΑΤ δραστηριοποιείται σε δύο κύριους τομείς που είναι οι κατασκευές (συμπεριλαμβανομένων των τηλεπικοινωνιών και των δικτύων οπτικών ινών) και ο τομέας των μεταλλικών κατασκευών.

2. ΟΜΙΛΟΣ J&P- ΑΒΑΞ Α.Ε.

8. Η «J&P-ΑΒΑΞ Α.Ε.» με έδρα στο Μαρούσι Αττικής προέκυψε από τη συνένωση τριών μεγάλων κατασκευαστικών εταιριών, η οποία πραγματοποιήθηκε σε δύο φάσεις το 1999 και το 2000. Η εταιρία που είναι εισηγμένη στο ΧΑΑ είναι η πρώην «ΑΒΑΞ Α.Ε.», η οποία ιδρύθηκε το 1986⁵⁹¹, ύστερα από συγχώνευση τριών ατομικών επιχειρήσεων του [...] (οι οποίες προϋπήρχαν του 1970). Είναι εισηγμένη από το 1994 στην Κύρια Αγορά του Χρηματιστηρίου Αθηνών. Τον Ιούνιο του 1999 η εταιρία ΑΒΑΞ προχώρησε σε στρατηγική και μετοχική συνεργασία αρχικά με την «J&P (ΕΛΛΑΣ) Α.Τ.Ε.»⁵⁹², τον τοπικό

⁵⁸⁶ ΦΕΚ 13291/30.12.2005, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ, καθώς και την υπ' αριθ. πρωτ. 3706/12.06.2015 απαντητική επιστολή της ΙΝΤΡΑΚΑΤ.

⁵⁸⁷ Ειδικότερα αναφορικά με τον αποσχισθέν κλάδο της εταιρίας με τη σημερινή επωνυμία «CYBARCO ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» (εφεξής και CYBARCO), η οποία εδρεύει στο Δήμο Φιλοθέης – Ψυχικού Αττικής και πτυχίο 6^{ης} τάξης ΜΕΕΠ, αναφέρονται τα εξής: Η εταιρία CYBARCO προήλθε από την εταιρία «ΤΕΜΚΑ – ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», η οποία στις 29.12.1995 απορρόφησε τον αποσχισθέν κλάδο κατασκευής δημοσίων έργων της εταιρίας «ΤΕΧΝΙΚΗ – ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ – ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ – ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΒΕΝΤ» (ΦΕΚ 170/01.01.1996) και στη συνέχεια στις 22.01.1996 μετονομάστηκε σε «ΒΕΝΤ ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» (δ.τ. «ΒΕΝΤ Α.Ε.») (ΦΕΚ 523/02.02.1996). Στις 07.03.2002 τροποποιήθηκε το καταστατικό της και μετονομάστηκε στη σημερινή της ονομασία (ΦΕΚ 1866/12.03.2002). Στις 26.09.1997 εγκρίθηκε η συγχώνευση δι' απορρόφησης από τη ΒΕΝΤ της εταιρίας «ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΜΠΟΡΟΤΕΧΝΙΚΗ – ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΥΔΟΜΟΣ Α.Ε.» (ΦΕΚ 7022/02.10.1997), ενώ στις 05.07.2002 εγκρίθηκε η συγχώνευση δι' απορρόφησης από τη CYBARCO της εταιρίας «ΔΙΑΓΩΝΙΟΣ – Ανώνυμη - Τεχνική, Εμπορική, Λατομική, Βιομηχανική και Κτηματική Εταιρεία» (ΦΕΚ 7493/17.07.2002).

⁵⁸⁸ ΦΕΚ 13311/1.12.2008, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ, καθώς και την υπ' αριθ. πρωτ. 3706/12.06.2015 απαντητική επιστολή της ΙΝΤΡΑΚΑΤ.

⁵⁸⁹ Βλ. http://www.ase.gr/content/gr/Companies/ListedCo/prospectus/infopress/INTRAKAT_24102008.pdf.

⁵⁹⁰ ΦΕΚ 13642/31.12.2014, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁵⁹¹ ΦΕΚ 3286/08.12.1986 τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ. Βλ. και την υπ' αριθ. πρωτ. 3752/16.06.2015 απαντητική επιστολή της J&P-ΑΒΑΞ.

⁵⁹² Η J&P (ΕΛΛΑΣ) Α.Τ.Ε. δραστηριοποιούνταν από το 1985 ως ΖΕΥΣ ΑΤΕ [η οποία μετονομάστηκε τον Αύγουστο του 1998 σε J&P (ΕΛΛΑΣ) Α.Τ.Ε].

κατασκευαστικό βραχίονα του διεθνούς ομίλου «Ιωάννου και Παρασκευαΐδης» (J&P Group)⁵⁹³ και στη συνέχεια τον Απρίλιο του 2000, ο Όμιλος εταιριών ΑΒΑΞ Α.Ε. – J&P (ΕΛΛΑΣ) Α.Τ.Ε. προχώρησε σε μετοχική συνεργασία με την «ΕΤΕΘ Α.Ε.», ιδιοκτησίας της οικογένειας [...] (αποκτώντας το 100% της εταιρίας)⁵⁹⁴.

9. Το 2002, η ΑΒΑΞ συγχωνεύτηκε δι' απορροφήσεως με την J&P και τη θυγατρική της ΕΤΕΚ Α.Ε.⁵⁹⁵ και στη συνέχεια μετονομάστηκε σε J&P-ΑΒΑΞ Α.Ε.⁵⁹⁶. Παράλληλα, την ίδια χρονιά, η ΕΤΕΘ απορρόφησε την θυγατρική της «ΠΡΟΕΤ Α.Ε.» και την θυγατρική της «ΑΙΧΜΗ Α.Τ.Ε.». Στη συνέχεια και σύμφωνα με το ν. 2940/2001, η επικεφαλής εταιρία του Ομίλου J&P-ΑΒΑΞ απέκτησε εργοληπτικό πτυχίο 7^{ης} τάξης (ανώτατη), ενώ από τις θυγατρικές της η ΕΤΕΘ απέκτησε εργοληπτικό πτυχίο 6^{ης} τάξης και η ΠΡΟΕΤ πτυχίο 3^{ης} τάξης, το οποίο αναβαθμίστηκε σε 4^{ης} τάξης το 2005. Το 2007, η J&P-ΑΒΑΞ απέκτησε το 80,5% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας ΑΘΗΝΑ Α.Τ.Ε., ενώ το 2013 με την κεφαλαιοποίηση υποχρεώσεων ύψους €[...] εκατομμυρίων έφτασε να κατέχει το [...] % της ίδιας εταιρίας⁵⁹⁷.
10. Ο Όμιλος J&P-ΑΒΑΞ δραστηριοποιείται σε όλους τους κατασκευαστικούς τομείς (έργα πολιτικού μηχανικού, οδοποιίας, λιμενικά, κτηριακά, ενεργειακά-βιομηχανικά, φυσικού αερίου, ηλεκτρομηχανολογικά, δίκτυα σωληνώσεων, υδραυλικά), ενώ σημαντικό μερίδιο στις δραστηριότητες του Ομίλου κατέχουν τα έργα παραχώρησης και τα έργα εξωτερικού⁵⁹⁸.
11. Η «ΑΘΗΝΑ Α.Τ.Ε.», θυγατρική της J&P-ΑΒΑΞ, με έδρα επίσης στο Μαρούσι Αττικής, αποτελεί ανώνυμη τεχνική εταιρία. Η εταιρία ιδρύθηκε το έτος 1966 και η αρχική της ονομασία ήταν «ΑΡΧΙΡΟΔΟΝ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ»⁵⁹⁹. Το 1983 μετονομάστηκε σε «ΑΘΗΝΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ»⁶⁰⁰ και το 2003 πήρε τη σημερινή της ονομασία⁶⁰¹. Από το 2007 είναι μέλος του Ομίλου J&P-ΑΒΑΞ, η οποία πλέον κατέχει το 92,89% της ίδιας εταιρίας. Οι μετοχές της διαπραγματεύονται στην Αγορά του Χρηματιστηρίου Αθηνών από το 1994. Είναι κάτοχος εργοληπτικού πτυχίου 7^{ης} τάξης⁶⁰².

⁵⁹³ ΦΕΚ 6634/13.08.1999 τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ, καθώς και Απόφαση ΕΑ 68/Π/1999 και την υπ' αριθ. πρωτ. 3752/16.06.2015 απαντητική επιστολή της J&P-ΑΒΑΞ.

⁵⁹⁴ ΦΕΚ 6346/06.07.2000 τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ, καθώς και Απόφαση ΕΑ 151/Π/2000 και την υπ' αριθ. πρωτ. 3752/16.06.2015 απαντητική επιστολή της J&P-ΑΒΑΞ.

⁵⁹⁵ ΦΕΚ 6200/28.06.2002 τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ, απόφαση Κ2-7734/2002 και την υπ' αριθ. πρωτ. 3752/16.06.2015 απαντητική επιστολή της J&P-ΑΒΑΞ.

⁵⁹⁶ ΦΕΚ 6347/01.07.2002 τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ, απόφαση Κ2-8512/2002.

⁵⁹⁷ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 3752/16.06.2015 απαντητική επιστολή της J&P-ΑΒΑΞ.

⁵⁹⁸ Βλ. και <http://www.jp-avax.gr/jp/default.aspx?pid=291&CTID=170>.

⁵⁹⁹ ΦΕΚ 953/21.12.1966, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁶⁰⁰ ΦΕΚ 29/10.01.1983, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁶⁰¹ ΦΕΚ 8091/28.07.2003, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁶⁰² Το 2002 η ΑΘΗΝΑ απορρόφησε τις εταιρίες «ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΑΕ», «ΑΡΧΙΜΗΔΗΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», «ΑΙΟΛΟΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» (ΦΕΚ 9476/16.09.2002), «ΒΕΚΤΡΑ ΑΕ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», «ΙΝΤΕΚΤΑ ΑΕ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», «ΜΕ-ΣΟΓΕΙΑΚΗ – ΤΕΧΝΙΚΗ – ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ – ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ – ΝΑΥΤΤΙΛΙΑΚΗ – ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΗ - ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΕΝΔΥΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», «ΕΡΓΟΝΕΤ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και τον κατασκευαστικό κλάδο δημοσίων έργων της «ΔΟ.ΜΗ.ΚΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΟΜΙΚΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΜΗΧΑ-ΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ» (ΦΕΚ 9149/2002).

12. Το 2002 η ΑΘΗΝΑ απορρόφησε τις εταιρίες «ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ **ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ** ΑΕ», «**ΑΡΧΙΜΗΔΗΣ** ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», «ΑΙΟΛΟΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ»⁶⁰³, «ΒΕΚΤΡΑ ΑΕ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», «ΙΝΤΕΚΤΑ ΑΕ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», «ΜΕ-ΣΟΓΕΙΑΚΗ – ΤΕΧΝΙΚΗ – ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ – ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ – ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ – ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΗ - ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», «ΕΡΓΟΝΕΤ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και τον κατασκευαστικό κλάδο δημοσίων έργων της «ΔΟ.ΜΗ.ΚΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΟΜΙΚΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ»⁶⁰⁴.

3. ΟΜΙΛΟΣ ΑΕΓΕΚ Α.Ε. – ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε.

13. Η εταιρία «ΑΕΓΕΚ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ» ιδρύθηκε το 1949, με σκοπό την ανάληψη και εκτέλεση τεχνικών έργων, η έδρα της βρίσκεται στο Μαρούσι και είναι εισηγμένη στο Χρηματιστήριο Αθηνών από το 1993⁶⁰⁵.

14. Στις 28.12.1998 συστάθηκε η «ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε.», με την αρχική επωνυμία «ΕΙΔΙΚΕΣ ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ Α.Ε.» και με διακριτικό τίτλο «ΕΔΑΦΟΣΤΑΤΙΚΗ Α.Ε.»^{606,607}.

15. Το Φεβρουάριο του 1999 απέκτησε το 51% των μετοχών της εισηγμένης στο Χρηματιστήριο Αθηνών τεχνικής εταιρία «ΕΚΤΕΡ ΑΕ»⁶⁰⁸, με εργοληπτικό πτυχίο 6^{ης} τάξης. Στη συνέχεια υπήρξε σταδιακή πώληση των μετοχών αυτών, με αποτέλεσμα να μην υφίσταται οποιαδήποτε συμμετοχή από τις 07.11.2013. Περαιτέρω, η ΑΕΓΕΚ, τον Οκτώβριο του 1999 απέκτησε ποσοστό συμμετοχής και ψήφου 51% στην τεχνική εταιρία «ΑΤΕ ΟΜΑΣ»⁶⁰⁹, η οποία κατείχε εργοληπτικό πτυχίο Ζ΄ Τάξης.

16. Το Φεβρουάριο του 2000, απέκτησε ποσοστό συμμετοχής και ψήφου 60% στην τεχνική εταιρία «ΕΤΕΠ ΑΕ»⁶¹⁰, η οποία κατείχε εργοληπτικό πτυχίο Η΄ τάξης. Τον Οκτώβριο του ίδιου έτους απέκτησε ποσοστό συμμετοχής και ψήφου 50% στην τεχνική εταιρία «ΜΕΤΩΝ ΑΕ»⁶¹¹, ενώ η κυπριακή εταιρία FOXFORD TRADING LTD (στην οποία συμμετείχε η

⁶⁰³ ΦΕΚ 9476/16.09.2002, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁶⁰⁴ ΦΕΚ 9149/2002 τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁶⁰⁵ ΦΕΚ 251/15.08.1949, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁶⁰⁶ ΦΕΚ 68/11.1.1999, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁶⁰⁷ Η αλλαγή επωνυμίας πραγματοποιήθηκε στις 15.02.2008 (σε συνέχεια σχετικής απόφασης της ΓΣ της 19.1.2008), βλ. ΦΕΚ 1135/22.02.2008, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁶⁰⁸ Βλ. τις υπ' αριθ. 42/Π/1999 και 141/Π/2000 Αποφάσεις της ΕΑ. Βλ. και παρακάτω, υπό-ενότητα «ΕΚΤΕΡ ΑΕ» καθώς και την υπ' αριθ. πρωτ. 2621/28.04.2015 απαντητική επιστολή της ΑΕΓΕΚ.

⁶⁰⁹ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 2621/28.04.2015 απαντητική επιστολή της ΑΕΓΕΚ, καθώς και το ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ, Αύγουστος 2002.

⁶¹⁰ Βλ. την υπ' αριθ. 160/Π/2000 Απόφαση της ΕΑ. Βλ. και την υπ' αριθ. πρωτ. 2621/28.04.2015 απαντητική επιστολή της ΑΕΓΕΚ.

⁶¹¹ Η ΜΕΤΩΝ (πλήρης επωνυμία «ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ - ΜΕΤΩΝ Α.Ε.») είχε συσταθεί το 1969 (βλ. υπ' αριθ. 8714/506/1969 απόφαση του Υπουργού Εμπορίου (131/14.03.1969 Φ.Ε.Κ. (τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ) και 14127/26.11.2004 ΦΕΚ (τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ)). Στις 14.09.2002, Έκτακτη Γενική Συνέλευση των μετόχων της εταιρίας ενέκρινε τη συγχώνευση με απορρόφηση από την εταιρία ΜΕΤΩΝ της ανώνυμης εταιρίας «ΔΟΜΙΚΑ ΕΡΓΑ Α.Τ.Ε.», στο πλαίσιο του ν. 2940/2001 για την επανάκριση των εργοληπτικών επιχειρήσεων. Στις 23.09.2002 καταχωρήθηκε στο

ΑΕΓΕΚ κατά 66,67%⁶¹²) απέκτησε (στις 20.10.2000) το 50,66% της τεχνικής εταιρίας «ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ»⁶¹³. Με την μεταβίβαση αυτή η ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ εντάχθηκε στον Όμιλο της ΑΕΓΕΚ.

17. Στις 03.09.2002, το ΔΣ της εταιρίας ενέκρινε τη συγχώνευση με απορρόφηση από την εταιρία ΑΕΓΕΚ των ανωνύμων εταιριών⁶¹⁴ «ΔΟΜΗΤΩΡ Α.Τ.Ε.», «ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ Α.Τ.Ε.»⁶¹⁵, «ΟΔΟΣΗΜΑΝΣΗ Α.Τ.Ε.ΒΕ.» και «ΑΞΩΝ Α.Τ.Ε.ΒΕ.», στο πλαίσιο του ν. 2940/2001 για την επανάκριση των εργοληπτικών επιχειρήσεων⁶¹⁶. Στις 24.9.2002 η «ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» απορρόφησε τις εταιρίες «ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ - ΕΤΕΠ Ανώνυμος Εταιρεία», «ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ Α.Ε.» (Η' τάξης), «ΑΤΕ ΟΜΑΣ», «ΤΡΙΤΩΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» (Ζ' τάξης), «Δ.Γ. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ-ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ, ΕΜΠΟΡΙΚΗ, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και «ΕΡΓΟΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ»⁶¹⁷.
18. Τον Ιανουάριο 2003, η εταιρία επανακρίθηκε και απέκτησε εργοληπτικό πτυχίο 7^{ης} τάξης του ΜΕΕΠ, στις 31.1.2003 οι εταιρίες «ΗΦΑΙΣΤΟΣ ΑΤΕ» και «ΑΣΤΡΟΝ ΑΤΕ» απορροφήθηκαν από την «ΕΚΤΕΡ ΑΕ» και στις 19.2.2003 η εταιρία «ΔΟΜΙΚΑ ΕΡΓΑ ΑΤΕ» απορροφήθηκε από την «ΜΕΤΩΝ ΑΕ».
19. Στις 11.03.2006, η Β' επαναληπτική έκτακτη Γενική Συνέλευση των μετόχων της εταιρίας αποφάσισε τη συγχώνευση με απορρόφηση από την ΑΕΓΕΚ των ανωνύμων εταιριών ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ και ΜΕΤΩΝ⁶¹⁸.
20. Στις 19.01.2008, στο πλαίσιο γενικότερης οικονομικής και οργανωτικής αναδιάρθρωσης του Ομίλου, η Β' επαναληπτική έκτακτη Γενική Συνέλευση των μετόχων της εταιρίας αποφάσισε την απόσχιση του κατασκευαστικού κλάδου της και την εισφορά αυτού στη θυγατρική εταιρία ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ (πρώην ΕΔΑΦΟΣΤΑΤΙΚΗ), με αντίστοιχη τροποποίηση του σκοπού της. Στην ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ περιήλθαν όλα τα

ΜΑΕ η υπ' αριθ. 15130/02 απόφαση του Νομάρχη Αθηνών με την οποία εγκρίθηκε η παραπάνω συγχώνευση. Κατόπιν τούτων, η εταιρία ΜΕΤΩΝ κατέστη κάτοχος εργοληπτικού πτυχίου 6^{ης} τάξης. Βλ. και την υπ' αριθ. πρωτ. 2621/28.04.2015 απαντητική επιστολή της ΑΕΓΕΚ.

⁶¹² Το υπόλοιπο 33,33% ανήκει στην Κυπριακή εταιρία «NOLTON Ltd», η οποία δεν είναι συμφερόντων της ΑΕΓΕΚ.

⁶¹³ Βλ. την υπ' αριθ. 175/ΠΙ/2001 Απόφαση της ΕΑ. Η εταιρία «ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» (εφεξής και ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ) συστάθηκε με την επωνυμία «ΕΤΑΝΕ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» (εφεξής και ΕΤΑΝΕ) το 1994 με βάση τις διατάξεις των ν. 2190/1920 και 2166/1993, καταχωρήθηκε δε στο ΜΑΕ την 30.12.1994 (βλ. ΦΕΚ τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ αριθ. φύλλου 28/03.01.1995). Το 1998 η εταιρία ΕΤΑΝΕ συγχώνευσε με απορρόφηση την εταιρία ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ (βλ. υπ' αριθ. 12328/1998 Απόφαση Γ. Γραμματέα Εμπορίου Υπουργείου Ανάπτυξης και 10055/31.12.1998 Φ.Ε.Κ. (τ.ΑΕ. & ΕΠΕ)). Με την με αρ. Κ2-3345/15.03.2000 απόφαση του Υφ. Ανάπτυξης εγκρίθηκε η τροποποίηση του καταστατικού της ως άνω εταιρίας, η οποία δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ (τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ αριθ. φύλλου. 2053/16.03.2000), και μεταξύ άλλων τροποποιήθηκε και η επωνυμία της σε «ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ». Κατείχε εργοληπτικό πτυχίο Η' τάξης, ενώ το 2003 (βλ. υπ' αριθ. 1862-31/01/2003 απόφαση Υφυπουργού Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε), επανακρίθηκε και κατατάχθηκε στην 7^η τάξη. Βλ. και την υπ' αριθ. πρωτ. 2621/28.04.2015 απαντητική επιστολή της ΑΕΓΕΚ.

⁶¹⁴ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 2621/28.04.2015 απαντητική επιστολή της ΑΕΓΕΚ.

⁶¹⁵ Η «ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ ΑΤΕ» ιδρύθηκε το 1990 και ήταν εγγεγραμμένη στη Ζ' τάξη του ΜΕΕΠ.

⁶¹⁶ Βλ. την υπ' αριθ. Κ2-11932/19.09.2002 απόφαση του Υφυπουργού Ανάπτυξης (ΦΕΚ 9713/23.09.2002, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ).

⁶¹⁷ ΦΕΚ 9791/25.09.2002, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ. Βλ. και την υπ' αριθ. πρωτ. 2621/28.04.2015 απαντητική επιστολή της ΑΕΓΕΚ.

⁶¹⁸ Βλ. υπ' αριθ. Κ2-4697/31.03.2006 απόφαση του Υπουργείου Ανάπτυξης (ΦΕΚ 2198/31.03.2006, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ). Βλ. και την υπ' αριθ. πρωτ. 2621/28.04.2015 απαντητική επιστολή της ΑΕΓΕΚ.

δικαιώματα, οι υποχρεώσεις και τα περιουσιακά στοιχεία του αποσχισθέντος κλάδου (ανάμεσα στα οποία και το εργοληπτικό πτυχίο 7^{ης} τάξης)⁶¹⁹.

21. Στις 26.06.2008 υπογράφηκε μεταξύ των τραπεζών «ΑΛΦΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ», «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ» των εταιριών «ΠΡΟΜΑΧΟΣ ΑΕ», ΑΕΓΕΚ, ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ και του επιχειρηματία Ιωάννη Μαρούλη, ιδιωτικό συμφωνητικό με βάση το οποίο η εταιρία «ΠΡΟΜΑΧΟΣ ΑΕ»⁶²⁰, θα αποκτούσε το 33% περίπου της ΑΕΓΕΚ και το 80% της ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ⁶²¹. Η συναλλαγή αυτή υπήρξε αποτέλεσμα του γεγονότος ότι από τις αρχές του 2005 οι τράπεζες ALPHA και ΠΕΙΡΑΙΩΣ υποστήριξαν ουσιαστικά και πολλαπλά τη λειτουργία της ΑΕΓΕΚ, με τη χρηματοδότηση του ταμειακού της ελλείμματος, την έκδοση εγγυητικών επιστολών για την εξασφάλιση του ανεκτέλεστου υπολοίπου εργασιών της και την ανάληψη νέων έργων και άλλων ενεργειών. Επίσης οι προαναφερόμενες τράπεζες είχαν αποκτήσει και έλεγχαν έως τότε το 15% περίπου του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου και δικαιωμάτων ψήφου της ΑΕΓΕΚ. Τα εν λόγω ποσοστά συμμετοχής τους διαμορφώθηκαν μετά την από 07.11.2008 αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου ως εξής: για την ALPHA BANK 29,12%, την ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ 13,81%, την MARFIN EGNATIA BANK 2,98%, την ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ 2,18% και την ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε. 1,64%.
22. Επισημαίνεται ότι από τη συνεδρίαση του ΧΑΑ στις 27.06.2008 οι μετοχές της εταιρίας εντάχθηκαν στην Κατηγορία Επιτήρησης εξ αιτίας του γεγονότος ότι οι ζημιές κατά τη χρήση 2007 ήταν μεγαλύτερες από το τριάντα τοις εκατό (30%) της καθαρής θέσης [κατ' εφαρμογή της παραγράφου 3.1.2.5. 1(β) του Κανονισμού του ΧΑΑ]⁶²².
23. Τέλος, στις 31.07.2013, η εταιρία ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ απέκτησε μετοχές που αντιπροσωπεύουν το 80% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ, χωρίς δικαίωμα ψήφου, καθώς και το 4,992% του μετοχικού κεφαλαίου της ΑΕΓΕΚ. Προς υλοποίηση αυτής της συμφωνίας μεταξύ της ΑΚΤΩΡ και των προαναφερθεισών τραπεζών⁶²³, η ΑΕΓΕΚ προχώρησε σε τροποποίηση του άρθρου 5 του καταστατικού της ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ⁶²⁴, περί μετατροπής 66.000.000 παλαιών κοινών ονομαστικών μετά ψήφου μετοχών της τελευταίας εταιρίας, ονομαστικής αξίας 1,50 ευρώ εκάστη, ιδιοκτησίας της ΑΚΤΩΡ, οι οποίες αντιπροσωπεύουν ποσοστό 80% επί του μετοχικού κεφαλαίου της υπόψη εταιρίας, σε 66.000.000 νέες προνομιούχες άνευ ψήφου, μετατρέψιμες σε κοινές μετά ψήφου, μετοχές, ονομαστικής αξίας 1,50 ευρώ εκάστη. Συνεπεία της ως άνω τροποποίησης, η ΑΕΓΕΚ αποκτά πλέον τον έλεγχο επί των επιχειρηματικών και χρηματοοικονομικών

⁶¹⁹ Βλ. υπ' αριθ. ΕΜ-2275/15.02.2008 απόφασης του Νομάρχη Αθήνας (Νομαρχία Αθηνών-Ανατολικός Τομέας), η οποία καταχωρήθηκε στις 15.02.2008 στο Μ.Α.Ε. της Νομαρχίας (Φ.Ε.Κ. 1135/22.02.2008, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ). Βλ. και την υπ' αριθ. πρωτ. 2621/28.04.2015 απαντητική επιστολή της ΑΕΓΕΚ.

⁶²⁰ Η «ΠΡΟΜΑΧΟΣ ΑΕ» ιδρύθηκε το Μάιο του 2006 και διαθέτει εργοληπτικό πτυχίο 3ης τάξης του ΜΕΕΠ. Η εταιρία από την ίδρυσή της αποτελεί μέλος του ομίλου των επιχειρήσεων της οικογένειας Μαρούλη με επικεφαλής την εταιρία «ΙΟΝΙΟΣ Α.Ε.»

⁶²¹ Βλ. και απόφαση ΕΑ 411/Υ/2008.

⁶²² Βλ. <http://www.aegek.gr/new/gre/index-gre.html>.

⁶²³ Βλ. [http://content-](http://content-mcdn.feed.gr/pegasus/Multimedia/pdf/AKTOR_Financial_Statement_31122013eng_id5829942.pdf)

[mcdn.feed.gr/pegasus/Multimedia/pdf/AKTOR_Financial_Statement_31122013eng_id5829942.pdf](http://content-mcdn.feed.gr/pegasus/Multimedia/pdf/AKTOR_Financial_Statement_31122013eng_id5829942.pdf), καθώς και υπό-ενότητα «ΟΜΙΛΟΣ ΕΛΛΑΚΤΩΡ: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΤΕΒ Α.Ε. - ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε.».

⁶²⁴ Βλ. τη με αριθ. πρωτ.15749/13.09.2013 απόφαση του Αντιπεριφερειάρχη Περιφερειακής Ενότητας Βορείου Τομέα Αθηνών (ΓΕ.Μ.Η. αριθ. πρωτ. 114379/16.09.2013). Βλ. και την από 05.06.2013 απόφαση της έκτακτης αυτόκλητης καθολικής ΓΣ των μετόχων της ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ.

πολιτικών της ΑΕΓΕΚ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ κατά τα προβλεπόμενα στον Κ.Ν. 2190/1920⁶²⁵.

4. ΟΜΙΛΟΣ ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ

24. Ο Όμιλος «ΓΕΚ-ΤΕΡΝΑ» δημιουργήθηκε από τις εταιρίες ΓΕΚ και ΤΕΡΝΑ ως εξής:
25. Το 1960 ιδρύθηκε η εταιρία με την αρχική επωνυμία «ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΡΜΗΣ Α.Ε.» με κύριο αντικείμενο εργασιών την απόκτηση, οικοδόμηση, εκμετάλλευση και διαχείριση ακινήτων, η οποία το 1966 μετονομάστηκε σε «ΕΡΜΗΣ Α.Ε. ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ» με κύρια δραστηριότητα την ανέγερση οικοδομικών έργων. Το 1969 πραγματοποιήθηκε η εισαγωγή των μετοχών της εταιρίας στο ΧΑΑ, ενώ το 2000 τροποποίησε το σκοπό και την επωνυμία της σε «ΕΡΜΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ Α.Ε.»⁶²⁶ και δραστηριοποιείται, πλέον και στην ανάπτυξη, διαχείριση και εκμετάλλευση ακινήτων⁶²⁷.
26. Η εταιρία «ΓΕΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», η μητρική εταιρία του ομίλου επιχειρήσεων ΓΕΚ, ιδρύθηκε το 1969, είχε έδρα το Δήμο Αμαρουσίου, οι μετοχές της είναι εισηγμένες στο ΧΑΑ από το 1994, και οι δραστηριότητές της περιλάμβαναν κυρίως την ανάληψη και εκτέλεση πάσης φύσεως τεχνικών έργων και μελετών και την παροχή υπηρεσιών τεχνικού συμβούλου. Κατείχε πτυχίο Ζ' τάξης και εντός του 1999 αναβαθμίστηκε στην Η' τάξη για τα οικοδομικά, υδραυλικά, βιομηχανικά και ενεργειακά έργα, καθώς και για τα έργα οδοποιίας⁶²⁸. Το 2004 συγχωνεύτηκε, δι' απορροφήσεως, με την «ΕΡΜΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΑΕ» και μετονομάστηκε σε «ΓΕΚ Α.Ε. ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ, ΑΚΙΝΗΤΩΝ, ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ».
27. Η εταιρία «ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» με δ.τ. «ΤΕΡΝΑ Α.Ε.», η οποία συστάθηκε το 1972⁶²⁹, έχει έδρα στην Αθήνα και αποτελεί την κατασκευαστική εταιρία του Ομίλου ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ. Το 1994 οι μετοχές της εισήχθησαν στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών. Κατείχε (από το 1999) πτυχίο Η' τάξης για τα οικοδομικά, υδραυλικά, βιομηχανικά και ενεργειακά έργα, καθώς και έργα οδοποιίας.
28. Το 1999 η ΓΕΚ απέκτησε το 51% της ΤΕΡΝΑ με σκοπό τη δημιουργία ομίλου στον χώρο των κατασκευών, της ενέργειας και του Real Estate⁶³⁰.
29. Το 2002, δυνάμει της από 18.07.2002 αποφάσεως της Γενικής Συνελεύσεως των μετόχων εγκρίθηκε η συγχώνευση με απορρόφηση σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.2166/1993 από την ΤΕΡΝΑ των παρακάτω τεσσάρων ανωνύμων εταιριών και κατασκευαστικού κλάδου με τις επωνυμίες: i. «ΗΝΙΟΧΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ»⁶³¹, ii. «ΨΥΚΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΚΑΙ

⁶²⁵ Βλ. και <http://www.aegek.gr/new/gre/aegekat.html>.

⁶²⁶ Βλ. την εγκριτική απόφαση Κ2-10469/16.10.2000 του Υπουργείου Ανάπτυξης

⁶²⁷ Βλ. και <http://www.gekterna.com/userfiles/Deltia/enhmerotiko-deltio-2008.pdf>.

⁶²⁸ Βλ. σχετικά και Απόφαση ΕΑ 221/III/2002.

⁶²⁹ Βλ. υπ' αριθ. οικ.7309 της 23.6.1972 εγκριτική του καταστατικού απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας (ΦΕΚ 1338/04.07.1972, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ). Βλ. και υπ' αριθ. πρωτ. 2889/11.05.2015 επιστολή της ΤΕΡΝΑ.

⁶³⁰ Βλ. και Απόφαση ΕΑ 63/II/1999 ΓΕΚ-ΤΕΡΝΑ.

⁶³¹ Η εταιρία «ΗΝΙΟΧΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» ιδρύθηκε το 1994, κατείχε πτυχίο Ζ' τάξης και μοναδικός μέτοχος της ήταν η ΤΕΡΝΑ.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ»⁶³², iii. «ΔΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», iv. «ΕΡΓΟΔΥΝΑΜΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και v. του κατασκευαστικού κλάδου της ανωνύμου εταιρίας «ΓΕΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ»⁶³³.

30. Το 2004 οι διοικήσεις των εταιριών «ΕΡΜΗΣ Α.Ε.» (συνδεδεμένης εταιρίας)⁶³⁴ και «ΓΕΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ ΑΕ» αποφάσισαν τη συγχώνευση των δύο εταιριών, με απορρόφηση της δεύτερης από την πρώτη και τη μετονομασία της σε «ΓΕΚ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ, ΑΚΙΝΗΤΩΝ, ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ»⁶³⁵.
31. Επίσης, το 2004 συστάθηκε η εταιρία «ΛΙΘΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» με έδρα τον Δήμο Αν. Ολύμπου Πιερίας, η οποία δραστηριοποιείται στην εκμετάλλευση λατομείου. Την 16.1.2007 και την 12.7.2007, η ΤΕΡΝΑ (όμιλος) απέκτησε το 51% και 49% αντίστοιχα, των μετοχών και δικαιωμάτων ψήφου της ΛΙΘΟΣ⁶³⁶.
32. Το 2007, τον Μάιο και Ιούνιο, η ΤΕΡΝΑ (όμιλος) απέκτησε ποσοστό 21,4% στην εισηγμένη εταιρία «ΑΤΤΙ-ΚΑΤ Α.Ε.».
33. Εν συνεχεία με την από 06.11.2008 απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων της εταιρίας σε συνδυασμό με την υπ' αριθ. πρωτ. Κ2-15458/23.12.2008 απόφαση του Υφυπουργού Ανάπτυξης με την οποία εγκρίθηκε η διάσπαση της εισηγμένης στο Χ.Α εταιρίας ΤΕΡΝΑ σε δύο μέρη (τμήματα) - ειδικότερα στο ένα τμήμα περιλαμβάνονται όλες οι δραστηριότητες και περιουσιακά στοιχεία της διασπώμενης (πλην των κατασκευαστικών και των προς αυτές συναφών) και το άλλο τμήμα περιλαμβάνονται οι κατασκευαστικές δραστηριότητες μετά των συναφών περιουσιακών στοιχείων και συμμετοχών (περιλαμβανομένου ενδεικτικά του εργοληπτικού πτυχίου ΜΕΕΠ), - και η απορρόφηση εκάστου τμήματος από τις επωφελούμενες εταιρίες ΓΕΚ (εισηγμένη στο ΧΑΑ) και ΛΙΘΟΣ:
- α. εγκρίθηκε η απορρόφηση του τμήματος που περιλαμβάνονται οι κατασκευαστικές δραστηριότητες μετά των συναφών περιουσιακών στοιχείων και συμμετοχών (περιλαμβανομένου ενδεικτικά του εργοληπτικού πτυχίου ΜΕΕΠ), της διασπασθείσης εταιρίας ΤΕΡΝΑ στην ΛΙΘΟΣ και β. αποφασίσθηκε η τροποποίηση του άρθρου 1 της επωνυμίας της ΛΙΘΟΣ σε «ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και του άρθρου 5 ως προς το μετοχικό της κεφάλαιο⁶³⁷. Συνεπεία της ανωτέρω διασπάσεως η «ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ

⁶³² Η εταιρία «ΨΥΚΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΗ ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» ιδρύθηκε το 1972, ήταν κάτοχος πτυχίου Ζ' τάξης και μοναδική μέτοχος της ήταν η ΓΕΚΕ ΑΕΒΕ – θυγατρική της ΓΕΚ κατά 99,9%.

⁶³³ Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. Κ2-12311 απόφαση του Υφυπουργού Ανάπτυξης (ΦΕΚ 9795/2002, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ).

⁶³⁴ Βασικοί μέτοχοι πριν τη συγχώνευσή της ήταν οι [...].

⁶³⁵ Βλ. απόφαση Κ2 - 13956/03.12.2004 του Υπουργού Ανάπτυξης.

⁶³⁶ Βλ. Ετήσιες Οικονομικές Καταστάσεις της μητρικής εταιρίας και το Ομίλου της ΤΕΡΝΑ της 31^{ης} Δεκεμβρίου 2007.

⁶³⁷ Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 37833/08 σχετ. 37474/08&35113/08 ανακοίνωση που καταχωρήθηκε την 23η.12.2008 στο τηρούμενο Μητρώο της Νομαρχίας Αθηνών (ΦΕΚ 14207/2008, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ και διορθωτικό ΦΕΚ 1204/2009, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ).

ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΑΕ» διαγράφηκε από τα Μητρώα ΑΕ και από το Χρηματιστήριο Αθηνών. Ακολούθως, το 2008, η ΓΕΚ μετονομάστηκε σε «ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ Ανώνυμη Εταιρεία Συμμετοχών, Ακινήτων, Κατασκευών» και διακριτικό τίτλο «ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ Α.Ε.»⁶³⁸.

34. Συνακόλουθα η νυν εταιρία «ΤΕΡΝΑ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και με δ.τ «ΤΕΡΝΑ ΑΕ» (πρώην ΛΙΘΟΣ) αποτελεί τον κατασκευαστικό βραχίονα του Ομίλου ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ ΑΕ και κάτοχο εργοληπτικού πτυχίου ΜΕΕΠ της 7^{ης} τάξης, η οποία δραστηριοποιείται τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.
35. Επίσης, στον Όμιλο ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ, στον κλάδο των κατασκευών, δραστηριοποιείται και η «ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ Α.Β.Ε.Τ.Ε.», η οποία αποτελεί συνέχεια της «ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ Α.Ε.» (ΕΤΚΑ). Η ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ έχει έδρα την Αθήνα-Αττικής και είναι κάτοχος εργοληπτικού πτυχίου 6^{ης} τάξεως και η δραστηριότητά της στον κατασκευαστικό τομέα είναι η ανάληψη και εκτέλεση πάσης φύσεως τεχνικών έργων δημοσίων και ιδιωτικών ως κύριος ανάδοχος ή ως υπεργολάβος ή μέσω κοινοπραξιών.

5. ΟΜΙΛΟΣ ΕΛΛΑΚΤΩΡ: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΤΕΒ Α.Ε. - ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε.

36. Ο Όμιλος «ΕΛΛΑΚΤΩΡ Α.Ε.» με τη σημερινή του μορφή έχει έδρα στη Ν. Κηφισιά-Αττικής, ενώ η διαδικασία συγκρότησής του ξεκίνησε το 1998 και ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο του 2002 με την απορρόφηση των κατασκευαστικών κλάδων των εταιριών: «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ Α.Ε.» και «ΤΕΒ Α.Ε.» από την «ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε.» και στη συνέχεια τη συγχώνευση των «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ Α.Ε.» και «ΤΕΒ Α.Ε.». Με την ολοκλήρωση αυτής της διαδικασίας προέκυψαν η μητρική εταιρία του Ομίλου, «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΤΕΒ Α.Ε.» και νυν «ΕΛΛΑΚΤΩΡ Α.Ε.» (εταιρία συμμετοχών) και η νέα «ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε.». Ειδικότερα:
37. Η «ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε.» ιδρύθηκε το 1977 με την αρχική επωνυμία «ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΠΟΜΠΟΛΑΣ Α.Ε.»⁶³⁹. Το 1981 η επωνυμία της μετατράπηκε αρχικά σε «Ανώνυμος Τεχνική Εταιρεία ΑΚΤΩΡ Α.Ε.»⁶⁴⁰ και στη συνέχεια το 1995 σε «ΑΚΤΩΡ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» με τον διακριτικό τίτλο «ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε.»⁶⁴¹, της οποίας το 50,01% του μετοχικού της κεφαλαίου εξαγοράστηκε το 1999 από την «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ Α.Ε.».
38. Η «ΤΡΙΓΩΝΟΝ ΑΕΒΤΤΕ» ιδρύθηκε το 1977 ως ΕΠΕ και το 1985⁶⁴² μετατράπηκε σε ανώνυμη εταιρία. Η έδρα της εταιρίας έως το 2005 βρισκόταν στην Πάτρα και στη συνέχεια μεταφέρθηκε στο Χαλάνδρι, Αττικής και ήταν 100% θυγατρική της «ΑΚΤΩΡ Α.Ε.» (πρώην εταιρία «ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΠΟΜΠΟΛΑΣ Α.Ε.»).
39. Η εταιρία «ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΒΟΛΟΥ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» ιδρύθηκε το έτος 1949⁶⁴³ και ήταν εγγεγραμμένη στο Μητρώο Εργοληπτικών Επιχειρήσεων (ΜΕΕΠ) ως Εργοληπτική

⁶³⁸ ΦΕΚ 14045/23.12.2008, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁶³⁹ ΦΕΚ 189/12.02.1977, τεύχος Α.Ε. και ΕΠΕ, καθώς και την υπ' αριθ. πρωτ. 3723/15.06.2015 απαντητική επιστολή της ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ.

⁶⁴⁰ ΦΕΚ 3511/10.09.1981, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁶⁴¹ ΦΕΚ 4755/11.08.1995, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁶⁴² ΦΕΚ 2916/06.08.1985, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁶⁴³ ΦΕΚ 141/04.06.1949, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

Επιχείρηση Η΄ Τάξης για όλες τις κατηγορίες έργων (Οικοδομικά, Οδοποιίας, Υδραυλικά, Λιμενικά, Ηλεκτρομηχανολογικά και Βιομηχανικά-Ενεργειακά). Το 2000, η ΤΕΒ συγχωνεύθηκε με τη «ΜΕΣΟΓΑΙΑ HOLDING Α.Ε.» δι' απορροφήσεως της δεύτερης από την πρώτη⁶⁴⁴, αποκτώντας έτσι επιπλέον ως αντικείμενο δραστηριότητας την πραγματοποίηση επενδύσεων σε αξιόγραφα και τη συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιο άλλων εταιριών⁶⁴⁵.

40. Η εταιρία «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ Α.Ε.», ιδρύθηκε το έτος 1955 ως Ε.Π.Ε. και μετετράπη σε Α.Ε. το 1962⁶⁴⁶. Ήταν κάτοχος πτυχίου πρώην Η΄ τάξεως για τα οικοδομικά, υδραυλικά, βιομηχανικά και ενεργειακά έργα καθώς και για τα έργα οδοποιίας. Εισήχθη στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών (ΧΑΑ) τον Απρίλιο 1994. Το έτος 1987 ιδρύθηκε από την ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ, με έδρα την Αθήνα, η κατά 100% θυγατρική της ΑΣΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΙΣ Α.Ε., η οποία δραστηριοποιείται, κυρίως στο κλάδο, της ανάπτυξης και διαχείρισης ακίνητης περιουσίας.
41. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ υπέγραψε το 1998 συμφωνία με τους μετόχους του πλειοψηφικού πακέτου της ΤΕΒ. Μέσα στο 1999, η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ προχώρησε επίσης και σε στρατηγική συμφωνία και με τους κύριους μετόχους της ΑΚΤΩΡ. Συγκεκριμένα, προέβη σε αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά 58,5 δις δρχ., με μερική παραίτηση του δικαιώματος προτίμησης των παλαιών μετόχων. Το ποσό αυτό χρησιμοποιήθηκε για την απόκτηση ποσοστού 50,01% της ΑΚΤΩΡ. Οι μέτοχοι της ΑΚΤΩΡ συμμετείχαν στην εν λόγω αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας και απέκτησαν ποσοστό 33,75% του μετοχικού κεφαλαίου της ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ⁶⁴⁷.
42. Το Σεπτέμβριο του 2001 η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ προχώρησε στην εξαγορά ποσοστού 29,9982% του μετοχικού κεφαλαίου της τεχνικής εταιρίας «ΤΟΜΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», ενώ η ΑΚΤΩΡ κατείχε ποσοστό 20%. Το 2002 η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ απέκτησε τον αποκλειστικό έλεγχο της ΤΟΜΗ⁶⁴⁸. Η τελευταία ιδρύθηκε το 1985 και κατείχε εργοληπτικό πτυχίο Ζ΄ τάξεως (σήμερα έχει πτυχίο 6^{ης} τάξης και ανήκει κατά 100% στην ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ).
43. Το 2002 πραγματοποιήθηκε απόσχιση του κατασκευαστικού κλάδου των ανωνύμων εργοληπτικών επιχειρήσεων ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ και ΤΕΒ⁶⁴⁹ και η εισφορά αυτών στην ανώνυμη εταιρία «ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ»⁶⁵⁰. Το ίδιο έτος πραγματοποιήθηκε η συγχώνευση των εταιριών ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ και ΤΕΒ με απορρόφηση⁶⁵¹ της δεύτερης από την πρώτη και ταυτόχρονη αλλαγή της επωνυμίας της σε «ΕΛΛΗΝΙΚΗ

⁶⁴⁴ Βλ. σχετική εγκριτική ΥΑΚ2-14162/21.11.2000.

⁶⁴⁵ Βλ. <http://docplayer.gr/1281353-Tehniki-etairia-voloy-anonymos-etairia-pliforiako-simeioma.html>.

⁶⁴⁶ ΦΕΚ 237/21.05.1962, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁶⁴⁷ Βλ. και

http://www.stockwatch.com.cy/nqcontent.cfm?a_id=498&lang=gr&code=ELLAKTOR&compcode=.

⁶⁴⁸ Βλ. και Απόφαση ΕΑ 208/Π/2002.

⁶⁴⁹ Μητρική της «ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΒΟΛΟΥ Α.Ε.» ήταν η «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΑΕ» (αργότερα ΕΛΛΑΚΤΩΡ). Βλ. και απόφαση ΕΑ 195/Π/2001: η τελευταία είχε συμμετοχή 43,91% στην ΤΕΒ και η «ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ» (που ελεγχόταν από την ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ) είχε συμμετοχή 17,5% στην ΤΕΒ.

⁶⁵⁰ ΦΕΚ 5263/19.06.2002, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ, καθώς και την υπ' αριθ. πρωτ. 3723/15.06.2015 απαντητική επιστολή της ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ.

⁶⁵¹ ΦΕΚ 7919/26.7.2002, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» με δ.τ. «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΤΕΒ»⁶⁵².

44. Η «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΤΕΒ», όπως προέκυψε μετά την ολοκλήρωση της απόσχισης του κατασκευαστικού της κλάδου και εν συνεχεία της συγχώνευσης της ΤΕΒ, μετατράπηκε σε εταιρία διαχείρισης έργων, συμμετοχών και παραχωρήσεων. Συνέχισε να δραστηριοποιείται στον ευρύτερο χώρο των κατασκευών αφενός μέσω της δραστηριοποίησης της σε construction management και αφετέρου στην παροχή υπηρεσιών (διοικητικές υπηρεσίες κ.α.) και συμβουλών στις λοιπές κατασκευαστικές εταιρίες του Ομίλου. Επιπλέον, η «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΤΕΒ» μέσω των εταιριών του Ομίλου δραστηριοποιείται και σε άλλους τομείς όπως είναι η ενέργεια, οι παραχωρήσεις (Συγχρηματοδοτούμενα Έργα), η ανάπτυξη και διαχείριση ακίνητης περιουσίας (Real Estate), κ.α. Τέλος, η «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΤΕΒ» διαχειρίζεται μέσω της συμμετοχής της στην εταιρία ΑΚΤΩΡ, η οποία αποτελεί τον βραχίονα των κατασκευών, τον κατασκευαστικό τομέα του Ομίλου «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΤΕΒ», όπως αναμορφώθηκε το 2002.
45. Στον Όμιλο εντάσσεται και η εταιρία «ΚΑΣΤΩΡ Α.Ε.», η οποία ιδρύθηκε το έτος 1970⁶⁵³, με έδρα το Δήμο Αθηναίων, ενώ από τον Οκτώβριο του 2002 η έδρα έχει μεταφερθεί στη Θεσσαλία και συγκεκριμένα στο Δήμο Λαρισαίων⁶⁵⁴. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ κατείχε το 100,0% του μετοχικού κεφαλαίου της ΚΑΣΤΩΡ μέχρι την 13.06.2002. Στις 13.06.2002, η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ πούλησε και μεταβίβασε στην ΑΚΤΩΡ το 100% του μετοχικού κεφαλαίου της ΚΑΣΤΩΡ. Στη συνέχεια, η ΚΑΣΤΩΡ συγχώνευσε δια απορρόφησης την εταιρίας «ΤΕΜΚΑΤ ΑΤΕ» προκειμένου να αποκτήσει η ΑΚΤΩΡ, ως μητρική εταιρία, δεύτερο πτυχίο 5^{ης} τάξεως. Η ΑΚΤΩΡ παραμένει μέτοχος κατά 100% της εταιρίας. Η ΚΑΣΤΩΡ κατέχει (2016) πτυχίο 5^{ης} τάξης για όλες τις κατηγορίες έργων και είναι εγγεγραμμένη στο ΜΕΕΠ.
46. Το 2005 και συγκεκριμένα στις ΓΣ των εταιριών ΑΚΤΩΡ και ΤΡΙΓΩΝΟΝ, που έγιναν στις 15.12.2005, εγκρίθηκε το Σχέδιο Σύμβασης Διάσπασης της ΑΚΤΩΡ με απορρόφησή της από την ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΤΕΒ και την ΤΡΙΓΩΝΟΝ, η οποία μετονομάστηκε σε «ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ»⁶⁵⁵. Συγκεκριμένα, η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΤΕΒ απορρόφησε, λόγω διάσπασης της ΑΚΤΩΡ, τις μη κατασκευαστικές δραστηριότητες της τελευταίας, ενώ η ΤΡΙΓΩΝΟΝ απορρόφησε τις κατασκευαστικές δραστηριότητες της ΑΚΤΩΡ και στη συνέχεια μετονομάστηκε, όπως προαναφέρθηκε, σε «ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ». Το ποσοστό συμμετοχής της ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΤΕΒ στη (νέα) «ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε.» διαμορφώθηκε στο 100%. Στη συνέχεια, η διασπασθείσα (παλιά) «ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε.» λύθηκε χωρίς να τεθεί υπό εκκαθάριση⁶⁵⁶.
47. Η εν λόγω διάσπαση της «ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε.» με απορρόφησή της από τις εταιρίες ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΤΕΒ και ΤΡΙΓΩΝΟΝ, η αύξηση μετοχικού κεφαλαίου και η σχετική

⁶⁵² Βλ. απόφαση Κ2-9301/26.07.2002 του Υφυπουργού Ανάπτυξης.

⁶⁵³ ΦΕΚ 92/24.02.1970, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁶⁵⁴ Βλ. http://www.kastor.gr/company_gr.htm.

⁶⁵⁵ ΦΕΚ 12735/16.12.2005, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ, καθώς και την υπ' αριθ. πρωτ. 3723/15.06.2015 απαντητική επιστολή της ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ.

⁶⁵⁶ ΦΕΚ 12667/15.12.2005, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ, καθώς και την υπ' αριθ. πρωτ. 3723/15.06.2015 απαντητική επιστολή της ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ.

τροποποίηση του Καταστατικού της ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΤΕΒ, καθώς επίσης η αντίστοιχη αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της ΤΡΙΓΩΝΟΝ, η σχετική τροποποίηση του Καταστατικού της και η μεταβολή της επωνυμίας της από «ΤΡΙΓΩΝΟΝ ΑΕΒΤΤΕ», σε «ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ», εγκρίθηκαν με την α) από Κ2-16034/15.12.2005 απόφαση του Υπουργείου Ανάπτυξης, και την β) από ΕΜ-23244/15.12.2005 απόφαση της Νομαρχίας Αθηνών/Τομέας Ανατολικής Αθήνας. Οι αποφάσεις αυτές καταχωρήθηκαν στο Μητρώο Α.Ε. και Ε.Π.Ε. στις 15.12.2005.

48. Το 2007 η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΤΕΒ απορρόφησε την «ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕ»^{657,658}, η οποία το 2002 είχε απορροφήσει την «Κ.Ι. ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΕ»⁶⁵⁹. Η ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ, η οποία ιδρύθηκε το 1960 ως «ΕΡΓΟΔΟΜΗ Α.Ε.», είχε έδρα το Δήμο Χαλανδρίου, οι μετοχές της ήταν εισηγμένες στην κύρια αγορά του ΧΑΑ από το 1999 και δραστηριοποιείτο στον κατασκευαστικό κλάδο. Το 1995 απορρόφησε την τεχνική εταιρία «ΤΕΜΗΚ Α.Ε.» και απέκτησε πτυχίο Η' τάξης για οικοδομικά, υδραυλικά, ηλεκτρομηχανολογικά, λιμενικά, βιομηχανικά-ενεργειακά και έργα οδοποιίας. Η εταιρία «Κ. Ι. ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ Α.Ε. – ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» με δ.τ. «Κ. Ι. ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ Α.Ε.» ιδρύθηκε το 1979, είχε έδρα στη Φιλοθέη και δραστηριοποιείτο στον κατασκευαστικό κλάδο. Η εταιρία κατείχε πτυχίο Η' τάξης και δραστηριοποιείτο στις ακόλουθες κατηγορίες δημοσίων έργων: οδοποιίας, οικοδομικά, υδραυλικά, λιμενικά, ηλεκτρομηχανολογικά και βιομηχανικά ενεργειακά. Οι μετοχές της ήταν εισηγμένες στην κύρια αγορά του ΧΑΑ από το 1994.
49. Επιπρόσθετα, τον Δεκέμβριο του 2007 ολοκληρώθηκαν οι διαδικασίες απόσχισης από την εταιρία ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ του κλάδου α) δημόσιων κατασκευαστικών έργων και εισφοράς του στην εξ ολοκλήρου θυγατρική της ΜΕΤΟΧΙ Α.Ε, η οποία μετονομάστηκε σε «ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ Α.Ε.» και β) συμμετοχών σε παραχωρήσεις έργων υποδομής, και εισφοράς στην εξ ολοκλήρου θυγατρική της εταιρία «ΑΣΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΙΣ Α.Ε.», η οποία μετονομάστηκε σε «ΑΚΤΩΡ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΕΙΣ Α.Ε.»⁶⁶⁰. Εν συνεχεία το 2011 υλοποιήθηκαν οι ακόλουθοι εταιρικοί μετασχηματισμοί: διάσπαση της ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕ και απορρόφησή της από την ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ και ΕΦΑ ΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕ με ημερομηνία ισολογισμού μετασχηματισμού της διασπώμενης εταιρείας την 31.03.2011.
50. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΤΕΒ το 2008 άλλαξε την επωνυμία της σε «ΕΛΛΑΚΤΩΡ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και τον διακριτικό της τίτλο από «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΔΟΜΙΚΗ ΤΕΒ ΑΕ» σε «ΕΛΛΑΚΤΩΡ ΑΕ»⁶⁶¹ και αποτελεί σήμερα την μητρική εταιρία της ΑΚΤΩΡ.

6. ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ – ΜΟΧΛΟΣ Α.Ε. - ΠΟΡΤΟ ΚΑΡΡΑΣ Α.Ε.

51. Η εταιρία «ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ Α.Ε.», αποτελεί την μητρική εταιρία του Ομίλου, συστήθηκε το 1965 ως ΕΠΕ με την επωνυμία «Τεχνική Εταιρία Μελετών και Κατασκευών ΠΕΛΟΨ Ε.Π.Ε. - [...] και [...]» και έδρα την Πάτρα. Το 1967 μετατράπηκε σε ανώνυμη

⁶⁵⁷ ΦΕΚ 13996/13-12-2007, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁶⁵⁸ Βλ. και Απόφαση ΕΑ 372/Υ/2007.

⁶⁵⁹ Βλ. και Απόφαση ΕΑ 222/Π/2002.

⁶⁶⁰ ΦΕΚ 14518/28.12.2007, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁶⁶¹ ΦΕΚ 7114/11.07.2008, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

εταιρία, με την επωνυμία «Ανώνυμη Τεχνική Εταιρία ΠΕΛΟΨ»⁶⁶². Το 1980 μετονομάστηκε σε «ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΕΧΝΟΛΥΜΠΙΑΚΗ»⁶⁶³, ενώ το 1981 μετονομάστηκε σε «ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ»⁶⁶⁴, επωνυμία που διατηρεί μέχρι σήμερα. Η έδρα της εταιρίας βρίσκεται στον Δήμο Αλίμου Αττικής. Η εταιρία «ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ Α.Ε.» είναι εισηγμένη στην Κύρια Αγορά του Χ.Α.Α. από τις 06.06.1994.

52. Η «ΜΟΧΛΟΣ Α.Ε.»⁶⁶⁵ με έδρα τον Άλιμο Αττικής, ιδρύθηκε το 1973 και ήταν κάτοχος εργοληπτικού πτυχίου 7^{ης} τάξεως του ΜΕΕΠ (πρώην πτυχίο Η' τάξης). Το 1994 οι μετοχές της εισήχθησαν στην Κύρια Αγορά του Χρηματιστηρίου Αθηνών⁶⁶⁶.
53. Το 1995 πραγματοποίησε την εξαγορά της κατασκευαστικής εταιρίας «ΤΟΞΟΤΗΣ Α.Ε.»⁶⁶⁷. Η ΤΟΞΟΤΗΣ ιδρύθηκε στην Αθήνα το 1976⁶⁶⁸ και απέκτησε τον Αύγουστο 1998 εργοληπτικό πτυχίο Ε' τάξης ΜΕΕΠ. Το 2002, η εταιρία απέκτησε πτυχίο κατασκευαστή 4^{ης} τάξης του ΜΕΕΠ.
54. Την επόμενη χρονιά (1996) η ΜΟΧΛΟΣ προχώρησε στην εξαγορά της κατασκευαστικής εταιρίας «ΑΜΒΡΑΚΙΑ Α.Ε.», την οποία το Νοέμβριο 1996 απορρόφησε δια συγχωνεύσεως βάσει του Ν. 2166/93.
55. Στα τέλη του 1999 οι εταιρίες ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ και ΜΟΧΛΟΣ από κοινού έλαβαν μέρος στον διεθνή πλειοδοτικό διαγωνισμό για την απόκτηση της εταιρίας «ΠΟΤΙΔΑΙΑ Α.Ε.» (νυν «ΠΟΡΤΟ ΚΑΡΡΑΣ Α.Ε.»), στον οποίο και πλειοδότησε. Στη συνέχεια, με την από 21.3.2000 απόφαση της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης των μετόχων της εταιρίας α) μετονομάστηκε σε «ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΟΡΤΟ ΚΑΡΡΑΣ» και διακριτικό τίτλο «ΠΟΡΤΟ ΚΑΡΡΑΣ ΑΕ» και β) διευρύνθηκε ο σκοπός της.
56. Στις 31.12.2010 ολοκληρώθηκε η συγχώνευση δια απορροφήσεως σύμφωνα με τον Ν.2166/1993 των εταιριών «ΠΟΡΤΟ ΚΑΡΡΑΣ ΣΙΘΩΝΙΑ ΜΠΗΤΣ ΚΛΑΜΠ Α.Ε.», «ΠΟΡΤΟ ΚΑΡΡΑΣ ΜΕΛΙΤΩΝ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.» και «ΠΟΡΤΟ ΚΑΡΡΑΣ ΒΙΛΛΑΤΖ ΚΛΑΜΠ Α.Ε.» από την εταιρία ΠΟΡΤΟ ΚΑΡΡΑΣ. Η τελευταία έχει ως αντικείμενο εργασιών τη διοίκηση-εκμετάλλευση-διαχείριση του τουριστικού-αγροτικού και βιομηχανικού συγκροτήματος ΠΟΡΤΟ ΚΑΡΡΑΣ στη χερσόνησο Σιθωνία της Χαλκιδικής και από 05.10.2012, ημερομηνία απορρόφησης των εν εξελίξει δημοσίων έργων της ΜΟΧΛΟΣ και τη χορήγηση του εργοληπτικού πτυχίου ΜΕΕΠ 7^{ης} τάξεως έχει επίσης ως αντικείμενο εργασιών την εκτέλεση πάσης φύσεως δημοσίων έργων (βλ. και παρακάτω).

⁶⁶² ΦΕΚ 1031/22.12.1967, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁶⁶³ ΦΕΚ 353/1.3.1980, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁶⁶⁴ ΦΕΚ 3325/12.8.1981, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁶⁶⁵ ΦΕΚ 1492/02.08.1973, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁶⁶⁶ Επίσης, το 1997 ιδρύθηκε η «EUROROM CONSTRUCTII 97-SRL» στη Ρουμανία στην οποία η ΜΟΧΛΟΣ συμμετέχει στο μετοχικό της κεφάλαιο κατά 100%. Σκοπός της εταιρίας είναι η πραγματοποίηση έργων Πολιτικού Μηχανικού για την οικοδόμηση παντός είδους κτιρίων.

⁶⁶⁷ Η «ΤΟΞΟΤΗΣ ΑΕ» συμμετέχει με ποσοστό 50% στην εταιρία «ALVITERRA HELLAS ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΟΠΛΙΣΜΕΝΗΣ ΓΗΣ», με διακριτικό τίτλο «ALVITERRA HELLAS Α.Ε.», η οποία ιδρύθηκε το 1998 (ΦΕΚ 5728/14.07.1998, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ) με έδρα το Δήμο Αλίμου Αττικής. Το υπόλοιπο 50% του μετοχικού της κεφαλαίου ανήκει στην «ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ».

⁶⁶⁸ ΦΕΚ 2691/19.10.1976, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

57. Το 2002 (στο πλαίσιο του Ν. 2954/2001) η ΜΟΧΛΟΣ απορρόφησε τις ανώνυμες εταιρίες «ΑΛΦΑ ΤΕΧΝΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ»⁶⁶⁹, «ΣΚΟΡΔΑΛΟΣ ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ», «ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ», καθώς και τους κλάδους τεχνικών έργων των εταιριών «ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ-ΔΙΕΚΑΤ»⁶⁷⁰ και «ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ Α.Ε.»⁶⁷¹.
58. Το ίδιο έτος (2002) η ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ, προέβη στην απόσχιση του κατασκευαστικού της κλάδου (Η' τάξης ΜΕΕΠ), με ημερομηνία πιστοποίησης της λογιστικής της αξίας την 29.01.2002, και εν συνεχεία εισφορά του στον κατασκευαστικό Όμιλο (σχήμα) της ΜΟΧΛΟΣ για την απόκτηση πτυχίου νέας ανώτατης τάξης 7^{ης} τάξης του ΜΕΕΠ.
59. Το 2011 η εταιρία ΤΟΞΟΤΗΣ απορρόφησε την εταιρία «ΣΤΡΟΦΥΛΙ ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ»⁶⁷², καθώς και το αποσχισθέν τμήμα του κατασκευαστικού κλάδου της ΜΟΧΛΟΣ⁶⁷³.
60. Το 2012 αποσχίσθηκε το τμήμα του κατασκευαστικού κλάδου των εν εξελίξει δημοσίων τεχνικών έργων (πλην των ήδη περαιωμένων) της ΜΟΧΛΟΣ και απορροφήθηκε από την ΠΟΡΤΟ ΚΑΡΡΑΣ⁶⁷⁴. Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΣΧΙΣΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΟΥ ΚΛΑΔΟΥ (2012), μετά την απόσχιση του τμήματος του κατασκευαστικού κλάδου των εν εξελίξει δημοσίων τεχνικών έργων (πλην των ήδη περαιωμένων) μαζί με το εν ισχύ εργοληπτικό πτυχίο 7^{ης} τάξης ΜΕΕΠ, η ΜΟΧΛΟΣ πλέον θα δραστηριοποιείται στο τμήμα κλάδου των ιδιωτικών έργων, ενώ κράτησε και το σύνολο των απαιτήσεων από τα περαιωμένα δημόσια έργα. Συγκεκριμένα, η εταιρία ΜΟΧΛΟΣ συνέχισε να δραστηριοποιείται στο χώρο των ιδιωτικών έργων, υπεργολαβικών συμβάσεων εκτέλεσης έργων και γενικά σε κάθε εκτέλεση έργου που δεν απαιτείται εκ του νόμου η ύπαρξη εργοληπτικού πτυχίου.

⁶⁶⁹ Η ΑΛΦΑ ΤΕΧΝΙΚΗ ιδρύθηκε το 1990 και ήταν κάτοχος εργοληπτικού πτυχίου Ζ' τάξης ΜΕΕΠ για όλες τις κατηγορίες έργων.

⁶⁷⁰ Η ΔΙΕΚΑΤ ιδρύθηκε το 1976, με έδρα στην Αθήνα. Από το 1989 έως και το 1998 ήταν κάτοχος εργοληπτικού πτυχίου Ζ' τάξης ΜΕΕΠ και στη συνέχεια από το 1999-2001 Η' τάξης για όλες τις κατηγορίες έργων.

Την 22.11.2010 καταχωρήθηκε στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιριών, η υπ' αριθ. 663/08.07.2009 απόφαση του ΠΠΑΘ (Τμήμα Εκούσιας Δικαιοδοσίας) με την οποία η εν λόγω εταιρία, κηρύχθηκε σε πτώχευση και διορίστηκε ως σύνδικος της πτώχευσης η δικηγόρος Αθηνών Ξανθίπη Μουρίκη του Σπυρίδωνος (ΦΕΚ 13433/24.11.2010).

⁶⁷¹ ΦΕΚ 9430/12.09.2002, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ. Βλ. και Απόφαση ΕΑ 366/Υ/2007. Βλ. και την υπ' αριθ. πρωτ. 3703/12.06.2015 απαντητική επιστολή της ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ.

⁶⁷² Η εταιρία με την επωνυμία ΣΤΡΟΦΥΛΙ ΤΕΧΝΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 1999. Στην εταιρία συμμετείχαν κατά 99% η ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ και κατά 1% ο [...].

⁶⁷³ Συγκεκριμένα, με τις από 16.09.2010 αποφάσεις των ΔΣ των εταιριών «ΜΟΧΛΟΣ Α.Ε.», «ΣΤΡΟΦΥΛΙ Α.Ε.» και «ΤΟΞΟΤΗΣ Α.Τ.Ε.» αποφασίσθηκε η συγχώνευση δι' απορροφήσεως από την εταιρεία «ΤΟΞΟΤΗΣ Α.Τ.Ε.» α) του προς απόσχιση τμήματος του κατασκευαστικού κλάδου της εταιρείας «ΜΟΧΛΟΣ Α.Ε.» και β) αυτοτελώς της εταιρείας «ΣΤΡΟΦΥΛΙ Α.Ε.». Βλ. και ΦΕΚ 1796/06.04.2011, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ. Βλ. και την υπ' αριθ. πρωτ. 3703/12.06.2015 απαντητική επιστολή της ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ

⁶⁷⁴ ΦΕΚ 11438/15.10.2012, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ, καθώς και την υπ' αριθ. πρωτ. 3703/12.06.2015 απαντητική επιστολή της ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ.

61. Τον Μάιο του 2015, η ΜΟΧΛΟΣ απορροφήθηκε από την ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ⁶⁷⁵. Η τελευταία καθίσταται καθολική διάδοχος της πρώτης, η οποία παύει να υφίσταται.
62. Τον Δεκέμβριο του 2015 αποσχίσθηκε, αφενός ο κατασκευαστικός κλάδος της ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ και αφετέρου το τμήμα των ιδιωτικών έργων και των διεκδικήσεων από δημόσια έργα του κατασκευαστικού κλάδου της εταιρίας ΤΟΞΟΤΗΣ και απορροφήθηκαν από την εταιρία ΠΟΡΤΟ ΚΑΡΡΑΣ⁶⁷⁶.

7. ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.

63. Η «ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Ανώνυμος Τεχνική, Εμπορική Ξενοδοχειακή, Βιομηχανική Εταιρεία», με δ.τ. «ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.» ιδρύθηκε το έτος 1985, εδρεύει στον Δήμο Ηρακλείου Κρήτης και δραστηριοποιείται στην κατασκευή δημοσίων και ιδιωτικών έργων, την εκμετάλλευση ακινήτων, την παραγωγή και εκμετάλλευση ηλεκτρικής ενέργειας καθώς επίσης και συμμετοχές σε άλλες εταιρίες⁶⁷⁷. Η δραστηριότητα της εταιρίας εντάσσεται σε όλες τις κατηγορίες κατασκευής έργων όπως Οικοδομικά, Λιμενικά, Οδοποιίας, Υδραυλικά – Αποχετευτικά, Ηλεκτρομηχανολογικά, Βιομηχανικά, Ενεργειακά. Από το 2003 κατέχει εργοληπτικό πτυχίο 6^{ης} τάξης ΜΕΕΠ (την περίοδο 1991-2002 κατείχε πτυχίο Ζ' τάξης).
64. Το 2002, με την υπ' αριθ. Κ2-11019/22.08.2002 απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης εγκρίθηκε η συγχώνευση με απορρόφηση της «Α&Δ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» (η οποία στη συνέχεια διαγράφηκε από τα Μητρώα Ανωνύμων Εταιριών) από τη ΔΟΜΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ⁶⁷⁸.
65. Στον Όμιλο ανήκει και η «ΔΟΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ Α.Ε.» (θυγατρική της κατά 99%) η οποία κατέχει εργοληπτικό πτυχίο 3^{ης} τάξης ΜΕΕΠ.

8. ΕΚΤΕΡ Α.Ε.

66. Η εταιρία «ΕΚΤΕΡ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ – ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ – ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ – ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ – ΕΜΠΟΡΙΚΗ - ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» με τον δ.τ. «ΕΚΤΕΡ ΑΕ» ιδρύθηκε το 1959 σαν προσωπική εταιρία και το 1962 πήρε τη μορφή της εταιρίας περιορισμένης ευθύνης. Λειτουργεί με τη σημερινή νομική μορφή της ανώνυμης εταιρίας από το 1973⁶⁷⁹. Έδρα της είναι ο Δήμος Αθηναίων, είναι εισηγμένη στο ΧΑΑ⁶⁸⁰ από το 1994. Μεταξύ άλλων σκοπός της εταιρίας είναι η ανάληψη και η εκτέλεση πάσης φύσεως δημοσίων και ιδιωτικών τεχνικών έργων.
67. Το 1995 της χορηγήθηκε από το ΥΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. το ανώτατο πτυχίο Η' τάξης, ενώ τις αρχές του 2003, σύμφωνα και με τις διατάξεις του άρθρου 4 του Ν. 5940/2001, επανακρίθηκε και της χορηγήθηκε πτυχίο 6^{ης} τάξης του ΜΕΕΠ.

⁶⁷⁵ Βλ. την υπ' αριθ. 55925/25.05.2015 απόφαση της Δ/σης Εταιριών και ΓΕΜΗ (Τμήμα Εισηγμένων ΑΕ και Αθλητικών ΑΕ) της Γενικής Δ/σης Αγοράς της Γεν. Γραμ. Εμπορίου και Προστασίας του Καταναλωτή του Υπουργείου Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού.

⁶⁷⁶ Βλ. την υπ' αριθ. 22440/31.12.2015 απόφαση της Περιφέρειας Αττικής.

⁶⁷⁷ Βλ. <http://www.domik.gr/site/>.

⁶⁷⁸ ΦΕΚ 9074/02.09.2002, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁶⁷⁹ ΦΕΚ 1715/04.10.1973 τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ

⁶⁸⁰ Βλ.

[http://www.ekter.gr/ekter/SiteResources/Data/Templates/1Template1_EKTER.asp?DocID=53&v1ID=0&ReVID=98&lang=2&ch=1&S0=S0_53&S1=&S2=.](http://www.ekter.gr/ekter/SiteResources/Data/Templates/1Template1_EKTER.asp?DocID=53&v1ID=0&ReVID=98&lang=2&ch=1&S0=S0_53&S1=&S2=)

68. Το Φεβρουάριο του 1999 η ΑΕΓΕΚ απέκτησε το 51% των μετοχών της, και ακολούθησε σταδιακή πώληση αυτών έως το 2013 (η ΑΕΓΕΚ κατείχε στις 31.12.2004: 34,46%, 31.12.2005: 12,18% και από 31.12.2006: 13,18%), οπότε και μεταβιβάστηκε το τελικό ποσοστό 13,18% επί της εν λόγω εταιρίας. Την 31.12.2014 οι κατωτέρω μέτοχοι κατείχαν ποσοστό μεγαλύτερο από 5% του συνόλου των δικαιωμάτων ψήφου της ΕΚΤΕΡ: «ΝΙΚΙΑΣ Α.Ε.» άμεσο ποσοστό 21,744%, «ΠΟΛΥΚΡΑΤΗΣ ΑΕ» άμεσο ποσοστό 13,183%, Παπαγεωργίου Άγγελος άμεσο ποσοστό 5,851% και «CAPDARE OVERSEAS LIMITED» άμεσο ποσοστό 5,086%.

9. ΕΡΕΤΒΟ Α.Ε.

69. Η εταιρία «Εργοληπτική, Εμπορική, Τουριστική, Βιομηχανική και Οικιστική Ανώνυμη Εταιρεία» με δ.τ. ΕΡΕΤΒΟ Α.Ε. ιδρύθηκε το 1989⁶⁸¹, εδρεύει στον Δήμο Αθηναίων και από το 2002 κατέχει εργοληπτικό πτυχίο 6^{ης} τάξης του ΜΕΕΠ για όλες τις κατηγορίες δημοσίων και ιδιωτικών έργων.

70. Το 2002 η ΕΡΕΤΒΟ συγχωνεύθηκε απορροφώντας τις εργοληπτικές επιχειρήσεις «ΙΑΣΩΝ ΤΕΧΝΙΚΗ Α.Ε.» και «ΕΣΠΕΡΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ Α.Ε.», ενώ στη συνέχεια με τη συμμετοχή της στις εταιρίες «ΕΤΒΟ Α.Τ.Ε.», «ΤΕΝ Α.Ε.», «ΑΤΟΕ Α.Ε.», «ΦΙΛΗΜΩΝ Α.Τ.Ε.» και σε άλλες, δημιουργήθηκε ο Όμιλος, ο οποίος δραστηριοποιείται σε όλους τους τομείς κατασκευής δημοσίων και ιδιωτικών έργων.

10. ΘΕΜΕΛΗ Α.Ε.

71. Η εταιρία «ΘΕΜΕΛΗ Α.Ε.» ιδρύθηκε το 1986⁶⁸², ενώ προϋπήρχε στον κατασκευαστικό χώρο από το 1971 ως ατομική επιχείρηση του σημερινού Προέδρου της, [...], και ακόμα παλαιότερα, από το 1923, όταν δημιουργήθηκε η πρώτη κατασκευαστική επιχείρηση «ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΕΧΝΙΚΑ ΕΡΓΑ Α.Ε.»⁶⁸³. Έχει την έδρα της στη Ν. Ιωνία και διαθέτει από το 2002 εργοληπτικό πτυχίο ΜΕΕΠ 6^{ης} τάξης (2014)^{684,685} (από το 1995 διέθετε πτυχίο Η' τάξης).

72. Το 1995 συγχωνεύτηκε με την κατασκευαστική εταιρία «ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΕΧΝΙΚΑ ΕΡΓΑ Α.Ε.»⁶⁸⁶ και την 26.09.2002 καταχωρήθηκε στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιριών η υπ' αριθ. Κ2-12278/26.09.2002 απόφαση του Υφυπουργού Ανάπτυξης με την οποία εγκρίθηκε η συγχώνευση με απορρόφηση των εταιριών «Κ. και Λ. ΚΩΤΣΙΑΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και του εργοληπτικού – κατασκευαστικού κλάδου των εταιριών «ΝΕΟΔΟΜΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» από την εταιρία ΘΕΜΕΛΗ⁶⁸⁷.

⁶⁸¹ Βλ. <http://www.eretbo.gr/gr/o-omilos/profil-istoriko/>.

⁶⁸² ΦΕΚ 3456/31.12.86, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁶⁸³ Βλ. <http://www.themeli.gr/historygr.php>.

⁶⁸⁴ Στοιχεία από την ιστοσελίδα <http://sate.gr>. Βλ. ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ, ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2014, ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ.

⁶⁸⁵ Επίσης, η τεχνική εταιρία «ΚΑΛΑΜΙ Α.Ε.» ιδρύθηκε το 1990 και είναι συνδεδεμένη επιχείρηση της εταιρείας ΘΕΜΕΛΗ. Από το 2006 είναι κάτοχος εργοληπτικού πτυχίου 3^{ης} τάξης.

⁶⁸⁶ ΦΕΚ 1054/07.03.1995, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁶⁸⁷ ΦΕΚ 10074/02.10.2002, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

11. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Α.Ε.

73. Η «Χ. Κωνσταντινίδης Α.Ε.» και στη συνέχεια «ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Α.Ε.» συστάθηκε το 1977 (από μετατροπή ατομικής εργοληπτικής επιχείρησης που λειτουργούσε από το 1952) με κύρια δραστηριότητα την κατασκευή τεχνικών έργων. Κατείχε πτυχίο Ζ΄ τάξης για την εκτέλεση δημόσιων έργων όλων των κατηγοριών και δραστηριοποιήθηκε ιδίως στον τομέα λιμενικών έργων, εγκαταστάσεων πόσιμου ύδατος, αστικών και βιομηχανικών λυμάτων και υδραυλικών δικτύων ιδιαίτερων απαιτήσεων.
74. Η ελέγχουσα πλειοψηφία της ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ (68,46%) ανήκε μέχρι τις αρχές Δεκεμβρίου 1999 στους [...] (34,36%), [...] (22,18%) και [...] (11,92%). Οι μέτοχοι αυτοί αποδέχτηκαν πρόταση της «Consolidated Lamda Holdings S.A.» να συμπράξουν. Κύριος Μέτοχος της «Consolidated Lamda Holdings S.A.» ήταν κατά το έτος 2000 - κατά 99,9% - η «Consolidated Ventures Foundation, beneficiaries» στην οποία συμμετείχαν μέλη της οικογενείας Λάτση. Η πώληση μετοχών προς το στρατηγικό επενδυτή πραγματοποιήθηκε στις 3.12.1999. Ειδικότερα, η «Consolidated Lamda Holdings S.A.» απέκτησε το 57,06%, η Τράπεζα «EFG Eurobank Ergasias A.E.» το 4,97% και η «EFG ΑΧΕΠΕΥ» το 4,97% των μετοχών της ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ.
75. Στις 20.1.2000 συνήλθε η Έκτακτη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ η οποία αποφάσισε μεταξύ άλλων και τα εξής: α) την αλλαγή της επωνυμίας της εταιρίας σε «LAMDA Development - Ανώνυμη Εταιρεία Συμμετοχών και Αξιοποίησης Ακινήτων» και το διακριτικό τίτλο «LAMDA DEVELOPMENT S.A.»⁶⁸⁸, β) αποφάσισε την αλλαγή του σκοπού της εταιρίας, έτσι ώστε να δύναται να ασκήσει τη νέα της δραστηριότητα που είναι κυρίως η απόκτηση συμμετοχών σε εταιρίες που δραστηριοποιούνται στην ανάπτυξη, αξιοποίηση και διαχείριση ακινήτων όπως εμπορικών κέντρων, θεματικών πάρκων και ξενοδοχειακών συγκροτημάτων και στην παροχή υπηρεσιών σε επιλεγμένους τομείς και γ) αποφάσισε την απόσχιση του κατασκευαστικού κλάδου της και την εισφορά του στην ανώνυμη εταιρία «ΕΡΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Α.Ε.» συμφερόντων της οικογένειας Κωνσταντινίδη⁶⁸⁹.
76. Η ΕΡΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ιδρύθηκε το 1980 με έδρα το Χαλάνδρι Αττικής. Το 2000, όπως προαναφέρθηκε, απορρόφησε τον κατασκευαστικό κλάδο της εταιρίας «LAMDA DEVELOPMENT A.E.», καθώς εισφέρθηκε ο κατασκευαστικός κλάδος της ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ στην ΕΡΓΟΤΕΧΝΙΚΗ και στη συνέχεια τροποποιήθηκε το καταστατικό της τελευταίας, με μετατροπή της επωνυμίας της σε «ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ»⁶⁹⁰, η οποία αποτελεί και την σημερινή της επωνυμία. Το 2002 απορρόφησε την εταιρία «ΑΡΓΩ Α.Τ.Ε.»⁶⁹¹ και τέλος το 2014 απορρόφησε την εταιρία «ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ Ι. & ΣΙΑ Ε.Ε.» και «ΑΙΓΛΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΑΚΙΝΗΤΩΝ»⁶⁹².

⁶⁸⁸ ΦΕΚ 1066/15.02.2000, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁶⁸⁹ Βλ. ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΣΤΗΝ ΚΥΡΙΑ ΑΓΟΡΑ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ ΑΕΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ, LAMDA DEVELOPMENT 2001.

⁶⁹⁰ ΦΕΚ 1874/10.03.2000, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁶⁹¹ ΦΕΚ 7918/26.07.2002, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

⁶⁹² ΦΕΚ 2587/18.03.2014, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ.

77. Η εταιρία κατέχει πτυχίο 6^{ης} τάξης (από το 2003) για κτηριακά έργα, για έργα οδοποιίας, για βιομηχανικά-ενεργειακά έργα, για ηλεκτρομηχανολογικά έργα, για έργα ύδρευσης, άρδευσης και αποχέτευσης και για λιμενικά έργα.

12. SIEMENS AG - SIEMENS S.A.

78. Ο γερμανικός Όμιλος Siemens δραστηριοποιείται παγκοσμίως σε διάφορους κλάδους. Η «SIEMENS AG» αποτελεί τη μητρική εταιρία του Ομίλου, ενώ η SIEMENS S.A. (Ελλάδας ή SIEMENS A.E.) αποτελεί τη θυγατρική της στην Ελλάδα (κατά 100%)⁶⁹³.

13. VINCI CONCESSIONS

79. Η Vinci S.A. είναι μια Γαλλική κατασκευαστική πολυεθνική εταιρία, η οποία δραστηριοποιείται κυρίως στις παραχωρήσεις και contracting (Ενέργεια, Μεταφορές και Κατασκευές)⁶⁹⁴. Ο κατασκευαστικός της κλάδος περιλαμβάνει μεταξύ άλλων και την κατασκευή κτιρίων και έργων υποδομής. Η «VINCI Concessions S.A.» σε συνεργασία με τις λοιπές εταιρίες του Ομίλου υποστηρίζει τα έργα παραχώρησης (σχεδιασμό και λειτουργία)⁶⁹⁵, όσο στη Γαλλία όσο και στο εξωτερικό. Σημειώνεται ότι την 01.03.2007 καταχωρήθηκε στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιριών το υποκατάστημα της ««VINCI CONCESSIONS» με την ίδια επωνυμία⁶⁹⁶, το οποίο εδρεύει στον Δήμο Χαλανδρίου Αττικής.

⁶⁹³ Βλ. SIEMENS, Annual Report, 2015.

⁶⁹⁴ Σημειώνεται ότι με την θυγατρική της εταιρία Γέφυρα S.A. κατασκεύασε την Γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου.

⁶⁹⁵ Βλ. <https://www.vinci.com/vinci.nsf/en/page/tree-structure.htm>.

⁶⁹⁶ Βλ. και υπ' αριθ. ΕΜ – 3740/2007 απόφαση του Νομάρχη Αθηνών (ΦΕΚ 1623/07.03.2007, τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Έργα με τις πρώτες (ad hoc) συμφωνίες (1981-1988)

Επωνυμία Εταιρίας	Παραλιακοί συλλεκτήρες Θεσ/νίκης (1983)	Αρδευτικό έργο Πέττα – Κομποτίου (1985)
ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ	√	√
Κ. Ι. ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΕ		√
ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ (Πρώην Γ. ΜΠΟΜΠΟΛΑΣ ΑΤΕ)	√	
ΠΑΝΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕ		√
ΤΕΡΝΑ ΑΕ		√

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V

ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΜΕΤΡΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΗΜ/ΕΣ	J & P ΑΒΑΞ ΑΕ	ΑΕΓΕΚ ΑΕ	ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ	ΤΕΡΝΑ ΑΕ
[...]	[...]*	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]*	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]*	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]*	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]*	[...]	[...]	[...]
* Χώρος συνάντησης				

ΗΜ/ΕΣ	J & P ΑΒΑΞ ΑΕ	ΜΟΧΛΟΣ ΑΕ / ΠΟΡΤΟ ΚΑΡΡΑΣ ΑΕ	ΑΕΓΕΚ ΑΕ	ΕΚΤΕΡ ΑΕ	ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ	INTRA- ΚΑΤ	ΤΕΡΝΑ ΑΕ	ΘΕΜΕΛΗ ΑΕ	ΕΡΕΤΒΟ ΑΕ	ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΑΕ
[...]	[...]*	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]*	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]*	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]*	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]*	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]*	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]*	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]*	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]*	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]*	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
* Χώρος συνάντησης										
[...]										

